

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
PEDAGOĢIJAS NODAĻA

**JURA UTĀNA MĀKSLINIECISKĀS UN
PEDAGOĢISKĀS DARBĪBAS ANALĪZE**

MAĢISTRA DARBS

Autore: **Kalniņa Līga**

Studenta apliecības Nr. Ik09318

Darba vadītājs: Profesors Dr. Phil. Vladimirs Kincāns

RĪGA 2015

Abstrakts

Maģistra darba tēma ir Jura Utāna mākslinieciskās un pedagoģiskās darbības analīze. Pētījumā meklētas atbildes kāda ir gleznotāja mākslinieciskā darbība un šīs mākslinieciskās darbības pedagoģiskā vērtība. Apkopota un analizēta teorētiskā literatūra, vēsturiskie materiāli- izstāžu recenzijas un raksti, trīsdesmit deviņas studentu recenzijas par izstādi „Utāns glezno un uzvar”, veikta septiņu studentu interviju analīze un rasts ieskats mākslinieka dzīvesdarbībā. Pētījuma tiek atklāts jauns traktējums Jura Utāna mākslinieciskās darbības pedagoģiskās vērtībās, kas ir parauga demonstrēšana, iedvesmošana, garīga un estētiska bagātināšana, emocionāla uzrunāšana un īpaši izceļama mākslinieka spēja radīt skatītājā un savos studentos vērtību – analītiskuma veicināšanu.

Abstract

Master's research theme is analysis of Juris Utāns artistic and pedagogical activity. Research explores what are characteristics of painter's artistic activity and the artistic pedagogical value. There is gathered and analyzed the theoretical literature, historical materials -reviews and articles, thirty nine students reviews about the exhibition "Utāns paints and wins", seven students interview analysis and insight into the artist's life activities. Research has found a new interpretation of Juris Utāns artistic pedagogical values that are demonstration of sample, inspiring, spiritual and aesthetic enrichment, emotional addressing and particularly the artist's ability to create viewer and students value – promotion of analytical skills.

IEVADS	4
2.MĀKSLINIECISKA UN PEDAGOĢISKA DARBĪBA	5
2.1.Parauga demonstrēšana.....	12
2.2.Garīga bagātināšana.....	14
2.3.Estētiskā bagātināšana	16
2.4.Emocionāla uzrunāšana	17
2.5.Iedrošināšana	18
2.6.Analītiskuma veicināšana	19
2.7.Kopsavilkums	20
3.DZĪVESDARBĪBA	22
3.1.Bērnība	23
3.2.Rozentāla skolā.....	24
3.4.Latvijas Mākslas akadēmijā.....	25
3.5.Meistardarbnīcā	26
3.7.Pedagoģiskā pieredze Meņģeles skolā.	32
3.8.Pedagoģiskā pieredze ar studentiem.....	33
4. J. UTĀNA MĀKSLINIECISKAS DARBĪBAS ANALĪZE.....	34
4.1.Kopsavilkums	61
5.STUDENTU DARBU ANALĪZE:.....	63
5.1.J. Utāna personības raksturojums studentu redzējumā.....	63
5.2.J. Utāna mākslinieka vēstījums studentu redzējumā	65
5.3.J. Utāna mākslinieciski pedagoģiskā vērtība studentu redzējumā.....	69
5.4.Kopsavilkums	71
6. INTERVIJU AR STUDENTIEM ANALĪZE	73
6.1.Kopsavilkums	76
7.NOBEIGUMS UN SECINĀJUMI.....	78
8.IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	81
9.PIELIKUMS	85
9.1.Studentu recenziju kopsavilkumi.....	86
9.2.Intervijas ar studentiem	105
9.4.J. Utāna gleznu un pastmarku fotoreprodukcijas	117

Ievads

Vēlme pētīt Jura Utāna māksliniecisko un pedagoģisko darbību radās kā savdabīga misija saglabāt un iemūžināt to īpašo, ko mākslinieks pedagogs savā darbā realizē, izceļot paliekošas vērtības. Saskarsmē ar mākslinieka daiļradi ir izveidojusies liela cieņa un apbrīna, redzot cik daudz mākslinieks spēj paveikt un kāds spēks piemīt radītajiem darbiem. Pret pedagoģisko darbību ir radusies liela vēlme atdarināt un līdzināties neatkārtojamajam veidam kā Juris Utāns strādā ar saviem studentiem. Ievadot lasītāju pētījumā atklātajās atziņās, ir nepieciešams atzīmēt, ka ir vairāki ceļi, kā lasītājs var iedziļināties pētījuma saturā – lasīt darbu no sākuma līdz beigām; vispirms aplūkot mākslinieka gleznu fotoreprodukcijas, vai arī paralēli lasīt un aplūkot gleznu fotoreprodukcijas, tādējādi apzinoties, cik svarīgi ļaut vizuālajam tēlam būt pamatā tekstā atspoguļotajai analīzei. Tā, protams, ir absolūti brīva lasītāja izvēle. Cilvēkam, kas patiesi vēlas iepazīt J. Utāna devumu Latvijas mākslai un kultūrai, būtu vērtīgi saistībā ar šo maģistra darbu, izlasīt J. Utāna izstādes kataloga „Utāns glezno un uzvar” nelielo nobeiguma daļu un aplūkot katalogu. Gleznotājs koncentrēti un saistoši runā par sevi un mākslu pieskaroties arī darbam Latvijas Universitātē.

Šī maģistra darba ietvaros ir apkopota teorētiskā literatūra par māksliniecisko darbību, veikts ieskats mākslinieka dzīvesdarbībā, apkopoti un izanalizēti vairāk kā piecdesmit vēsturiskie materiāli- izstāžu recenzijas un raksti no izdevumiem *Literatūra un Māksla, Padomju jaunatne* un *Cīņa*, periodā 1979 – 1994, apkopotas un analizētas trīsdesmit deviņas studentu recenzijas par izstādi „Utāns glezno un uzvar”, veikta septiņu studentu interviju analīze. Rezultātā lasītājs rod atbildes uz jautājumiem, kāda ir gleznotāja Jura Utāna mākslinieciskā darbība un kādā ir šīs mākslinieciskās darbības pedagoģiskā vērtība. Tādējādi pētījuma tiek atklāts jauns traktējums Jura Utāna mākslinieciskās darbības pedagoģiskās vērtībās, kas ir parauga demonstrēšana, iedvesmošana, garīga un estētiska bagātināšana, emocionāla uzrunāšana un analītiskuma veicināšana. Īpaši izceļama mākslinieka spēja radīt skatītājā un savos studentos vērtību – analītiskuma veicināšanu. Šī, iespējams, nav klasiskas latviešu mākslinieciskās darbības vērtība. Ceļš šīs vērtības radīšanā ir sociālkritisks. Analītiskumu skatītājā mākslinieks J. Utāns raisa, izmantojot spēju parādīt ikdienas reālās sociālās problēmas un raisot skatītāja paliekošu aizdomāšanos par iespējamiem risinājumiem, pie kā jāstrādā, lai atjaunoties patiesās un cilvēciskās vērtības, kuras mākslinieks izceļ savu atklātību un humoristiski traģikomisko skatījumu.

Pētījuma priekšmets ir Jura Utāna mākslinieciskās darbības pedagoģiskā vērtība. Objekts- Jura Utāna mākslinieciskā darbība. Mērķis- izpētīt Jura Utāna māksliniecisko un pedagoģisko darbību. Metodes- literatūras, avotu analīze, studentu darbu analīze, strukturētas intervijas.

2. Mākslinieciska un pedagoģiska darbība

Pētot kāda ir mākslinieka un pedagoga Jura Utāna mākslinieciskā darbībā un, iedziļinoties jautājumā, kāda ir gleznotāja mākslinieciskās darbības pedagoģiskā vērtība, tiek aplūkotas būtiskākās atziņas mākslas pedagoģijas teorijā. Teorija sniedz ieskatu- kāda ir ideālā mākslinieka pedagoga darbība un kādi nosacījumi darbību padara veiksmīgu. Apkopojot klasisku un mūsdienu latviešu un Krievijas autoru teorētisko materiālu, tiek veidots kopsavilkums par iegūto teorētisko izklāstu.

Sākumā, lai tuvotos vērtības izpratnei, svarīgi aplūkot darbību kā jēdzienu, tulkojot māksliniecisku un pedagoģisku darbību.

Ausma Špona raksta: „Darbība ir fiziska vai garīga darba, psihiskās aktivitātes un vitālās enerģijas izlietojuma vienība”(Špona, 2006)

Parādās viena no svarīgākajām darbības īpašībām – darbības fiziskā un garīgā sfēra, kas gan mākslinieciskajā, gan pedagoģiskajā darbībā īstenojas fiziski garīgā veselumā ar vienlīdz lielu spēku. Piemēram, studentam apgūstot mākslas darbu vienlīdz svarīgi ir gan iepazīties ar mākslas darba ideju, sižetu un stāstu, gar redzēt mākslas darba vizuālo reālo realizāciju dzīvē. Mācībās un radošajā darbībā studenti redz fizisko un iedziļinās garīgajā.

I. Vedins raksta: „Darbības procesā vajadzības un intereses ir saistītas ar tiešo un atgriezenisko sakarību: vajadzību sistēmas veidošana nosaka noteiktu interešu ievirzi, un otrādi- noteikts interešu loks veido vajadzību sistēmas īpatnības.”(Vedins, 2011, 85) Darbības enerģētiskais pamats ir spējas – personības īpašības, kas nodrošina darbības efektivitāti.(Vedins, 2011, 86)

Vienlīdz būtiski, darbojoties mākslinieciskajā un pedagoģiskajā jomā, formēt studentu vajadzībās, pilnveidot intereses un īstenot spējas. Mākslinieciskā darbībā intereses vēlams virzīt estētiskās bagātināšanas realizācijā, vajadzības vēlams apmierināt studentu radošā potenciāla realizācijā, spējas nepieciešams pilnveidot garīgā realizācijai fiziskajā. Pedagoģiskā darbībā intereses pilnveidojas analītiskuma attīstīšanās, vajadzības formējas emocionālās inteliģences attīstīšanās un spējas īstenojas vērtības noteikšanā.

Jānis Anspaks darbību definē šādi: „Darbība – savdabīga cilvēkdzīves aktivitātes forma, kura rod savas izpausmes daudzveidīgajās attiecībās ar priekšmetu un parādību pasauli, to mērķtiecīgi apgūstot, pārveidojot, izmainot un radot. Jebkurai cilvēka darbībai iezīmīgi četri komponenti: mērķis, līdzekļi, rezultāts un darbības process.”(Anspaks, 2006,112)

Mākslinieciskās darbības mērķis ir emocionāli bagātināt cilvēku, līdzekļi ir daudzveidīgā apkārtējā pasaule, rezultāts ir mākslas darba radīšana un process ir cilvēka garīgu vērtību transformācija fiziskās. Pedagoģiskas darbības mērķis ir cilvēka mācīšanās, līdzekļi ir mijiedarbošanās ar apkārtējiem, rezultāts ir nepārtraukta pilnveide un process ir cilvēka transformēšanās apgūstot vērtības.

Tādējādi iegūstam darbību kā fiziski garīgu vienību, ietverošu interešu, vajadzību un spēju realizāciju mērķos, līdzekļos, rezultātā un procesā. Efektīva mākslinieciska un pedagoģiska darbība virzās pretī vērtībām. Caur universālām vērtībām iespējams tulkot mākslinieciskas un pedagoģiskas vērtības.

Ausma Špona raksta „Vērtība ir lietu vai parādību noderīgums, nozīmīgums cilvēku dzīvesdarbībā. Ņemot par pamatu šādu vērtību skaidrojumu, mēs definējam pedagoģisko vērtību būtību. Lietas, fakti, parādības, ko cilvēks pārdzīvo kā sev būtiski nozīmīgas un kas sekmē viņa personības pilnveidošanos, ir pedagoģiskās vērtības.”(Špona,2006)

Nozīmīga, noderīga darbība sniedz cilvēkam vērtību, tomēr šai darbībai nepieciešams personisks nozīmīgums, lai darītājs to uztvertu kā vērtīgu. Pārdzīvojums un emocionāla uztvere padara darbību atmiņā paliekošu un vērtīgu. Personiski pārdzīvota darbība pilnveido personību, pilnveido cilvēka garīgo izaugsmi.

Jānis Anspaks uzsver cilvēces lielo garu darbības vērtību, rakstot: „Viņi – nemiera cēlāji, modinātāji no garīgās inertības un stagnātisma miega. Ikviens no viņiem sava laika ietveros lolo un kopj lielās, nezūdošās un mūžīgās vērtības – patieso un skaisto, labo un svēto. Viņi pirmie arī apjauš, ka bez šīm nezūdošajām vērtībām cilvēkā nav stiprināma ne patiesa cilvēcība un pienākums, ne atbildība un laime, ne brīvība un godaprāts, ne skaistuma izjūta un sirds inteliģence.” (Anspaks, 2004, 292)

Tādējādi pedagoģiskā darbībā skaidri izpaužas garīgo vērtību lielā nozīme, jo garīgās vērtības spēj dzīvot cauri laikam, realizējot cilvēkā garīgo jomu(patiesais, cilvēcība, labais, svētais), estētisko jomu(skaistais, skaistuma izjūta), intelektuālo jomu(pienākums, atbildība, brīvība un godaprāts), un emocionālo jomu(laime, sirds inteliģence). Garīgas vērtības mākslinieciskajā darbībā veido nemirstīgus mākslas darbus, kuru autori spējuši garīgumu pārcelt perfektā fiziskā materiālā un padarīt māksliniecisko darbību nezūdošu.

Pēteris Zeile atzīmē, ka „Vērtības jēdziens ietver sevī arī subjektīvo momentu. Jau šeit vērtību mezgla jautājums balstās objektīvā un subjektīvā faktora dialektikā.” (Zeile, 1979,21) Autors konkretizē, skaidro jautājumu: rakstot „ Šīs dialektiskās vienības objektīvā puse ir priekšmetu

un parādību objektīvās īpašības, bet subjektīvā – to uztvere cilvēkā un konfrontācija ar viņa vajadzībām un interesēm.” (Zeile, 1979, 30)

Tādējādi vērtības sastopas objektīvās īpašības ar subjektīvo uztveri, un tieši personiskais nozīmīgums vērtības integrē vajadzībās un interesēs.

Par māksliniecisko vērtību Pēteris Zeile raksta: „Māksliniecisko vērtību nevar sadalīt eklektiskās sastāvdaļās, kurās atsevišķi būtu aplūkojami tādi momenti kā izziņa un novērtējums, saturs un forma, fakts un ideāls utt. Priekšmets, tēls estētiskajā uztverē nostājas mūsu priekšā kā vienots, harmonisks ansamblis ar noteiktu nozīmi.” (Zeile, 1979, 44)

Tādējādi parādās mākslinieciskās vērtības sarežģītā daba, ka vieglā ceļā nepakļaujas analīzei, tomēr tverot estētisko tēlu iespējams apkopot vairāku cilvēku subjektīvās mākslinieciskās vērtības atspoguļojumu un tādējādi gūt iespējami objektīvāku mākslinieciskās vērtības atspoguļojumu.

Pauls Dāle iedziļinās mākslasdarba tapšanā: „Mākslas būtība meklējama tādā ideju un pārdzīvojumu izteiksmē vai iemiesojumā konkrētos tēlos un harmoniskās formās, kas mūsos mudina skaistuma jūtas, respektīvi, estētisko interesi. Būtu tomēr maldīgi domāt, ka apzinātajam loģiskajam prātam mākslinieciskās radīšanas procesā ir tikai neievērojama blakus loma. Loģiski analizētājs un sintezētājs prāts, novērojumu atmiņa un mākslinieciskais takts, tas ir tiešā un patstāvīgā skaistuma un harmonijas izjūta, - šie ir tie trīs pamatfaktori, kas no neskaidrā un nenoteiktā zemapziņas tēla materiāla, nejaušām asociācijām, pēkšņām intuīcijām, iedvesmas un muzikālām vibrācijām, draudzīgā sadarbībā rada un veido harmonisku tēlu, formu, melodiju un domu kompleksus kā mākslas priekšmetu.” (Dāle, 1939, 188-189)

Līdzīgi kā mākslasdarba tapšana arī cilvēku mākslinieciskās vērtības izpratne sakārtojas izmantojot prātu, atmiņu un skaistuma izjūtu .

Jānis Rozenblats savā disertācijā secina: „Vērtības ir atzinumi par to, kas ir pareizs, labs, vēlams kādā konkrētā situācijā. Tie ir ideāli, augstākie principi un kritēriji. Vērtību apguves pamatā ir brīva, pārdomāta izvēle no vairākām iespējām, izvēles respektēšana un īstenošana dzīvē.” (Rozenblats, 1998, 16-17)

Tādējādi pedagoģiskās un mākslinieciskās vērtības ietver pedagoģiskos un mākslinieciskos ideālus, principus un kritērijus un izpaužas cilvēka izvēles procesā. Vispirms šķetinot mākslinieciskās un pedagoģiskās vērtības saturu, kas iedziļināsīties mākslinieciskās un

pedagoģiskas darbības principos. Mākslinieka pedagoga darbība balstās principos, kas veido studentos vērtības.

Aleksandrs Dauge aplūkojot pedagoģiskos principus darbu izdara būtisko secinājumu: „Mākslinieciskais darbs skolā ir iespējams vienīgi tad, ja skolotājs ne tikai teicami pārziņa un pārvalda savu priekšmetu, bet arī pats lielākā vai mazākā mērā ir „mākslinieks savā dvēselē” un vispārpieņemto normu robežās – kā mācību satura apdarē un mācību metožu izvēlē, tā visos paņēmienu- skolotājam jādod pilnīga brīvība.” (Dauge, 1925, 68)

Šie divi principi – mākslinieks dvēselē un darbības brīvība ļauj sasniegt visaugstākos mērķus un ideālus. Vadoties no brīvas un mākslinieciski apgarnotas darbības pedagogs spēj iedvesmot, garīgi bagātināt, emocionāli attīstīt savus studentus.

V. A. Šiškina izceļ vairākus principus pedagoga darbībā, viens no kuriem ir izglītība caur visu dzīvi- šī principa pamata ideja - patstāvīgs garīgi- tikumisks darbs, sevis radīšana ne tikai apkārtējās kultūras telpas koordinātēs, bet arī vēsturiskā perspektīvā. (Šiškina. 2013)

Darbs kā izglītība un izglītība kā darbs ir pamata principi pedagoga mākslinieka darbībā savas un citu personības attīstībai. Garīgi tikumiskā darbā mākslinieks pedagogs strādā diendienā ar mūžīgām vērtībām, kas savā aktualitātē nenoveco. Nenoliedzami labs mākslinieks savā darbā rada jaunas vērtības, tādējādi papildinot līdzšinējo kultūras telpu un dodot iespēju šīm jaunajām vērtībām kļūt mūžīgām. Spējot nodrošināt savu profesionālo pilnveidi diendienā, pedagogs mākslinieks arvien spēj būt interesents un iedvesmojošs studentiem.

Šiškina izdala aksioloģisko principu pedagoga darbībā, kura būtība ir iespējā sekmēt topošo pedagoģu mākslinieku profesionālu vērtību pieņemšanā, apjēdzot visu atbildības mēru par saviem audzēkņiem, un audzinot sapratni par savu personiski profesionālo tapšanu kā vērtību pamatu nākamajai profesijai, ar mērķi nostiprināt topošo pedagoģu mākslinieku redzējumu uz pasauli pedagoģijas un mākslas teorijas un prakses apgūšanā, kurā kā vērtība tiek skatīts studenta patstāvīgais viedoklis, radoši personības meklējumi, pašapliecināšanās, tiekšanās pēc pašizziņas un apkārtējās pasaules izziņas, kas neparedz uz visiem laikiem uzdotu rezultātu. (Šiškina. 2013)

Pedagogs spēj sekmēt studentu pasaules redzējuma paplašināšanos daloties ar pieredzi no savas dzīves, pedagoģisko pieredzi un mākslas darbu veidošanas pieredzi. Šī pieredze ir iegūta un neskaitāmas reizes pārbaudīta mērķtiecīgā sistemātiskā darbā, kas dod pārliecību par gaidāmo rezultātu darbības procesā, ļaujot sekmīgi analizēt studentu darbību, uzlabojot tās

rezultātu. Šīs profesionālās vērtības savu kvalitāti ir sasniegušas tieši ilgstošā pārbaudes darbībā, un studentiem ir iespēja tās pārņemt un integrēt savā pieredzē.

Nemot vērā kultūrtelpas īpatnības, Šiškina izdala kultūratbilstības principu, kurš ļauj realizēt dziļas vietējo kultūrvēsturisko tradīciju apguves ideju, apzināties savdabīgo reģiona mākslu, saprast laikmetīgo mākslas saikņu formēšanos, paplašinot mācību auditoriju robežas un atverot ne tikai mācību grāmatas un lielāko pasaules muzeju katalogus un internetu, bet arī iedziļināties pastāvošajā objektīvajā sociokulturālajā situācijā, kur students „iejūgts” un, kur viņam nāksies turpmāk realizēt savu darbību, tādējādi kultūratbilstības princips ir kā atbalsta mehānisms studenta personiskajā izaugsmē iepazīstot mākslas pasaules ainu un pašuzbūvējot savu radošo personību, kurai nepieciešams apzināties savu aktīvo un radošo lomu sociokulturālajā telpā. (Šiškina, 2013)

Pedagogs- principa aktīvs realizētājs, kurš balstās savos mākslas sakaros un aktuālajā pieredzē, šajā nebūt ne vienkāršajā laikmetīgās mākslas labirintā ir īsto eju pavediena zinātājs, kurš studentu iedvesmo meklēt cēloņsakarības mākslas pasaules procesos, veidot savas saiknes un objektīvi orientēties vietējā reģiona tradīcijās, esot aprītē, lai veiksmīgi augtu radošajā telpā.

Izceļot dialoga principu optimālā pedagoģiskā darbībā, Šiškina uzsver vadošo ideju, ka dialogs iespējams tur, kur katrs „Es” tiek uztverts kā kultūras parādība, nozīmīga visās izpausmēs, atklājoša sev un citiem jēgas daudzveidīgu pamatotību un iespēju būt pašam sev, saglabājot un attīstot savu individualitāti, tādējādi dialoga situācija nav kā garīgo vērtību pārraide vai translācija studentiem, bet savdabīgs tilts, kurš savieno dažādu paaudžu un subjektu vērtības ar daudzējādu jēgu un nozīmi. (Šiškina. 2013)

Mākslas studijas ir tā garīgā telpa, kur visvairāk ir nepieciešama tolerance, iecietība un spēja empātiski iedziļināties otra cilvēka radošajos procesos, tādēļ ļoti būtiski no pedagoga mākslinieka puses ir prast sarunāties, raisīt dialogu tā, lai darbības jēga atklātos kā aktuāla un kopīga studentiem, iedvesmojot viņus atklāt savu iekšējo pasauli kā dialoga objektu citiem caur savu darbu- mākslinieciskās izpētes objektu- gleznojumu, zīmējumu vai skici, reizē adekvāti iepazīstot otra cilvēka darbu un pašu cilvēku aiz šī darba.

Pedagoga darbībā hermeneitiskā principa ieviešanā Šiškina min svarīgo mākslas darba, kurš radīts, iespējams, pirms vairākiem simtiem gadu, „dzīvās dzīves” saglabāšanu un tās savienošānu ar dzīvi mūsdienās, ar uztraucošajām esamības tēmām, tādējādi aptverot kultūras telpas viengabalainību, dziļumu, daudznozīmību un jēgas neizsmeļamību, filosofiskā aptveršanā savienojot cilvēces uzkrāto pedagoģisko un māksliniecisko pieredzi un

interpretējot mākslinieku radošās idejas, parādot to attīstību kultūras telpā tajā vai citā laikmetā, tādējādi aktivizējot topošo pedagoga intelektuālos un emocionālos procesus. (Šiškina, 2013)

Tēmas, ar kurām strādā pedagogs mākslinieks, dziļākajā būtībā ir nemainīgas, tajās redzams cikliskums un atkārtotības, kas satura aktualitātē ir neizsmeļamas, bet likumsakarīgi transformējas formas izpildījumā, tādēļ strādājot ar studentiem svarīgs šīs transformācijas un reizē nemainīguma savienojums un salīdzinājums, kad tiek pārrunāti un analizēti mākslas darbi un notikumi no dažādiem vēstures periodiem, kuros students formē savu redzējumu un pedagogs iepazīstina ar interpretāciju daudznazīmību.

Subjekta principu Šiškina skaidro kā principu, kuru pielietojot neuzspiedoši tiek stiprināta studenta subjekta pieredze, kā līdzvērtīgam savstarpējo kontaktu dalībniekam, nodrošinot brīvību meklējumiem un eksperimentiem radošajā sfērā, ieklausīšanos viedoklī no pedagoga puses, atzīmējot profesionālo augšanu kā arī līdzpārdzīvošana, līdztekus studenta subjekta pozīcija tiek stiprināta, ja studentam tiek atļauta izvēles brīvība, jaunu ideju ģenerēšana un pārbaude, kā arī tiesības uz kļūdām. (Šiškina, 2013)

Brīvība, uzticēšanās un palāvība, kas caurvij mākslinieka pedagoga darbību, studentu spārno radošiem meklējumiem un patstāvīgai personības pilnveidei, caur māksliniecisku darbību, neierobežojot, neieliekot rāmī un nesašaurinot radošās iespējas, tādēļ svarīgi, lai pedagogs mākslinieks pats savā darbībā būtu bez aizspriedumiem un radošām robežām, tādējādi pārnesot eksperimentētāja garu arī savos studentos.

N. V. Kurbatova kā galvenos tēlotājmākslas pedagoga pedagoģiskās darbības principus izceļ: saudzējošu attieksmi pret audzēkņa individualitāti, attīstot viņiem uzmanīgu attieksmi pret apkārtesošo pasauli; mākslinieka pedagoga darbu pie saviem darinājumiem audzēkņu klātbūtnē (kopēja radoša darba metode ar audzēkņiem); pagātnes mantojuma izmantošanu; pakāpeniskumu profesionālās apmācības virzīšanā; mākslas tehniskās puses vienotību kā sastādošu attēlošanas meistarību un teorētiskās zināšanas; audzēkņu vizuālās kultūras, emocionālas- skatītāja uztveres attīstīšanu un māku smelties iedvesmu no dzīves, radoši un ar cieņu attiecoties pret dabu. (Kurbatova, 2012)

Pedagoģiskā darbībā ar studentiem kā individualitātēm, paužot profesionālu attieksmi, tā ietver daļu objektīvas, pamatotas un konstruktīvas kritikas, kuru saprotot un pieņemot, students aug- kā rezultātā saudzējoša attieksme var izpausties kā sviestmaizes princips – labais, kritika, labais- vērtējot studentu darbību. Uzmanīga attieksme studentos attīstāma, lai precīzi un trāpīgi mācītos raksturot citu studentu darbību, izceļot to, ko nepieciešams uzlabot

un kas ir labais šī brīža darbībā stadijās. Kopējais radošais darbs docētājam ar studentiem darbojas, kā neatsverams studentu darbības sekmētājs un profesionāla parauga rādītājs – studenti docētāja mākslinieciskajā darbībā redz jēgu un nopietnāk uztver savu māksliniecisko darbību kā treniņus vērienīgākiem un nopietni profesionāliem radošiem darbiem, uzsākot profesionālās gaitas. Pagātnes mantojums rosina vēlmi eksperimentēt, izzinot to, kas jau ir bijis, ko no bijušā var paņemt, transformēt un, iespējams, veidot savā mākslinieciskajā darbībā ko pilnīgi jaunu. Pakāpeniskums profesionālajā darbībā sniedz iespēju nostiprināt jau esošo pieredzi un balstīt tajā jauno – tā nodrošinot profesionālās darbības pēctecību, piemēram, gleznošanā sākot ar kluso dabu, tad gleznojot portretu, vēlāk pusfigūru - figūru – dubultfigūru, līdz nonākot pie cilvēku grupas gleznošanas un sarežģītas grupas kā augstas pakāpes. Mākslas tehniskā puse, attēlošanas meistarība un teorētiskās zināšanas kopā veido vienotu kopu, ko students apgūstot spēj lietot tehniku profesionāli, attēlot savas idejas izvēlētajā stilā un veidolā, panākot ieceres realizāciju kā arī par to reflektēt diskutējot un arī rakstot par to, ko pats students dara, jo pilnvērtīgi izprot jautājuma praksi, kas ir pārbaudīta. Studentu vizuālā kultūra un emocionāla skatītāja uztvere veidojas patstāvīgā radošā darbā un interesējoties par savas darbības sfēru sabiedrībā – ko profesionāļi dara šajā jomā, kas ir jaunākie sasniegumi, tā apgūstot apkārtesošo dažādību un veidojot sevī emocionālu toleranci. Māka smelties iedvesmu no dzīves studentā vairo sasaisti ar apkārt esošajām aktualitātēm un arī attīsta spēju savus personiskos pārdzīvojumus ņemt par iedvesmu, lai radītu darbu, kas aizrauj un ietekmē līdzcilvēkus. Radoši un ar cieņu izturēties pret dabu ir tikums, kas pilnveidojams studentiem, lai mūsdienu aktuālie jautājumi par ekoloģiju un dabas aizsardzību taptu radoši risināti ar mākslas projektu palīdzību. Visu principu aktīvs realizētājs ir docētājs, kurš mijiedarbībā ar studentu veido studentu kā principu aktīvu integrētāju savā darbībā.

Tādējādi apkopojot pedagoģiskas un mākslinieciskas darbības principus: pedagoga esamību māksliniekam savā dvēselē, brīvību darbībā, izglītību visu dzīvi, profesionālu vērtību ieaudzinašanu, kultūratbilstības veidošanu, dialoga realizēšanu, hermeneitisko vērtību nodrošināšanu, subjekta brīvības īstenošanu, individualitātes respektēšanu, kopēja radoša darba īstenošanu, pakāpeniskumu, un emocionālas skatītāja uztveres attīstīšanu, var izdarīt secinājumu ka mākslinieciska darbība ir vērsta uz iedvesmošanu, analītiskuma veicināšanu, garīgu, estētisku bagātināšanu, emocionālu uzrunāšanu un parauga demonstrēšanu kā vērtībām.

Lai turpinātu iedziļināties mākslinieciskā darbībā nepieciešams aplūkot māksliniecisku un pedagoģisku darbību, kas tuvinās mākslinieciskajiem ideāliem un profesionalitātes kritērijiem .

2.1. Parauga demonstrēšana

G. A. Gorbunova uzsver cik svarīgi mūsdienu augstākajā izglītībā speciālistiem, kuri sagatavo topošos māksliniekus pedagogus, realizēt savas radošās spējas profesionālā mākslinieciskā darbībā, jo aktuāls mērķis ir topošā speciālista personība, kas pārvalda attīstītas radošās spējas. (Gorbunova. 2008)

Veidot studentu māksliniecisko darbību un attīstīt viņu mākslinieciskās spējas iespējams, māksliniekam izmantojot savas mākslinieciskās darbības rezultātus- mākslas darbus, ko studentiem demonstrēt, parādīt, pastāstīt, ieinteresēt un tādējādi izglītēt topošos māksliniekus pedagogus. Pedagoģa profesionālā mākslinieciskā darbība veido potenciālu studenta mākslinieciskās darbības un personības attīstībai.

Gorbunova akcentē, ka neatņemams radošā potenciāla realizācijas priekšnoteikums izpaužas kā augsta profesionālā mākslinieka pedagoģa kultūra, viņa speciālās mākslinieciskās spējas, profesionālā mākslinieciskā tehnika un pedagoģiskā meistarība, spējīga mākslas tēlu izpildei izvēlētajā materiālā pasniedzamajā mākslas veidā. (Gorbunova,2008)

Studenti veido savu personību un modelē savu māksliniecisko darbību, balstoties uz personiskām interesēm un paraugiem. Mākslas students gūst priekšstatu par māksliniecisko darbību, iepazīstot mākslinieku daiļradi, apmeklējot mākslas izstādes, kurās piedalās profesionāli mākslinieki. Liels iespaids uz studentu personības veidošanos ir pedagoģam, kurš savā darbā ir spējīgs sabalansēt pedagoģisko un māksliniecisko darbību, abām piešķirot vienlīdz svarīgu nozīmi, laiku un darbu. Mākslinieks pedagoģs, kurš savā profesionālajā mākslinieciskajā darbībā ir rezultatīvs, būs paraugs un spēš ticami ieinteresēt topošos māksliniekus pedagogus.

Gorbunova aktualizē, lai saprastu radošas darbības dabu un struktūru, nepieciešams apdomāt tās izcelsmi, izsekot radošā procesa gaitu mākslā, izpētīt specifiku un izgaismot realizācijas mehānismus katrā konkrētā personībā. (Gorbunova, 2008)

Personības radošas un mākslinieciskas darbības sastāvdaļas iezīmē noteiktu ciklu, kas ietver idejas rašanos, idejas realizāciju darba tapšanas procesā un darbības rezultāta socializēšanu- demonstrāciju mākslas studentiem darbnīcā un interesentiem izstāšu zālē un mākslas publikācijās.

Studentiem ir ļoti interesanti izsekot mākslinieciskās darbības sastāvdaļām no radīšanas idejas līdz rezultātam. Bieži nodarbību gaitā tiek uzdoti jautājumi par to, kā māksliniekam darbiem rodas idejas, kā tiek gleznotas noteiktas vietas mākslasdarbā, kādas tehnikas izmantotas, kā

tiek panākts tāds vai cits efekts gleznā, interesanti ir uzzināt arī darbu likteni izstādēs un pāršķirstīt katalogus.

Isakovs secina, ka reālajā dzīvē nav grūti ievērot -jo augstākas paša pedagoga spējas uz radošu pašrealizāciju, jo augstāks radošais potenciāls viņa audzēkņiem. (Isakovs. 2013)

Pedagoga radošo realizāciju un studentu radošo potenciālu kopā saista parauga spēks, jo pedagogs ar savu darbību veido paraugu studenta darbībai, tādējādi vairojot studentu radošo potenciālu.

Isakovs uzsver tādas pedagoga personības kvalitātes kā intelektuālo aktivitāti, mērķtiecīgumu, uzstājību, darba mīlestību, pieticību, vērīgumu, kontakta spēju, īpaši uzsverot tādas īpašības nepieciešamību kā asprātība, oratora spējas, mākslinieciska daba, gatavība sapratnei pret audzēkņu psiholoģisko stāvokli un līdzpārdzīvošana – empātija un vajadzību sociālā mijiedarbībā. (Isakovs.2013)

Personības kvalitātes izmantojot darbībā pedagogs spēj intelektuāli bagātināt audzēkņus, panākt iecerēto līdz galam, darīt to ar mīlestību, nepārspīlēt, pamanīt nianšes, iespaidot studentus un darīt to interesanti ar atmiņā paliekošiem vārdiem, kā arī iejusties studentu ādā un veidot studentu atbildes reakciju.

Isakovs, analizējot garīgi–radošo mākslinieka pedagoga potenciālu, to nosaka kā spēju kopumu, nosakošu mākslinieka pedagoga pašrealizāciju un pašattīstību, un atļaujošu realizēt paša un audzēkņu darbības radošās produktīvās potences. (Isakovs. 2013)

Isakovs uzsver, ka personības formēšana un attīstība sekmē risināšanu vienai no svarīgākajām problēmām -radošas pašrealizācijas problēmai, un, lai nodrošinātu mākslinieka pedagoga pašrealizācijas procesu pedagoģiskās un mākslinieciskās darbības rāmjos, nepieciešams virzīt abus novirzienus, tā kā pedagogs mākslinieks - tā ir radoša personība, strādājoša izglītības sfērā un tajā pat laikā radoša glezniecības, grafikas, skulptūras, dekoratīvi lietišķās mākslas darinājumus. (Isakovs. 2013)

Personība spēj pašrealizēties caur darbību, gan pedagoģisko, gan māksliniecisko – katrs virziens dod citus pašrealizācijas augļus – pedagoģiskā darbība – savu zināšanu, prasmju un attieksmju reālu tālāku dzīvi studentos, mākslinieciskā – savu dzīves atziņu iemiesojumu mākslasdarbos, kas kalpos cilvēcei.

2.2. Garīga bagātināšana

E. N. Sokolova, analizējot pedagoģisko darbību mākslas izglītības sfērā, uzsver, ka sasniegt izvirzītos uzdevumus iespējams pie katra studenta garīgā un radošā potenciālā realizācijas, pamatojoties uz vērtību, izziņas, komunikatīvo un kompetenču attīstību, izmantojot personības orientētās un darbības pieejas. (Sokolova, 2011)

Raksturojot mākslas tapšanas procesu skolotāju studentu studiju darbībā un rezultātu vērtības analīzi, secināms, ka katra studenta darbības potenciāls ir dziļi individuāls, gan no izejas pozīcijām, gan darbības rezultātā, tādēļ likumsakarīgi, ka tieši komunikatīvā attīstība raisa kopīgu kompetenču izvirzīšanu, lai attīstītu individuālas personības stiprās puses.

Veiksmīga garīgā un radošā potenciāla realizācija pēc Sokolovas domām, tiek sekmēta pie kompleksas nosacījumu realizācijas pie kuriem attiecas: mācību procesa humanizācija, izglītojošas mācību vides izveide, apmācības dialogā un studenta un pedagoga sadarbība, nosacījumu radīšana pašrealizācijai un panākumu sasniegšana metodiskajā darbībā. (Sokolova, 2011)

Veiksmīgi studenta potenciāls tiek realizēts, pedagogam radoši un ieinteresējoši izskaidrojot, kāpēc studentam tas vai cits uzdevums, darbība vai notikums ir vajadzīgs, lai students pieņemtu kā sev personiski nozīmīgu veikto darbību, spētu radoši pašrealizēties, justos īstajā vietā darot īsto darbu.

Kā uzsver Sokolova, pedagoga mākslinieka misija, neaprobežojoties vien ar virkni pedagoga profesionālās kompetences uzdevumu, ir īpaša -mākslinieks pedagogs kopā ar studentu atrodas uz smalkas robežas starp garīgo un materiālo pasauli, formējot tikumisko attieksmi pret daiļradi un sapratni pret vienu no galvenajiem mākslas aicinājumiem: mācīt mīlēt citu cilvēku un pamodināt cilvēkā sirdsapziņu. (Sokolova, 2011)

Māksla skar to garīgās pasaules daļu, kas daudziem cilvēkiem ikdienā ir vitāli nepieciešama – ielūkoties otrā cilvēkā, viņa garīgajā pasaulē, spēt apmainīties ar vērtīgo, dodot visu to labāko otram, kas ir pašā cilvēkā, tādējādi mākslinieks pedagogs palīdz studentam veidot šo vērtības raisošo un otra garīgo pasauli aizskarošo darbību.

Mākslinieciski – radošā darbība, pēc Strokova domām, ir nosacīta ar to, ka mākslinieks ne tikai tver ārpusi lietās, kas atklājas vizuālā un dzirdes uztverē, bet arī ieplūst to būtībā, kura atrodas aiz jutekliskās izziņas robežām. (Strokovs, 2011)

Piemēram, tēlotājmākslā gleznojot cilvēka portretu, pieņemts attēlot cilvēku līdzīgu modelim, kurš izvēlēts attēlojumam, un, ņemot palīgā pareizas sejas proporcijas, tiek radīta vizuālā

līdzība, kas izpaužas atpazīstamā cilvēka fiziskajā veidolā. Savukārt cilvēka iekšējās būtības – rakstura, temperamenta, interešu un spēju attēlošanai vajadzīgs arī īpašs ielūkošanās veids, kurš raksturīgs mākslinieciski radošajai darbībai, tverot būtību, kas atrodas aiz ķermeņa ārējās fiziskās čaulas.

Šī darbības puse ietver lielu meistarību, kas izkopjama ar pacietīgu darbu, cilvēka dvēseles pazīšanas spēju attīstību un intuitīvo spēju attīstību, kad caur izvēlētajām krāsām, līnijām, laukumiem, kompozicionālo risinājumu un gaismēnu lietojumu kā līdzekļiem gleznotajā portretā tiek sasniegts mērķis - ienesta cilvēka iekšējās būtības līdzība un mākslinieciskajā darbībā kopumā parādību iekšējā redzīguma attīstība darbības autoram.

S. J. Egorova izceļ pedagoga saskarsmes kultūru kā nepieciešamu mūsdienīga pedagoga kvalitāti, vērstu uz personības attīstību un tapšanu, saskarsmi ar vispārcilvēciskām kultūras vērtībām caur kopīgu dialogu un sadarbību starp līdzvērtīgiem partneriem mācību darbībā, kas no pedagoga prasa dziļu un vispusīgu saskarsmes psiholoģijas izpēti un pastāvīgu regulāru intelektuālu un tikumisku sagatavotību. (Egorova. 2012)

Pastāvīga mākslinieciskā un pedagoģiskā saskarsmes darbība pilnveido personību.

M. Razanovs analizējot mākslinieciskās darbības amatniecisko pusi kā neatņemamu kvalitātes nosacījumu radītā mākslas darba ilgmūžībai, uzsver to, ka pats par sevi saprotams, kaila amatniecība nekad nav bijusi māksla, bet īsta māksla nekad nevar iztikt bez amatniecības. (Razanovs.2006)

Skaidri apzinoties mākslinieciskās darbības praktisko pusi var izdarīt secinājumu, ka nav labas mākslas bez labas amatniecības, jo mākslas vadošā vērtība ir mākslinieka mūžīgo ideju ieguldījums mākslasdarbā un svarīgi, lai darbu, ko mākslinieks rada šobrīd spētu tikpat labu uzlūkot arī pēc trīs simt gadiem, ko nodrošina laba amatniecība – gudri un pareizi izvēlēta tehnika – labi rāmji, labi audekli, laba un pareiza grunts un gruntēšana, atbilstošu krāsu izvēle un daudzas citas tehniskas darbības un apstākļi, ko profesionāla mākslinieciska darbība ietver.

Ž. A. Isakovs uzsver, ka mērķis mākslas pasniegšanai mākslas izglītības sistēmā ir, pirmām kārtām, daudzpusīgu māksliniecisku radošu spēju attīstība mācībspēkam un studējošajam, horizontu paplašināšana apkārtējās pasaules, dabas un kultūras apgūšanā, izprotašas attieksmes pret mākslu un intereses pret brīnišķo dzīvē formēšana. (Isakovs.2013)

Mākslas pasniegšanas mērķi ietver pedagoga un studenta mākslinieciskās darbības mērķus – studentam tie, iespējams, sākumā ir treniņš, spēju izkopšana, relaksācija, sava veida terapija, kas pāraug profesionālā mākslinieciskā darbībā skaistā, patiesā, paradoksālā, interesantā

attēlošanai apkārtējā ikdienā, kamēr pedagogam mērķi, iespējams, ir pašapliecināšanās veids, parauga demonstrēšana, sociālu aktualitāšu atspoguļošana un aktīvas pozīcijas demonstrēšana laikmetīgās mākslas dzīvē. Darbības mērķi pedagoga pedagoģiskajai darbībai ir vairāk universāli, savukārt mākslinieciskajai ir ļoti individuāli. Studenta darbība un tās mērķi atrodas nepārtrauktā formēšanās procesā.

2.3. Estētiskā bagātināšana

Sokolova izceļ saskarsmes ar oriģinālu mākslu pieprasījuma formēšanu, mākslinieciskās gaumes attīstīšanu, augstu estētisko prasīgumu un patstāvīgumu spriešanā kā vēl vienu īpašu novirzienu darbībā, atšķirošā mākslinieku pedagogu, tādējādi aicinot aizdomāties par noteiktu personības īpašību attīstības nepieciešamību. (Sokolova. 2011)

Mākslinieks pedagogs izceļ būtisko dzīves jautājumu risināšanu mākslinieciskajā un pedagoģiskajā darbībā, kā rezultātā šķietami vienkārši uzdevumi iegūst citu- dziļāku nozīmi un aktualitāti pasniegšanas veidā un mākslinieka pedagoga prasmē caur uzdevumu attīstīt studentu gaumi, spriestspēju un saskarsmes spējas. Mākslinieks pedagogs ir arī cilvēks, kurš pavada studentu mākslas oriģinālu pētniecībā, aktualizējot to neatsveramību patiesā mākslas vērtību pētniecībā.

Kā svarīgu nosacījumu personības orientētās mācībās, Sokolova min satura apgūšanu dialogā, kurš kā kodols rada īpašu vidi, kura nodrošina subjektu jēgpilnu saskarsmi, refleksiju un personības pašrealizāciju. (Sokolova.2011)

Dialoga būtība ir iedziļināšanās tēmas saturā caur kopēju skatījumu, kurš tiek formēts saskarsmē ar otru cilvēku, meklējot patiesību un īstumu jebkurai lietai, parādībai vai procesam, ielūkojoties tajā un reflektējot gan par parādību, gan sevi un dialoga biedru. Kopējs mērķis mākslas studentiem ir jēgpilna pašrealizācija, kurai par piemēru ir pedagoga profesionālā darbība un pašrealizācijas sastāvdaļa ir dialogs.

V. P. Stokovs mākslinieciski- radošās darbības struktūrā izšķir sekojošus komponentus: motivējošo, saturisko, operāciju, orientējošo, emocionālo – gribas un vērtējošo. (Stokovs. 2011)

Tādējādi caur māksliniecisko darbību mākslinieka izpildījumā tiek meklētas atbildes uz jautājumiem, kāpēc radīt mākslas darbu, kas īsti tiek radīts, ar kādiem paņēmieniem, kam domātu, ar kādām emocijām un kādu vērtību nesošu radīt mākslas darbu.

Strokovs, atzīmējot vadošo darbības lomu personības izglītībā, izceļ tādas pazīmes kā: priekšmetīgumu, mērķtiecīgumu, motivētību, strukturētību, kurā mākslinieciskā darbība attīsta estētisko pasaules-uztveri, vajadzību skaistajā, mākslinieciskās domāšanas spēju un smalku emocionālo attieksmi, stimulējošu māksliniecisko pašdarbību. (Strokovs,2011)

Cilvēks attīstās darbībā, un mākslinieciskā darbība cilvēkā atver īpašas sviras, kas ar domas spēku ievirza ideju, no kuras savukārt, izmantojot materiālus, tiek radīts īpašs citus cilvēkus piesaistošs mākslas darbs ar savu mērķi, kas citus cilvēkus uzrunā ietiecoties sajūtās un neverbalizējamā sfērā.

Strokovs izvirza domu, ka mākslinieciski radošās darbības pamats ir fantāzija un darbībā lielu lomu spēlē estētiskie priekšstati, dažādi iespaidi, sapratne, spriedumi un domāšana nodrošinot mākslinieciski tēlainu reproducēšanu, savukārt darbības īpatnības ir veselums apkārtējās īstenības uztverē, dziļi emocionālie pārdzīvojumi, mākslinieciskā tēla radīšanas process un tā praktiska realizācija noteiktā materiālā. (Strokovs.2011)

Universālā mākslinieciski radošās darbības shēma darbojas izmantojot fantāziju, priekšstatus, uztveri, pārdzīvojumus un citus komponentus, tomēr katrs darbības process un realizācija materiālā ir individuāls un atšķiras no universālā, iezīmējot darbības unikalitāti, vienreizīgumu, neatkārtojamību un īpašo vērtību.

2.4.Emocionāla uzrunāšana

M. J. Tjuļins izvirza empātiju, kā sarežģītu un daudzslāņainu otra cilvēka iekšējās pasaules un pārdzīvojumu iepazīšanas parādību, kuras struktūrā afektīvais komponents paredz vienas personības emocionālu atsaukšanos otras pārdzīvojumiem, kognitīvais komponents nepieciešams adekvātai otra cilvēka stāvokļa sapratnei, un uzvedības komponents paredz aktīvu atbalsta izrādīšanu, kā rezultātā empātijas procesā iespējama cita cilvēka iekšējās pieredzes izdalīšana. (Tjuļins. 2013)

Pedagoģiskā darbībā empātija nepieciešama, lai iejustos studentu pārdzīvojumos studiju procesā, savukārt mākslinieciskā darbībā, lai iejustos laikmetīgi aktuālos sabiedrības kopīgos pārdzīvojumos. Empātijas mērķis pedagoģiskajā darbībā ir studentu darbības sekmēšana, savukārt mērķis mākslinieciskajā darbībā ir sabiedrības iekustināšana, eksponējot materializētus pārdzīvojumus mākslas darbā, kuru aplūkojot, sabiedrības pārstāvji varētu vērot savus pārdzīvojumus kā spoguļattēlu. Kopumā empātija ir universāla savos mērķos, un empātiskas pedagoģiskās un mākslinieciskās darbības mērķi pārklājas.

2.5. Iedrošināšana

M. G. Šakirova topošo pedagogu mākslinieku profesionālo attīstību skata kā divpusīgu procesu, kurā notiek gan cilvēka ieiešana profesionālā vidē, profesionālas pieredzes gūšana, profesionālu savienību standartu un vērtību pārvaldīšana, gan aktīvas sevis realizācijas process, nepārrauta profesionāla pašattīstība. (Šakirova.2010)

Mākslinieks pedagogs vadot savu profesionālo attīstību, sevis realizēšanu profesionālā vidē dalās iegūtajā pieredzē ar saviem studentiem, kuri sper pirmos soļus šajā laukā. Piedaloties dažādos mākslas projektos un organizējot personālizstādes paplašinās mākslinieka pedagoga kontaktu loks, veidojas sabiedrības interesentu slānis un mākslas darbi iegūst jaunas mājas muzeju un privātās kolekcijās. Jo vairāk mākslinieciskā darbība savā izpausmē aptver un plašāku un ietekmīgāku sabiedrības slāni aizsniedz, jo lielāku pedagoģisko vērtību un potenciālu tā sevī nes studentiem, tādējādi neatstājot skatītājus vienaldzīgus un veidojot attieksmes un vērtības.

Šakirova akcentē pedagoga personības radošā potenciāla formēšanos uz iegūtās sociālās pieredzes pamata, psiholoģiski pedagoģiskām un priekšmetiskām zināšanām, jaunām idejām, prasmēm un iemaņām, atļaujošām atrast un pielietot oriģinālus lēmumus, novatoriskas formas un metodes un ar to pilnīgot savu profesionālo funkciju izpildījumu. (Šakirova. 2010)

Darbības potenciāla īstenošanā vadoša ir sociālā pieredze- jo vairāk mākslinieks pedagogs savā darbībā socializējas, jo veiksmīgāk nodod studentiem sociāli vērtīgas zināšanas, idejas, tā attīstot studentu personību socializēšanos caur saskarsmes sadarbību pedagoģiskajā darbībā.

Šakirova topošo pedagogu mākslinieku profesionālo attīstību formulē kā mērķtiecīgu, speciāli organizētu procesu un rezultātu profesionāli nozīmīgu kvalitāšu un mākslinieciski radošu spēju formēšanā, profesionālu zināšanu un prasmju formēšanā, aktīvu kvalitatīvu savas iekšējās pasaules pārvērtību, vedošu pie principiāli jaunas tās būvēšanas un iespēju dzīvesdarbībai, kā sevis aktīvas realizācijas procesu pedagoģiskā darbā un mākslinieciski radošā darbībā. (Šakirova. 2010)

Piemēram, mākslinieks pedagogs mērķtiecīgi glezno un rezultātā organizē personālizstādi, kurā redzami darbi apliecina mākslinieka iekšējās pasaules transformācijas un būvniecību mākslas tēlos, ar kuriem mākslinieks iepazīstina sabiedrību un papildus organizējot sarunas muzejā izglīto skatītāju ar stāstiem par ideju tapšanu mākslas darbiem, tādējādi students izstādes sagatavošanas posmā vērojot procesu pie mākslas darbu tapšanas, darbu stadijas darbnīcā, aplūkojot rezultātā personālizstādi un vēl papildus dzirdot publisku mākslinieka

uzstāšanos plašākai sabiedrībai ir klātesošs mākslinieka dzīvesdarbībā, pedagoģiskā darbā un mākslinieciskā darbībā un no redzētā pilnveido izpratni par profesionālas attīstības reālo īstenību dzīvē.

Šakirova analizējot profesionālās sagatavošanas struktūru, komponentus un saturu izdala momentus- izmaiņas personības kvalitātēs, radošu sevis realizāciju darbībā, gatavību novērtējošai darbībai, mākslinieciski radošu uzdevumu risināšanu, pašvērtējumu, refleksiju, patstāvību, pašanalīzi, refleksiju par atrašanos noteiktā meistarības pakāpē, nestandarta risinājumu meklēšanu un improvizāciju. (Šakirova. 2010)

Šakirova secina, ka sagatavošanas procesā realizējas mākslinieka pedagoga profesionālā attīstība pie nosacījumiem, ja: realizējas tieksme pēc personiskās attīstības, formējas spēja uz pašpazīšanu un pašanalīzi, refleksiju, programma ietver iespēju izmeklēšanas, izpētes un radošai darbībai, formējas gatavība daiļradei, notiek pozitīvas motivācijas attīstība, nostiprinās adekvāts pašvērtējums, koriģējas un pilnveidojas prasmes, iemaņas un veidi darbībai. (Šakirova.2010)

Konkrētie attīstības nosacījumi īstenojas pie konkrētām darbībām, kurām paraugu dod profesionāls mākslinieks pedagogs, sevi nemitīgā darbā pilnveidojot, pazīstot savas stiprās puses un analizējot sevi, spējot paskatīties uz sevi no malas, uz saviem darbiem objektīvi, darbojoties programmā, kurā tiek sniegts atbalsts radošajai darbībai, esot gatavs darboties, motivēts veidot sabiedrības vērtības mākslā, kā arī pienācīgi redzot savu un savas darbības vietu kopējā sistēmā, mainot vajadzīgo un pilnveidojot veiksmīgo.

2.6. Analītiskuma veicināšana

G. S. Fedkovs analizē pedagoga darbu līdzīgu izmeklētāja darbam, kurš prasa māku novērot audzēkņus viņu mācību uzdevumu izpildīšanas laikā, savākt un analizēt faktus, izdarīt secinājumus, prognozēt savas darbības rezultātus, vispārināt pedagoģisko pieredzi, pieņemt inovatīvus lēmumus, savienot sevī pedagoga un izmeklētāja kvalitātes. (Fedkovs. 2013)

Pedagoga un izmeklētāja darbība ir garīga un metodiska. Tajā ir svarīgs notikums, kuru pētot tiek atklātas būtiskākās sastāvdaļas, cēloņsakarības, kas veido un pamato cilvēku darbību. Pedagogs izmeklē kā uzlabot studentu darbību. Svarīgs ir apstāklis, ka šie izmeklējumi turpinās un kļūst dziļāki mainoties studentu paaudzēm, mēģinot iepazīt jaunus cilvēkus un viņu darbības likumsakarības, jo, ejot laikam un attīstoties tehnoloģijām, transformējas studentu darbība un svarīgi, lai laikam līdzīgi pilnveidotos arī pedagoga darbība.

Pedagoģiskā darbībā, kurā pamata tēze ir: cilvēks attīstās darbībā, notiek teorijas un prakses saskaņošana, integrēšana un sasaistīšana ar mērķi- spēcīnāt faktorus, kas uzlabo darbību un mazināt faktorus, kas kavē darbību, lai pedagogs un students kā līdztiesīgi sabiedrotie katrs darītu savu darbu un gūtu pieredzi.

Jūlijs Aleksandrs Students izsaka fundamentālu atziņu: „Ja jau mākslinieks savā mākslas darba veidošanā ir brīvs, un nekas neatļauj tādu brīvību kā māksla, tad arī mākslinieciskā, respektīvi, estētiskā audzināšana ir cilvēka sagatavošana un ieaudzināšana brīvībā”(Students, 1998, 302) Autors turpina domu: „lielu garīgu enerģiju prasa ne vien mākslas darba radīšana, bet arī tā uztvere, vērošana. Tikai tam, kas mākslā nemeklē juteklisku baudu un laika kavēkli, bet garīgu atspirdzinājumu un savas dvēseles stiprināšanu, atklājas mākslas mūžīgās vērtības.” (Students, 1998, 305)

2.7.Kopsavilkums

Kopsavilkumā aplūkojot māksliniecisku darbību, tās pedagoģiskā vērtība aplūkojama šādi:

Īpaša vērtība ir pedagoga mākslinieka radošo spēju realizēšana profesionālā mākslinieciskā darbībā, kas paredz māksliniecisku radošu spēju attīstību mācībspēkam un studējošajam, horizontu paplašināšanu apkārtējās pasaules, dabas un kultūras apgūšanā.

Nozīmīga vērtība ir augsta profesionālā mākslinieka pedagoga kultūra, kas sekmē audzēkņu vizuālo kultūru. Svarīga vērtība ir iedziļināšanās pastāvošajā objektīvajā sociokulturālajā situācijā un laikmetīgi aktuālos sabiedrības kopīgos pārdzīvojumos, dziļa vietējo kultūrvēsturisko tradīciju ideju realizēšana mākslinieciskajā un pedagoģiskajā darbībā.

Mākslinieciskajā un pedagoģiskajā darbībā nepieciešams īstenot izglītību caur visu dzīvi - darbu kultūras telpas koordinātēs un vēsturiskā perspektīvā.

Neatņemama pedagoga mākslinieka darba sastāvdaļa ir jaunu garīgu un materiālu vērtību radīšana. Mākslinieks iegulda idejas mākslasdarbos, tādējādi tver parādību iekšējo būtību- radot garīgas vērtības ,kuras materializē mākslasdarbā fiziskā vērtībā.

Būtiska vērtība ir pedagoga darbības rezultāta- mākslas darba socializēšana un mākslinieka pedagoga darbs pie saviem darinājumiem audzēkņu klātbūtnē. Nozīmīga vērtība ir pedagoga mākslinieka dalīšanās ar pārbaudītu pieredzi.

Vērtība ir mākslas darba dzīves saglabāšana un tās savienošana ar dzīvi mūsdienās, iepazīstinot ar interpretāciju daudznozīmību un pagātnes mantojuma izmantošanu.

Mākslinieciskajā un pedagoģiskajā darbībā būtisks ir studenta patstāvīgais viedoklis, radoši personības meklējumi, pašapliecināšanās, tieksšanās pēc pašizziņas un apkārtējās pasaules izziņas, un studentu radošā potenciāla realizācija.

Svarīgi mākslinieciskajā darbībā nodrošināt brīvību meklējumiem, izvēlei un eksperimentiem radošajā sfērā, ieklausīšanos viedoklī, jaunu ideju ģenerēšanu un tiesības uz kļūdām, pakāpeniskumu profesionālās apmācības virzīšanā, mākslas tehniskās puses vienotību sastādošu attēlošanas meistarību un teorētiskās zināšanas.

Mākslinieciska un pedagoģiska darbība paredz attīstīt estētisko, emocionālu- skatītāja un pasaules-uztveri, vajadzību skaistajā, mākslinieciskās domāšanas spēju un smalku emocionālo attieksmi, kur nepieciešama pedagoga mākslinieka empātiska iejušanās studentu pārdzīvojumos studiju procesā, paužot attieksmi pret audzēkņa individualitāti.

Nozīmīga dialoga situācijas realizācija kā dažādu paaudžu un subjektu vērtības savienjoša tilta ar daudzējādu jēgu un nozīmi mākslinieciskajā un pedagoģiskajā darbībā.

Nepieciešams nodrošināt satura apgūšanu dialogā, subjektu jēgpilnu saskarsmi, refleksiju, personības pašrealizāciju un sadarbību starp līdzvērtīgiem partneriem mācību darbībā.

Mākslinieciskā un pedagoģiskā darbībā būtiski realizēt tieksmi pēc personiskās attīstības, spēju uz pašpazīšanu un pašanalīzi, refleksiju, iespēju izmeklēšanas, izpētes un radošai darbībai, gatavību daiļradei, pozitīvas motivācijas attīstību, adekvātu pašvērtējumu, prasmes, iemaņas un darbības veidus.

Galvenie secinājumi

Mākslinieciskas darbības pedagoģiska vērtība realizējas pedagogam iedvesmojot studentu caur savu personisko radošo darbību, dialogu, sadarbību.

Pedagoģiska vērtība izpaužas studentu garīgi, estētiskā bagātināšanā izmantojot vēsturisko kultūras telpas tradīciju mantojumu, pedagoga mākslinieka mākslasdarbu socializēšanu.

Pedagoģiska vērtība izpaužas studentu emocionālā uzrunāšanā radot emocionālu attieksmi, empātiju.

Pedagoģiska vērtība ir mākslinieka pedagoga parauga demonstrēšanā ar savu profesionālās mākslinieciskās darbības realizāciju.

3.Dzīvesdarbība

Aplūkojot Jura Utāna dzīvesdarbību kā gleznu interesents redz lielformāta darbu, kas ir veiksmīgi iekomponēts, visnotaļ krāšņš un raibs, bet vienlaicīgi sabalansēts savā kolorītā, precīzs zīmējumā, niansēts gaismēnu lietojumā un bagāts silti vēsajās attiecībās. Šī dzīvesdarbības glezna ir dziļa savā telpas izjūtā, apjomīga formas izpildījumā un, kas būtiski, šai gleznai ir stāsts- saturisks un jēgpilns.

Definējot dzīvesdarbību Ausma Špona raksta: „Dzīvesdarbība ir cilvēka filoģenēzē un ontoģenēzē izveidojusies sevis, sabiedrības un dabas izziņā un pārveidē pilnveidojusies indivīda aktivitātes realizēšanas un vajadzību apmierināšanas paņēmienu un attieksmju sistēma.”(Špona,2006)

Mākslinieka un pedagoga dzīvesdarbības būtība ir mākslas vērtības radoša darbības realizācija gleznās un mākslas skolotāju studentos.

Juris Utāns savu dzīvi ir manījis laikam līdzīgi uzsūcot laikmetam raksturīgās konkrētās sajūtas savā darbībā.

Juris Utāns ir dzimis 1959. gada 4. augustā pulksten četros no rīta Rīgā Stradiņu dzemdību namā. Mākslinieka māte Bronislava Utāne(01.10.1926 - 23.12.2010) (dzimusi Murāne) un tēvs Juliāns Utāns (23.11.1917 – 23.03.2009) ir nākuši no Latgales.

Jura Utāna tēvs - ļoti liels mākslas mīļotājs, bijis karā, iestājies Lietišķajā Mākslas vidusskolā-Rīgas Daiļamatniecības vidusskolā pabeidz skolu kā dekorators, (pamats scenogrāfiem-ar iespējām veidot operas noformējumus). Tomēr iespējas mācīties tālāk vairs nav un māksla Jura Utāna tēvam paliek mīļš hobijs un neizsapņots sapnis. Juliāns Utāns, būdams apprecējies, pēc kara pārbraucis uz Rīgu ar sievu un ar bērniem- meitu Renāti un dēlu Juri –pelnījis naudu ģimenes iztikai kā galdnieks un mākslu spiests nolikt malā. Šis, iespējams, ir iemesls, kādēļ tēvs ļoti priecājies par dēla panākumiem un vienmēr sirsnīgi mudinājis: „Būtu labāk gleznojis!”, kad mākslinieks bērnībā un jaunības gados pa retam nodevies hobijiem, nevis gleznošanai. Tēvs vienmēr atbalstījis dēlu ar amatniecisku darbu, palīdzējis taisīt gleznu rāmjus, kā arī vācis avīžu recenzijas par jauno mākslinieku.

Mākslinieka māte Bronislava Utāne pēc profesijas latviešu valodas skolotāja, kas visu mūžu strādājusi savā profesijā, bijusi stingra rakstura sieviete, nedaudz iekarsīga. Jura Utānā māte vienmēr ieturējusi neitrālu pozīciju attiecībā pret dēla mākslu, pozitīvu, bet nekad nejaukusies. Apkopojot lielo devumu māksliniekā no viņa vecākiem, varētu minēt, ka no

rakstura Jurim Utānam ir tēva miers, strādīgums, mērķtiecīgums, stabilitāte un mātes bravūrīgums un vieglais lecīgums.

3.1. Bērnība

Vispilgtākais mākslinieka Jura Utāna atmiņā palikušais notikums no bērnības ir vasaras braucieni uz Dagdu, Nārtīšiem pie vecmāmiņas Apolonijas, kur pa vasarām sešdesmitajos gados viens mēnesis tiek pavadīts lauku mājās. Nokļūšana notiek braucot ar lielu, milzīgu, rūcošu ikarusu, iesēdinot Juri Utānu Rīgā. Ceļš ir tāls, Autobuss ilgi brauc un kādos vienpadsmitos vakarā iebrauc Dagdā, kur puiku sagaida. Mākslinieks atceras, ka juties maziņš, ceļš bijis pārdzīvojums, pa nakti vēl ieti pieci kilometri, kopā ar tanti Leontīni vai vecākiem.

Lauki gleznotāja atmiņā palikuši kā vieta nost no pasaules, ar daudz dzīvniekiem, govīm, cūkām un vistām. Mākslinieka māte tajā laikā mācās Liepājas pedagoģiskajā institūtā neklātienē. Juris Utāns atceras kā gaidījis, kad mamma atvedusi alvas zaldātiņus- ļoti gaidītus kā rotaļlietas. Šajā laikā ar mākslu sakara daudz nav, vairāk dabas baudīšana, brīvā dabā palīdzēts ganīt govīs. Lauku mājās Jurim Utānam iedota liela mīlestība pret dzīvniekiem. Mākslinieks atceras, ka laukos bijuši lielie zirnekļi ar krustiem – milzīgi un „pufīgi”, kuru tīklus ļoti paticis vērot. Bēniņi ar trīsdesmito gadu literatūru, „Atpūtas”, grāmatas par astronomiju, plānas brošūras- šīs lietas mākslinieku kā jauno pētnieku ieinteresējušas. Juris Utāns lauku māju bēniņos sēdējis, lasījis un pētījis bildes visai Saules sistēmai, sazīmētājām shēmām tai laikā mācoties otrajā klasē.

Mākslinieka atmiņas par Rīgu, laiku bērnodārzā Āgenskalnā netālu no mātes skolas saistās ar spēlēšanos ar koka mašīnām. Tēvs strādājis kokapstrādes rūpnīcā, kā galdnieks. Dzīvošana notikusi Kolkas raga ielā Āgenskalnā komunālajā dzīvoklī ar kaimiņiem, kuri mākslinieka vārdiem bijuši forši- lutinājuši ar gardumiem.

1965. gadā Utānu ģimene pārvācas uz Ilģuciemu, Grīves ielu, kad mākslinieka tēvam tiek iedots divistabu dzīvoklis no darba.

1966. gadā Juris Utāns sāk iet skolā- Rīgas 48. Vidusskolā Ilģuciemā.

Jurim Utānam mācoties otrā klasē, tēvam bijusi iedota no rūpnīcas mājiņa saucama darbaļaužu nometnes kooperatīvs Saulkrastos, kur vasarās dzīvots pie jūras. Atmiņas no šīm vasarām māksliniekā palikušas par sauļošanos trijātā. J. Utāns atceras, ka tajā laikā bijis diezgan slinks uz mākslu. Tēvs skicējis blociņā māti, un mēģinājis pierunāt, lai Juris Utāns taisa līdzī. Tēvs apjūsmojis mākslu caur grāmatām, mēdzis uzakvarelēt, lietojis antīku

paštaisītu eļļas kasti, gleznojis tīri priekš sevis hobija līmenī un mēģinājis dēlu ieinteresēt, bet nekādīgi nesanācis, jo Juris Utāns sajutis, ka tas ir darbs un tas ir jādara. Jura Utāna draugs - jauns gruzīnu izcelsmes tēva darbabiedrs atbraucis uz pāris nedēļām padzīvot, slaidi ticis galā ar puiku - samērā ātri iemācījies peldēt pie Ķīšupes ietekas jūrā. Šīs māksliniekā palikušas kā labas atmiņas. Kad Juris Utāns vēl Rozentāļos nemācījies ar šo pašu cilvēku no Saulkrastu kalna notikusi mācīšanās braukt ar divriteni līdz 1968.gadam.

Pirms mācībām Rozentāļos, mākslinieka atmiņā palikusi tēva saruna ar māti, ka kaut ko ar to bērnu ir jādara, lai viņš nezaug par huligānu galīgu uz ielas, lai Juris Utāns saistās ar kultūru un inteliģenci.

3.2. Rozentāla skolā

Juris Utāns nokļuvis Rozentāļu iestājeksāmenos, tēvs vedis, tēvs stūmis, dzinis, licis, pierunājis, mājās bijis jāpazīmē kopā un kā pēdējais piecpadsmitais Juris Utāns uzņemts. Klasē Juris Utāns bijis jaunākais, atšķirības bijušas mēnešos. Nav bijis absolūti nekādu kompleksu, Juris Utāns ātri iejuties skolas dzīvē.

Astotajā klasē Juris Utāns sācis saprast, ka interese sāk rasties. Rozentāļi bija ļoti vērtīgs, posms topošā mākslinieka dzīvē. Izveidota apziņa, ko deklarēja visiem, ja neiestāšies Mākslas akadēmijā, tad neko neprātīsiet, tā bija specializētā mākslas skola. Rozentāļos paticis zīmēt, gleznošana patikusi, krāsas vienmēr ir patikušas. Māksliniekam palicis atmiņā, ka viņš samērā veikli komponējis, kompozīcijas bijušas intuitīvas. Pozitīvi audzināšanā- obligātie izstāžu apmeklējumi, izstādes pa velti ar skolēnu apliecību, un recenzijas jāraksta praktiski par katru izstādi un izstādes -ļoti bieži Rudeņi, Pavasari, Mākslas dienas. Iedota sapratne- ko drīkst un ko nedrīkst, kas jāsajūt vienkārši, ja negribas kļūt par izdabātāju, jālaipo, jāzina, jāprot, jājūt, ko var un ko nevar, ko labāk nevajag, nu vienkārši nepieņems uz izstādi, nekas jau nenotiks.

1977. Tika pabeigta skola, samērā labi.

Tā pēc Rozentāļiem stājas visi akadēmijā -bijuši ļoti spēcīgi mācībspēki, kā Juris Utāns domā vēl joprojām. Juris Utāns stājās uz gleznotājiem. Bijusi sapratne un zināšana par to, ka viss notiek pa blatu. Juris Utāns dabūjis zīmēšanā divi. Modelis bijusi Benita, paveca dāma, J. Utāns no profila sēdējis un uzzīmējis plakanu, ir licies tik viegli, jo Benita bijusi reizes desmit zīmēta Rozentāļos. Juris Utāns bijis ļoti pašpārliecināts, neticis uzņemts.

1978. gadā pa ceļam Juris Utāns gājis pie P. Postaža- klases audzinātāja runāt, domājams Postažs kāda labu vārdu aizlika, par ko mākslinieks ir šobrīd pārliecināts. Otrreiz Juris Utāns

stājies uz pedagogiem, jo tur konkurss bijis mazāks un programma vieglāka, gatavoja skolotājus, nevis māksliniekus, nosacīti atvieglināta programma salīdzinot ar gleznotājiem. Juris Utāns ticis uzņemts.

3.4.Latvijas Mākslas akadēmijā

Juris Utāns LMA nokļuvis pie Intas Celmiņas un Edvarda Grūbes pirmajā kursā, kur gājis ir ļoti labi, jo sapratis, ko no viņa prasa un Jurim Utānam tas ļoti patīcis. Lielas masas, lielas attiecības, lielas otas, pamatīgums, Grūbe vēl joprojām patīk, bet katram savs un Jurim Utānam prasījies arī ilustratīvas lietas, arī detalizāciju, ko tomēr neļāva. Teikuši -tas Jums nav vajadzīgs, visas mazās otas izmetiet.

Tā nu pēc otrā kursa Juris Utāns aizbraucis ar gleznotājiem uz Valdemārpili un konkurējis bez problēmām, bija motivācija. Un tad bijuši šie sešdesmit gleznojumi, sešdesmit zīmējumi, un daudzās skices, viss kas stipri vairāk kā kursabiedriem, kad kvalitāte bijusi ne par matu sliktāka. Skatē piedalījies ar visiem kopā un paņemts uz gleznotājiem. Bez īpašām problēmām, un tā trešajā kursā Juris Utāns bijis kopā pie sava kursa.

Lielākais ieguvums, no akadēmijas laika, ir arī tas, ko Juris Utāns, kā pedagogs un mākslinieks visiem proponē, ka viņš tika mācīts savādāk, kā pieņemts, ar to ģeniālo mākslinieku paraugu, kas viņam akadēmijā riņķī dzīvoja un strādāja.

Profesori un mācītbspēki bija gleznotāji vai izcili tēlnieki, vai izcili grafiķi. Utāns mēģinājis censties viņam pietuvoties, tiekties pēc viņa līmeņa. Aizejot uz izstādi- pasniedzēja darbs karājās un ir redzams, ka viņš ir labākais, vai viens no labākajiem.

Absolūtā brīvība radošā izpausmē, un apziņa, kad ja nekonkurēsi, jau izstādēs, jau studiju laikā esot, tad pēc šiem diviem trim gadiem nevienam nebūsi vajadzīgs, būsi ārpus laivas. Nestāvēšana aiz muguras un tāda pati analizēšana šad tad, un labvēlīgi un pietiekoši kritiski un stingri tai pašā laikā- iedodot visu kopumu. Katram pasniedzējam bija savs īpaši raksturojošais .

Lielākais ieguvums no LMA bija apziņa, ka- Juris Utāns grib un var būt starp saviem elkiem, un J. Utānam jau atļauj. Toreiz studentu izstādes bijušas ļoti spēcīgas, pirmais solis, starts, aula, ar lielu konkurenci, ar milzīgu atlasī, slikti darbi tikuši mesti ārā bez žēlastības, aulā izstāde notikusi un kāds no studentiem sēdējis, un prese bijusi -tie paši mākslas vēstures studenti, kas nopublicē pirmajā avīzē uzrakstot. Un katra tā pile iedevusi Jurim Utānam apziņu, ka viņš var, ka viņu tas interesē.

Astoņdesmitajos mākslas dzīve varbūt bijusi vienpusīga, bet bijis pilnīgi skaidrs kādam jābūt, lai tur iekļūtu, kas padomju laikā ir līdzīgi kā mūsdienās. Toreiz varējis jeb ko nest uz izstādi-sanācis, ka visu laiku glezno kaut kādam konkrētam momentam, notikumam, piem. tēva portretu vai skaistu aktu vai ziedus vai policistu bildi(pareizu policistu).

Akadēmijas laikā 1983. gadā Juris Utāns pie Skulmēm nokļuvis, ar galva nogrozīta, kad tādā mākslas mekā nokļuvis, pusgadu nodzīvojis pa darbnīcu. Tas iedevis daudz sajūtas labas, profesionālā ziņā, Ojārs Ābols, gan Džemma Skulme, gan Juris Dimiters, lieli cilvēki, Oto Skulme tēvs- akadēmijas rektors bijis.

Un akadēmijas studiju noslēgumā nebijis sajūtas, ka kaut kas ir beidzies, jo viss turpinājās, kas ir pats labākais, jo Juris Utāns vienkārši bija iepeldējis mākslas apritē un diploms bijis vienkārši kā, viņu vajag, viņš ir un Tu esi pabeidzis, un uzreiz iestājies mākslinieku savienībā(1985), pirms tam iestājies jauno mākslinieku apvienībā(1983), organizācijas bija vienīgās un superstiprās, kas mākslas dzīvi saturēja, vadīja, bīdīja.

1984. Diplomdarba radīšanas un aizstāvēšanas gads – sestais bijis mokošs, jo gribējis ļoti labu darbu uztaisīt, protams dabūjis izcilas atzīmes un pēc tam arī līgumus ar Maskavu, ko piedāvājuši labākajiem studentiem. Sajūta no gada bijusi nelaba, jo gribējis izdabāt visiem, negribējis, bet tā sanācis, ka gan V. Kozinam, gan I. Zariņam, gan daudziem meistariem, kas nāca iekšā skatīties, Iltners, savus komentārus iemeta, un katrs mākslinieks savādāks un Juris Utāns - jauns un nepieredzējis, darbu vairāk reižu pārgleznojis pēc ieteiktajām receptēm, kas bijusi absolūtā kļūda, bet tādām kļūdām jāiziet cauri, uz sajūtas palikušas tādas mielītes, kad līdz šim veiksmīgs, un tad dabūjis uzreiz aukstu ūdeni – Juris Utāns paķēris lielformāta kompozīciju un sācis šaubīties, kad V. Kozins ieteicis vienu un Zariņš citu- pilnīgi pretējo.

Juris Utāns no tā iemācījies, ka ir jāstrādā tikai ar sevi patiesībā, visu var uzklaut, bet patstāvīgi jāizfiltrē, jāsaprot, kas der, kas neder, un tas viss ar laiku nāk un jāklūdās nemitīgi, bet jāklūdās ir strādājot, nevis nestrādājot. Jurim Utānam no LMA palikusi apziņa, ka jādomā kā māksliniekam - ar pārlicību un strādājot mērķtiecīgi. LMA Juris Utāns bija jaunais mākslinieks, nevis jaunais students.

Sestajā akadēmijas gadā Juris Utāns sāk strādāt Meņģelē skolā par vizuālās mākslas un darbmācības skolotāju.

3.5.Meistardarbnīcā

1987. gadā Juris Utāns nokļūst meistardarbnīcā. Tā līdzvērtīgi mākslā skaitījās kā stažēšanās doktorantūrā, tikai meistardarbnīca nekādīgi nedefinējās kā doktorantūra. Māksliniekam tā

bija beidzamā un augstākā pakāpe visos laikos pēc Mākslas akadēmijas kādā meistardarbnīcā nokļūt, un meistars parasti pats izvēlējās audzēkņus. Ir konkurss pēc meistara ieskatiem un viņš aicināja tos talantīgākos beidzējus, tos, kas jau izstādēs piedalījās, tos kas bija veiksmīgie jaunie, kas deva cerības, kas sevi bija kā pierādījuši. Meistardarbnīca tika apmaksāta no PSRS Mākslas akadēmijas, katrā rajonā bijis savs vadonis – tiesīgs vadīt šo meistardarbnīcu, kura pakļāvās PSRS Mākslas akadēmijai. Sistēmai pakļauta organizācija, viena liela Purvciema darbnīca, kurā varēja šie audzēkņi trīs gadus strādāt. Labumi visnotaļ tam laikam atbilstoši, stipendija, audeklus deva pa velti, krāsas deva pa velti, plus vēl darbnīca, un viss, kas jādara ir jāglezno un jāpiedalās izstādēs un nosacītais atskaites diplomdarbs.

Profesors nācis reizi nedēļā – paskatīties ko jaunie mākslinieki dara. Pie viņa nemaz jau nevarējis tā tikt. Viņa meita Ieva Kalniņa reiz ieminējusies, ka tēvs interesējas par Juri Utānu, un piedāvā vai viņa darbnīcā studēt nevēloties, vajagot aizvest skices un aprunāties. Juris Utāns aizbraucis uz Ieriķu ielu, kur bijusi Kalniņa darbnīca, arī Purvciemā. Pie viņa dzīvoklī papļāpājuši par dzīvi un Eduards Kalniņš izteicis komplimentus, ka Juris Utāns ir interesants ar darbiem, ka vēl mācījies pie viņa skolniekiem, Zariņa, tas arī kaut ko devis, un tā Juris Utāns arī meistardarbnīcā nokļuvis.

Sistēma bijusi ļoti vienkārša, ka ir šī darbnīca un var absolūti brīvi justies, darīt visu ko gribi, būtu vēlams būt uz randiņu ar profesoru. Tie randiņi bijuši interesanti. Profesors, par kuru visādi stāsti bijuši stāstīti. Ar viņu Jurim Utānam bijušas ļoti labas attiecības, viņš visu pieņēmis, ko jaunais mākslinieks darījis. Juris Utāns neatceras tādu kritiku, arī citreiz tā kā kad bijušas bailes, ko teiks, akadēmijā pie diplomdarba, ne tā ka bail, bet nepatīkami.

Pie Eduarda Kalniņa bija brīvi, varbūt tāpēc, ka bija jau pārvarēts tas, ka Juris Utāns bijis students, jaunais mākslinieks, jau bijušas nopelnītas Aronas prēmijas, 1985. Gadā. Šis 1987. gads, kad J. Utāns sajuties brīvi, un meistars arī netaisījies, neuztraucis galīgi nemaz. Uz Juri Utānu nostrādājis tas, ka E. Kalniņš ir absolūtā leģenda un labvēlību viscaur izstāro. Juris Utāns tur gleznojis savu Inkrustēto pašportretu, Edisona instrukcijas strupceļu. Kalniņš laidis jokus, tad viņš par kompozīciju kaut ko šad tad pajautājis, paskatījies, viņš tā kā vairāk konstatējis, ko Juris Utāns darījis un kas viņš tāds ir, bet nepārtaisījis Juri Utānu, kas jaunajam māksliniekam ļoti patīcis.

Juris Utāns meistardarbnīcā bijis ļoti strādīgs. Purvciemā daudz laika pavadīts. Bieži viens gleznojis. Lakojis tur savu Prima Veras kaķi, mazajā virtuvītē, divas nedēļas. Kad nomiris Eduards Kalniņš darbnīcu pārņēmis Indulis Zariņš, otrs īstenais mākslas akadēmijas loceklis, kurš bijis samērā aizņemts akadēmijā, kur bijis liels vīrs. Darbnīcā bijis tāds radio kaktā,

translēti visi politiskie notikumi, kas visu dzīvi valdījuši, neatkarība nākusi virsū un tautas fronte dibināta un viss translējies pa radio, viņš tā skanējis Jurim Utānam pretim, par ziepju taloniem interesanti, kādēļ mākslinieks nebrīnās, ka visas bildes tādas politiskas viņam tajā laikā. Protams, arī tā pāreja bijusi ļoti svarīga, pēc akadēmijas, Juris Utāns jau kādu laiku bija pastrādājis Meņgelē, bet, ja ir divi trīs cilvēki, kas kopā strādā un uz izstādēm citreiz samet kopā darbus uz jumta un aizved uz Rudeni, Latviju, kopības sajūta bijusi laba, kad uzreiz nepaliek viens un neizmet lielajā dzīvē.

Darbnīca bijusi trīs gadus, sanāca katru gadu pie sava meistara, un trešajā gadā darbnīcu pārņēmis Boriss Bērziņš. Absolūti karalisks mākslinieks un cilvēks ļoti omulīgs un visnotaļ labvēlīgs. Pienākušas meistardarbnīcas nobeiguma posms, kad jau Juris bijis Amerikā un Vācijā .

Pēc Amerikas notikusi Mākslas akadēmijas audzēkņu izstāde Sanktpēterburgā un Juris Utāns bijis labākais no Baltijas un starp tiem pieciem labākajiem, kas braukuši uz Vāciju, ko finansējusi PSRS. Pirmās ārzemes bijušas dziļā Sibīrija, kad viss ir aprūpēts, pēc tam Ņujorka, tad Vācija, tad Zviedrija. Tas, ko iedeva darbnīca, no vienas puses, ļoti liela stabilitāte, no otras, kad tas viss sabrucis, kad kapitālisms atnācis, visa sistēma salauzusies, un varbūt tāpēc tāds tukšums iestāties. Juris Utāns meistardarbnīcā tika materiāli nodrošināts, un kaut kādā iluzorā vidē ticis iemests, un viss tik labi, jauns, atzīts, pietiekami. Pēc meistardarbnīcas notikusi gaidīšana, ka viss turpināsies, lielās izstādes, kaut kādas kopības sajūtas, tās pie kā pieradis, un pēkšņi, ko uzreiz mākslinieks nesapratis, pēc gadiem trijiem, deviņdesmit otrajā — apjaušma nekas taču vairs nenotiek un jautājums ko darīt.

Juris Utāns ir visu mūžu darbojies tādā veidā, ka ir izstādes, ir jāglezno, ir jāpiedalās, ir jāglezno, ir jākonkurē, ir līgums, ir līgums, tad atkal ir izstāde, tad atkal ir līgums, tad kaut ko nopērk, tad atkal ir līgums -šis regularitātes ritms.

No meistardarbnīcas perioda palicis sistēmiskums. Pats galvenais, ko Juris Utāns ieguvis no meistardarbnīcas, bija šī sajūta, kā pedagogam, ka Jurim Utānam apmācība ir bijusi savādāka - viņš ir bijis pie lieliem meistariem, un no viņiem Juris Utāns ir mācījies caur viņu tiešo praktisko paraugu. Tādējādi mākslinieka Jurī Utānā realizējas turpinājums -viņš tieši tāpat vēlās mācīt savus studentus ar to, ko mākslinieks parāda, demonstrē, ko viņš dara, ko viņš glezno, to, kur viņš piedalās, to, kur viņš konkurē, tā ir tā vērtība, ko mākslinieks Juris Utāns grib nodot tālāk.

3.6.Personiskā pedagoģiskā pieredze

Risinot jautājumu, ko Juris Utāns savā mākslinieciskajā un pedagoģiskajā darbībā ir pārņēmis lietošanā un pārmantojis savā darbībā no savu skolotāju un profesoru darbības, no veida kā pedagogi ir strādājuši ar viņu, viņam līdzās un kopā, atbilde ir, ka laikam jau viņš no viņiem ir paņēmis visu. No katra kaut ko, kas Jurim Utānam der intuitīvi.

Mūsdienās, iespējams, studenti tieši tāpat no pedagogiem paņem to, kas viņiem der, paši to nesaprotot un nezinot. To pēc kāda laika noformulē dzīvesveids, būtība, saucot to, kā gribot, veidojas tas, ko cilvēks integrē savā pieredzē neapzinoties.

Izskatot konkrēto pedagoģiskās darbības potenciālu uz Jura Utāna personiskās darbības stila veidošanos, tapšanu, aplūkojami konkrētie pedagogi, mākslinieki, kā personības un viņu darbība.

Harijs Blunovs Rozentāļu skolā iedevis apziņu, ka tikai tāds riktīgs, nopietns darbs, darbaspējas var kaut ko iedot cilvēkam vispār un mākslinieka profesijā it sevišķi. Vienkārši darbs, regulārs, katru dienu, tas būtu tas vēlamais, katru dienu jau tas nenozīmē, ka katru dienu ir jāglezno, bet citreiz domāt, citreiz skicēt, citreiz materiālu vākšana, citreiz rāmju taisīšana, citreiz gruntēšana, tomēr katru dienu ar to saskaroties pietiekoši daudz. H. Blunovs iedevis apziņu, ka ir ļoti daudz jāstrādā. Jā arī caur bailēm citreiz sākumā, bet kas labs viņam bijis, kas drusciņ no armijas disciplīnas varbūt pat. Tieši, kā skolniekam mākslas skolā Jurim Utānam tas bijis svarīgi.

Arnolds Griķis iedevis profesionālo attieksmi tieši pret zīmēšanu. Viņš mācījis zīmēt, bijis tāds gudrs, kluss, vecs vīrs, bet viss, ko viņš teicis, nu tā ieķēries un pārliecinājies. Juris Utāns atceras Mākslas akadēmijas aulā bijusi Rozentāļu pedagogu izstāde, un Arnoldam Griķim bijis pašportrets – balts, ar faktūrām ļoti interesanti, kas mākslinieka Jura Utāna atmiņā sēž, visi to tā apbrīnojuši.

Rozentāla skolā skolotājus tik daudz kā māksliniekus skolēni neuztvēruši, jo paši bijuši mazi, bet tieši to labvēlību, un ritmu, kā jau skolā, no visa pa druskai.

Pēteris Postažs, kurš bija klases audzinātājs divus gadus, piektajā sestajā klasē, bijis jauns pasniedzējs, un vēlāk akadēmijā tieši pie viņa gribējies iet, tātad kaut ko Postažs bija ielicis pašā startā. Vienreiz viņš visu klasi aizstiepis uz savu Babītes mājiņu, vasarnīcu plenērā. Gājuši ar kājām, tā kā ekskursijā, tas palicis atmiņā, ka Postažam bijušas gleznas, un vecais patafons, kas skaitījis mūziku ar cipariem, lenti, nagliņu un caurumiņiem. Tieši tas nezina kādēļ iespiedies Jura Utāna atmiņās. – Pīgoznis bijis baigi saulains cilvēks, gaišs un ļoti labsirdīgs, sirsnīgs. Sirsnība bija ļoti svarīga, kad zīmēti lielformāta akti un tad bijuši daži, kas

slinkoja, bastoja un nenāca un viņš teicis: Čaļi, dzīvē ir kolekcionāri, un ir tie, kas rada kolekcijas, pārvērtīsieties par kolekcionāriem, un viss, šeit domājot mākslu, un Juris Utāns sapratis, ka grib, būt tas, ka Utānu kolekcionē, nevis, lai Utāns kolekcionē.

Mākslas akadēmijā strādājošie pedagogi, Edvards Grūbe un Inta Celmiņa, kad Juris Utāns pie viņiem nokļuvis jau bijušas leģendas, bijis jau zināms, kā mākslinieki glezno un kas viņi ir. Kad Juris Utāns gleznojis ar lielo otu, un, viņam pirmajā pusgadā ielikts pieci, viņš bijis izcils pirmajā kursā, mākslinieku prāt, un Jurim Utānam pašam arī darbi patikuši, bijusi laba sajūta, ka jauno mākslinieku novērtē, sapasējusi ticība ar to, ko Juris Utāns darījis un pedagogu mācīšanas veidu un metodi. E. Grūbe un I. Celmiņa bijuši lielo laukumu piekritēji, lielo otu piekritēji, un pedagogi tandēmā mācījuši, kā pāris, detaļas neieteica taisīt, lielos laukumus, lielo apjomu, kas Jurim Utānam bija vajadzīgs tajā laikā.

V. Kozins zināmā mērā līdzīgs Blunovam, cilvēks, kas Mākslas akadēmijā bija ļoti svarīgs, un tajos laikos par Kozinu gājušas runas, ka viņš ir Kremla ieliktenis, kas palika pēc kara Latvijā un vienam tādām bija jābūt Mākslas akadēmijā, bet Kozins bijis foršs vecis tajā laikā. Jurim Utānam ar V. Kozinu sapasējis tādējādi, ka Kozins redzējis Jura Utāna darbaspējas un principā arī atbalstījis pāreju uz gleznotājiem, kur kūrējis gleznotāju trešo kursu, stājniekus. Valdījusi kopēja labvēlība.

Mākslas akadēmijā Jurim Utānam ļoti patīcis būt visā mākslas sulā iekšā- lielās izstādes, kas veido visus ceļus vaļā, ja cilvēks spēj un prot to izmantot. J. Utāns bijis pietiekoši darbīgs, aktīvs, uzņēmīgs, gribējis konkurēt un ātri apjēdzis, ka māksla ir konkurence. Mākslinieks sapratis, ka, ja grib attīstīties tālāk, ir jāsāk ar izstādēm maksimāli ātri, un tas, ko students dara klasē ir viens, bet tas, ko mākslinieks dara mājās patiesībā ir daudz svarīgāk. To J. Utāns ātri sapratis, kad viņš strādājis starp visiem profesoriem.

Būtiskākais savstarpējo attiecību princips, ko Juris Utāns ieguvis un izmanto –cilvēks, kas J. Utānam ir pretī ir tāds pats cilvēks kā viņš pats. Cilvēki savstarpēji ir viena līmeņa, respektīvi, ja runā ar bērnu, tad J. Utāns ir tāds pats kā bērns, ja runā ar studentu, tad J. Utāns ir tāds pats kā students, nevis augstāks. Un to pašu Juris Utāns sajutis no profesoriem, kuri nebijuši augstāki. Augtāki bijuši, kad notikusi izstādes darbu pieņemšana, vai profesori pēc tam komentējuši vai pamācījuši, bet tas vienmēr ir bijis pa lietu.

Indulis Zariņš bijis leģenda, pie kura daudzi gribēja nokļūt- Juris Utāns tai skaitā, jo Zariņš bijis interesants, ļoti kolorīts cilvēks. I. Zariņš bijis jautrs, ar riktīgi asu mēli, tāpat atļāvies visādi ņirgāties un vilkt uz zoba, bet kā jau visaugstākās raudzes profesionālis, nekad neatļāvies ņirgt par darbu, ja darbs bijis labs, ja redzējis cilvēkā potences. Jurim Utānam

Zariņš vienmēr sniedza roku un palīdzēja. Mākslas akadēmijā studentiem, kas nestrādājuši, kaut kur „peldējuši”, studentiem atļauts peldēt kā pelēkai masai, bet tiem, kas strādājuši, ar tiem bijis vienkārši interesanti, arī tā parādījušies strādīgo uzvārdi studentu izstādēs. Indulis Zariņš bijis spožs savās frāzēs un spārnotajos teicienos- Netaisi naudu, taisi savu uzvārdu.

Valdis Villerušs- labs grafiķis, pirmajosursos līcis pie darba ar burtu mācību, iemācījis optiskās atstarpes.

Jāzeps Pīgoznis tādu siltumu iedevis, labsirdīgs un draudzīgs.

Pie Borisa Bērziņa un Eduarda Kalniņa jau meistardarbnīcā pēc tam Juri Utānu jau uztvēruši kā jauno profesionāli, ātrāk vai vēlāk esošu tur, kur meistari bijuši toreiz, un, respektīvi, Juri Utānu neuztvēra kā studentu, bet kā mākslinieku, kam ir jaunas idejas, un principā meistardarbnīcā nekādus padomus nedevis, vairāk draudzīgas pārrunas par to kādas izstādes un ko kurš darīs.

Pie Džemmas Skulmes un Ojāra Ābola Juris arī tajā laikā mācījies. Džemmai Skulmei viss bija liels, monumentāls, brīvs, bez aizspriedumiem, kas Jurim Utānam ļoti patīcis. Gleznojusi Skulme uz grīdas un tur Juris Utāns pirmo reizi ar akriliem saskāries bundžās, jo tad akrilu vispār vēl nekur nebijis. Tas nepilnais pusgads, ko Juris Utāns sabijis Skulmju darbnīcā, mākslā riktīgi parāvis vaļā. Ojārs Ābols bijis foršs cilvēks, gudrs, labvēlīgs, tā visādi stimulējis, lai Juris Utāns atveras, ar krāsām un ar visu iespējamo. Iemācījis rāmi pulēt ar stikla pudelīti, sudrabu uzpulēt ar ko nevar uzpulēt nekā savādāk, kad ir grope un ar stikla pudelīti braukā pa līmi, respektīvi līme ar sudrabu tiek noklāta matēta un kad sāk rīvēt ar pudeli, sudrabs paliek ļoti metālisks.

Studiju laikā Jurim Utānam ir bijis interesanti visu laiku būt mākslas vidē, mācīties, atrasties, attīstīties, konkurēt, līgumus noslēgt ar kultūras ministriju. To pašu mākslinieku loks nedaudz pamainījies - iepirkumu komisijas, mākslas fonds, kultūras ministrija, mākslinieku savienības gleznotāju sekcija, bet kopumā veidojis ilgspēlējošus sakarus, kas vēlīnajos astoņdesmitajos bijis ļoti svarīgi. Jurim Utānam ieejot savā īstajā vidē un saprotot, kur mākslinieks ir, kāds mākslinieks būs un kas notiks, bija sapratne kā sistēmā strādāt. Jurī Utānā visu laiku bijusi ieinteresētība, bijis interesanti pat visās teorētiskajās mācībās, kā mākslas vēstures pie Tatjanas Kačalovas un zinātniskais komunisms, ko lasījis Mavriks Vulfsons, kas bijis tautas frontes tēvs un lasījis lekcijas, bet bijis absolūti elegants, izcili gudrs cilvēks, kurā interesanti bijis klausīties. Katrs pasniedzējs saveidojis visu atmosfēru, kas augstskolas laiku padarījis interesantu.

3.7. Pedagoģiskā pieredze Meņģeles skolā.

Juris Utāns 1983. gadā nokļūst Meņģeles skolā. Pats galvenais princips bijis kontakts ar cilvēku, gan ar skolēniem kā cilvēkiem, gan ar skolotājiem kā cilvēkiem, kas bija skolotāju kolektīvs. Lauku skola savā specifiskā, lielu sieviešu kolektīvu, bet Meņģele bijusi forša skola, ļoti labs laiks. Daudz bijuši jaunie pasniedzēji, kuri mukuši arī no armijas un Juris Utāns arī tur labi juties, kā jau vispār komunikabls, kurš ātri iejūtas jebkurā sabiedrībā, kur kaut kādu laiku būs jāpavada.

Ar skolēniem bijis ļoti vienkārši. Juris Utāns klasē juties kā mākslinieks un arī bērnus ieinteresējis, gribējis, lai viņiem ir šī interese par to, ko skolēni vizuālās mākslas stundās dara. Mākslinieks būdams skolotājs īpaši nepieturējies pie programmām un arī nezinājis, kas tur ir sarakstīts. Jaunais skolotājs bijis jauns, Mākslas akadēmiju pabeidzis, jau atzīts jaunais mākslinieks, kuram jau ir kādi nopirktie darbi un bijuši daži līgumi. 1983. jau J. Utāns kļūst jauno mākslinieku apvienības biedrs, kas bija pirmā pakāpe uz mākslinieku savienību, 1985. gadā iestājies Mākslinieku savienībā – šie karjeras pakāpieni Jurim Utānam sakārtoja stabilitātes sajūtu. Mākslinieks gājis klasē un zinājis, ka viņš ir mākslinieks, nevis mākslīgi, bet viņam bijusi apziņa, ka viņš ir patiess mākslinieks. J. Utāns nelasījis programmas, bet zīmējis skices uz galda, dēļ līgumdarba ar ugunsdzēsējiem un visa skola zīmējusi ugunsdzēsējus. Katra klase zīmējusi un pēc tam mākslinieks un skolēni kopā vērtējuši un bijis interesanti un skolēniem bijis ļoti svarīgi, ka Juris Utāns pats zīmē un tas strādājis simtprocentīgi. Tā kopības sajūta ar skolēniem Jurim Utānam bijusi uzreiz, momentāni, pilnīgi ar visiem, ieskaitot pat astoto klasi, kur bijuši daži huligāni. Huligānus Juris Utāns atstājis, lai „peld”, tikai, lai nepatikšanas nesastrādā, bet nebijušas nekādas problēmas nekur nekad.

Pāris reizes jaunais pedagogs mēģinājis paaudzināt direktora dēlu, kurš piektajā klasē mācījies, pretī runājis, bet tad Juris Utāns sapratis, ka tas nav gudrs gājiens, jo direktors bijis savējais vecis un māte tur pat skolā strādājusi, un loģiski, ka ar tādiem cilvēkiem ir savādāk jārunā, nekā ar ierindas cilvēkiem, bet principā tādi ir absolūti izņēmumi, kad kaut kas sāk traucēt, ir nesavācams, vai rauj aiz bizes meitenes visu laiku, pa kādam gadās, bet nebijis nekādu problēmu īpašo.

Juris Utāns Meņģeles skolā strādājis arī ar skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem. Galvenais princips un metode visus skolēnus ieinteresēt. Internātā, kurā skolēni bija jānodarbina pēc stundām, Juris Utāns skatījies, kādas ir skolēnu intereses. Skolēnu ar garīgās attīstības traucējumiem intereses bija, piemēram, tēva zapiņš, tātad bija puīši, kam par katru cenu vajadzēja to mašīnu nomazgāt un viņi mazgājuši Jurim Utānam mašīnu. Darbmācībā

daži skolēni vēlējās saprast, kas ir rāmis un slīpējuši un pucējuši rāmjus, jo mašīnā viņus J. Utāns nevarējis laist. Bet tie rāmji, kas bijuši atvesti darbam līdzīgi uz Meņģeli ar skolēnu palīdzību bijuši visnopucētākie. J. Utāns parādījis darbu, iedevis klucīti un iemācījis rīvēt, kā rezultātā skolēni jutās, ka viņi ļoti piedalās darbā un ir svarīgi.

3.8. Pedagoģiskā pieredze ar studentiem

Jura Utāna radošā un mākslinieciskā darbība ir nozīmīgs ieguldījums studiju programmu kvalitatīvai īstenošanai. Juris Utāns veic apjomīgu akadēmisko darbu profesionālā bakalaura studiju programmās „Māksla” un „Skolotājs” apakšprogrammās „Vizuālās mākslas skolotājs”, „Pirmsskolas skolotājs”, „Sākumizglītības skolotājs” un „Mājturības un tehnoloģiju, mājsaimniecības skolotājs”, docējot kursus „Zīmēšana”, „Skicēšana”, „Plenērs”, „Gleznošana”, kuros strādā arī ar Erasmus apmaiņas programmas studentiem. Tiek piedāvātas arī atsevišķas skicēšanas nodarbības Profesionāla maģistra studiju programmas „Skolotājs” un profesionālā bakalaura studiju programmas „Psiholoģija” studentiem.

J. Utāns Latvijas Universitātē strādā kopš 1987. gada – jau 28 gadus.

Savā saskarsmē ar studentiem Juris Utāns vienmēr ir pozitīvs un atvērts. Pedagoģam ir svarīgi, lai students nebaidītos brīvi paust sevi, atraisītos dialogam un tādējādi vairāk iegūtu.

J. Utāns studentiem vienmēr iesaka – „Esiet brīvi – spēlējieties, necentieties, lai Jums viss par visu varu sanāktu, ja būsiet iespringts – nesanāks.” Tāpat Juris Utāns uzsver, ka svarīgākais ir ieinteresēt ticami.

Bieži Juris Utāns studentus ieinteresē praktisko darbu nodarbībās izceļot svarīgākās savu skolotāju atziņas, kas jauno studentu dzīvi bagātina intelektuāli un garīgi. Patiesu baudījumu sniedz mākslinieka dabiskā humora izjūta, kuru pedagoģs regulāri pielieto analizējot studentu darbus. Vienas no interesantākajām ir skicēšanas praktiskās nodarbības, kurās J. Utāns un studenti paši kopā skicē un pozē pēc kārtas, skicē arī pats mākslinieks. Pēc katra seansa darbi tiek nesti lielajā gaitenī, likti slejās un pedagoģs ar sirsnīgu humoru, dzīvu labsirdīgu attieksmi un profesionālu māksliniecisku vērtējumu analizē visas skices.

No augstskolas vides vērtīga atziņa darba un saskarsmes sākumperiodā sarunās ar studentiem, –ir svarīgi saprast - sajūst vai cilvēks pieņem vai nepieņem pretī stāvošo. Ja pieņem – tad pedagoģs var būt brīvs it visā un tālāk darboties, ja nepieņem, tad pedagoģam ir jārunā savādāk. Svarīgs tādā gadījumā ir ievads. Augstskolā- akadēmiskā profesionālā vidē starta apstākļi ietver būtisko saskarsmes uzsākšanas veidu, kas orientējas uz ilgspēlējošām, savstarpēji labvēlīgi simetriskām attiecībām starp studentu un pedagoģu.

4. J. Utāna mākslinieciskās darbības analīze

1979.gads. – 2015.gads.

Jura Utāna mākslinieciskā darbība ir kodols, kā pamatā šis pētījums tiek veikts, tā ir galvenā un pati būtiskākā vadlīnija, kurā mijiedarbojas vērtību veidošanās. Mākslinieks ir aktīvi veidojis savu karjeru un uzskata par savu galveno profesiju - profesionāls gleznotājs - dominējošu savā dzīvē. Gleznošana mākslinieku dara laimīgu un, lai gan Juris Utāns pilnībā finansiāli nevar nodrošināt sevi vien ar mākslas radīšanu, tomēr sava mūža gaitā ir atzīts un nodrošināts tieši pateicoties savam talantam šajā jomā. Juris Utāns ir autors 7 nozīmīgām personalizstādēm Latvijā un Dānijā. Aktīva ir mākslinieka darbība astoņdesmitajos gados. Īpaši atzīmējamas ir pēdējo 6 gados veidotās izstādes Galerijā Birkenfelds „Zelta laikmets & Zelta cilvēki” 2009., LMS galerijā „Galvas”, 2011., LNMM izstāžu zālē Arsenāls „Utāns glezno un uzvar” 2012. un Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā „Flai – Ļetalka - Fly” 2013.-2014. gadā.

J. Utāns piedalās grupu izstādēs, kopš 1979. gada Latvijā, Krievijā, Zviedrijā, ASV, Itālijā, Vācijā, Dienvidkorejā un Lietuvā. Kopš 1985. gada ir regulārs „Rudens” un „Mākslas dienu” dalībnieks. No 1985.gada Latvijas mākslinieku savienības biedrs.

Nozīmīgs ir arī Jura Utāna devums lietišķajā grafikā kā Latvijas pastmarku dizaina autoram, no 1995. gada ir veidoti oriģinālzīmējumi vairāk kā 95 Latvijas pastmarkām un Latvijas bankas monētu dizaina slēgto konkursu dalībniekam (8 slēgtie konkursi). Ir saņemtas 11 atzinības.

J. Utāna darbi ir atrodami 19 kolekcijās Latvijā, Krievijā, Dānijā, Zviedrijā, ASV, Itālijā, Beļģijā, Vācijā, Austrijā, Francijā, Anglijā un Austrālijā (Jāņa Zuzāna kolekcija | Gunta Belēviča kolekcija | Māra Vītola kolekcija | LNMM kolekcija | Latvijas Mākslinieku savienības kolekcija | „Parex” bankas kolekcija | Latvijas Ugunsdzēsības muzeja kolekcija. Rīga,; Mākslas fonda kolekcija | Krievijas Federācijas Kultūras ministrijas kolekcija, Maskava,; Frederikshavnas Mākslas muzejs, Frederikshavna).

Pētījumā atspoguļota mākslinieciskās darbības hronoloģiska kritika latviešu profesionālajā mākslas zinātnē. Ievērojamā vēsturiskā materiāla sakārtošanas un hronoloģijas ievērošanas dēļ paralēli tiek aplūkoti dažādu autoru dažādiem mērķiem veidojušies rakstiskie vēstures avoti – recenzijas, rekomendācijas, raksti un katalogu apraksti, ko veidojuši mākslas zinātnieki, kritiķi un pedagogi.

Pētījuma izklāsts sakārtots no senākā gada līdz mūsdienām, atspoguļojot mākslinieka vērtējumu, kurš atklāj J. Utāna gleznotāja rokrakstu, mākslinieka stilu, izvēlētās tēmas un gleznu saturu, kā arī stilistisko transformēšanos līdzī laikam. Tiek pētīti galvenie Jura Utāna mākslinieciskās darbības raksturlielumi un vērtības.

1978.gads.

Juris Utāns savu karjeru sāk studentu darbu rudens izstādē 1978. gadā 1. kursā Valsts Mākslas akadēmijā. Šajos gados tapušie darbi ir jaunā mākslinieka rokraksta formēšanās un klasisku glezniecisku vērtību atdarināšanas un meklēšanas pilni. Gleznotāja rokraksts tikai formējas, jūtama nedrošība, bet mērķtiecīgs strādāt prieks.

Inese Riņķe uzsver studentu izstāžu vērtību rakstot: „Izstāžu darbība akadēmijas dzīvē iegūst aizvien lielāku nozīmi, mērķis ir veicināt studentu radošo darbību, palielināt atbildību, mobilizējot viņu spējas, veicināt personības veidošanu.” (Riņķe, Literatūra un Māksla, 1978) Šajā pirmajā izstādē Valsts Mākslas akadēmijā Juris Utāns iesniedzis divus darbus, abi pieņemti. Konkrētas kritikas vai komentāri presē vēl nekur neparādās saistībā ar J. Utānu.

1979.gads.

Valsts Mākslas akadēmijas studentu pavasara izstādē J. Utāns iesniedz divus darbus, bet abi atraidīti. Mākslinieks pirmo reiz piedalās grupas izstādē Siguldā (Lilita Postaža, Pēteris Postažs, Indulis Landaus, Juris Utāns). Tiek izstādīti četri J. Utāna darbi. Mākslinieks savu sniegumu uz rūdītu profesionāļu fona redzējis kā absolūtu skolnieciskumu.

Valsts Mākslas akadēmijas studentu rudens izstādē Juris Utāns, studējot 2. kursā, iesniedzis un tikuši pieņemti trīs darbi.

1980.gads.

Valsts mākslas akadēmijas 2. kurss. Mākslas dienu izstādē Valsts Mākslas akadēmijā J. Utāns iesniedz divus darbus, abus pieņem. Parādās pirmās recenzijas Padomju Jaunatnē un foto Rīgas Balsī ar J. Utāna darbu un nelielu komentāru „Apmeklētāju uzmanību sevišķi saista Jura Utāna gleznas (...).” (Rīgas Balss, 1980)

Recenzijā Pēteris Bankovskis raksta par gleznu emocionālajām un gleznieciskajām kvalitātēm: „Vispriecīgākais šajā izstādē ir Juris Utāns. Viņa „Pavasaris” jūtami pulsē un tiecas izrauties no četrstūra, kurā tas iespīlēts. Darbs šķiet nelīdzsvarots un šokējošs, gluži kā šis gadalaiks. Otrs Jura darbs „Autobusā” kolorītā vairāk izlīdzināts, toties ritmiski nervozāks. Tajā ir kustība – neapstādināta un rezonējoša.” (Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1980)

Iespējams aplūkojot mākslinieka daiļradi cauri gadiem, iespējams secināt, ka emocionālā kvalitāte – priecīgums, šokēšana un gleznieciskās kvalitātes-kolorīts, ritms, kustība, mākslinieka daiļradi nepamet, bet attīstās un pilnveidojās.

Rudens izstāde Valsts Mākslas akadēmijas 3. kurss. Iesniegti un pieņemti divi darbi. Šī bija pirmā studentu izstāde, kad J. Utāns piedalījies kā glezniecības nodaļas students. Pēc otrā kursa „Zaļās prakses” J. Utānam izdodas pāriet uz glezniecības nodaļu pie prof. V. Kozina.

Recenzijā Pēteris Bankovskis izstādē raksturo gleznieciskos paņēmienus rakstot: „Interesanti šajā izstādē bija arī tie darbi, kuri pārstāvēja glezniecību, kas attīstās ārpus tradicionālās „skolas” ietvariem. J. Utāns pārsteidza ne tikai ar krāsas un faktūras pārdzīvojumu, kas gleznu padarīja par starojošu un kustīgu objektu („Akadēmijā”), bet arī nopietnu problemātiku („Nomāktība”). ” (Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1980)

Svarīgā kvalitāte – attīstība ārpus tradicionālās „skolas”, spēja pārsteigt mākslinieka transformējas un pieņem arvien jaunus mērus. Krasas un faktūras pārdzīvojumi- no eksperimentiem ar eļļu, akrilu, aviācijas krāsām, neona krāsām, pigmentiem līdz pat organisku vielu izmantošanas sākot no 2013. gada- biešu, pomelo un tomātu mizas un īsti cilvēku mati – Jura Utāna gleznās.

Valsts Mākslas akadēmijas 3.kursā jaunais mākslinieks piedalās Vissavienības mākslas augstskolu patstāvīgo darbu konkursā, veltītā Maskavas olimpiskajām spēlēm Ļeņingradā 1980./81.g. ar darbu „Krilatskā” k/ j.t. 100x130cm un saņem pirmo godalgu- III pakāpes diplomu.

1981. gads.

Mākslas dienu izstādē studējot Valsts Mākslas akadēmijas 3.kursā J. Utāns iesniegti 2 darbi. Jauno Mākslinieku apvienības izstādē Jāņa sētā. J. Utāns izstāda 3 darbus. Izstādē Vandzenē (Dārtes Baznīcā) izstāda 2 darbus. Šai īsajā brīdī P. Bankovskis J. Utānu sevišķi iecienījis.

Recenzijā Pēteris Bankovskis raksturo skatītāju atsaucību un mākslinieka pielietotos gleznieciskos paņēmienus, par izstādi rakstot: „Skatītājos interesi un diskusijas izraisīja J. Utāna „Portrets” un „Ēdājs”, sevišķi pirmais darbs, kurā mēģināts apvienot ciļņa un tīra gleznojuma paņēmienus un uzdevumus.”(Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1981)

Šo paņēmienu izmantojums nepamet mākslinieka daiļradi arī mūsdienās. 1981. Gadā izstādītajā „Portretā” mākslinieks attēlojot sevi, veidojis galvu ar uz āru nākošu degumu. Vēlāk meistardarbnīcā gleznojot kādā gleznā ticis pielīmēts arī kaķa ķermenis, kas pārdots uz

Ameriku. Itālijā mākslinieks izstādījis gleznu ar 139 maziem galvas cilņiem. 2013. gada Daugavpils izstādei „Flai-Ļetalka-Fly” radītajos darbos līmētas īstas mušas, lapsenes vārdes un čūskas. 2014. gadā J. Utāns radījis ciklu „Karš”, kurā gleznās ar mazu karavīru galvu cilņiem un nelieliem kalašņikova ieroča epoksīda atlējumiem panācis reāla cilņa un gleznojuma attēlojumu par aktuālo karadarbības situāciju Ukrainā.

Valsts Mākslas akadēmijas 4. Kursā Studentu rudens izstādē J. Utāns iesniedz 5 darbus. Visi pieņemti. No šīs izstādes tiek ieteikts darbs jauno mākslinieku izstādei. J. Utāns piezīmēs raksta:

Piedaloties 14. Republikas jauno mākslinieku izstāde „Latvijā” ar darbu „Klusā daba ar vēžiem” k/j.t., tā J. Utānam ir pirmā republikāniskā izstāde. (Mākslas fonda pirkums 400 rbļ.)

Recenzijā Aleksis Osmanis par izstādi kritiski raksta: „(..) . ar uzdevumu netiek galā J. Utāns (..)” (Osmanis, Literatūra un Māksla, 1981)

14. novembrī J. Utāns tiek uzņemts Jauno Mākslinieku apvienībā.

1982. gads.

J. Utāns piedalās Madonas rajona starpkolhozu apvienības „Arona” konkursa izstādē par lauku tēmu janvārī Madonā ar darbu „Maize” k/j.t. 120 x 152cm, kuru apvienība iegādājas. („Aronas” īpašums -850 rbļ.)

Vissavienības Jauno mākslinieku izstādē Maskavā „Zemes jaunība” J. Utāns iesniedz un pieņemti 3 darbi. Par izstādi tiek izdota grāmata „МОЛОДОСТЬ СТРАНЫ” ar krāsainu gleznu „Zemkopja portrets ilustrāciju. Melnbalta reprodukcija žurnālā „Māksla” Nr. 4. (96).

Recenzijā Genoveva Tīdomane uzsver jauno mākslinieku potenciālu, par izstādi rakstot: „Nesenie Mākslas akadēmijas absolventi (..) un jaunāko kursu studenti Juris Utāns (..) ir tie, kuri veidoja mūsu republikas glezniecības kolekcijas kodolu Vissavienības jauno mākslinieku izstādē līdzās tādiem atzinību guvušiem jaunajiem kā (..). Taču nav tālu tas laiks, kad šodienas jaunie veidos daļu no padomju tautas mākslinieciskā mantojuma gadsimtu mijā. Viņi būs tie, kuri noteiks latviešu padomju glezniecības raksturu.” (Tīdomane, Zvaigzne, 1982)

Raksturojot situāciju latviešu mākslā toreiz un tagad, šķiet autore patiesi ielūkojusies nākotnē un vēl tālāk. Nav daudz mākslinieku, kuri šobrīd strādājot arī pedagoga darbā Latvijā spēj ar saviem šībrīža darbiem piepildīt Latvijas Nacionālā mākslas muzeja izstāžu zāli „Arsenāls”. J.

Utāns ir izdzīvojis tīri garīgi cauri laikam, mākslinieks ir starp tiem, kas kļuvuši par dzīvo leģendu.

J. Utāns piedalās Mākslas dienu izstādē „Latvijā” ar darbu, kurā attēlots Mākslas muzejs pavasarī – „Apmākusies diena” k/j.t. Recenzijā Gundega Repše pievēršas glezniecības pamatvērtību analīzei, par izstādi rakstot: „Ekspozīcijas profesionālo un garīgo kodolu veido (..) J.Utāns, (..) Iekšēji dinamisko ekspozīcijas atmosfēru nosaka arī atsevišķas mākslinieku pievēršanās jaunām, citādām tematu un profesionālajām kvalitātēm, kas vēl nav viņiem tik raksturīgas((..) J.Utāns). Cits klimats valda arī J.Utāna darbā „Apmākusies diena”(..). Atmosfēra ir apaudzēta ar savu klātbūtni, ar savu patiesību un skaistumu. Tās ir vienkāršas lietas, it kā pamatakmeņi, bet ilgāku laiku virsū liktais silikāta ķieģelis šos akmeņus lika aizmirst.”(Repše, Padomju Jaunatne, 1982)

Tādējādi tiek izceltas galvenās vērtības mākslinieka garīgajā vēstījumā –patiesība un skaistums, vienkāršība.

J. Utāns piedalās Mākslas dienu izstādē Doma laukumā ar darbu „Pašportrets ar piesārņotām debesīm” k/j.t. 110x88cm (Autora īpašums), kurš ilgāku laiku nostāvējis eksporta salonā Maskavā. Šajā gadā Mākslas dienu izstādē Jāņa sētā ar Jauno Mākslinieku apvienību J.Utāns eksponē 2 darbus. Republikas izstādē „Sports mākslā” Jūrmalas izstāšu zālē J. Utāns izstāda darbu „Volejbols” k/akr., kas kļūst par Mākslas fonda pirkumu (500 rbļ.) „PSRS – mūsu dzimtene” - republikas izstādē „Latvijā” J. Utāns iesniedz darbu „Valentīna Skulmes portrets” k/akr. (autora īpaš.)

Valsts Mākslas akadēmijas 5.kursā Studentu rudens izstādē- J. Utāns iesniedz darbu „Dārzā” k/e. (V. Skulmes portrets mājas dārzā Mālpilī) PSRS Jauno mākslinieku izstādē Bulgārijā tiek izstādīts J. Utāna darbs „Klusā daba ar vēžiem” (Mākslas fonds) Maskavas sastādīta kolekcija (Katalogs) Civilās aviācijas gadadienai veltītā vissavienības izstāde Maskavā. J. Utāns piedalās ar darbu – „Aviācijas triumfs” k./j.t. (autora īpašums) No izstādes „Rudens 82” Tiek atraidīts darbs „Pļavā” a./e. 158x177cm.

1983.gads.

„Aronas” gadskārtējā konkursa izstāde par lauku tēmai veltītu labāko darbu Madonā J.Utāns iesniedz 2 darbus un tiek godalgots ar diplomu. Darbi tiek izstādīti arī Mākslas dienās Madonā. Recenzijā G. Cēbere raksta par izstādi: „Īpaši jūtama jauno mākslinieku aktivitāte. (..)Par labākajiem lauku tēmas risinājumiem piešķirti diplomu (..) Jurim Utānam.”(Cēbere, Literatūra un Māksla, 1982)

Republikas 15. Jauno mākslinieku izstādē „Latvijā” J. Utāns iesniedz darbu „Mākslas dienas Rīgā” a/akr. 145x180cm. Recenzijā Aleksis Osmanis kritiski raksta: „Zinām, ka šīs ekspozīcijas žūrija bija īpaši prasīga, taču redzam, ka vēl pārāk daudz jauno glezniecībā ir ne tikai atsevišķas, tīri akadēmiska rakstura nekonsekvences,(kā (..),I. Utāna (..) ”(Literatūra un Māksla, Osmanis, 1982)

Mākslas dienās 83. „Latvijā” tiek iesniegts darbs „Čiekurkalns” k/e. 120x150cm. Gleznu vēlējās pirkt gleznā redzamās T.E.C. vadība, taču uzzinājuši pieticīgo summu (800 rbļ.), „mistiskā” kārtā pazuda. Darbs „Pēcpusdiena” k/e. tika pieņemts Mākslas dienu izstādei doma laukumā. Jauno mākslinieku izstādē Jāņa sētā izstādīts diptihs „Procesi” k/j.t. : I „Darbība”. II „Pēc darbības”

Valsts Mākslas akadēmijas 6.kursā studējot J. Utāns piedalās izstādē „Rudens -83”, „Latvijā” ar darbu „Darbnīcas kaktā” k/e. 148x120 cm. (autora īpaš.) Recenzijā Ilze Strekāvina analizē mākslinieka glezniecisko attīstību, par izstādi rakstot: „Likumsakarīgu attīstību, lielu, gleznieciski piesātinātu lauku pārvaldīšanā uzrāda Jura Utāna „Darbnīcas kaktā”.” (Strekāvina, Literatūra un Māksla, 1983)

1984. gads

Gadskārtējā „Aronas” konkursa izstāde Madonā. J. Utāns iesniedz 3 darbus. Nekādas rezonances.

Mākslas dienu izstāde „Latvijā.” J. Utāns iesniedz darbu „Klusā daba ar melno hūti” k/akr. Mākslas dienu izstāde V.Lāča bibliotēkas skatlogā iesniegts darbs „Klusā daba ar veco tauri” a/ akr. 90x130cm . Mākslas dienu izstāde rajonā (Olainē). Iesniegti 2 darbi. Mākslas dienu izstāde doma laukumā. Iesniegts darbs „Rūpnīcas siena” k/j.t. 120x150cm. Izstādē „Teātra darbinieku un aktieru portreti” Teātra muzejā J.Utāns iesniedz darbu „V.Skulmes portrets” k/akr. Republikas 4.miniatūrdarbu izstādē Valmieras muzejā J. Utāns iesniedz 4 darbus.

1984.gadā J. Utāns absolvē Mākslas akadēmiju. Recenzijā par T. Zaļkalna Valsts Mākslas akadēmijas diplomdarbiem J. Bērziņš pieskaras diplomdarbu vērtējumam, atrašanās vietai un attēlojumam, rakstot: „Toties monumentālās glezniecības darbnīcā, ko vada profesors akadēmiķis Indulis Zariņš, ir trīs absolventi, kuri saņēmuši teicamu atzīmi par savu diplomdarbu. Turklāt viņu darinātās lielformāta gleznieciskās kompozīcijas iecerētas noteiktam mērķim – novietošanai kādā konkrētā iestādē. Latvijas PSR Vēstures muzejam paredzēts diplomanda Jura Utāna sienas gleznojums „Laikmeta griežos”, kurā attēlota aina no

XIX gadsimta Latvijas laukiem –viena no pirmajām lokomobilēm kulšanas talkas laikā.”
(Bērziņš, Rīgas Balss, 1984)

Republikas Jauno Mākslinieku izstādē „Jaunatne mieram” LPSR Valsts Mākslas muzejā J. Utāns iesniedz 2 darbus. Atraidīts tika „Portrets lauku skolā” (Zīmēšanas stunda lauku skolā) a./e. 140 x170 (J. Zuzāna īpaš.)

Recenzijā Aleksis Osmanis analizē tematikas izpildījumu, par izstādi rakstot: „Izstādē dominē intīmi klusinātas, ar sadzīvi, ģimeni, retāk ar ainavu vai kluso dabu saistītas tēmas – žanriski tīras, ar lieki nesarežģītām struktūrām un ekonomiskiem izteiksmes līdzekļiem. Kā (..) J. Utāna kompozīcijas (..)” (Osmanis, Literatūra un Māksla, 1984)

Mākslinieka izpildījumā tiek izcelta žanriskā tīrība, nesarežģītība un ekonomiski izteiksmes līdzekļi, kas cauri laikiem šibrīža J. Utāna gleznieciskajā valodā ieņem tikpat svarīgu nozīmi.

Recenzijā Ināra Ņefedova izstādi analizē veiksmes un mazāk izdevušos darbus: „Jebkurā mākslas darbā visai svarīga ir tā kopnoskaņas izjūta, kas izraisa skatītājā noteiktas asociācijas, atklājot arī paša mākslinieka attieksmi. Vēl jo vairāk par veiksmi varam runāt tad, ja tas sasniegts ar it kā vienkāršiem, tomēr mērķtiecīgiem izteiksmes līdzekļiem. Tas izstādē izdevies (..) J. Utānam („Svētki)”(..). Žēl, ka par pilnīgām veiksmēm tomēr nevaram uzskatīt tos iecerēm interesantos un mākslinieciskajām kvalitātēm bagātos darbus, kur pilnīgai idejas atklāsmei pietrūkst kāda akcenta (..)(J. Utāna „Klusā daba”.)” (Ņefedova, Rīgas Balss, 1984)

Mākslinieka darbu kopnoskaņas vienkāršība un mērķtiecīgums arī mūslaiku darbos ir jūtams pietiekoši lielā mērā. Industriālās ainavas māksliniekam ir bijušas mīļas gan astoņdesmitajos gados, gan mūsdienās. Pēdējo gadu darbiem klāt nācis autora mērķtiecīgs un plašāks izkadrējums un neparastu kombināciju izmantojums vienā darba. J. Utāns joprojām ir rūdīts reālists, tomēr sirreālists kļuvis patstāvīgs autora sabiedrotais.

Recenzijā Pēteris Bankovskis uzsver mākslinieka mērķtiecīgi lietotos izteiksmes līdzekļus un panākto rezultātu, par izstādi rakstot: „Atšķirībā no Ģ. Muižnieka impulsīvajām krāsu dziesmām J. Utāns loģiski fragmentē, ar stingru, lineāru ritmu un spožiem lazējumiem metodiski atklāj atsevišķo, kopsakarības ļaujot meklēt skatītājam pašam. Īpaši tas redzams „Klusajā dabā”, kurā gluži kā dzīvē sadzīvo naturālisms un emocionāls realitātes fragments.” (Bankovskis, Padomju jaunatne, 1984)

Stingrs zīmējums Jurim Utānam ir vienmēr bijis ļoti svarīgs un arī raksturīgs izteiksmes līdzeklis, un arī lazējumu mākslinieks ir attīstījis un pilnveidojis savā gleznieciskajā attīstībā.

Izstādē „Rudens - 84”, „Latvijā”, kas veltīta Rīgas atbrīvošanas 40.gadadienai, J. Utāns iesniedz darbu „Imants Sudmalis” k/akr. 120x150cm .

Recenzijā Dace Lamberga pirmoreiz uzsver metafizikas klātbūtni mākslinieka darbā, par izstādi rakstot: „(..)J. Utāns demonstrē savdabīgu domas ievirzi. Diezgan savdabīgi Padomju Savienības Varoni Imantu Sudmali kā vientuļnieku tukšā pilsētā starp akliem mūriem no itāļu metafiziķu kompozīcijām traktē J. Utāns.”(Lamberga, Literatūra un Māksla, 1984)

Vēlāk metafiziskums kļūst neatņemams J. Utāna gleznu rakstura elements.

Recenzijā Ināra Ņefedova uzsver vēsturiskumu to racionalizējot un par izstādi rakstot: „Šajā ekspozīcijā zināmas sasaistes ar vēstures tēmu ir tikai (..) un J. Utāna kompozīcijai „Imants Sudmalis”. J.Utāns tiecas dokumentu apvienot ar tēlainību, taču rezultāts pārlicinošs nav radies tādēļ, ka jaunais gleznotājs konfliktu rāda ar mākslīgi kombinētu notikuma atainošanu, un diemžēl vairs nepārlicina.” (Ņefedova, Cīņa, 1984)

Vēsturiskas tēmas māksliniekam ir no astoņdesmitajiem gadiem ik pa laikam parādās, bet mūsdienās autors pauž sociālu un reportāžmākslas spilgtu atainojumu- atspoguļojot tagadnes realitātes portretu.

Recenzijā Genoveva Tīdomane izstādē uzsver portreta žanra formu un saturu, rakstot: „ Šajā ziņā īpaši uzteicams jaunā mākslinieka J. Utāna gleznotais Imanta Sudmaļa portrets, kas pārsteidz gandrīz ar plakātisku lakonismu un iedarbes asumu un kas izteiksmes mērķtiecībā uzskatāms par vienu no labākajiem izstādē. Darbs izceļas arī no satura viedokļa ar savu atbilstību izstādes iecerei, ievirzei, jo to var teikt tikai par nedaudziem rudens skates darbiem.”(Tīdomane, Padomju Jaunatne, 1984)

Plakātisks lakonisms mākslinieka daiļradē nav biežs izteiksmes līdzeklis, toties iedarbes asums kļūst arvien biežāks, stiprāks kopā ar ironisku un dziļi sociāli kritiskas pozīcijas paušanu .

Kad darbs izstādīts vēlāk 1986.g. J. Utāna personālizstādē, recenzijā par to Pēteris Bankovskis raksta: „Izstādīts arī jau daudzkārt redzētais Imanta Sudmaļa portrets – netradicionāls šās tēmas risinājums. Varonis „ielikts” atsvešinātā, auksti vienaldzīgā vidē, gleznas kolorītiskais risinājums pauž cilvēciskās būtības un nāvējošās „mašīnērijas” pretstatu, neiesaistot nekādas skaidrojošas iezīmes, kompozīcijā nav ārēja dramatisma un literārisma.”(Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1987)

Pretstatu izmantojums māksliniekam ir saglabājies. Juris Utāns izmato satura un tēlu pretstatus ar mērķi pārsteigt skatītāju un izceļot un pārspilējot attēlotās parādības.

J. Utāns piedalās Liepājas rajona konkursa izstādē padomju saimniecībā „Nīca” par labāko lauku tēmas risinājumu. Izstādei iznāk katalogs.

1985. gads.

Šis gads gleznotāja mākslinieciskajā darbībā ir īpaši radošs. Izdevumam „Liesma” Juris Utāns sniedz interviju „Jauna gleznotāja monologs”, kura tiek nopublicēta 1.numurā kopā ar divu gleznu „Pēcpusdiena” un „Klusā daba ar melno hūti” krāsainām fotoreprodukcijām un autora foto pie darbiem. J. Utāns stāsta par savām vēlmēm un ambīcijām, gleznieciskajām interesēm un dzīves filosofiju.

Konkursa izstādē „Arona 85” Madonā J. Utāns iesniedz 4 darbus un saņem I. Prēmiju (500. rbļ.).

Recenzijā Rasma Lāce raksturo mākslinieka profesionālo virzību un glezniecības tēlainumu, par izstādi rakstot: „Arī šogad starp konkursa laureātiem pārsvarā ir jaunie mākslinieki un tādi, kas tajā piedalās pirmo reizi; pirmās prēmijas ieguvējs ir gleznotājs Juris Utāns, T. Zaļkalna Valsts Mākslas akadēmijas pagājušā gada absolvents, kas jau studiju gados sekmīgi piedalījies republikas izstādēs ar tematiskiem darbiem. Aronas prēmiju izpelnījusies viņa glezna „Launags uz lauka”, kurā jaunais mākslinieks enerģiskā krāsu un ritma izteiksmē, patiesīgā tipu un raksturu zīmējumā tēlo raksturīgu darba dienas ainu mūsdienu laukos.” (Lāce, Cīņa, 1985)

Māksliniekam vienmēr patīcis gleznot par tēmu, un risināt sabiedrībai svarīgus uzdevumus. Atšķirība šodienā ir, ka ārēji tēmas netiek noliktas, un valsts iekārta nediktē mākslas saturu. Arī šobrīd pārstāvot reportāžmākslas novirzienu, mākslinieks atklāj patiesus tipus un raksturīgo.

Recenzijā P.Brīce plašāk skaidro izstādes vēsturi, attīstību un pamatojumu apbalvojumiem, rakstot: „Izstādē pārsvarā ir glezniecības darbi tāpēc uzņēmuma „Arona” pirmo naudas prēmiju un laureāta diplomu žūrijas komisija nolēma piešķirt jaunajam māksliniekam Jurim Utānam par veiksmīgu lauku tēmas risinājumu gleznās „Launags uz lauka”, „Klusā daba ar ķirbjiem” un „Ķirbji”.”(Stars, Brīce, 1985) Literatūrā un Mākslā R. Umblīja īsi raksturo izstādi un laureātus: „Pēc ilga un pamatīga darba žūrija piešķīra prēmijas: pirmo- gleznotājam J. Utānam par dabu, „Launags uz lauka”(..).”(Umblīja, Literatūra un māksla, 1985)

7. Starprepublikāniskajā izstādē „Lielās uzvaras 40.gadi” J. Utāns piedalās ar darbu „Mājup. Tēva portrets” k./akr. 120x150cm, kas tiek recenzēts un izsauc labas atsauksmes TV. Darbu iegādājas PSRS Kultūras ministrija (-2000 rubļ.). Gleznas krāsaina fotoreprodukcija laikraksta Zvaigzne 9. numurā 1985.g. 5. maijā un Māksla 2.numurā(106).

Recenzijā A. Belmane izceļ izstādes mākslas darba patiesumu un spēju raisīt skatītājā empātiju, rakstot: „Tomēr izstādē piedalās diezgan daudz jauno autoru. Viņi meklē savu attieksmi pret jēdzienu „Karš”. Katrs nāk ar savu emocionālo bagāžu, ar savu artistisko varēšanu, ar savu pasaules skatījumu. Ir ļoti labi, ka viņu sniegumā tikpat kā nejūt uzspēles, tukšas bravūras, urrāpatriotisma. Piemēram, Jura Utāna glezna „Mājup (tēva portrets)” ir sirsnīga savā vienkāršībā un tiešumā, tajā pašā laikā tēlaini rosina domāt par tālumiem, ko mērojis šis kara ellei cauri gājušais vīrs.”(Belmane, Cīņa, 1985)

Vienkāršība, patiesums, tiešums un sirsnība jūtama visos mākslinieka ģimenes attēlojumos. Vispildītāk tas raksturo vecākiem veltīto diptihu, kas tapis gleznots pēc vecāku aiziešanas viņā saulē 2010.gadā.

Konkursa izstādē „Mūsdienu strādnieks” LPSR Mākslas muzejā. J. Utāns saņem veicināšanas prēmiju. Iesniegti 3 darbi. Gleznai „No darba” tika labots smaidiņš, pēc J. Jurjāna ieteikuma.

Izstādes rezultāti un laureātu saraksts atspoguļots īsās recenzijās Rīgas balsī, Literatūrā un mākslā, Cīņā un Padomju Jaunatnē. Savukārt 1986. gadā Rīgas Balsī 8.decembra numurā vēlreiz izanalizēti jauno mākslinieku centieni, pieminot arī J. Utāna apbalvojumu par labāko strādnieku tēmas atspoguļojumu.

1985.gadā Juris Utāns iestājas LPSR Mākslinieku savienībā. Lai iestātos savienībā par Juri Utānu sniedz rekomendācijas mākslinieki P. Postažs, I. Zariņš un V. Kozins.

I. Zariņš savā rekomendācijā raksta: „Juris Utāns apveltīts ar savu pārlicinošu tēmas interpretāciju, kas atbilst viņa gleznošanas manierei. Reālists, cītīgs, darba – spējīgs, sabiedrīks. Viss sacītais atbilst jaunā gleznotāja uzņemšanai mākslinieku savienībā” (Zariņš, 25.II. 85)

V. Kozins rekomendācijā raksta: „Mācību laikā parādījis sevi kā spīdošs, darbaspējīgs, mākslai uzticīgs mākslinieks. Tiekšanās uz patstāvīgu daiļradi izpaudās pastāvīgā dalībā studentu un jauno izstādēs, kur vairākkārt guvis prēmijas.”(Kozins, 25.II.85)

P. Postažs rekomendācijā raksta: „Jau būdams students, viņš aktīvi piedalījās akadēmijas studentu izstāžu dzīvē. Pēc akadēmijas beigšanas viņš joprojām ir aktīvs izstāžu dalībnieks un arī uzrāda laba mākslinieka īpašības. Viņš ir vairāku izstāžu laureāts. Tas liecina par viņa radošo briedumu. Tāpēc iesaku viņu uzņemt Mākslinieku savienībā par biedru, ar ko gleznotāji iegūs jaunu spēcīgu gleznotāju.”(Postažs, 24.II.85)

Kopumā J. Utāns raksturots kā jaunais profesionālis – izceļot pārliecinātību, patstāvību, darbaspējas un briedumu, kas parāda, ka jaunais mākslinieks ir mērķtiecīgi gājis uz mērķi – iestāties Mākslinieku savienībā un to sasniedzis, kas pavēris tālākus sakarus un iespējas.

Iesniedzot izstāžu sarakstu LPSR Mākslinieku savienības valdei, Juris Utāns no 1978.g. līdz 1985.g. februārim uzrādīja 43 izstādes, kurās piedalījies, un kurās guvis divus diplomus un divas prēmijas. Stājoties Mākslinieku savienībā, Meņģeles astoņgadīgā skola sniedz Jura Utāna skolotāja, sabiedriski aktīva, atsaucīga cilvēka raksturojumu. Juris Utāns 1985. gada 4.jūnijā tiek uzņemts Latvijas Mākslinieku savienībā, kas aplūkots Literatūras un Mākslas 1985.g. 14. jūnija sadaļā *Radošajās savienībās*.

Izstādē „Mākslas dienas 85” LPSR Mākslas muzejā J. Utāns iesniedz darbu „Rūpnīcas pagalmā” k/e. 120x150cm (pirkums, 900-, Mākslas Muzeju Izstāžu Apvienību Direkcijas īpašums) Literatūra un Māksla darba fotoreprodukciju ataino savā izdevumā Nr. 16 – 1985.g. 16. Aprīlī.

Tieši šis darbs pēc 23 gadiem tiek izvilks no fondiem un izstādīts izstādē „Agonija” 2008.

Recenzijā Aleksis Osmanis izceļ cilvēciskās vērtības mākslasdarbos un brīvību garīgā attēlojumā, par izstādi rakstot: „ Un tad nu jauno(bet – ne tikai) meistarū darbi galvenokārt ir tie, kas šinī izstādē liek runāt par nopietnību, dziļuma meklējumiem, galu galā – par atbildību. Un pirmām kārtām tas viss nāk no ar tematiskās glezniecības svaru un godprātību viņu daiļradē, ar domas sižeta un izteiksmes „būvēšanu” – kaut brīžiem smagnēju vēl, līdz galam neatbrīvotu, taču veselīgu un pārliecinošu tendencē atbrīvoties no „gammu” plinkšķināšanas. Kā J. Utāna (..) kompozīcijās (..) ” (Osmanis, Literatūra un Māksla, 1985)

Vērtības – nopietnība, dziļums, atbildība, godprātība, brīvība laika gaitā mākslinieka daiļradē saglabājas, un līdz ar pieredzes uzkrāšanos pazūd smagnējība un neatbrīvotība. Iespējams tas izskaidrojams ar valsts sistēmas maiņu, iegūstot brīvību.

17. Republikas jauno mākslinieku izstādē Pēterbaznīcā J. Utāns iesniedz divus darbus: 1. „Saulainā jaunība” k/akr. 120x150 cm, (LPSR Kultūras ministrijas īpaš. Pirkums 400 rbļ.), 2. „Rūpnīcas R.A.F. konstruktoru birojā” k./e. 120x150cm

Recenzijā Pēteris Bankovskis pauž redzējumu par to kā attīstās mākslinieks un kādus mērķus savā ceļā sasniedz, rakstot: „Domājams, ka rūpīgu glezniecisku meklējumu cienītājiem izstāde sagādās daudz gandarījumu, varbūt īpaši tie autori un darbi, kurus te sīkāk neminēju: J. Utāna paradoksāli košās, saistošās kompozīcijas (..) – daudzveidības jau netrūkst. Vai šai daudzveidībai ir rodams kāds kopsaucējs? Domāju, ka būtiskākais ir izlaušanās. Aktīvākie jaunie gleznotāji arvien vairāk un vairāk attālinās cits no cita un no saviem pedagogiem gleznieciski, arvien spēcīgāk personalizējas. Likumsakarīgi, ka tādējādi izdodas piekļūt dziļākiem pasaules izpētes slāņiem, veidojot kolektīvo laikmeta emocionāli psiholoģisko portretu.” (Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1985)

Šobrīd mākslinieks šajā personalizēšanās procesā ir gājis ļoti tālu nebūdamas līdzīgs nevienam no latviešu māksliniekiem, no gleznieciskās skolas paņemdams vislabāko, Juris Utāns ir spējis izveidot ļoti individuālu glezniecisko rokrakstu, saglabājot krāsu košumu un kompozīcijas saistošumu.

Recenzijā par izstādi un jauno mākslinieku paaudzi kopumā Jānis Borgs raksta: „Izvēloties plašākam apskatam tikai divus piemēru, šeit varbūt nepelnīti noklusējam ne mazāk apdāvinātu jauno gleznotāju patiesi iespaidīgos sniegiņus. Būtu jārunā par (..) vai Jura Utāna pieredzi „metafizikas” tradīciju pilnveidē, dažādošanā (..)” (Borgs, Māksla, 1985) Šajā žurnālā Māksla tiek fotoreproducēta glezna „Saulainā jaunība”.

Pilnveidojot metafizikas tradīcijas mākslinieks šobrīd attīsta smalko spēju garīgas tēmas ietērpt tādus tēlos, kas aptver cilvēka būtību un atspoguļo nebeidzamo tiekšanos savienot garīgo un materiālo pasauli. Milzīgi lielformāta gleznojumi „Mēs Tevi vērojam” 320x400cm un „Instruktors” 320x410cm paver skatu nākotnes laikmeta tēliem un cilvēka lomām pasaulē.

Vissavienības jauno mākslinieku izstāde Maskavā, veltītā 12. Vispasaules jaunatnes un studentu festivālam J. Utāns iesniedz 2 darbus. Literatūras un mākslas 28. Jūnija izdevumā tiek iekļauta gleznas „Saulainā jaunība” fotoreprodukcija.

3. Jauno mākslinieku triennālē Viļņā „Jaunība - 85” J. Utāns iesniedz 3 darbus un iegūst Lietuvas PSR Kultūras Ministrijas prēmiju (300 rbļ.), ko 6.decembra numurā piemin Padomju jaunatnē un 13. decembra numurā piemin Literatūrā un Mākslā.

Republikas tēlotājas mākslas izstādē veltītā PSKP 27. Kongresam J. Utāns iesniedz 2 darbus: 1. „Pēcpusdiena depo” 1985. 120x150cm(1. Līgumdarbs ar Kultūras ministriju – LPSR Kultūras ministrijas īpašums – 1200 rbļ.), 2. „Elektriķi” a./e.1985.

Glezna „Pēcpusdiena depo” tiek fotoreproducēta Rīgas Balsī 1985.gada 16. decembra numurā Mākslas un zinātnes pārskats kongresam, Literatūrā un Mākslā 1985.g. 13.decembra numurā un Rīgas Viļņu 1986. gada 5. februāra numurā (šīs dienas Radio I Programmā plkst.9.30. R. Lāce teicami raksturo darbu), savukārt gleznu „Elektriķi” krāsaini fotoreproducē izdevumā „Zvaigzne”.

Recenzijā par izstādi Ilze Strekāvina asi izrauj no konteksta un sakompilē šķietamos ļaunumus mākslinieku izpildījumā, rakstot: „ Vienlaikus glezniecībā parādās kādas „žurnālu glezniecības” iezīmes. Nav jau runa tikai par ilustratīvismu saturā, acīmredzot to nosaka arī šādai pieejai izvēlēti izteiksmes līdzekļi: neuzbūvētība kompozīcijā, ilustrācijai raksturīga glezniecības maniere, it kā „Atpūtas” reprodukciju kolorīts – bāli zaļi rozā, iekrāsoti, ieberzēti vaigi. Stājglezniecībai neatbilstoši, neizkopti izteiksmes līdzekļi, neizjustas gleznotājam elementārās goda likumības zīmējuma – krāsas attiecības – noteicošais te paliek gribas varmācīgi uzspiestais izzīmētības, iedomātas pabeigtības efekts (piem., „melnie tārpiņi” zem deguna, sejā „nenovēršami nopietnajam” eklektiķim J. Utāna gleznā).” (Strekāvina, Literatūra un Māksla, 1986)

Ināra Ņefedova vairāk iedziļinājusies izstādes darbu psiholoģiskajā vēstījumā un paliekošajā vērtībā, rakstot: „Vai tiešām visur starp mākslu un dzīvi jāliek vienlīdzības zīme? Nebūt nē. (..)un arī tajās gleznās, kur ierosme patiesi smelta ikdienas vērojumā, to samērojot ar laikabiedra psiholoģiska rakstura izpēti, kas atklājas (..) J. Utāna gleznās „Pēcpusdiena depo” un „Elektriķi”.”(Cīņa, Ņefedova, 1986)

Ikdienas vērojums un laikabiedru psiholoģiska rakstura izpēte nezūd no mākslinieka kritiskā un sociālā skatiena arī šodienas attēlojumā. Radot politikas priekšvēlēšanu kampaņai veltītas gleznas 2014. gadā , mākslinieks uzsver cilvēku un reklāmas psiholoģijas attiecības.

Valsts Mākslas akadēmijas monumentālās glezniecības nodaļas 10. Gadu jubilejas izstāde Valsts Mākslas akadēmijas aulā, kurā galvenokārt monumentālās glezniecības projekti, kā arī realizētie darbi atspoguļots J. Utāna izpildījumā veidotais Meņģeles skolas sienas gleznojums.

1986.gads.

Rakstā par piecu gadu periodu latviešu mākslā un glezniecībā Ināra Ņefedova dziļi analizē jauno glezniecības uznākšanu uz Latvijas mākslas skatuves, motīvus radīt un atbildību savā darbā, rakstot: „Ūdeņi ir sakustējušies. (..) Nopietni strādā J. Utāns, ar tieksmi iedziļināties sociālajā un vēsturiskajā problemātikā. Meklējot trāpīgu izteiksmīgumu un izvairoties no pozas. Mākslā prognozēt ir bīstami, tomēr domāju, ka jābūt pārsteigumam. Pumpuri raisās vaļā.”(Māksla, Ņefedova, 1986). Raksta noslēgumā krāsaini fotoreproducēta J. Utāna glezna „Pēcpusdiena depo.”

Lielākais Latvijas mākslas ieguvums ir ne tikai J. Utāna uznākšana uz skatuves, bet darbības ilglaicīgums un spēja saglabāt aktualitāti arī pēc teju trīsdesmit gadiem. Iedziļināšanās sociālajā un vēsturiskajā problemātikā mūsdienu mākslinieciskās darbības izpausmēs raksturojama, kā cītīga reportāžmākslas virziena attīstīšana un pilnveidošana.

Rakstā par latviešu glezniecību Aleksis Osmanis vērtē visu glezniecības kopainu pieskaroties tēlainības līmenim, satura un formas amplitūdām, tēmām, motīviem un sižetiem, atzīmējot „Varbūt vienīgi J. Utāns ienācis glezniecībā ar svaigāku tēlaino domāšanu.”(Literatūra un Māksla, Osmanis, 1986)

Tēlainās domāšanas svaigums cauri laikam pavada mākslinieku kopā ar vēlmi eksperimentēt un arvien meklēt jaunus un nebijušus kompozicionālus risinājumus.

Izstādē „Arona 86” J. Utāns piedalās ar dabu „Lietus nāk” un iegūst otro prēmiju. Izstāde raksturota un glezna tiek krāsaini fotoreproducēta žurnāla Lauku dzīve 1986.g. 4. Numurā. Analizējot „Aronas -86” izstādi Pēteris Bankovskis izceļ pozitīvo, rakstot: „Šā gada izstādē, protams, ir atsevišķi veikumi, kam ir sava nozīme vismaz autora biogrāfijā, ir pa zīmīgam darbam (.. J. Utāna glezna „Lietus nāk”), taču kopskanējums ir pieplacis.”(Bankovskis, Padomju Jaunatne,1986)

Dace Lamberga raksturojot mākslinieka dalību 1986. gada izstādē „ Ainava un klusā daba glezniecībā” izstāžu zālē „Latvija” raksta :„Katru savu tēmu pārlicinoši glezno J. Utāns, ko apliecina arī „industrializētās” ainavas fragments „Lidostas tuvumā”.” (Cīņa, Lamberga, 1986)

Ainava kā tēma mākslinieka daiļradē dzīvo gan kopā ar cilvēku attēlojumu tajā, gan atsevišķi pati par sevi.

Šo izstādes ainavu stilistiku un satura tematiku raksturo arī Rasma Lāce, rakstot: „Jaunus ceļus meklē arī gleznotāju jaunākā ģenerācija. Būdama pēc savas izcelsmes pārsvarā pilsētnieciska, tā savas intereses jo bieži pievērš urbānistiskajai ainavai, tverot tajā mūsdienu

cilvēku dzīves ritmu, garīgo kodolu. Kā patstāvīga tēma tā ieguvusi nozīmīgas izpausmes (..) J. Utāna daiļradē. (..), savukārt J. Utāna darbos līdzās industriālām celtnēm, mašīnām un iekārtām gandrīz vienmēr nozīmīga vieta ierādīta arī cilvēkam. Šīs racionāli veidotās kompozīcijas stingri min taku, ko gājušas jau vairākas latviešu mākslinieku paaudzes.” (Māksla, Lāce, 1987)

Arvien gleznotāja daiļradē urbānistiska ainava ar racionālu, industriālu raksturu iegūst estētiskas izpausmes, kurās tiek izpausts cilvēka prāta un darbības sistemātiskas raksturs un nepārtrauktā mijiedarbe ikdienā.

Šīs pašas izstādes darbus Pēteris Bankovskis raksturo izceļot interesantumu un vērienīgumu mākslasdarbā un tematisko trāpīgumu autorā, rakstot: „Dīvaini, atradu kādu Marsela Prusta pirms vairāk nekā sešdesmit gadiem rakstītu teikumu (citēts no R. Longi grāmatas „No Čimabue līdz Morandi”, M., 1984.) : „Realitāte, kas jāizpauž, (..) . nav vis priekšmetu šķietamībā, bet gan mūsu uztveres dziļumā – līdz tādām dzīlēm, kur priekšmeta āriene ir maznozīmīga, kur tā būtību izsaka tādas raksturīgas īpašības kā karotes šķinda, tai atsitoties pret šķīvi, stērķelētas salvetes stingrība, kas ir daudz dārgākas manai garīgajai labklājībai nekā bezgalīgās sarunas par humanitāriem, patriotiskiem un starptautiskiem tematiem.” Šādu attieksmi, ko varētu dēvēt arī par fragmentu subjektīvu poetizāciju vai samānīt visdažādāko paaudžu mākslinieku ainavās, (..) ., līdz pat jaunā gleznotāja J. Utāna vērienīgi sacerētajam „Lidostas tuvumā”. Utāns gan izceļas ar apbrīnojamu spēju „gleznot par tēmu” jebkurai izstādei, un kā piemērs minams tikai tāpēc, ka daudzu interesantu jauno mākslinieku darbu izstādē nav.” (Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1986)

Lai gan mākslas darbi arī šobrīd māksliniekam top un iegūst pabeigtu formu kolažēšanas procesā, šķiet ka tas ir vislabākais mūsdienu sadrumstalotās pasaules kopsavilkuma izteicējs.

Konkrētāk iedziļinoties darba attēlojuma izteiksmes līdzekļu konfliktā, kad darbs „Lidostas tuvumā” izstādīts arī personālizstādē, Pēteris Bankovskis raksta: „Citu uzdevumu risinot, līdzīga tēlveides valoda sastopama arī šāgada gleznā „Lidostas tuvumā”. Kā iepriekš, portretu gleznojot, tā tagad ainavā noteicošs, laikmeta garu manifestējošs ir konflikts – mīksti, patlaban izplatītā stilistikā veidotie dabas elementi pretstatīti un kompozicionāli saistīti ar tehniskiem fragmentiem, radot noskaņu, kas tā vien prasās pēc apzīmējuma – smeldzīgas skumjas.” (Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1987)

Iespējams, konflikts starp dabu un cilvēku, ekoloģiskas problēmas un nesapratne kā uzlabot situāciju šī brīža cilvēku attiecībās ar dabu un pašiem ar sevi rosina mākslinieku izteikt protestu. Aplūkojot darbu, šķiet tas toreiz izdarīts tik smalki un nemanāmi, kamēr līdzīgos

attēlojumos 2012.gada ciklā „Gruzons”, mākslinieks meklē izeju no nemitīgajām sērām un pilsētas bezgalīgās vientulības.

Recenzijā par Aizrobežu Mākslas muzejā skatāmo 4. Republikas tēlotājmākslas izstādi „Vienmēr modri” Pēteris Bankovskis izceļ satura vērtību darbos, rakstot: „Toties īstu gandarījumu var gūt, apskatot J. Utāna gleznojumu sēriju, kas veltīta ugunsdzēsības (ugunsgrēku) vēsturei Rīgā. Ugunsdzēsības muzejam darinātie desmit darbi saista ar veiklu, kā Utānam parasts, paradoksiem bagātu gleznojumu – kolāžu. Bet galvenokārt ieinteresē satura bagātība: no gleznām uzzinām par Rīgas dedzinātāju Franka un Andersona sodīšanu ar nāvi 1677. gadā, par to, kā cars Pēteris I piedalījies Pēterbaznīcas ugunsgrēka dzēšanā 1721.gadā. Varam vērot Rīgas priekšpilsētu degšanu pēc ģenerālgubernatora Esena pavēles, iejusties brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības revolucionārās komitejas gājienā 1919.gadā. Un visbeidzot – J. Utāna gleznieciskie ekskursi ļauj mums kā aculieciniekiem skatīt jaunlaiku notikumus – ugunsgrēkus Valsts filharmonijā, bijušajā Biržā, uz tankkuģa pērn Ventspils ostā.” (Padomju Jaunatne, Bankovskis, 1986) J. Utāna glezna „Ugunsdzēsēji” krāsaini fotoreproducēta laikraksta Zvaigzne 20. numurā 1987.g. 20. oktobrī.

Tādējādi parādās vēlme un varēšana izcelties un izglītot sabiedrību, iedziļinoties vēsturē.

J. Utāns ar darbiem piedalās 1. izstādē Vānes baznīcā, gūstot lielu atsaucību ar tēmu ziņā atšķirīgajiem un kolorītā bagātajiem gleznojumiem.

Recenzijā M. Brancis par izstādi „Mākslas dienas 86” raksta: „Turpretī J. Utāns tver dzīvi tuvplānā, pat monumentalizē, likdams mums katram padomāt par savas dzīves nozīmību. (Brancis, Rīgas Balss, 1986)

Visaugstāk arī šobrīd tiek vērtēta mākslinieka spēja raisīt, attīstīt skatītājā analītiskumu.

Recenzijā Pēteris Bankovskis par izstādi „Sports mākslā” raksta: „Bet cita starpā atrodami arī lieliski MĀKSLAS darbi. (..) savukārt J.Utāns (atkal veiksmīgi iekļaujoties tematā!) gleznā „Paraugdemonstrējumi” jau rāda augstas klases grotesku par sabiedrības vērtību skalas nobīdēm.” (Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1986)

Savukārt konkrētāk raksturojot gleznu, kad tā izstādīta arī personālizstādē, Pēteris Bankovskis izceļ cilvēces trūkumu tajā: „Šo deficītu var nolasīt gleznā „Paraugdemonstrējumi” , kur uzpūstie, bezkaislīgie kultūristi (grotesks cilvēka visvarenības attēlojums?) pretstatīti puļa unificētajām aprisēm.” (Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1987)

Cilvēka skaistums, atlētiskums un vecums interesē mākslinieku arī šobrīd, kas demonstrējas gleznu ciklā „Anatomiskās improvizācijas.”

Recenzijā par izstādi „Rudens 86” Aija Zariņa pieskaras J. Utāna darbaspējām, rakstot „Vecākajā un vidējā paaudzē katrs jau ir izvēlējis savu ceļu- radītāja vai atražotāja ceļu, turpretī jaunajai paaudzei kārtis vēl rokās. Bet varbūt liktenis jau katram ielikts gēnos? Drudzainā steigā strādā Juris Utāns. Liekas - izveidojies savdabīgs metafizisks gleznotājs, ja netraucētu godkāriģie mērķi. (Zariņa, Padomju Jaunatne, 1986)

Kā aktīva mākslinieka spējas J. Utānā parādījās astoņdesmitajos gados, bet laika posmā gatavojoties izstādei „Arsenālā” no 2009. gada mākslinieks diendienā gleznoja un radīja vairāk kā simt lielformāta gleznas. Apbrīnojams spēks izpaudās spējā paveikt un radīt tik grandiozu izstādi.

Rakstā par jauno mākslinieku glezniecību 1986.gada nogalē, Ramona Umblija raksturo tās virzības simptomus, pievienotās kvalitātes un devumu, rakstot: „Tālāk izrādīsies, ka šis piemērs satur sevī divus visā jauno mākslas attīstībā raksturīgus simptomus. Pirmais – dažādu glezniecības tradīciju stilizācija kā paņēmieni savas ētisko un estētisko uzdevumu programmas izteikšanai. Otrais – citu vizuālo mākslu formu un paņemienu izmantošana šīs pašas programmas vispusīgai demonstrēšanai. Kā domubiedri un kopēju māksliniecisko interešu paudēji kopš astoņdesmito gadu sākuma mūsu glezniecībā ienākusi grupa jauno mākslinieku: (...) J. Utāns. Līdz ar viņiem – arī viss iepriekšaprakstītais problēmu loks, jaunas intonācijas un skatupunkti, kā arī darbošanās paņēmieni, kuri savukārt raisa pārdomas un jautājumus. Vērtējot jaunos kopumā, viņu kopizteikto, saka – skala ir plaša (...) J. Utāna „metafiziski” urbanizētās vides un cilvēku savstarpējo attiecību skatījumi (...). Pilnīgi jaunu un netradicionālu, caur savas paaudzes prizmu vērotu, augstākajos ētiskajos ideālos sakņotu, apjēgumu par cilvēku un kara traģismu arī devuši jaunie.” (Umblija, Literatūra un Māksla, 1986)

Tādējādi J. Utāns tiek iekļauts kopainā, tomēr izdaloties ar sev raksturīgo, individuālo un īpašo- metafiziskumu, urbānu vidi un skatījumu cilvēku attiecībās.

19.decembrī J. Utāns atklāj savu pirmo personālizstādi. Literatūras un Mākslas 19.decembra numurā pie sadaļas izstādes tiek ziņots, ka 4.ceļu būvniecības rajona administratīvajā ēkā Dzirciema ielā 121. 19.decembrī plkst. 13 atklās J. Utāna gleznu izstādi. Pēteris Bankovskis izstādei velta gandrīz visu savu 1987.g. 3.janvāra rakstu *Brīdis mākslas izstādē*, analizējot izstādei mērķtiecīgi izvēlēto vietu, smalki un niansēti iedziļinoties J. Utāna „industriālās glezniecības” raksturā, aktualitāšu vēstījumā un vēsturiskajā ilgstamībā: „Jura Utāna

glezniecībā par aktualitāšu trūkumu sūdzēties nevar. (..) Bet šādas ievirzes glezniecību skatot, allaž rodas jautājums: vai tik tā nav viendienas māksla, vai pēc gadiem piecdesmit piemēram, kāds sapratīs, kas ar to domāts? Tāda var būt jautājuma par mākslas mūsdienīgumu otra, varbūt retāk apcerētā puse.(..) Un tieši skumjas, nedrošības izjūta, kas pāriet no gleznas uz gleznu, ir mūsdienu pasaules izteicēji, kuras aktualitāti nezaudē arī, konkrētajām reālijām aizejot aizmirstībā. Tāpēc apbrīnas vērti ir jaunā gleznotāja pūliņi, atkal un atkal atgriezoties pie rūpniecisku motīvu izmantojuma kompozīcijā, radīt savdabīgu „mitoloģiju”, vides draudīgo kvalitāšu vispārīgu raksturojumu, kuram kā pretspēks liekama cilvēcība. (..) Tomēr nosauktās un citas Utāna gleznas nav jāuzskata par viena vienīga pesimisma paudējām. Pat tad, ja tajās nav krāsu attiecībās vai sižetā ielikta pozitīvā, optimistiskā elementa, šis elements tomēr jūtams autora attieksmē „aiz kadra”. Bet par šādas ievirzes mākslas īslaicīgumu vai paliekošu vērtību diskusijas varam turpināt, cerēsim, ka vēl ilgi. ”(Padomju Jaunatne, Bankovskis, 1987)

Ar lielu prieku un gandarījumu, iespējams secināt, ka diskusijas turpinās un mākslinieka attēlotais neatstāj skatītāju vienaldzīgu. Salīdzinot iespējams minēt, ka mākslinieks kļuvis daudz drošāks un spēj savas kompozīcijas radīt tikpat zemtekstiem pilnas ,bet savdabīgi pretrunīgi aktuālāka un uzrunājošāka, tiešāka, pārliecinošāka un cilvēciskāka ir kļuvusi Jura Utāna māksla.

1987.gads.

Piedaloties 18. republikas jauno mākslinieku darbu izstādē J. Utāns iegūst LPSR Mākslinieku savienības diplomu par gleznu „Rūpnīcas ikdiena”(Padomju Jaunatne, 1987.) Recenzijā par izstādi Ināra Ņefedova analizē to, par ko mākslinieki savos darbos runā, par izstādi rakstot: „Ja nu vienīgi iztīksmināties par augsto glezniecisko kultūru. Tāda nenoliedzami ir (..). Arī J. Utānam, kura rūpnīcas ļaužu tēma vientulīgi un dīvaini kontrastē ar citu darbu spožumu. Mākslinieks agrākajām paaudzēm tradicionālajā tēmā tiecies saskatīt ko īpašu – nevis pozā, bet tieši būtībā. (..). Te vajadzīgs klātbūtnes faktors, iepazītvēlme, aktīva spēja domāt, analizēt, sintezēt. Pāri sīkajam redzēt lielumu,(..) ” (Ņefedova, Cīņa, 1987)

Tādējādi augsta gleznieciskā kultūra un spēja redzēt, domāt, analizēt, sintezēt māksliniekā veidojusies astoņdesmitajos gados. Darbu mākslinieciskais spēks šodienas posmā izveidojies spējā šīs analītiskumu veicinošās vērtības saskarsmē sniegt darbu skatītājiem, un iedvest

sajūtu tās realizēt dzīvē. Šodien gleznotāja darbi raisa skatītājā aktīvu domāšanu un līdzdarbošanos.

Recenzējot izstādi „Mākslas dienas 87” Ināra Ņefedova salīdzina J. Utāna un M. Tabakas radītos tēlus darbos, rakstot: „Izstādes centrā ir M. Tabakas darbi ar laikabiedra tēlu. Ne to, ko ikdienišķā vienkāršībā rāda J. Utāns un kura daudzslāņaina atklāsme būtu jāuzskata par parādu šodienas veidotājiem.” (Cīņa, Ņefedova, 1987)

Tik līdzīga patiesībā ir situācija arī šobrīd. Kas rada pārlicību, ka ar mākslas radīto jautājumu būtības atklāšanu ir meklējams ceļš uz katra cilvēka labāko rīcību, lai padarītu šodienas politisko un valstisko situāciju atklātāku un godīgāku.

J. Utāns kopā ar Normundu Lāci veido izstādi „Kolāžas” Zinību nama izstāžu zālē „Dieva auss”. Recenzijā Pēteris Bankovskis analizējot koncepciju un attēloto J. Utāna un N. Lāča kopējā personalizstādē, raksta: „Interesanta izstāde ir zinību namā. Tur savas kolāžas telpiskā struktūrā izkārtājuši Normunds Lācis un Juris Utāns. Ieejot telpā, pārsteidz, pat šausmina tās apdzīvotība – izgrieztie, aplīmētie, pārgleznotie ļaužu silueti rosās, traucas, krīt un ceļas ārprātam līdzīgā virpulī. Izlasot autoru koncepciju, kurā norādīts, ka mēģinājuši ikdienas vienmuļās norises atsvešināt un padarīt par artefaktiem, viss kļūst skaidrs. Šī bezveidīgi haotiskā ļaužu plūsma sasaucas ar J. Utāna kolāžgleznām, kurās būtībā ir tas pats - cilvēku kā fizisku ķermeņu attiecības pūļa nerimtīgā Brauna kustībā. Utāns visam ansamblim rada vajadzīgo ironiskas parabolās, sociālkritiska pamfleta pieskaņu. Darbos atklājas ideāla pārvēršanās par amorfu jucekli vienaldzīga konformisma apstākļos. Izstāde instalēta precīzi, organiski tajā iederas radiotranslācijas anonīmais skanējums.” (Bankovskis, Padomju Jaunatne, 1987)

Šīs dienas situācijā mākslinieks līdzīgi kā raksturotajā izstādē, meklē ceļus pretoties ikdienas vienaldzībai. Mērķi šajā ziņā ir sasniegusi „Arsenāla” personalizstāde, jo vienaldzīgo šai izstādei nav bijis.

Recenzijā par Republikas tēlotājas mākslas izstādi „Padomju zeme” Rasma Lāce raksturo J. Utāna mākslasdarbu izteiksmes veidu: „ J. Utāna urbāniskie gleznojumi bieži vien savieno sadzīviskā žanra likumības ar simboliku. Šādi veidota viņa ugunsdzēsēju darbam veltītā glezna „Gatavība”: savu pasaules harmoniju estētisko ideālu mākslinieks apliecina gandrīz vai ar viduslaicīgu svinīgumu.” (Lāce, Cīņa, 1987)

Šādi, iespējams, jau toreiz parādās mākslinieka kā sabiedrības kalpotāja ideāli. J. Utāns arī šobrīd, iespējams, vēlas cilvēkiem palīdzēt saprast dzīves mērķus un ideālus ar savu mākslas darbu uzrunājošā satura palīdzību.

1. Starprepubliku konkursa izstādē „Komiskais mūsdienu tēlotāja mākslā” – „Kencis - 87” J. Utāns iegūst otro prēmiju un bronzā lietu medaļu, ko apraksta Literatūra un Māksla 24. jūlija numurā. Izstādē Vānes baznīcā J. Utāns piedalās jau vairākkārt, šajā gadā 11. Septembra numurā to atzīmē Padomju Jaunatne.

Recenzijā par Rudens izstādi Dace Lamberga skar jaunākās paaudzes mākslinieku intereses, rakstot: „Jā mākslinieku darbā, dzīvē, apkārtējā vidē, vēsturē ir tik daudz sasāpējušu jautājumu, taču skatot izstādi, šķiet, ka vairumu autoru nekas nesatrauc, nekas neaizskar, nekas nesajūsmina. Vismazāk, par laimi, tas attiecināms uz jaunākās paaudzes glezniecību, diezgan atšķirīgu domāšanas līmeņos un stilistikas meklējumos. Tik pretējos (..) kā J. Utāna dzelzceļa stacijas daudznozīmīgi atkailinātā vide („Pieturā”).” (Cīņa, Lamberga, 1987)

Šis darbs tiek izcelts no muzeja fondiem un eksponēts 2013. gada izstādē „Cilvēks nāk”, ko veidoja Mākslas akadēmijas jaunie topošie mākslas zinātnieki. Jau toreiz un arī šobrīd darbā paustais daudznozīmīgais cilvēciskums aizskāris skatītāju garīgās un emocionālās vērtības.

Padomju Latvijas Komunistu 9. numurā Rasma Lāce par mākslinieka attēloto raksta: „(..) J. Utāna darbi izpelnījušies ievērību tāpēc, ka viņu jaunradē aizvien tiek skartas cilvēka iekšējās pasaules, mūsu dzīves aktuālās problēmas, tāpēc ka tajā iezīmējas pozitīvā ideāla klātbūtne. J. Utāns savu atziņu izklāstā apgalvo, ka viņš neattēlo strādniekus kā varoņus, kā vienas absolūtas patiesības apliecinātājus, bet tādus, kādi tie ir. Viņa gleznu kompozīcijas par mūsdienu strādnieka dzīvi tomēr atsedz mākslinieka estētiskā un sabiedrības dzīves ideāla izpratni. Vai ne te visauglīgāk parādās jaunā mākslinieka uzticība reālisma labākajām tradīcijām?” (Lāce, Padomju Latvijas Komunisti, 1987)

Atbildot ar šodienas skatījumu, sakāms jā! Kā arī mākslinieks reālismu ir apaudzējis ar brīžiem tik jūtamo sirreālo pasaules ritējumu. Īsti sirreālists tiek uztverts ar cilvēka individuālās pasaules prizmu, māksliniekam spējot to izjust un empātiski attēlot.

1988. gads.

1988. gada izdevuma Māksla 3. numurā tiek fotoreproducēts J. Utāna darbs „Pieturā” un rakstā „Garīgums un pārkārtošanās jēga” aktualizēta tieši jauno mākslinieku atbalstīšana, viņu lielās potences, ko apliecina pagājušā jauno mākslinieku izstāde.

Juris Semenovs raksta: „Zaimošana – ne ar kādu citu vārdu nenosauksi Jura Utāna zīmējumu, ievietotu Žurnāla „Rodņik” 10. Numurā. Šakāļu ņirgāšanos par revolūcijas vadoņa tēlu, izpildītu ar cinisku naturālismu, nedrīkst attaisnot. Politiskā karikatūra – ne rets žanrs mūsu izdevuma lappusēs. Bet politiskais sagrozījums – tādu mēs vēl neesam redzējuši.” (Padomju Jaunatne, Semenovs, 1988)

Padomju Jaunatnes 1. novembra numurā tiek analizēta Žurnāla „Rodņik” 10. numura izsuktā ažiotaža. Latvijas LKJS CK birojs informē: „Žurnāla „Rodņik” 10. numurā bija publicēts mākslinieka Jura Utāna zīmējums, ko redakcija bija iecerējusi kā ilustrāciju L. Dobičina romānam „Pilsēta En”. LKJS CK birojs rūpīgi iepazīties ar publikācijām, kā arī lasītāju atsauksmēm, secina, ka minētā publikācija ir neveiksme, kas radījusi divdomīgu skaidrojumu. Pārpratumu izraisījusi, pirmkārt, nepietiekama savas auditorijas pazīšana, neprasme prognozēt arī iespējamo negatīvo reakciju; otrkārt, materiāla novietojums un tā nepiesaiste tekstam. LKJS CK birojs uzdod (..) nopietni domāt ne vien par materiālu saturu, vizuālo noformējumu, bet arī par iespējamām politiskajām sekām.” (Padomju Jaunatne, LKJS CK birojs, 1988)

Analizējot mākslinieka darbu 2012. gada izstādes Negantnieki. Mākslinieki sabiedrības izaicinātāji kataloga daļā par negantnieku un sabiedrības sadursmju hroniku Sniedze Sofija Kāle akcentē J. Utāna darba iespaidu sabiedrībā, rakstot: „1988. Jura Utāna ilustrācija Leonīda Dobičina romānam „Pilsēta N” (1935) žurnāla „Родник” 10. numurā izraisa milzīgu skandālu, jo centrālais tēls ar slazdos iespiesto galvu ļoti līdzinās Ļeņinam. Minētais izdevums iznāca laikā, kad, pateicoties Tautas frontes un Interfrontes izveidei, valdīja ļoti politizēta atmosfēra. Lai arī līdzība ar Padomju Savienības vadoni nebija apzināti radīta, tomēr māksliniekam nācās skaidroties dažādās varas iestādēs – Komjaunatnes birojā un Drošības komitejā. Vienīgi latviešu inteliģences skaidrojumi un publiskas nožēlas izteikšana(..) varēja pasargāt mākslinieku no nepatīkamām sekām.” (Kāle, 2012)

Šī mākslas vēstures lappuse skaidri parāda mākslinieka robežu pārkāpšanas iespējamās sekas, bet par laimi toreizējie apstākļi beidzās māksliniekam pozitīvi. Šī brīža situācijā diemžēl jāsecina, ka cenzūra pastāv joprojām. 2014. gadā radītais darbs „Bašņa naša”, kur attēlota okupēta Parīze, izstādei paredzētajā vietā 2015. gada vasarā Francijā ir aizliegts. Tas vienīgi parāda, cik darbs ir izdevies un spējīgs aizskart sabiedrības neizglītoto daļu.

V. Iljins pārspīlēti interpretē attēloto izstādē „Pasaule, notikumi, cilvēki”, rakstot: „Izstāžu zālē „Latvija” stājglezniecības konkursizstādē „Pasaule, notikumi, cilvēki” pašā ekspozīcijas sākumā tevi apstulbina Jura Utāna „šedevrs” „Migrantu vizīte”, kur gandrīz puse republikas

iedzīvotāju, kas dabūjusi tik ļauni ironisku nosaukumu, nepārprotami attēlota kā triglodīti un citi cilvēkveidīgie ar dinozauru un cilvēkveidīgo galvām.”(Soverskaja Latvija, Iljins, 1988)

Atbildot uz Iljina publikāciju Kārlis Pakalns cenšas objektīvi iedziļināties izstādē eksponētajos darbos aprakstot situāciju un arī intervējot mākslinieku: „Izstāžu zālē „Latvija”, kur pašlaik skatāma ekspozīcija „Pasaule, notikumi, cilvēki” V. Iljins arī meklējis un, saprotams, atradis objektus, pret kuriem tūlī vēršams īsti staļiniskā garā ieturēts uzbrukums. Viena no tām ir Jura Utāna groteskā glezna „Migrantu vizīte”. Izrādās, ka jau pašā darba nosaukumā un vēl jo vairāk mitoloģiskajā abstrakcijā modrais kritiķis saskatīja draudus... savai eksistencei. Bet kā ir īstenībā? Lai, teikt, no pirmavotiem iegūtu objektīvu informāciju, lūdzu šo darbu komentēt pašam māksliniekam Jurim Utānam. Viņš paskaidroja: - Es tāpat kā daudzi citi, migrāciju uzskatu par negatīvu parādību. Taču šajā gleznā es nevēršos ne pret kādu konkrētu tautu vai valsti. Šeit esmu izmantojis vispārinātu abstraktās mitoloģijas tēmu. Bet tā nav mana vaina, ja kāds par varītēm te mēģina saskatīt pats sevi. Šai sakarā varu atbildēt ar latviešu tautas sakāmvardu – kas vainīgs, tas bailīgs.”(Padomju Jaunatne, Pakalns, 1988)

Atbildot šai publikācijai Aleksandrs Matulis skaidro J. Utāna gleznas skartās problēmas globālumu un uzsver Iljina vēlmi ierobežot mākslinieka brīvību : „Par to kā Jūs traktējat J.Utāna gleznu „Migrantu vizīte”. Liekas, pilnīgi apzināti vedat maldos savu paredzamo lasītāju, ļoti daudzskaitlīgo lasītāju, biedri Iljin!(..)Par visiem šiem sagrozījumiem mēs ar mākslinieku J. Utānu daudz un atklāti runājam. Par migrācijas ļaunumu, kosmopolītismu pašu valstī, bet nekā ne „par pusi republikas iedzīvotāju, saņēmušu tādu ironiski – ļaunu nosaukumu”. Un ja ir šī problēma, ir šis ļaunums, tad kāpēc Jūs liedziet balss tiesības māksliniekam, tiesības izteikt savu pret šo problēmu attieksmi pieejamiem viņam attēlojošiem līdzekļiem?”(Padomju Jaunatne, Matulis, 1988)

Arī 2013.gadā radītie darbi „Es arī gribu prom -kāsītī” un „Atpakaļ tēvzemē” rāda migrācijas un emigrācijas jautājumus, tikai šoreiz mākslinieks skatījies caur daudz estētiskāku attēlojuma formu paužot šos pašus sasāpējušos jautājumus.

Šo darbu izstāda arī Latviešu mākslinieku izstādē Ņujorkā. Sniedze Kāle uz vēsturi atskatās, rakstot: „Mākslinieku kopizstādei „Latvieši Ņujorkai” izliktā Jura Utāna glezna „Migrantu vizīte”, kas alegoriskā veidā attēlo iebraucējus kā formas tērpos ģērbtus dinozauriskus monstrus, izsauc neapmierinātību krievvalodīgo aprindās. Gleznotājs bija izvēlējies šādus izteiksmes līdzekļus, jo sabiedrībā bija aktuāla ideja par metro būvniecību Rīgā, kas paredzēja ievērojamu iebraucēju skaita palielināšanos.”

Ingrīda Burāne izceļ aktuālus aspektus izstādē: „Pat nerunājot par glezniecisko skolu un gleznieciskajām vērtībām, šī izstāde pilnā mērā saista ar atbildi uz ietilpīgo devīzi „Pasaule, notikumi, cilvēki”. Tā sižetiski un saturiski uzrāda visas problēmas, kuras šobrīd ir aktuālas, kuras rūp ikvienam, kas redz tālāk par savu vēderu un kabatu. Te ir mūsu dzīves vēsturiskie (J. Utāns)(..)un daudzi citi aspekti, samilzumi, attieksmes, redzējumi ” (Burāne, Padomju Jaunatne, 1988)

Recenzijā par izstādi „Rudens - 88” I. Burāne raksturo J.Utāna māksliniecisko darbību „(..)vai arī tie, no kuriem vēl nav jākautrējas. Piemēram, no(..) pārliecinošā J. Utāna. Pēdējā darbs novietots tā, ka skatītājam atliek tikai minēt: kas ir galvenais – glezna, vannas istabas tipa lampas kupols, elektrības sadales dēlis vai slēdzis?” (Burāne, Māksla, 1989)

J. Utāna izstādes darbs „Notikums” tiek fotoreproducēts Rīgas Balsī – 22.septembra numurā. Recenzijā M. Brancis uzsver izteiksmes veida izvēles smagumu, par šo izstādi rakstot: „Jaunais mākslinieks Juris Utāns grib izprast pagātņi un tagadni, lai cik tā izrādītos skaudra un nepatīkama. Kā redzams no konkursizstādes darbiem, gleznotājs neaprobežojas ar fakta konstatāciju. Viņš tiecas rast vispārinājumu, ņemot palīgā metaforas, groteskas izteiksmes līdzekļus. Tas ir grūts ceļš. Tādēļ ne katrā gleznā tiek atrasti trāpīgākie, ietilpīgākie un uztveramākie tēli, detaļas. J. Utāns balstās uz zīmējumu, sižetu(..).”(Brancis, Rīgas Balss, 1988)

Tādējādi 1988. gads iezīmējas ar autora dažādo izteiksmes stila meklējumu un ietilpīgajām tēmām, ko mākslinieks izvēlēties risināt. Šodienā autora attēlotais mēdz būt pretrunīgs un ne visiem pieņemams. Tomēr mākslinieks vienmēr meklē kompromisu .

1989.gads.

1989.g. 14. janvāra Literatūras un Mākslas numurā īsi raksturots, ka pirms pāris dienām Ņujorkā ieradies liels skaits latviešu mākslinieku, tai skaitā J.Utāns un 16. janvārī Manhetenas salā tiks atklāta reprezentatīva mūsdienu latviešu glezniecības izstāde.(Literatūra un Māksla, 1989) Zvaigznes 1988.g. 5. decembra numurā krāsaina gleznas „Nogurums” fotoreprodukcija.

Raksturojot Valsts Mākslas muzejā redzamo portretu un pašportretu izstādi mākslas zinātniece Daiga Freimane raksta: „Bet jaunais mākslinieks J. Utāns darinājis monumentālu savu pašportretu – milzīgu saplaisājušu galvu uz sadrupušu ķieģeļu postamenta, kam aizmugurē ir preču vagona karkass. ” (Freimane, Dzimtenes Balss, 1989)

E. Bušmane rakstot, „Jura Utāna „Inkrustētais varoņa Pašportrets” ir centrālā glezna Valsts mākslas muzeja ekspozīcijā. Te nesaudzīgi tverta daudzu mūsdienu cilvēku būtība: skaists

modernums, eleganta poza, bet pamatā sadrupuši materiālu elementi, kas nez kā turas kopā.”(Bušmane, Cīņa, 1989)

Tādējādi mākslinieks apliecina spēju skatīties un ieraudzīt zem līdzcilvēku ārējā veidola paslēpto un bieži ne tik vienoto iekšpusi.

Recenzijā par šo izstādi Ilze Stengrevica, aplūkojot jauno mākslinieku daiļradi, raksta :„Novitāšu alkās trīsošais skatītājs šoreiz jāmierina ar dažiem konsekventiem „individuālās tēlainības sistēmas” apoloģētiem, kas pārstāv vidējo un jaunāko mākslinieku paaudzi. Pirmajiem viņu daiļrades rokraksts ir arī viņu personības zīmogs (..), otro mākslinieciskās veiksmes nosaka pats radošo meklējumu process, ļaujot transformēt un variēt atrasto, risināt jaunus uzdevumus: visumā mērķtiecīgi attīstās J. Utāna (..) daiļrade(..).”(Padomju Jaunatne, Stengrevica, 1989)

Tādējādi iezīmējas mākslinieka zīmīgā un vērtīgā īpašība – transformēties līdzī laikiem, transformēt savu daiļradi , attēlot aktuālus procesus un meklēt jauno.

Recenzijā par Latviešu mūsdienu mākslas izstādi Kijevā Māris Brancis raksta: „Darbi izvēlēti tā, lai atklātu raksturīgākās tendences 80. gadu latviešu glezniecībā. Izstādē izceļas (..) J. Utāna politiski piesātinātā glezniecība.”(Rīgas Balss, Brancis, 1989)

Gada nogalē J. Utāns Rudens izstādē piedalās ar darbu „Dzeltenā zemūdene”, ko fotoreproducē Literatūra un māksla 9. Decembra numurā.

1990.gads

Presē tiek ziņots par Latvijas māksliniekiem, kuru vidū ir arī J. Utāns, izstādi Rietumvācijā, Izabellas Salustovičas galerijā Bīlefeldē, Vestfālijas zemē.

1994.gads

Par izstādi „Piedzēries Kuģis” Raitis Strautiņš raksta: „Visbeidzot plāniņa vidū spilgti oranžu ugunsgrāvis sakūris Juris Utāns. Šo viņa kvēlojošo Skūpstu varētu dēvēt par klasisku latviešu pop – arta paraugu ar Ulmaņa I piegaršu. Lielajai amerikāņu tautai bija savs Vorhols, mazajai latviešu tautai ir savs Utāns.” (Strautiņš, Neatkarīgā Cīņa, 1994)

Māksliniekam no deviņdesmitajiem gadiem raksturīgi gleznot ciklos. Tas ietver veidot vairāku saturiski un formātā līdzīgu darbu kopumu, kas ar daudziem vienotiem darbiem pauž kopēju ideju. Cikls „Skūpsts pavasarī” veidots ietverot krāsu eksperimentus un cilvēku romantisku attiecību traktējumu.

Kopš deviņdesmitajiem gadiem valsts iekārta būtiski izmainās. Līdz ar to visi procesi mākslas dzīvē un arī presē, kas mākslu atspoguļo transformējas. Vairs netiek doti līdz šim bijušie ārējie stimuli –regulārās lielās izstādes, kā arī transformējas mākslu atspoguļojošie preses izdevumi. Mākslinieks mainās līdzī laika un posmā no 1995. gada līdz 2008. gadam pievēršas pastmarku dizainam. Paralēli Juris Utāns turpina gleznot – veidojas darbu cikli, tomēr pastmarku radīšanai tiek atvēlēts vairāk laika un enerģijas. Tiek radītas pastmarkas Latvijas pastam par godu dažādiem valstī un kultūrā svarīgiem notikumiem, arhitektūras pieminekļiem, literāriem darbiem, sporta notikumiem.

2004. gadā tiek radīta pastmarka par godu Latvijas hokejam. Sniedze Kāle raksturo izveidojušos bezprecedenta notikumu presē, rakstot: „Juris Utāns izveido hokejam veltītu pastmarku, izmantodams „Sporta avīzē” atrastu fana bildi, kuru pārveido, papildinādams ar dažādiem atribūtiem. Tas rada „vētru ūdens glāzē” , jo fans sevi atpazīst un vēršas pret mākslinieku, jo bez atļaujas izmantota viņa seja, kas apgleznota ar Latvijas karogu, tādēļ liekot izskatīties pēc „sešpadsmitgadīga pašpuikas, kurš uz čempionātu atbraucis piedzerties”. Aizvainotais to traktē kā „personas goda un cieņas aizskaršanu”, iegūstot plašu publicitāti medijos.” (Kāle, 2012)

Juris Utāns piedalās mākslas grupu izstādēs arī cauri deviņdesmitajiem un divtūkstošo gadu sākumā. Šīs ir Rudens un Pavasara grupu izstādes. Pavērsiens ar ko atsākas mākslinieka aktīva izstādīšanās ir LNMM izstāde „Agonija” 2008.g., kurā no fondiem tiek izcelts un izstādīts mākslinieka darbs „Rūpnīcas pagalmā”. Šis notikums saved mākslinieku kopā ar izstādes kuratori Diānu Barčevsku, kura turpmāk kopā ar mākslinieku sadarbojas kūrējot lielo 2012. LNMM Arsenāla personālizstādi „Utāns glezno un uzvar”.

Liela atgriešanās mākslas dzīvē notiek 2009.gadā ar personālizstādi „Zelta laikmets un zelta cilvēki” galerijā Birkenfelds.

Izstāde un mākslinieks raksturots izdevumā „Galeriju ceļvedis”. Tiek rakstīts: „Vēsturiski tieši radošie cilvēki ir tie, kuri visās izjūt sava laika netaisnības un cīnās pret tām ar sev labi zināmiem līdzekļiem. Izstāde „Zelta laikmets & zelta cilvēki” ir mākslinieka Jura Utāna veltījums savam laikam un viņa pilsoniskā attieksme pret notiekošo valstī. Tā ir par varas simboliem un sajūtām, ko tie rada māksliniekā un visā sabiedrībā. Lielformāta darbos ir pazīstamu politiķu portreti, kas kalpo kā prototipi mākslinieka iecerei parādīt varas attieksmi pret sabiedrību. Tā versija par varas atbildību, lēmumu pieņemšanu un sekām. „Ja kāds darbos saskata līdzības vai asociācijas, tad tā ir tikai skatītāja izvēle. Es personīgi nepazīstu nevienu, kam ir četras acis. Tā visa ir alegorija un es tur esmu pa vidu”. Jau savas daiļrades sākumā

20.gadsimta 80.gados, kad Latvija bija Padomju Savienības sastāvā, Juris Utāns savos darbos, līdzīgi kā šodien, ironizēja par tā laika iekārtas pretrunām un liekulīgajiem ideāliem.” (Galeriju ceļvedis '39 GALERIJA, Oktobris, 2009)

Izstāde gūst plašu rezonansi mēdijos, mākslinieku intervē arī privātā dzīvē. Juris Utāns tādējādi uzrunājis visu sabiedrību un, lai gan tomēr skaidri nolasāmie attēlotie politiķi par gleznām tieši neinteresējās, tās sasniedza augstāku mērķi, uzrunājot plašus sabiedrības slāņus.

2009.gada Rudens izstādē Laimīgās mākslas muzejā Juris Utāns kļūst par laureātu un saņem iespēju rīkot personālizstādi LMS. Tādējādi 2010. gadā mākslinieks Latvijas Mākslinieku savienībā realizēja personālizstādi „Galvas”, kurā atainoja daudzas un dažādas mēdiju atspoguļojuma un personiskās attieksmes pret sabiedrību izpausmes. Izstādītie lielformāta acu tuvplāni, vecāku portreti zeltā un vīrieša un sievietes domu pasaules atspoguļojums mākslinieku interesēja gatavojoties lielajai izstādei „Arsenālā.”

2012. gada vasarā J.Utāns piedalās izstādē „Negantnieki” LNMM izstāžu zālē Arsenāls. Izstādes katalogā „Negantnieki. Mākslinieki - sabiedrības izaicinātāji” mākslas zinātniece Sniedze Sofija Kāle raksturo mākslinieka pārstāvēto novirzienu, rakstot: „Māksliniekiem „negantniekiem” nav jāgaida kāds sevišķi izšķirošs punkts, jo viņos kā neizsīkstošos vulkānos kurbulējas sakāpināta jūtība, kas liek aktīvi reaģēt uz apkārt notiekošo un iekļaut redzēto savā daiļradē. Vairāk nekā citiem, viņiem ir svarīga atgriezeniskā saite ar sabiedrību, kas nereti noved pie sakāpinātu izteiksmes līdzekļu vai kliegdošo tēlu un tematikas lietošanas ar mērķi izsaukt pretreakciju. Vērtējot radīto mākslas darbu vēstījumu, iespējams „negantniekus” iedalīt vairākās nosacītās grupās. Vispirms- huligāni – viņu mērķis ir šokēt un radīt skatītājā pretreakciju(..). Savukārt sociālkritizētāji, piemēram (..) Juris Utāns, izmanto huligāniskus gājienus – provokatīvu tēlu sistēmu-, lai izmestu skatītāju no komforta zonas; bieži vien tam ir kāds cēlāks virsmērķis, kā piemēram, atkailināt sabiedrībā pietiekami neartikulētas problēmas”(Kāle, 2012)

Tādējādi ir lieliski izcelts, ka radīt savādāku mākslasdarbu ir vērtīgi, lai pastiprināti pievērstu sabiedrības uzmanību un darītu to ar noteiktu jēgu.

2012. gada rudenī arī pienāk laiks Jura Utāna izstādei „Arsenālā”. Mākslinieks kopā ar izstādi sadarbībā ar LU akadēmisko apgādu izdod katalogu ar tādu pašu nosaukumu kā izstādei „Utāns glezno un uzvar.” Katalogā aplūkojamas gleznu fotoreprodukcijas un lasāms autora stāsts par savu dzīvi. Diāna Barčevska raksta ievadvārdus.

Pēc personālizstādes Arsenālā Juris Utāns tiek nosaukts izvirzīšanai Purvīša balvai. Grāmatā „2007-2012. Latvijas Laikmetīgā māksla. Purvīša balva” tiek raksturots pārstāvētais mākslinieka virziens un vēstījums. Ieva Kulakova raksturo reportāžmākslas attiecības ar skatītāju kā savējās, iedziļinoties: „Un tas nav pārsteigums, jo reportāžmāksla ir vienīgais aktuālās mākslas virziens, kas rezonē attiecībā pret konkrēto laiku un vietu. Paplašinātā kontekstā šai grupai būtu pieskaitāmi ne tikai (...) Jura Utāna (...)darbi. Respektīvi, tie autori, kuru darbos, neraugoties uz formālo nostrādātību un darba kā objekta esamību, dominē mākslinieka subjektīvi kontemplējoša attieksme pret laiku un kuriem ir raksturīga procesualitāte.” (Kulakova,2013) Šajā grāmatā Ieva Rupenheite par mākslinieku raksta: „Jura Utāna(1959) radošā darbība Latvijas mākslas ainavā izceļas ar destruktīvu un skarbi ironisku attieksmi pret ierastajām regālijām. Sirreālistiski virzīta figurālā glezniecība, kas līdzinās sociālpolitiskam plakātam, ir instruments, ar ko mākslinieks ārstē sabiedrību. Laika gaitā Jura Utāna mākslinieciskais rokraksts nav būtiski mainījies – tas ir tikpat reālistiski negants kā 20.gs. 80. gadu vidū. Vērienīgā izstāde Latvijas Nacionālā mākslas muzeja izstāžu zālē „Arsenāls” 2012.gada rudenī ar pašiedvesmojošu nosaukumu „Utāns glezno un uzvar!” to lieliski parādīja – mākslinieka sociālpolitiskie un kritiskie stāsti laika gaitā nav zaudējuši māksliniecisko spēku, vien kļuvuši izsmalcinātāki un tehniski spožāki. Pēdējo gadu veikums liecina par Jura Utāna neatslābstošo jaudu, pat zināmu visatļautību. Mākslinieka darbības stihija ir lielformāta glezniecība, kuras saturs ir tikpat nozīmīgs, cik tehniski pārliecinošā forma. Utāna darbība atgādina pašdarinātas svētku petardes dzirksteļošanu – tajā ir prieks, pārsteigums un iespējas apdedzināties.” (Rupenheite,2013).

Un atkal parādās mākslinieka spēja būt laikā, to attēlot, sekot līdzī laimam un, iespējams, iet laimam pa priekšu. Mākslinieka cēlā misija – ārstēt sabiedrību iespējams ir ļoti utopiska, bet tā atstāj iespaidu. Pašam autoram tas ir milzīgs darbs, bet šis darbs, iemiesojot lielo spēku, padara rezultātu tik vērtīgu – garīga saskarsme maina cilvēkus un rada jaunas vērtības. Tik svarīgā atklātība mākslas darbos veicina atklātību skatītājos.

2014.gadā mākslinieks piedalās grupas izstādē Mūkusalas Mākslas salonā „Latvieši –mīti un konteksti” ar darbu no Mūkusalas Mākslas salona kolekcijas „Latvijas Republikas pilsonis” (plakāts avīzei *TeV*), 1993. Šis darbs tapis kā kaverversija Taņa Graša oriģinālajam plakātam.

Kārlis Vērpe meklē Jura Utāna darba vēstījumu, rakstot: „Tomēr Utāna bilde nupat minētās jūtas uzjundīja no jauna, liekot jautāt par mākslinieka nolūkiem. Vai Utāna darbs pauž nacionālu sentimentu un tam neatņemamu apdraudējuma apziņu vai arī īsto latvieti izjoko? Sākumā pat nebija īsti skaidrs – labu laiku iesprūdušais jautājums it kā nelāgi sakustējās, skardams hronisko pašpārliecinātības trūkumu, jaucot nemieru ar neziņu un nesaprotamu

iemeslu dēļ arī ar tikko jaušamu skaudību, kura nekad nav balta. Šis garu kustības kā pielipināja mani pie nešķīsta viepļa, tādēļ uzreiz pat nespēju novērtēt acīmredzamo: Utāns savu darbu ir uzgleznojis pēc pagājušā gadsimta vidū tapuša plakāta ar īstu, smuku tautumeitu. ...”(Vērpe, Rīgas Laiks, 2014)

Lai izceltu sasāpējušo jautājumu un mainītu pastāvošo nepareizību, iespējams izmantot vēsturi, kas arī šajā gadījumā veiksmīgi izdarīts. 1993. gadā radītais darbs ir aktuāls arī 2014. gadā un palīdz uz latviskuma jautājumu palūkoties no cita redzespunkta. Parādot, trūkstošās sabiedrības vērtības iespējams meklēt ceļus to atjaunošanai.

Mākslas kritiķe Nijolē Nevčesauskienē par izstādi „Kelias /Ceļš /Kett” raksta „It īpaši, atšķirīgi ir Jura Utāna darbi, plaši piemērojot māksliniecisko izteiksmi kā svarīgu līdzekli sabiedrības dialogam. Jau agrāk radot alegoriskus labi pazīstamu politisku figūru portretus, mākslinieks šajā displejā pārliecinoši uzsvēra saikni starp personīgajām un globālajām idejām.” (Nevčesauskienē, 2014)

Tādējādi ar jaunākajiem darbiem mākslinieks apliecina spēju realizēt tik svarīgo dialogu ar sabiedrību.

4.1.Kopsavilkums

Mākslinieks Juris Utāns savā daiļradē īsteno cēlu misiju sabiedrībā būtiskā jēgpilnā attīrīšanā un ārstēšanā, izglītojot, bagātinot un uzrunājot skatītāju ar aktuālo attēlojumu.

Mākslas zinātnieki analizējot mākslinieka devumu Latvijas mākslā kopš 20. gadsimta astoņdesmitajiem gadiem galvenokārt pieskaras vērtībām- estētiskai bagātināšanai, analītiskuma veicināšanai un emocionālai uzrunāšanai.

Emocionāla skatītāja uzrunāšana atspoguļojas J. Utāna spējā ieinteresēt, pārsteigt, radīt kopnoskaņu, emocionāli atspoguļot realitāti. J. Utāns uzrunā ar sirsnīgumu, patiesību, vienkāršību, nopietnību, dziļuma meklējumiem un godprātību. Atspoguļojas emocionāla psiholoģiska laikabiedra portreta, urbānistiskas vides pētniecība, atklājot fragmentu subjektīvu poetizāciju un konfliktu starp dabu un tehniku, dažkārt smeldzīgi skumdinot skatītāju. Skarbs ironiskums mijas ar prieku, sentiments ar izjokošanu.

Estētiska bagātināšana izpaužas mākslinieka spējā raisīt skatītājā krāsas un faktūras pārdzīvojumu, radot starojošu, lineāri ritmisku, spoži lazētu kustīgu glezniecību, dinamisku atmosfēru un loģisku fragmentējumu. Uzsvērta skaistuma paušana, glezniecisku laukumu pārvaldīšana, žanriskā tīrība, kurā Juris Utāns pauž enerģiskumu, metafiziskumu,

izteiksmīgumu, pārliecinātību un neatslāpstošu jaudu. Izpaužas dzīves tuvplāns, monumentalizācija, kolorīta bagātība un abstrakta mitoloģizācija, reizē ar estētiskā ideāla harmonisku, izsmalcinātu un tehniski spožu apliecinājumu reālisma labākajās tradīcijās.

Analītiskuma veicināšana realizējas mākslinieka spējā raisīt diskusijas, iedziļināties vēsturiskās un sociālās problemātikas saturā, izglītojot skatītāju- ieskatīties parādību būtībā izmantojot pretstatus, raksturīgo, rosinot aktīvu, svaigu tēlaino domāšanu par dzīves nozīmību. Realizējas sabiedrības vērtību skalas un cilvēku savstarpējo attiecību, aktualitāšu sociālkritisks atspoguļojums daudznozīmīgi atkailinātā pagātnes un tagadnes vidē. Iekšējās pasaules aktuālo problēmu daudzslāņaina atklāsme, sižetiska un saturiska analizēšana, sintezēšana un iepazītvēlme klātbūtnē. Darbos realizējas mērķtiecīgs meklējumu process, transformējot un variējot atrasto jaunus uzdevumus, sakāpināti jūtot un cīnoties ar globālām netaisnībām un raisot atgriezenisko saiti ar sabiedrību.

5. Studentu darbu analīze:

39 recenzijas par Jura Utāna personālizstādi „Utāns glezno un uzvar” LNMM izstāžu zālē „Arsenāls” 2012.g.

Analizējot Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes studentu recenziju saturu, tiek izdalīti trīs kritēriji – personības raksturojums, mākslinieka vēstījums un galvenā vērtība tā apkopojot un analizējot studentu vērtējumu par jautājumiem, kāds ir mākslinieks, ko viņš vēlas pateikt un kāpēc tas ir svarīgi.

Personības raksturojums ietver J. Utāna personības individuālo cilvēcisko, rakstura īpašību vērtējumu, pedagoga raksturojumu studentu skatījumā.

Mākslinieka vēstījums ietver J. Utāna mākslinieciskās darbības rezultātu raksturojumu, gleznu idejas, sižetu, stāstu, saturu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un izstādes raksturojumu.

Galvenā vērtība atbild uz jautājumu- kāds ir recenzenta ieguvums no gleznām un izstādes apmeklējuma, kāds ir mākslinieka, gleznu un izstādes kopvērtējums, kas ir paliekošais, kā recenzents ir iespaidots no mākslinieka paveiktā, vai recenzenta uzskatos, priekšstatos vai stereotīpos kas ir mainījies aplūkojot gleznas un izstādi.

Recenzenti ir anonīmi un tiek apzīmēti ar latviešu un latīņu alfabēta burtiem un to kombinācijām.

5.1.J. Utāna personības raksturojums studentu redzējumā

Kā pirmais kritērijs analizējot 39 studentu recenzijas par J. Utāna personālizstādi „Utāns glezno un uzvar” Latvijas Nacionālā Mākslas muzeja izstāžu zālē „Arsenāls” tiek izvirzīts personības raksturojums. Daudzi studenti ir iepazinuši mākslinieku kā cilvēku un izveidojuši par Juri Utānu noteiktu priekšstatu, kurš papildinās, mainās vai transformējas pēc izstādes apmeklējuma.

Daļa studentu raksturo Juri Utānu kā mākslinieku un vairāk pievēršas mākslasdarbu vēstījumam un vērtībām, ko guvuši izstādi apmeklējot, bet citi studenti pamatīgi apraksta savu saskarsmi ar mākslinieku, iedziļinās Jura Utāna personībā un raksturā.

Apkopojot recenzijas ir izveidojies studentu redzējuma atspoguļojums.

Recenzenti raksturo J. Utāna personību ar vēsturisku perspektīvu, atpazīstamību 80. gados un pēdējo gadu atgriešanos ar jauniem darbiem, jaunām tēmām un spilgtu vizuālo izteiksmes veidu.

Recenzenti Juri Utānu raksturo kā spilgtu, savdabīgu personību – ļoti brīvi domājošu cilvēku, kurš nebaidās no kritikas, ne tikai kā pedagogu, pasniedzēju studiju programmā, bet arī stereotipu izmainītāju, kura mērķis ir kustināt sabiedrību un kustēties pašam.

Recenzente Q iedziļinās jaunatklātajās mākslinieka īpašībās un raksturo J. Utānu šādi: *„Pasniedzējs un mākslinieks; izcila personība; mācoties pie viņa rodas gandarījums, bauda no mākslas. Viņš iedrošina, sapurina, liek uzdrošināties un nebīties, ceļ pašapziņu. Kā personība J. Utāns ir kļūdošs, ļoti atklāts, patiess un varētu pat teikt, ka šokējošs – gan reizēm izskatā, izteicienos pilnīgi noteikti. Taču izstādes atklāšana atklāja vēl dažas viņa pavisam apslēptas un ikdienā nepamanītas īpašības – sentimentālisms un aizkustinājums. Nekad nav manītas šīs viņa īpašības, vienmēr ir dominējusi bravūrība un pārlicinātība. Mākslinieks sakot savu uzrunu, bija ļoti saviļņots un uztraucies. Emocijas bija ņēmušas virsroku. Tas bija gaidāms, ka tik izcilam māksliniekam un pasniedzējam ir tik daudz atbalstītāju, piekritēju un cienītāju. Mākslinieks nav veltī tērējis laiku un aktīvi strādājis. Var tikai apbrīnot viņa spēju to darīt un apvienot ar darbu Universitātē. Aktīvs riteņbraucējs, tāpēc, gan sports, gan anatomija māksliniekam ir tuva. Mākslinieks ir pašā pilnbriedā, pašā radošajā plaukumā. Mēs vēl sagaidāsim no viņa daudz.”*

Recenzente D uzver J. Utāna raksturā bezbailību, raksturojot kā pedagogu un mākslinieku: *„Gleznošanas, zīmēšanas un skicēšanas pasniedzējs, mākslinieks, kā pasniedzējs – tiešs savos komentāros, bez kādiem kompleksiem vai kauna izjūtas, spēj pasmieties un ironizēt ne tikai par studentu darbiem, bet arī par sevi, jo pārsvarā skicēšanā kā modelis pozē viņš pats. Cilvēkiem bez humora izjūtas vai spējas pasmieties pašam par sevi, tas var šķist aizskaroši un aizvainojoši, taču patiesībā, neko sliktu vai nepareizu, viņš nesaka. Paskatoties uz savu darbu, saproti – nu jā, ja tā pasaka, tad patiešām tā ir. Universitātē ir nācies redzēt dažas viņa gleznas, tāpēc neliels priekšstats ir izveidojies, kādā stilā viņš strādā. Nebaidās no kritikas un sabiedrības negatīvajām emocijām, nebaidās atklāt un atzīt lietas, kuras citi noklusētu, piemēram, par alkoholisma problēmu.”*

Recenzenti izceļ labo J. Utāna personībā, un pieskaras mākslinieka interesēm. Mākslinieks raksturots kā harizmātisks, gudrs, talantīgs, radošs ideju ģenerētājs, atkailinājies; kurš mīl lietot telpu, ironizēt, izsmiet, šausmināt un kā mākslinieks ir spēcīgs.

Recenzents Ū izceļ saskarsmes ar mākslinieku būtiskumu izstādes apmeklējumā, rakstot: *„atcerējos visas sarunas ar Juri Utānu, kad kopā apmeklējām skolas treniņzāli, brīžos, kad lekciju laikā viņš izvērtēja mūsu darbus, kā arī plenēros pavadītais laiks dažādās diskusijās gan par mākslu, gan dzīves vērtībām. Un pēkšņi šīs izstādes laikā katrs viņa teiktais vārds ieguva pavisam citu perspektīvi un dzīves atziņu.”*

Recenzenti raksturo mākslinieka pašironiju un patiesumu, pasmiešanos arī par sevi.

Recenzenti arī izceļ atklātību J. Utānā, ka mākslinieks nekautrējas no tā, kas pašam ir un no tā, ko viņš prot parādīt savos mākslas darbos, kā drosmīgu cilvēks, bez kompleksiem. Kā pasniedzēju, skolotāju, elku, padomdevēju mākslas izziņas jautājumos, gleznotāju, ļoti ekspresīvu, radošu cilvēku.

Vairāki recenzenti izceļ to, ka J. Utāns ir savādāks kā citi mākslinieki, ka J. Utāns atklāj savu īpatnējo pieeju mākslas pasaulei, piemēram attēlojot sevi kā klaunu – rotaļīgu un ar noslēpumainām, neizprotamām acīm un neizdibināmu skatienu. J. Utāns raksturots kā apbrīnojams; viens no iespaidīgākajiem Latvijā. Vairāki recenzenti izteikti pozitīvi raksturo mākslinieku kā ļoti temperamentīgu cilvēks ar dažādu iekšējo pasauli un sajūtām, tādējādi daudzveidība liecinot par viņa iekšējo pasauli kā kaut ko ļoti krāšņu un iztēli – kā bagātu. Iek konstatēts, ka Utāns ar savām mākslas darbos ietvertajām tēmām ir aktuāls mūsdienu jaunatnei un ir spējis izdzīvot cauri laikiem. Ir recenzenti, kas saskata mākslinieka ģenialitāti „*Tiešām izcils mākslinieks un arī lielisks pasniedzējs,*” raksta recenzente J.

Vairāki recenzenti izceļ brīvību kā J. Utānu raksturojošu vērtību. „*Ja godīgi es esmu lepna, ka man ir bijis tik ģeniāls pasniedzējs, kam nekam nav robežu un, ka viņš nebaidās uzdrīkstēties*” raksta recenzente H. „*Utāns uzdrīkstas, atļaujas un šokē; harizmātisks. Mākslinieks atļaujas pateikt kaut ko, ko iespējams agrāk nav varējis pateikt, un citi mākslinieki vēl joprojām nepasaka,*” raksta recenzente N.

Recenzente XA analizē J. Utāna profesionālo un psiholoģisko portretu „*Mākslinieks; gleznotājs; apskatot gleznas, mākslinieka profesionalitāte spraucas laukā pa visām malām.; mākslinieks nenoliedzami ir sociāli aktīvs. Viņš it kā noraugās visā ar iluzoru skatienu no augšas kails un „tīrs”, atvērts visam. Otas virtuozs*”.

Recenzente XĀ uzsver vēlmi līdzināties mākslinieka sasniegumiem, rakstot „*Šo mākslinieku ļoti cienu, un man ļoti patīk viņa darbi, gribētos pašai sev atrast kādu tādu rozīnīti kā viņš ir to atradis sev. Gribas arī sev atrast kaut ko ar ko izcelties un uzdrīkstēties kā šis mākslinieks.*”

5.2.J. Utāna mākslinieka vēstījums studentu redzējumā

Analizējot studentu recenziju izvirzīto kritēriju – mākslinieka vēstījumu, daudzās recenzijās izvirzās vairākas mākslinieka vēstījuma līnijas. Aplūkojot kā studenti skaidro savu viedokli par mākslinieka Jura Utāna radošo darbību tiek piemeklēti konkrēti citāti no studentu recenzijām. Ņemot vērā recenziju apjomu šajā sadaļā tiek parādīts pats būtiskākais, svarīgākais un kodolīgākais no 39 studentu recenzijām. Galvenās studentu izceltās saturiskās līnijas ir – 1)Jautājumu, domāšanas izraisīšana, 2)skatītāja emocionāla iespaidošana, 3) cilvēka sūtība pasaulē, 4) sadzīve un ikdiena 5)sabiedrība, aktualitātes un sociālas problēmas,

6) Personificēšanās ar skatītāju, 7) Mēdiju vides atspoguļojums, 8) Atklātība un kailums, 9) Pretstatītas estētiskās kategorijas, 10) Patriotisms, 11) Stāsts un zemteksts.

Jautājumu, domāšanas izraisīšana- Mākslinieks raisījis daudz jautājumus „kāpēc?”, uz kuriem gribējās uzzināt atbildes. Ko viņš vēlējies ar to pateikt un kāpēc tieši tā un ne savādāk? -kā jautājumus izceļ recenzenti. Tiek izcelts, ka tā nav izstāde, uz kuru atnākt atpūsties, bet kura liek domāt, liekot skatītājam koncentrēties, lai izprastu un interpretētu mākslinieka vēstījumu, liekot aizdomāties par politiku divkosību un nepatiesumu. „*Galvenais, ka cilvēki izsaka par to viedokli, ka viņi to aprunā, viņiem nav vienalga par darbiem, tāvad viņiem nav vienalga, kas notiek apkārt,*” raksta recenzente L. „*Utāns, kā parasti, iedzēļ sāpīgajā vietā bez žēlastības, un liek atvērt acis,*” raksta recenzente Z.

Skatītāja emocionāla iespaidošana – „*Attēlotas veiksmīgi dabīgas, nesamākslotas pozitīvas emocijas. Tas kā tiek tas pasniegts, liek pasmaidīt un skatīties, uztvert savādāk. Neredzēts nekur citur, mazliet šokēja. Interesants, ar drosmi attēlot visu,*” raksta recenzente Ģ. „*Uzdrīkstēšanās, spēja izteikt savas domas, emocijas ar skaļi uzrunājošiem vārdiem, kas cilvēku izsit pirmajā momentā no komforta zonas,*” raksta recenzente Ž.

Cilvēka sūtība pasaulē- recenzenti uztver ne jau esošais, tiešo saturu, bet gan to, kā tas atklāj sievietes un vīrieša būtību, cilvēku vietu dzīvē, uzvedību, dzīves līmeni izstādē. „*Monstru cikls- atgādināt, ka mēs esam kibernetiskā pasaulē, viss mainās un attīstās, skaisti un vienreizēji, mūsdienu nākotne, kas ļauj cilvēkam attīstīties, tas ir normāli,*” raksta recenzente C. „*Sakāpinātā un intensīvā pasaules izjūta bija tas, kas pārsteidza. Izstādītie darbi mani nespēja apmānīt ar košajām krāsām, bet tieši caur to triviālumu nodeva man nepārvaramas, smagnējas realitātes izjūtu, kas atspoguļo nevis to, ko redzam, bet to, ko jūtam. Raisīja vēsturiskumu un laika izjūtu. Intensīvi uztvēru un izjūtu sistēmas, absurda un smeldzes klātbūtni,*” raksta recenzente Š.

Sadzīve un ikdiena- Akcentēts, ka darbi pauž mākslinieka individualitāti un personisko attieksmi pret dažādām sadzīviskām tēmām, kas ir aktuālas ikvienam. „*Ar šo gleznu var salīdzināt arī cilvēkus, kuri „pazūd” savā ikdienā, tomēr katram ir kas tāds, ar ko mācēt izcelties, lai viņu atpazītu,*” raksta recenzente Ņ. „*Darbos redzams zināms izmisums par notiekošo mūsu ikdienā,*” raksta recenzente P.

Sabiedrība, aktualitātes un sociālas problēmas - „*Tiek parādīts kādā haosā, nekārtībām un vandāļiem pilnā pasaulē mēs dzīvojam, sociālais stāvoklis, kādi aug mūsu bērni un kādi augam mēs paši, mūsu valsts vīri tiek attēloti ar divām sejām, gan burtiskā, gan pārnēstā nozīmē,*” raksta recenzente L. „*Mākslinieks izvēlējies psiholoģiski un sociāli svarīgas idejas. Portreti ar mehāniskajiem zobratiem nesa ideju, par sabiedrības iestatītiem prātiem, kur nobīdes no normas noved pie sabrukuma, kur visas domas un vēlmes ir jau iepriekš pateiktas,*

kur cilvēks ir tāda pati rūpnieciska prece kā veļasmašīna, pielāgota pēc vajadzīgā standarta, bet bez individuālas izvēles iespējas. Neviens nezinām, kas mūsos ir brīvs, kas iestatīts,” raksta recenzente Š. *„Ar šausmām jāsecina, ka tie viss nav kaut kādi vājprāta cilvēka murgi, bet gan mūsu laika realitāte, uzgleznota tieši tāda, kāda tā ir būtībā, bez tā lieliskā garnējuma, kas piesegtu visas neglītās detaļas,”* raksta recenzente Y.

Personificēšanās ar skatītāju- Recenzenti vairākkārt min, ka J. Utāns ieskatoties vērīgāk liek ieraudzīt pašam sevi kādā no uzgleznotajiem personāžiem(kredītkartes, iedzeršana, zveja, sadzīviskas ainas). *„Katram darbam ir dziļa nozīme, kura atrisinājumu zina pats mākslinieks, un varbūt tā arī viņš ir gribējis, lai katrs cilvēks darbos saskata kaut ko no sevis vai savas interpretācijas,”* raksta recenzente I. *„Ikviens no skatītājiem var mākslinieka darbos var saskatīt kaut ko savu un sev tuvu, saprotošu un aktuālu,”* raksta recenzente Q.

Mēdiju vides atspoguļojums- Konstatēts, ka mūsdienu mēdiju pasaule ir mākslinieka izteiksmes līdzeklis un iedvesmas avots, parādot to, ko mums noklusē mediji un cik viegli tie ir uzpērkami. *„Kā pats mākslinieks ir teicis – „Pirms apskatiet darbu, izlasiet nosaukumu un gadu, kad gleznots,- masu mēdiju radītā ažiotaža gar konkrētiem atgadījumiem,”* izceļ recenzente Ū. Atzīmēts, ka ar spilgtu mēdiju atspoguļojumu parādīts stress mūsdienu pasaulē, mūsdienu cilvēku galvās notiekošie procesi, jaunās elektroniskās domāšanas ienākšana.

Atklātība, kailums- *„Lielu interesi un daudz jautājumus radīja stūrītis ar Utāna aktu-pašportretu sēriju. Pēc paša autora vārdiem, uzdrīkstēties bija grūti. Tas nav tā, ka vienā dienā nolem, un ar prieku sāc gleznot. Tam ir vajadzīgs laiks, lai pierastu pie domas un pārkāptu pāri kaut kam personiskam. Kaut arī sākums idejai bija pavisam vienkāršs. Savā Imantas dzīvoklī vasaras dienas svelmē gleznojot bija izģērbies un fotografēja savu seju, lai izmantotu savus portretus darbos. Tā nolēma arī sevi nofotografēt. Tā pagāja laiks līdz uzdrīkstējās sevi arī uzgleznot, kas, manuprāt, ir sanācis ļoti labi un pārlicinoši, kaut katrs tā mācētu,”* raksta recenzente P. *„Tajā pašā laikā lieliski spējis pasmieties par sevi. Ļoti labi demonstrējot savos aktos – pašportretos,”* raksta recenzente S.

Pretstatītas estētiskās kategorijas Recenzentos sākumā daļa darbu izsauc nepatiku, bet liek uzkavēties un aplūkot ilgāk. *„Pārņēma savāda sajūta, jo darbos atspoguļotie tēli nepavisam nav skaisti, pievilcīgi, bet darbi kopumā izskatās ļoti estētiski,”* raksta recenzente J. *„Arī neglīti tēli darbos ir izcili spilgti atveidoti, ka darba iespaidā pazūd jēdziens „neglīti”. Tie ir skaisti ar savu spilgto spēju izteikt darba domu. Cauri vijas smalka ironijas stīga, kas ir savdabīgi un man pieņemami,”* raksta recenzente X.

Patriotisms - „Skaidri un atklāti tiek pausts autora patriotisms,” raksta recenzents F. „Latvijas īsais izklāsts – vizītkarte,” raksta recenzente Ā. „Smeldze un rūgtums par citu brīvību – tautas brīvību. Lika kārtējo reizi izspēlēt sāpīgo latviešu - krievu attiecību spēli,” raksta recenzente Š.

Stāsts un zemteksts-, „Ikviens viņa darbs ir ar zemtekstu, tāpēc lielformāta gleznas noteikti ir jāskatās ņemot vērā darba nosaukumu, lai uztvertu tā apslēpto vēstījumu,” raksta recenzents M. „Absolūti obligāta ir autora nosaukumu un komentāru lasīšana, jo tie dažreiz ar zemtekstiem norāda virzienu, ļauj saprast autora domu un spilgto viedokli,” raksta recenzente N.

Atsevišķi izdalāms ir recenzentes A rakstītais. Šī respondente apmeklējusi izstādi kopā ar skolas vecuma māsu un skaidro kā atšķirušies viņu viedokļi. Recenzente salīdzina savas un māsas emocionālās reakcijas un attieksmi pret pašportretu aktu sēriju.

Recenzente raksta „Emocijas, kuras pārņēma septiņus gadus veco bērnu, bija krasi atšķirīgas no tām, kuras izjutu es – apmeklētājs ar jau zināmu informāciju un zināšanām, specifisku interesi gan par gleznās lietotajām tehnikām, gan krāsu gammu. Manas subjektīvās intereses bija izteikti pētošas un filosofiskas, kamēr bērna spriedumi un verdikti bija ātri, strauji un impulsīvi. Kā vienu no spilgtākajiem piemēriem, varu minēt darbu ar sievieti un kukaiņiem – kamēr es sajūsmā apbrīnoju, cik precīzi izgleznotas sievietes emocijas, kura, manuprāt, atvērtu muti un prieka pilnā sajūsmā piemiegtām acīm, skatās augšup, bērns sajūtas, aplūkojot šo gleznu raksturoja kā izteikti nepatīkamas un riebīgas – filigrāni izzīmētie kukaiņi liekot novērsties un „tas noteikti nav necik patīkami, kad pa seju rāpo kukaiņi, it sevišķi netīrās mušas un tie ar ūsām un arī uz zoda un tik lieli”. Tāpat no bērna puses visvairāk tika vērtētas krāsu gammas subjektīvā plāknē – patīk / nepatīk, kamēr es maksimāli daudz centos iedziļināties gan mākslas darba vēstījumā, gan tā tehniskajā daļā, tikai beigās apdomājot, kādas emocijas un sajūtas viss šis darbs rada manī kā indivīdā.”

Recenzente turpina salīdzināt, rakstot: „Kā atsevišķu tēmu šīs izstādes apskatā vēlos izdalīt pašportretu sēriju, kas man kā skatītājam patika visvairāk neparasto rakursu, formātu un detaļu attēlojumā. Diemžēl ar skolas vecuma bērnu šo sēriju pilnībā vērtēt nevarējām, jo bija jāpārrunā tīri anatomiskas un ar fizioloģiju saistītas lietas, tomēr pēc izstādes noskaidroju, kā kopumā J. Utāna pašportretu sērija bērnam patika daudz vairāk kā gleznas ar kukaiņu attēlojumu, kas man liek domāt, ka ar seksuālo audzināšanu un „neērto jautājumu” uzdošanu šajā paaudzē problēmu nav, minētie darbi tika uztverti veselīgi, bez mulsuma, vērtējot galvenokārt darbos izvēlēto krāsu gammu, ekspresīvumu, kolorīta radītās emocijas (domāju, ka mana reakcija aplūkojot šos darbus septiņu gadu vecumā būtu bijusi stipri atšķirīga).”

Tādējādi var izdarīt secinājumu, ka J. Utāna mākslasdarbi bērnu iespaidojuši estētiski, izraisot patiku vai nepatiku un interesi. Tie nav bērnu traumējuši, bet izglītojuši un atklājuši dažādas tēmas.

5.3.J. Utāna mākslinieciski pedagoģiskā vērtība studentu redzējumā

.Aplūkojot kā studenti skaidro savu viedokli par mākslinieka Jura Utāna radošo darbību tiek piemeklēti konkrēti citāti no studentu recenzijām. Citāti parāda cik dažādi studenti traktē savu redzējumu. Ņemot vērā recenziju apjomu šajā sadaļā tiek parādīts pats būtiskākais, svarīgākais un kodolīgākais no 39 studentu recenzijām. Analizējot vērtības, kuras studenti saskatījuši Jura Utāna mākslinieciskajā darbībā tiek izkristalizētas četras vadošās vērtības. Tās ir: 1) Iedvesmošana un parauga demonstrēšana 2) Analītiskuma veicināšana 3) Emocionāla uzrunāšana 4) Garīga, estētiska bagātināšana. Katra no vērtībām pamatojas ar citātu grupu.

Iedvesmošana un parauga demonstrēšana kā vērtība tiek atspoguļota šādiem citātiem: „Darbi ne tikai iedvesmo no gleznieciski profesionālā viedokļa, bet arī no paša mākslinieka spilgtās personības klātbūtnes. Augsti vērtēju viņa uzdrošināšanos šajā mazajā valstī un kūtrajā sabiedrībā pārsteigt ar tik neierastiem un „pikantiem” darbiem, kāds visticamāk bija arī mērķis un visu cieņu, tas ir sasniegts,” raksta recenzente Č. „Manuprāt, Juris Utāns ir radījis izcilus mūsdienu glezniecības šedevrus. Gleznas ir aktuālas, krāsainas, šokējošas, filosofiskas un oriģinālas. Esmu sajūsmā par šo izstādi, ja es varētu atļauties iegādāties Jura Utāna gleznas, noteikti pakārtu kādas trīs gleznas savā dzīvoklī. Visas gleznas ir vienreizējas, skaistas, personiskas un, manuprāt, pat ģeniālas,” raksta recenzente V. „Tā ir izcila vērtība – uz milzīga izmēra audekla apvienot lielos kontrastu laukumus un formas ar smalkām detaļām un niansēm. Tā vien gribas ķerties pie krāsām un audekla un vienkārši ļaut vaļu emocijām, sajūtam un pārdzīvojumiem, kas meistarīgi izdodas māksliniekam. Neatstāj vienaldzīgu nevienu skatītāju. Pa gabalu aplūkojot darbu, lieli laukumi, bet pieejot tuvāk – perfekta anatomija un uzbūve. Izmantoti tādi paņēmieni, kas interesē un rosina izzināt un izmēģināt. Mūsdienu māksliniekiem tas ir liels retums, kad tiek apvienots gan raupjais un lielais ar perfektumu un precizitāti. Īsts piemērs no kuriem der mācīties,” raksta recenzente Q. „Apliecinājums tam, ka ir iespējams uzvarēt vēlmi izpatikt katram ledeņcukursaldmes nolieta skaistuma pieprasošam garāmgājējam, ka ir iespējams pasmieties par sevi un savu laikmetu. Ievēribas cienīgs pieturpunkts Latvijas mākslā,” raksta recenzente Y. „Gribas uzkliegt visai iestīvinātajai sabiedrībai, un izdarīt kaut ko tādu, lai vecās tantiņas un visi mietpilsoņi šausmās aizsedz acis. Domāju, ka šī izstāde panāca šādu efektu. Darbos ir kas tāds, ko citi mākslinieki neatļaujas. Lielisks piemērs tam, ka cilvēkiem nevajag būt stīviem. Gribētos, lai vairāk būtu tādu mākslinieku ar tādu uztveri un estētisko gaumi,” raksta recenzente XĀ.

Analītiskuma veicināšana kā vērtība tiek atspoguļota ar šādiem citātiem „*Pēc izstādes radās daudz jautājumu: vai tiešām esmu tik konservatīva, vai mani ietekmēja cilvēki man apkārt, vai es to pieņemu, kāpēc viņš interpretē savus darbus TĀ, bet ne savādāk, vai es sevi varu saukt par mākslinieci?*” raksta recenzente C. „*Izejot no izstāžu zāles, mani nepamet visas šīs domas, kuras autors ir ielicis savos darbos, uz mirkli pat iejūtos viņa lomā un stipri aizdomājos par jautājumiem, kurus Utāns ielicis savos darbos. Utāns tiešām glezno un uzvar,*” raksta recenzents F „*Kopumā par izstādi „Utāns glezno un uzvar” varu teikt, ka tā ir spilgta, provocējoša un pārdomāta. Mākslinieks nebaidās skatītājam radīt riebumu, bailes, neizpratni vai sirrealitātes sajūtu ar saviem darbiem. Manuprāt, viņš vēlas, lai cilvēki sāk vairāk skatīties uz sev apkārt notiekošo un sāk to analizēt. Šī māksla nav domāta mājokļu sienu izdaiļošanai, bet dokumentē šim laikam raksturīgos notikumus ar paliekošu vērtību nākotnē,*” raksta recenzents M. „*Lai gan izstādē daudz tiek kritizēta sabiedrības morāle, politiskie notikumi un sabiedrības elite, izstāde nepārvēršas par klasisko latviešu vaimanāšanu un citu noliešanu ar samazgām, jo daudzās gleznās ir sajūtams vai arī atklāti redzams Jura Utāna pašportrets. Viņš viegli un ironiski pasmejas par sevi tieši tāpat, kā par citiem, tas dod izstādei realitātes un pozitīvisma sajūtu,*” raksta recenzente N. „*Māksliniekam ir izdevies uzrunāt un likt apstāties pie saviem darbiem un aizdomāties. Apmeklēju izstādi trīs reizes un katrā no tām ieguvu jaunus iespaidus un emocijas. Tā kā man gribējās apmeklēt šo izstādi atkārtoti, tas lika aizdomāties un iedziļināties, strīdēties ar sevi par izpildījumu un atstāja savu artavu manā izaugsmē un dzīves uztverē. Iekustināja mani un manus draugus, ar kuriem apmeklējām izstādi, uz diskusijām un domu apmaiņu. Radās ideja pārcilāt savu pamatvērtību attēlošanu savās izpausmēs,*” raksta recenzente X. „*Liek aizdomāties par pasaulē notiekošajiem procesiem. Juris Utāns ir spējis rast kompromisu un atkāpjoties no ikdienišķām normām un paraugiem, radījis mākslu, kas šokē ar savu ziņu, ko nes, gan ar atklātību, gan ar spēju tam visam būt vienā darbā kopā ar skaistumu,*” raksta recenzente XA.

Emocionāla uzrunāšana kā vērtība tiek atspoguļota ar šādiem citātiem: „*Uzskatu, ka izstāde „Utāns glezno un uzvar” ir ārkārtīgi izdevusies ne tikai sava izaicinošā un humoristiskā rakstura dēļ, bet galvenokārt tā iemesla dēļ, ka māksliniekam ir izdevies – ar dažādu lietu, cilvēku un dzīvo radību palīdzību radīt emocijas; uzskatu, ka tieši emociju veidošana un kultivēšana jebkurā – pozitīvā vai negatīvā virzienā – ir mākslas kā zinātnes galvenais uzdevums un mērķis, savukārt māksliniekam - lielākais baudas, atzinīguma un kvalitātes rādītājs,*” raksta recenzente A. „*Toties visbeidzot, „Registrators”, „Kļūdu pārlūks”. Autors ar šiem darbiem ir atradis komunikāciju ar mani. Šajos divos darbos ir attēloti Utāna kunga vecāku acu tuvplāni. Lūk, kur ilgi meklētais miers, sapratne, atbalsts. Liekas, šīs ir tās vērtības, kuras autors ir atspoguļojis šajās gleznās. Lai arī kādas problēmas, pārdzīvojumi ir*

notikuši autora dzīvē, šie divi cilvēki ir viņa miera oāze. Vieta, kur ir patiesās dzīves vērtības. No visa varenā apjoma ir tikai 4 gleznas ar Utāna vecākiem. Es to nosauktu par lielu cieņu un bijību,” raksta recenzents F. „Izstāde bija kolosāla, kas tāds nebija redzēts, tā atstāja manī pasakainu iespaidu. „Viena no vērienīgākajām un pretrunīgākajām pēdējā laika izstādēm; izcila savā gleznošanas manierē un meistarībā, ironijā sarkasmā, sirreālismā un patiešām ir spējusi nokaitināt konservatīvākos mākslas pazinējus un mīlētājus. Tā nav aizspriedumaina latvieša mājokļa interjera dekorācija, bet gan lielformāta ekspozīcija „Arsenālam”. Aprobežotībai nav vietas; Izstādes koncepts cilvēkos izraisījis dažādas emociju sajūtas – nepatiku, nicinājumu, izbrīnu, interesi, sajūsmu. Pretrunīgus vērtējumus, uzslavu un kritiku. Māksla ir mūsdienīga. Bet ne vulgāra. Neizprotamā veidā tajā ir apvienots estētiski skaistais un neglītāis. Utāns patiešām ir gleznojis un uzvarējis, jo vienaldzīgo nav, ir tikai sajūsma un nokaitinātu cilvēku saucieni,” raksta recenzente S.

Garīga, estētiska bagātināšana kā vērtība tiek atspoguļota ar šādiem citātiem: „*Krāsu izvēle saskanīga ar darbu tēmām, patika spilgtās krāsas, kas akcentē gleznu galveno domu. Neviena glezna nebija tumšos, drūmos, pelēcīgos toņos, kas piestāvētu latviešu mentalitātei, tieši otrādi, krāsas bija spilgtas un kontrastējošas, ko latviešu mākslinieku darbos bieži nevar redzēt,*” raksta recenzente B „*Izaicinājums; kailums, atkailināšanās un patiesums ir tie vārdi, kurus varu attiecināt uz izstādi kopumā; caur darbiem strāvoja personiskums un nepārtraukti tika dota iespēja sarunai. Nevienai ainavu, lai arī cik ievērojamu vai vēsturiski nozīmīgu nevaru pielīdzināt Utāna darbu spēkam. Utāna darbi atgādina smagu cīņu, kas jāizcīna. Taču tas, ka šie darbi nekad nebūs tikai dekorācijas, piešķir tiem jēgu un vērtību,*” raksta recenzente Š. „*Atklātība un tiešums, labākā un visdziļāk aizskarošā mākslas darbu izstāde; emocionāli un garīgi spilgtākais ceļojums, kura laikā es nonācu pie daudzām pagātnes un tagadnes atziņām un guvu jaunu skatījumu nākotnei*”, raksta recenzents Ū

5.4.Kopsavilkums

Citātos atklātais vērtību saturs tiek apkopots izdarot šādus secinājumus:

Jura Utāna mākslinieciskās darbības vērtība -iedvesmošana un parauga demonstrēšana realizējas mākslinieka pārliecinošā spējā pārsteigt un uzdrošināties, radot izcilas gleznieciski aktuālas Latvijas mākslas vērtības, neatstājot vienaldzīgu skatītāju un iedvesmojot personiskai jaunradei.

Vērtības- analītiskuma veicināšanas realizēšanā māksliniekam Jurim Utānam ir izdevies likt apstāties pie saviem darbiem, uzrunāt caur gleznām, atvērt acis uz reālo, cilvēkiem sākot vairāk skatīties uz sev apkārt notiekošo, paskatīties no cita skatu punkta, paskatīties no malas,

likt kritiskāk paskatīties, redzēt ikdienišķas lietas savādākā gaismā, un uzdot daudz jautājumu, likt skatītājam aizdomāties, mudināt domāt un izprast, iedziļināties, sākt analizēt, paust savu nostāju skaļi, mudināt uz diskusijām un domu apmaiņu, pārcilāt pamatvērtības, palikt atmiņā un rosināt uz pārdomām arī turpmāk, kas liek izrauties no ikdienas, veidot personību, dod grūdienu nepadoties un būt pašiem.

Vērtības - emocionālas uzrunāšanas realizācijā māksliniekam ir izdevies izraisīt, radīt ievilināt, ieintriģēt, pārņemt, iespaidot ar pozitīvām, spēcīgām, spilgtām emocijām, paust patiesās dzīves vērtības- mīlestību, rūpes un cerību pret saviem līdzcilvēkiem, raisīt patiku, izbrīnu, interesi, sajūsmu, uzslavu, būt nopietnam un dziļam, atrast komunikāciju ar skatītāju, uzlādēt ar enerģiju.

Jura Utāna mākslinieciskās darbības vērtība - garīga, estētiska bagātināšana realizējas māksliniekam ar atklātību, tiešumu, personiskumu, patiesumu, spilgtumu, kontrastu un oriģinalitāti nododot gleznu galvenās domas un tā radot jaunu, garīgi spilgtu, ļoti baudāmu un dziļi aizskarošu iespaidu un jaunu skatījumu nākotnei.

Kā rezultātā iedvesmošana un parauga demonstrēšana, analītiskuma veicināšana, emocionāla uzrunāšana un garīga, estētiska bagātināšana palīdz pārlicinoši pārsteigt, uzdrošināties, neatstāt vienaldzīgu, iedvesmot jaunradei, uzrunāt, ieraudzīt, jautāt, domāt, izprast, iedziļināties, analizēt, diskutēt, nepadoties, ieintriģēt, iespaidot, raisīt patiku, uzlādēt, paust atklātību, tiešumu, personiskumu, patiesumu, radīt garīgi jaunu skatījumu.

6. Interviju ar studentiem analīze

Maģistra darba ietvaros tiek intervēti seši Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes vizuālās mākslas skolotāja bakalaura 3. kursa studenti, kuri studē mākslas praktiskos priekšmetus pie docētāja Jura Utāna. Studenti savā studiju laikā ir labi iepazinuši mākslinieku – pedagogu Juri Utānu un katram no viņiem ir izveidojusies stabila attieksme un viedoklis par docētāju. Šie studenti ir apmeklējuši mākslinieka personālizstādi „Utāns glezno un uzvar”, kad uzsākuši studijas 1. kursā. Mākslinieks savās nodarbībās ir daudz studentiem rādījis savus darbus, stāstījis par to rašanos un dalījies pieredzē.

J. Utāns studentiem vada zīmēšanas, gleznošanas, skicēšanas un plastiskās anatomijas kursus, kā arī organizē studentu izstādi starptautiskas konferences ietveros PPMF baseinā. Studenti ir iepazinuši mākslinieka raksturu un personību, gan kā mākslinieku, gan pedagogu, tādēļ intervijās tiek uzdoti konkrēti jautājumi, lai iedziļinātos studentu vērtējumā, attieksmē un izprastu, kā Juris Utāns jaunus pedagogus ietekmējis un veidojis kā personības. Studenti intervijās analizē Juri Utānu kā personību, vērtē viņa gleznas un skaidro viņa pedagoģiskas darbības vērtību studentu personības māksliniecisko un pedagoģisko prasmju attīstībā un pilnveidošanā. Interviju pilns atspoguļojums pētījuma pielikumā.

Intervijās tik uzdoti seši uzvedinoši un analītiski jautājumi, tādējādi studentiem vērtējot konkrētas mākslinieka personības un mākslinieciskās darbības kompetences. Jautājumu saturs tiek veidots no teorētiskā mākslas pedagoģijas, vēsturiskā mākslas materiāla un 2012. gada mākslas studiju programmas studentu recenzijām tā iedziļinoties izteiktā vērtējuma par Juri Utānu pamatojumā un izpausmē pedagoga darbā, koncentrējoties uz Jura Utāna darbības pedagoģisko vērtību.

Jautājumi – 1. Vai Jūs Juri Utānu raksturotu pēc sekojošiem rādītājiem: brīvi domājošs cilvēks, spilgta personība, elks, padomdevējs, ekspresīvs, radošu ideju ģenerētājs, drosmīgs, harizmātisks, gudrs, talantīgs, bez kompleksiem, cilvēks ar spēju pasmieties? Kā tas, Jūsaprāt, izpaužas Jura Utāna pedagoga darbā? 2. Vai Jūs Jura Utāna darbi ietekmē pēc šādiem rādītājiem: provocē, liek pasmaidīt, šokē, liek aizdomāties, veicina patriotismu, liek analizēt, uzdot jautājumus, liek iejusties mākslinieka lomā, rada pārsteigumu, iedvesmo, raisa iztēli, veido viedokli, uzrunā ar stāstu, saturu, sižetu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem? Kā Jūs to Jūtat? 3. Vai Jūsos Jura Utāna darbi rada tādas emocijas kā prieks, sarkasms, ironija, miers, smiekli, šoks, sajūsma, aizgrābtība? Kuros darbos un kādas emocijas rodas? 4. Vai Jura Utāna darbībai Jūs saskatāt šādas galvenās vērtības kā: aktualitāšu atspoguļošana, neatstāšana vienaldzīgiem, sabiedrības uzrunāšana, spēja izdzīvot cauri laikam, stereotipu mainīšana, emociju radīšana, spēja veicināt kritisko domāšanu, empātijas izraisīšana, atklātība, uzdrošināšanās, iedziļināšanās? Kuras vērtības, Jūsaprāt, izpaužas visspilgtāk? Kuras ir

būtiskas Jurim Utānam, kā pedagogam? 5. Kas ir ieguvums un paliekošais kā Juris Utāns ir iespaidojis, izmainījis Jūs, Jūsu uzskatus, priekšstatus, stereotipus ar savu māksliniecisko un pedagoģisko darbību? 6. Kā Jūs vienā vārdā raksturotu Juri Utānu?

Studenti pedagogu raksturo kā foršu, ģēniņu, kādu, no kura ņemt piemēru, ekstravagantu, tādu ar melno humoriņu, sarkastisku, bet labā nozīmē, kā jebkādu (piemēram brilles.).

Studenti intervijās uzsver, ka pateicoties Jura Utāna pedagoģiskajai darbībai ir pārvarējuši bailes un negribēšanu strādāt, atraisījušies, atvērušies. Juris Utāns ir radījis viņos patiku iet uz zīmēšanas lekcijām. Jura Utāna pedagoģiskais stils, veids kā pedagogs māca raksturots kā atmiņā paliekošs. Pedagogs parāda dažādos ceļus māksliniecisko mērķu sasniegšanai. Uzsvērta pedagoga dalīšanās ar pieredzi, mākslinieciskie sasniegumi un brīvā domāšana.

Respondente AA stāsta:

„...viņš iet cauri laikam un, ka viņš nav tāds pie viena un iesūnojis un tā kā pie viena stila, viņš mainās un ar to arī viņš, laikam uzrunā mani, tās visas krāsas un tie kontrasti... Tāpēc, ka pedagogam ir jādzīvo līdzī laikiem! Nedrīkst būt aizvēsturiskam, un domāt pagātnes formā, oo, manos laikos bija tā, darīsim tikai tā, bezmaz vai vecā audzināšana. Tas ir ļoti apsveicami, ka arī tik cik viņš ir vecs, tik arī viņš ir tajā ziņā jauns, jo viņš spēj uzrunāt un pārsteigt, ar to, ko viņš var izdarīt, un daudzi jaunie mākslinieki vispār nevar aizdomāties, kas ir nu tā es uzskatu, ka viņš ļoti konkurē ar visiem...”

Studenti no mākslinieka daudz ko aizgūst. Studenti izsakās, ka ar mākslinieka palīdzību atklājuši sevī stiprās puses. Uzsvērta mākslinieka spēja raisīt studentos analītiskumu, nepalikšanu vienaldzīgiem, izvairīšanos no stereotipiem. Vērtība ir mākslinieka patiesums, uzsvērta spēja dzīvot līdzī laikiem.

Respondente BB stāsta:

„Mācoties pie viņa es esmu vairāk tā kā sapratusi, ka nevajag baidīties no lietām, ka vajag mēģināt, un, ka viss trakais var labi izskatīties, ka nevajag palikt pie tā viena – kaut kāda, ko sabiedrība varbūt ir pieņēmusi, bet, ka vajag darīt lietas un atklāt sevi un, ka caur to var arī daudz ko iemācīties, un jā esmu vairāk atbrīvojusies mācoties pie viņa.”

Skaidri parādās Jura Utāna spēja iedvesmot un ieraudzīt katrā studentā ko īpašu un vērtīgu. Studentus bagātina un kā vērtīga tiek izcelta iespēja klausīties gleznu ideju stāstus un pašiem analizēt vēstījumu, vērojot oriģinālus. Īpaši novērtēts pedagoga īpašais runas stils, „zelta”

frāzes un rakstura īpašība- atklātība. Kā pedagoģiska vērtība tiek izcelta iespēja kļūdīties un savas kļūdas labot.

Respondente CC stāsta:

„Kad Utāns sāka pasniegt lekcijas, paliek pilnīgi savādāk, tas kad viņš redz katrā no mums to, kas sanāk un viņš ar varu to visu velk ārā un ir šausmīgi viegli un parādās uzreiz entuziasms un azarts kaut ko darīt un mēģināt kaut ko skatīties, viņa tie kaut kādi izteicieni, ko viņš izmanto mācību procesā ir iegājuši jau gluži kā kaut kādi baušļi, kurus Tu pielieto un pat ne tikai kaut kādā radošā darbā, bet arī dzīvē.”

Studenti izceļ pedagoga dažādo lomu pielietojumu un pedagoģiskā procesa dažādību un interesantumu. Tiek izcelta spēja veicināt aktualitāšu ievērošanu un atspoguļošanu mākslā. Visaugstāk studenti izceļ vērtību - labā ieraudzīšanu katrā darbā, brīvības apziņu, iedvesmošanu.

Respondente DD stāsta:

„...viņš to pedagoģisko procesu ir ļāvis ieskatīties tā, ka jebkurā darbā ir kaut kas labs, lai kāda būtu Tava pieredze, vai arī nebūtu, katrā darbā ir kaut kas slihts pie kā var piesieties. Iedvesmojis, jā tur krāsas un brīvība un citi pasniedzēji Tevi nevis atbrīvo, bet saslēdz ar uzdevumiem, pienākumiem, apziņu, ka Tu neesi nekas, viņš mums nesaka, ka Tu esi kaut kas, bet dod tādu iedvesmu, ka Tu esi cilvēks un cilvēki mācās.. ”.

Studenti vērtē Jura Utāna pārliecinātību, nebaidīšanos, draudzīgumu, un atbilstību savam pedagoga darbam. Tiek uzsvērtā studentu radošo spēju iedvesmošana no personīgā piemēra. Tiek novērtēta pedagoga spēja ieinteresēt viņa sniegtajā viedoklī. Visaugstāk tiek vērtēta darbības brīvība.

Respondente EE stāsta:

„Galvenā vērtība no viņa puses ir tā, ka viņš rāda to, ko viņš dara un liek mūsu kritisko domāšanu tieši uz to, lai mēs aizdomājamies par to, ko viņš rāda un tā kā domājam, ko mēs varētu darīt, varbūt iedvesmoties un tamlīdzīgi, viņš mūs tā kā ieved tai savā pasaulē un parāda to pasauli, jo daudzi pasniedzēji tā nedara. Viņš ļauj vaļū tā kā sev, viņš neieliek rāmjos, viņš tā kā ļauj atrast sevi, ko es vēlos un kā man patīk darīt, tas tāds laikam galvenais, viņš Tevi neieliek tādā būrītī vai rāmī tā kā citi pedagogi to dara.”

Studenti pozitīvi vērtē pedagoga harizmu, kas ļauj mākslas studijās iemācīties un lietām palikt atmiņā. Augstu tiek izcelta pedagoga darbības spēja būt stingram un pārliecinātam savos spriedumos kopā ar empātiju. Mākslinieciskās darbības vērtība tiek saskatīta spējā dzīvot līdzī laikiem un to atspoguļojot mākslasdarbos, esot skatītāja līmenī un pedagoģiski iedvesmot studentus aktualitātes realizēt mākslā darbībā ar saviem skolēniem. Pedagoģi palīdz nebaidīties, izmēģināt un būt nepārtrauktā pilnveidošanas procesā.

Respondents EE stāsta:

„Būtībā Utāns – tas bija tāds kā sprādziens, es pat neteiktu sprādziens drīzāk viņš kaut ko uzspriecināja sākumā un tad vienkārši noskatījies es un viņš kā tas viss kaut kā brūk un veidojas kaut kas jauns, kas noteikti bij kaut kas svaigs, tā ir nebaidīšanās, tā ir pastāvēšana par sevi, savu darbu, nebaidīties arī parādīt arī to, ka Tu esi muļķīgs un kļūdījies un atzīt to skaļi. Un laikiem tas pats pats galvenais ir, ka tas ir visu laiku process, ja agrāk mācoties tur pirmajosursos, es domāju, ka māksla, iešana uz mākslu Tev jābūt kaut kam gatavam rezultātam, tad Utāns man iemācīja, ka rezultāts viņš nekad īstenībā nav, viņš nekad nav sasniedzams, viņš ir tāda kā iešana, iešana, iešana, iešana, un to es tā kā redzu caur viņa darbiem, ka viņš rāda uz ko viņš iet, viņš seko līdz, viņš izmēģina kaut ko jaunu, piemēram, ar tiem matiem. Tas ir tas piemērs, ka viņš nav iestrēdzis, viņš neatražo sevi, tas ir pats svarīgākais, ka nevajag atražot sevi, nevajag atrast kaut kādu savu untumu. Tev var būt savs stils, bet ne kaut kāds tur untums uz ko uzkārties, tā ir tā iešana, tas ir tas mans lielākais ieguvums, ka vienmēr uz priekšu.”

6.1.Kopsavilkums

Intervijās tādējādi vairākkārt Juris Utāns atspoguļots kā pārliecināts savos spriedumos un spējīgs dzīvot līdzī laikiem. Kā vērtīgu pedagoģu studenti min atklātību, patiesumu, spēju būt stingram, brīvu domāšanu, harizmu, draudzīgumu. Intervijās Jura Utāna pedagoģiskajā darbībā kā vērtīgāko min studentu radošo spēju iedvesmošanu no personīgā piemēra, pedagoga spēju ieinteresēt viņa sniegtajā viedoklī, spēju raisīt studentos analītiskumu, dalīšanos ar pieredzi, dažādo lomu pielietojumu, īpašo runas stilu, atbilstību savam pedagoga darbam, mākslinieciskos sasniegumus un būšanu nepārtrauktā pilnveidošanas procesā, spēju ieraudzīt katrā studentā ko īpašu un vērtīgu un katrā darbā labo.

Skaidri parādās vērtība- parauga demonstrēšana un emocionāla uzrunāšana.

Kā vērtību, ko Juris Utāns savā darbībā studentos panāk, studenti vairākkārt min mācību procesa palikšanu atmiņā, nebaidīšanos, iedvesmošanos, brīvības apziņu, patiku iet uz nodarbībām.

Skaidri parādās vērtība – iedvesmošana.

Pedagogs sniedz vērtību iemācīties, atraisīties, izmēģināt, aizgūt, iespēt kļūdīties un savas kļūdas labot, izvairīties no stereotipiem, nepalikt vienaldzīgiem, klausīties gleznu ideju stāstus un pašiem analizēt vēstījumu, vērojot oriģinālus, spēju veicināt aktualitāšu ievērošanu un atspoguļošanu mākslā. Juris Utāns ienes pedagoģiskajā procesa dažādību un interesantumu, parāda dažādos ceļus mērķu sasniegšanai un palīdz atklāt sevī stiprās puses.

Skaidri parādās vērtības - garīga, estētiska bagātināšana un analītiskuma veicināšana.

Tādējādi vērtības – parauga demonstrēšana, iedvesmošana, garīga un estētiska bagātināšana un emocionāla uzrunāšana izpaužas Jura Utāna mākslinieciskajā un pedagoģiskajā darbībā un vērtībās, kuras saskarsmē ar mākslinieku pedagogu rodas studentos.

Būtiskākais, ka studenti regulāri ir saskarsmē ar pedagogu kā īstu mākslasdarbus radošu mākslinieku, kas reāli demonstrē savus darbus diendienā studentiem nodarbību laikā un lielās izstādēs Latvijas laikmetīgajā mākslā, kas studentu gūtās vērtības apliecina, kā patiesas, īstas un nezūdošas. Saskarsmē ar mākslinieku pedagogu Juri Utānu, studenti saskaras ar garīgi - materiālām vērtībām - pašu mākslinieku un mākslasdarbiem, kas veido Latvijas laikmetīgās mākslas ainas pagātnei, tagadni un nākotnei.

7. Nobeigums un secinājumi

Izanalizējot Jura Utāna māksliniecisko un pedagoģisko darbību tiek atklāts jauns mākslinieciskās darbības pedagoģisko vērtību traktējums, ko veido mākslas un pedagoģijas teorijas un prakses mijiedarbība.

Traktējums ietver ne tikai klasiskas pedagoģiskas vērtības – garīgu bagātināšanu, emocionālu uzrunāšanu, estētisku bagātināšanu, parauga demonstrēšanu un iedvesmošanu, bet arī analītiskuma veicināšanu mākslinieciskās darbības vienotā veselumā

Īpaša vērtība ir Jura Utāna gleznotāja un radoša cilvēka spēju realizēšana profesionālā mākslinieciskā darbībā, kas norisinās nepārtrauktā sevis attīstībā un piemēra demonstrēšanā studentiem. Juris Utāns iemieto turpinājumu īpašajai studiju formai, ko pieredzējis Latvijas Mākslas akadēmijā – studijas pie izciliem māksliniekiem, kas ir vienlaikus studentu elki un leģendas.

Nozīmīga vērtība ir Jura Utāna profesionālā mākslinieka meistarība, kas veicina studentu iedvesmošanos un profesionālo vērtību pārņemšanu no mākslinieka lielās radošas pieredzes. Svarīga vērtība ir Jura Utāna orientēšanās objektīvajā sociokulturālajā situācijā un laikmetīgajā mākslā iepazīstinot studentus ar mākslas vēsturiskajām tradīcijām, kas attīstās un pilnveidojas māksliniekam radot laikmetīgus mākslas darbus.- jaunas garīgi materiālas vērtības. Lielisku un pedagoģiski vērtīgu mākslinieku padara mākslasdarbu ideju skaidrošana studentiem, atverot radīšanas procesa iekšējo būtību. Demonstrācijas procesā mākslinieks pārrunā garīgas vērtības ar studentiem, kuras realizējis mākslasdarbā fiziskā vērtībā. Tiek veikta īpatnēja nekur nepieredzēta un unikāla mākslas darba socializēšana. Vērtība ir Jura Utāna senāko gleznu saglabāšana, ik pa laikam iepazīstinot ar tām studentus- parādot attīstību mākslinieciskajā darbībā un pagātnes mantojuma interpretāciju daudznozīmību.

Pirms lielām izstādēm, kas ir mākslinieka pēdējo gadu ikdiena, norisinās pedagoga aktīvs darbs studentu netiešā klātbūtnē, kas kā paraugu demonstrējoša un iedvesmojoša vērtība atstāj studentos paliekošu iespaidu.

Pedagoģiskajā darbībā Juris Utāns attīsta studentu radošus personības meklējumus, un studentu radošā potenciāla realizāciju – papildus gleznošanas, zīmēšanas, skicēšanas, plastiskās anatomijas nodarbībām un plenēriem tiek organizētas studentu izstādes.

J. Utāns atbalsta studentu brīvību un eksperimentus radošajā sfērā, ļauj studentiem kļūdīties un iespēju kļūdas labot. J. Utāns analizējot studentu darbus, izmanto saturiski plašu estētisko,

emocionālu un analītisko dialogu daudzpusīgi parādot nodarbību jēgu un nozīmi, reflektējot un nodrošinot sadarbību starp līdzvērtīgiem partneriem mācību darbībā.

Mākslinieks Juris Utāns savā mākslinieciskajā darbībā izglīto, bagātina un uzrunā skatītāju ar vērtībām - estētisku bagātināšanu, analītiskuma veicināšanu un emocionālu uzrunāšanu.

Emocionāla skatītāja uzrunāšana atspoguļojas J. Utāna spējā emocionāli atspoguļot realitāti, uzrunāt ar patiesumu, atklājot emocionāli psiholoģisku laikabiedra portretu.

Estētiska bagātināšana izpaužas mākslinieka spējā raisīt skatītājā pārdzīvojumu. Uzsvērta skaistuma paušana dzīves tuvplānā, kolorīta bagātība estētiskā, tehniski spožā apliecinājumā.

Analītiskuma veicināšana realizējas mākslinieka spējā raisīt diskusijas sociālā saturā ar sabiedrības vērtību sociālkritisku analizēšanu, raisot atgriezenisko saiti ar sabiedrību.

Jura Utāna mākslinieciskās darbības vērtība -iedvesmošana un parauga demonstrēšana realizējas mākslinieka pārlicinošā spējā pārsteigt un uzdrošināties, neatstājot vienaldzīgu skatītāju un iedvesmojot personiskai jaunradei.

Vērtības- analītiskuma veicināšanas realizēšanā māksliniekam Jurim Utānam ir izdevies likt kritiskāk paskatīties, un uzdot daudz jautājumu, likt skatītājam aizdomāties pārcilāt pamatvērtības, palikt atmiņā un rosināt uz pārdomām arī turpmāk, dod grūdienu nepadoties un būt pašiem.

Vērtības - emocionālas uzrunāšanas realizācijā māksliniekam ir izdevies iespaidot ar pozitīvām, spēcīgām, spilgtām emocijām, paust vērtības- mīlestību, rūpes un cerību pret saviem līdzcilvēkiem, atrast komunikāciju ar skatītāju.

Jura Utāna mākslinieciskās darbības vērtība - garīga, estētiska bagātināšana realizējas māksliniekam ar patiesumu nododot gleznu galvenās domas, radot jaunu iespaidu un jaunu skatījumu nākotnei.

Kā rezultātā Juris Utāns spēj pārlicinoši iedvesmot jaunradei, uzrunāt, iedziļināties, analizēt, ieintriģēt, iespaidot un radīt garīgi jaunas vērtības.

Juris Utāns atspoguļots kā spējīgs dzīvot līdzī laimam. Intervijās Jura Utāna pedagoģiskajā darbībā kā vērtīgāko min studentu radošo spēju iedvesmošanu no personīgā piemēra, mākslinieciskos sasniegumus un spēju ieraudzīt katrā studentā ko vērtīgu. Skaidri parādās vērtība- parauga demonstrēšana un emocionāla uzrunāšana. Studenti vairākkārt min mācību

procesa palikšanu atmiņā, nebaidīšanos, iedvesmošanos, brīvības apziņu. Skaidri parādās vērtība – iedvesmošana.

Pedagogs sniedz vērtību atraisīties, izmēģināt, aizgūt, klausīties gleznu ideju stāstus un pašiem analizēt vēstījumu, vērojot oriģinālus. Skaidri parādās vērtības - garīga, estētiska bagātināšana un analītiskuma veicināšana.

Tādējādi vērtības – parauga demonstrēšana, iedvesmošana, garīga un estētiska bagātināšana, analītiskuma veicināšana un emocionāla uzrunāšana izpaužas Jura Utāna mākslinieciskajā un pedagoģiskajā darbībā un vērtībās, kuras saskarsmē ar mākslinieku pedagogu rodas studentos.

8. Izmantotā literatūra un avoti

1. **Anspaks, Jānis.** *Mākslas pedagogija*. -1.daļa. RaKa, 2004. -292.lpp.
2. **Anspaks, Jānis.** *Mākslas pedagogija*. -2.daļa. RaKa, 2006. -112.lpp.
3. **Bankovskis, Pēteris.** *Deficītu meklējot*[Par T.Zaļkalna LPSR Mākslas akad. studentu darbu izstādi akad.]. Padomju Jaunatne, -1980.-11. apr.
4. **Bankovskis Pēteris,** *"Dīvaina sajūta mani... "* : [Par T.Zaļkalna LPSR Mākslas akad. studentu darbu Rudens izstādi], Padomju Jaunatne.- 1980.- 5. dec.
5. **Bankovskis, Pēteris.** *Trīs dienas Vandzenē*, Padomju Jaunatne.- 1981. -6. mai.
6. **Bankovskis, Pēteris.** *Vai tikai debesskrāpis no spēļu klucīšiem? Pārdomas un redzējumi izstādē „Jaunatne mieram”*. Padomju jaunatne.-1984. -22. aug.
7. **Bankovskis, Pēteris..** *Kolektīvā portreta fragmenti.* [Par XVI jauno mākslinieku darbu izst. Rīgas pils. TDP IK Galv. arhīt. plānoš. pārv. Rīgas pilsētbūv. un arhīt. prop. centrā] Padomju Jaunatne.-1985.-14. jūn.
8. **Bankovskis, Pēteris.** *„Arona” paguruma brīdī,* [Par konkursizst. "Arona-86" Madonas novadpētn. un mākslas muzejā] Padomju Jaunatne.-1986.-26.feb.
9. **Bankovskis, Pēteris.** *Mazas pārdomas pie ainavām lielā izstādē,* [Sakarā ar izstādi "Ainava un klusā daba glezniecībā" izstāžu zālē "Latvija"] Padomju Jaunatne.-1986.-1. aug.
10. **Bankovskis, Pēteris.** *Brīdis mākslas izstādē.* Padomju Jaunatne.-1986.- 2. aug.
11. **Bankovskis, Pēteris.** *Brīdis mākslas izstādē.* Padomju Jaunatne.-1987.- 4. sep.
12. **Bankovskis, Pēteris.** *Brīdis mākslas izstādē.* [Par glezn. Jura Utāna darbu izst. Rīgas 4.CBR adm. ēkā]. Padomju Jaunatne. -1987.-3. jan.
13. **Bankovskis, Pēteris.** *Brīdis Mākslas Izstādē.* Padomju Jaunatne.-1986.- 15. nov.
14. **Belmane, A.** *Karš un miers triju paaudžu skatījumā.* Cīņa. -1985.- 20. feb. 3.lpp.
15. **Bērziņš. J.** *Jauno mākslinieku pieteikumi* [Par T.Zaļkalna LPSR Mākslas akad. 1984.g. absolventiem] Rīgas Balss. -1984.- 7. aug.
16. **Borgs, Jānis.** *Ap neiejātu zirgu staigājot.* Māksla.-1985.-Nr. 3. (107) 16.-20.lpp.
17. **Brancis, Māris.** *Par laikmetu, kurā dzīvojam .* [Par izst. "Mākslas dienas-86" izstāžu zālē "Latvija"] Rīgas Balss.-1986.-29. apr.
18. **Brice, P.** *Kāds ir Tavs vērtējums?* Stars., -1985. -26.jan.
19. **Burāne, Ingrīda.** *Pirms Ziemassvētkiem.* [Sakarā ar izstādi "Rudens-88" izstāžu zālē "Arsenāls"]. Māksla.-1989.-Nr. 2., -3.-6.lpp.
20. **Bušmane E.** *Personības nepieciešamība.* [Par VIII Republikas portretu un pašportretu izstādi LPSR Mākslas muzejā] Cīņa.-1989.-23. mar. 3.lpp.
21. **Cēbere, G.** *Arona 8. Literatūra un Māksla.* -1982., 14. jan.
22. **Dauge, Aleksandrs.** *Mākslinieciskās izglītības pamatprincipi. – Māksla un audzināšana.-* R.,1925.68.lpp
23. **Dāle, Pauls.** *Gara problēmas. – R., 1939. – 188.-189.lpp.*
24. **Freimane, Daiga** *Izstāde, kurai pietrūka telpu.* [Par VIII Republikas portretu un pašportretu izstādi LPSR Mākslas muzejā : Stāsta mākslas zinātn.]/ Pierakst. A.Priedīte. Dzimtenes Balss. -1989. Nr.12.
25. **Galeriju ceļvedis '39.** 2009. Oktobris.
26. **Iļjins, V.** *Šķēršļi ceļā uz patiesību.* Sovetskaja Latvija.-1988.-15. sep.

27. **Jurjāns, Juris.** *Pirmreizīga izstāde.* [Par latv. padomju gleznu ekspoz. izst. zālē "Latvija" : Saruna ar LPSR Māksl. sav-bas glezn. sekc. priekšsēd. J.Jurjānu] / Pierakst. Ingrīda Burāne. Padomju Jaunatne.-1988.- 25. aug.
28. **Kāle Sofija Sniedze.** *Negantnieki. Mākslinieki –sabiedrības izaicinātāji.* Izstādes katalogs. - 2012. -7., -118., 122.lpp.
29. **Kulakova, Ieva.** 2007-2012. *Latvijas laikmetīgā māksla. Purvīša balva.* Arterritory.com. - 2013.-4.lpp.
30. **Kozins, Vladimirs.** *Rekomendācija.* LPSR Mākslinieku savienības valdei. Rīga. 25.02.1985
31. **Lāce, Rasma.** „Arona - 85” tradīciju attīstībā. Cīņa.-1985.-26. feb.-3.lpp.
32. **Lāce, Rasma.** *Darba cēliens.* [Sakarā ar tēlotājas mākslas izstādi "Padomju zeme" izstāžu zālē "Latvija"] Cīņa.-1987.-3. sep.-3. lpp.
33. **Lāce, Rasma.** *Latvijas jaunākā tēlotāja māksla: dzīles un krāces.* Padomju Latvijas Komunisti.-1987.- Nr.-9. 63.-69.lpp.
34. **Lāce, Rasma.** „Un atkal tu esi dabā nemirstīgs.”. Māksla.-1987.-1. (113) jan. – feb.
35. **Lamberga, Dace.** *Rudens impresijas*[Tēlotājas mākslas darbu izstāde "Rudens-87" izstāžu zālē "Latvija"] Cīņa.-1987.-5. nov.- 3.lpp.
36. **Lamberga, Dace.** Ko sēsi, to pļausi : [Tēlotājas mākslas izstāde "Rudens-84" izstāžu zālē "Latvija"]Izstāde „Rudens - 84”. Literatūra un Māksla.-1984.g. 21. Septembris 8.-9.lpp.
37. **Lamberga, Dace.** *Ainava un klusā daba.* Cīņa.-1986.-7.aug.-3.lpp.
38. **Latvijas ĻKJS CK birojs.** *Latvijas ĻKJS XXIII kongresu gaidot.* Padomju Jaunatne.- 1988.- 1. nov.
39. **Literatūra un Māksla.** *Īsi.* 1989.g. 14. janvārī.
40. **Matulis, Aleksandrs.** *Atklāta vēstule inženierim V. Iljinam..* Padomju Jaunatne.-1988.- Nr.184.-24. sep.
41. **Ļefedova, Ināra.** *Laikmets un atbildība,* [Republikas jauno mākslinieku tēlotājas mākslas darbu izstāde "Jaunatne mieram" LPSR Mākslas muzejā] Rīgas Balss -1984. -21. aug.
42. **Ļefedova, Ināra.** *Par guvumu un ieguvumu.* Cīņa.-Nr. 232.-1984.-9. okt. 3. lpp.
43. **Ļefedova, Ināra.** *Vai uz jauna sliekšņa?* [PSKP XXVII kongresam veltītā republikas tēlotājas mākslas izstāde izstāžu zālē "Latvija"] Cīņa.-1986.-17.jan. 3.lpp.
44. **Ļefedova, Ināra.** *Pieci gadi. Daudz? Maz?* Māksla.-1986.- Nr.1. (109) 9.-12.lpp.
45. **Ļefedova, Ināra.** *Ne tikai izstādi vērojot.* [Par XVIII jauno māksl. darbu izstādi izstāžu zālē "Latvija"] Cīņa.-1987.-Nr. 37.-13. feb.-3.lpp.
46. **Ļefedova, Ināra.** *Atbildības izjūta.* [Par Viļņas glezn. triennāles konkursa izst. izstāžu zālē "Latvija"] Cīņa.-1987.- 21. apr.
47. **Osmanis, Aleksis.** *Entuziasms.* [Par republikas jauno mākslinieku darbu XIV izstādi]. Literatūra un Māksla. -1981. – 11.dec. 8.-9.lpp.
48. **Osmanis, Aleksis.** *Jauno mākslinieku izstāde.* Literatūra un Māksla. -1982. -18. feb.
49. **Osmanis, Aleksis.** *Kam esam vajadzīgi?* Literatūra un Māksla. -1984. -10. aug.- 9.lpp.
50. **Osmanis, Aleksis.** *Cik daudz mākslas vajag mākslas dienās?* Literatūra un Māksla.-1985.-19. apr.-8.lpp.
51. **Osmanis, Aleksis.** *Līku ločiem apkārt gleznai – garīgumu meklējot.* Literatūra un Māksla.- 1986.-14. feb.-10.lpp.
52. **Pakalns, Kārlis.** *Kas stutē barjeras pārbūves ceļā? Par divām mulsinoši demagoģiskām publikācijām.* Padomju Jaunatne.-1988.- 24. sep.
53. **Postažs, Pēteris.** *Rekomendācija.* LPSR Mākslinieku savienības valdei. Rīga. 25.02.1985

54. **Repše, Gundega.** *Daži jaunumi pavasara glezniecības izstādē*[Izstāžu zālē "Latvija": Sakarā ar Mākslas dienām]. Padomju Jaunatne. -1982. -30. apr.
55. **Riņķe, Inese.** *Studentu darbu izstāde [T.Zaļkalna LPSR Mākslas akad.]*- Literatūra un māksla. -1978. -24. nov. -14.lpp.
56. **Rozenblats, Jānis.** *Profesionālo vērtību veidošanās audzēkņu un skolotāju pedagoģiskajā mijiedarbībā Tehniskajā ģimnāzijā.* Disertācija. Zinātniskais vadītājs Ausma Špona. Rīga.-1998.-15.-16.lpp.
57. **Rupenheite, Ieva.** 2007-2012. *Latvijas laikmetīgā māksla. Purvīša balva.* Arterritory.com. -2013. -308.lpp.
58. **Semenovs, Juris.** *Zaimošana.* Padomju Jaunatne.-1988.-27. okt.
59. **Stengrevica, Ilze.** *Laukā brīvi vēji šaudās...* [Par VIII Republikas portretu un pašportretu izstādi LPSR Mākslas muzejā] Padomju Jaunatne.-1989.-24. mar.
60. **Strautiņš, Raitis.** „...Man tikai jūras trūkst”. Neatkarīgā Cīņa.-1994.-11. mai.
61. **Strekāvina, Ilze.** *Rudens 83.* Literatūra un Māksla.-1983.- 25. nov. 8.-9. Lpp.
62. **Strekāvina, Ilze.** *Kritēriju atklātībā.* Literatūra un Māksla.-1986.-10. jan.- 4.lpp.
63. **Students, Jūlijs Aleksandrs.** *Vispārīgā paidagōģija.* – 1. Sēj. – R.,1998. – 302. – 305.lpp
64. **Špona, Ausma.** *Audzinašanas process teorijā un praksē.* Rīga, RaKa, -2006. -58.-61.- 98.lpp.
65. **Tīdomane, Genoveva.** *Rītdienas iespējas.* Zvaigzne. -1982.- Nr. 17. -17. sep. 19.lpp.
66. **Tīdomane, Genoveva.** *Ieeju izstādē.* [Sakarā ar tēlotājas mākslas izstādi "Rudens-84" izstāžu zālē "Latvija"] Padomju jaunatne.-1984. -12. okt.
67. **Umblija, Ramona.** *Par vilšanos, kontroldarbiem un ideāliem.* [Par jauno mākslinieku darbiem] Literatūra un Māksla.-1986.-12.dec. 2., 11. lpp.
68. **Utāns, Juris.** *Jauna gleznotāja monologs.* [Stāsta glezn.] / Pierakst. N. Lācis. Liesma.-1985.g.-Nr. 1. (322) jan.-6.lpp.
69. **Vedins, Ivans.** *Mācīšanas māksla.* Avots. 2011. -85.-86.lpp.
70. **Vērpe, Kārlis.** *Tvaika panks un grezele.* Rīgas Laiks.-2014.-septembris. 73.lpp.
71. **Zariņa, Aija.** *Vai mākslu upurēt pieklājībai?* [Par tēlotājas mākslas izstādi "Rudens-86" izstāžu zālē "Latvija"] Padomju Jaunatne.-1986. -9. dec.
72. **Zariņš, Indulis.** *Rekomendācija LPSR Mākslinieku savienības valdei.* Rīga. 25.02.1985.
73. **Zeile, Pēteris.** *Personība un vērtības.* Publicistika, estētika, kritika. – R.: Liesma, 1979.- 21.-30.-44.lpp.
74. **Nijole Nevčesauskiene.** *The exhibition „Kelias/Ceļš/Kett” – The Exhibition of Lithuanian, Latvian, Estonian Artists Associations, dedicated to the 25th Anniversary of the Baltic Way.* Exhibition catalog. Gallery ARKA. -2014. –p. 8.
75. **Исаков Ж.А.** *Роль профессионализма и мастерства педагога в решении педагогических задач в процессе обучения изобразительному искусству.* Актуальные вопросы современной науки: Материалы XXI Международной научно-практической конференции (24 октября 2013 г.): Сборник научных трудов / Научный ред. д.п.н., проф. И. А. Рудакова. – М.: Издательство «Перо», 2013. – 252 с.
76. **Шакирова М.Г.** *Профессиональное развитие будущих педагогов-художников в условиях ВУЗа.* XVI Международная конференция «Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения». Часть 2.Под общ. ред. С.С. Чернова - Новосибирск: Изд-во НГТУ, 2010.- 336с. С. 171-177.

77. **Курбатова.Н.В.** *Профессиональное мастерство учителя изобразительного искусства как проблема педагогической науки.* Журнал «Инициативы XXI века» 1/2012.- Образование и инновации.- 72-75 с.
78. **Шишкина. В.А.** *Принципы педагогического сопровождения становления педагогов – художников.* Вектор науки ТГУ. 2013. № 1(12) с.286-288
79. **Егорова С.Ю.** *Роль личности педагога и культура его общения в образовательном процессе* II международная научно-практическая конференция «Обучение и воспитание: методика и практика 2012-2013 учебного года» - г. Новосибирск, 2012. с.333-337
80. **Федьков. Г.С.** *Педагогическая практика в системе подготовки будущих учителей изобразительного искусства.* Искусство и культура 2013, №3(1). – с.: 114-120
81. **Разанов. М.** *О значении обучения ремеслу.* Высшее образование в России. № 5. 2006. С. 121-124
82. **М. Ю. Тюлин.** *Эмпатия как важнейшее качество педагога в искусстве внутренних трансформаций субъектов образовани.* Вестник ТвГУ. Серия " Педагогика и психология". 2013. Выпуск 2. С. 51-56
83. **Строков В. П.** *Формирование личности художника - педагога в процессе профессиональной подготовки на факультете изобразительных искусств и дизайна.* Новые идеи нового века. 2011. Том 2.3. С. 361-365
84. **Горбунова Г. А.** *Взаимодействие профессиональных способностей в творческой деятельности будущего художника – педагога* Журнал Известия Волгоградского Государственного педагогического университета. Серия: Педагогические науки №6(30) –Волгоград, 2008.С. 63-66
85. **Соколова Е. Н.** *Совершенствование методической подготовки будущего художника-педагога в ВУЗе.* Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. № 129 / 2011. С. 120-126

9.Pielikums

9.1. Studentu recenziju kopsavilkumi

Recenzente A

Personības raksturojums - pasniedzējs, skolotājs, elks, padomdevējs mākslas izziņas jautājumos, gleznotājs, ļoti ekspresīvs, radošs cilvēks

Mākslinieka vēstījums – vēlme radīt skatītājā emocijas, neatkarīgi no vecuma, dzimuma, sociālās piederības(maksimālā spektrā: prieks, sarkasms, sajūsma, vilšanās, aizgrābtība, nepatika, miers, riebums, smieklis, ironija, šoks),humoristisks, vienlīdz traģikomisks

Šī respondente apmeklējusi izstādi kopā ar skolas vecuma māsu un skaidro kā atšķirušies viņu viedokļi, rakstot: „Emocijas, kuras pārņēma septiņus gadus veco bērnu, bija krasi atšķirīgas no tām, kuras izjutu es – apmeklētājs ar jau zināmu informāciju un zināšanām, specifisku interesi gan par gleznās lietotajām tehnikām, gan krāsu gammu. Manas subjektīvās intereses bija izteikti pētošas un filosofiskas, kamēr bērna spriedumi un verdikti bija ātri, strauji un impulsīvi. Kā vienu no spilgtākajiem piemēriem, varu minēt darbu ar sievieti un kukaiņiem – kamēr es sajūsmā apbrīnoju, cik precīzi izgleznotas sievietes emocijas, kura, manuprāt, atvērtu muti un prieka pilnā sajūsmā piemiegtām acīm, skatās augšup, bērns sajūtas, aplūkojot šo gleznu raksturoja kā izteikti nepatīkamas un riebīgas – filigrāni izzīmētie kukaiņi liekot novērsties un „tas noteikti nav necik patīkami, kad pa seju rāpo kukaiņi, it sevišķi netīrās mušas un tie ar ūsām un arī uz zoda un tik lieli”. Tāpat no bērna puses visvairāk tika vērtētas krāsu gammas subjektīvā plāknē – patīk / nepatīk, kamēr es maksimāli daudz centos iedziļināties gan mākslas darba vēstījumā, gan tā tehniskajā daļā, tikai beigās apdomājot, kādas emocijas un sajūtas viss šis darbs rada manī kā indivīdā.”

Recenzente turpina salīdzināt, rakstot: „Kā atsevišķu tēmu šīs izstādes apskatā vēlos izdalīt pašportretu sēriju, kas man kā skatītājam patika visvairāk neparasto rakursu, formātu un detaļu attēlojumā. Diemžēl ar skolas vecuma bērnu šo sēriju pilnībā vērtēt nevarējām, jo bija jāpārrunā tīri anatomiskas un ar fizioloģiju saistītas lietas, tomēr pēc izstādes noskaidroju, kā kopumā J. Utāna pašportretu sērija bērnam patika daudz vairāk kā gleznas ar kukaiņu attēlojumu, kas man liek domāt, ka ar seksuālo audzināšanu un „neērto jautājumu” uzdošanu šajā paaudzē problēmu nav, minētie darbi tika uztverti veselīgi, bez mulsuma, vērtējot galvenokārt darbos izvēlēto krāsu gammu, ekspresīvumu, kolorīta radītās emocijas (domāju, ka mana reakcija aplūkojot šos darbus septiņu gadu vecumā būtu bijusi stipri atšķirīga).”

Galvenā vērtība – „Uzskatu, ka izstāde „Utāns glezno un uzvar” ir ārkārtīgi izdevusies ne tikai sava izaicinošā un humoristiskā rakstura dēļ, bet galvenokārt tā iemesla dēļ, ka māksliniekam ir izdevies – ar dažādu lietu, cilvēku un dzīvo radību palīdzību radīt emocijas likt skatītājam aizdomāties savā prātā, kas viņam ir pieņemami, kas vairs nav un likt tomēr padomāt un analizēt, kāpēc kukaiņi, kas rāpo pa seju ir neestētiski un nepatīkami vai kāpēc izteiktā

tuvplānā izgleznotas dzimumorgānu daļas liek novērsties riebumā(novērota situācija izstāžu zālē Arsenāls). Tāpat mani sajūsmina doma, ka dažas no gleznām kādu padarīja niknu, šokēja, lika sadusmoties un nobīties, jo uzskatu, ka tieši emociju veidošana un kultivēšana jebkurā – pozitīvā vai negatīvā virzienā – ir mākslas kā zinātnes galvenais uzdevums un mērķis, savukārt māksliniekam - lielākais baudas, atzinīguma un kvalitātes rādītājs.”

Recenzente Ā

Personības raksturojums – „mākslinieks nekautrējas no tā kas pašam ir un no tā ko viņš prot parādīt savos mākslas darbos”; drosmīgs cilvēks, bez kompleksiem.

Mākslinieka vēstījums – „ne jau tas esošais, tiešais saturs, bet gan tas, kā tas atklāj sievietes un vīrieša būtību, cilvēku vietu dzīvē, uzvedību, dzīves līmeni.” Latvijas īsais izklāsts – vizītkarte.

Galvenā vērtība – Fascinējošais:” atklātība, atklātais viedoklis, akcenti, kas mākslas darbiem piedod nedaudz nekaunīgu, mazliet nepiedienīgu, varbūt kādai sabiedrības daļai nepieņemamu, spilgtu raksturu”;” izstādes spilgtās krāsas un brīžiem nesakarīgie tēlu salikumi nerada nepareizu sajūtu, likās, ka tā tam arī jābūt”. Izstāde ļoti baudāma.

Recenzente B

Personības raksturojums – pasniedzējs, mākslinieks

Mākslinieka vēstījums – „Pauž mākslinieka individualitāti un personisko attieksmi pret dažādām sadzīviskām tēmām, kas ir aktuālas ikvienam”; komisks, šausmīgs;” sākumā izsauc nepatiku, bet liek uzkavēties un aplūkot ilgāk”; provokatīvs; „ieskatoties vērīgāk liek ieraudzīt pašam sevi kādā no uzgleznotajiem personāžiem(kredītkartes, iedzeršana, zveja, sadzīviskas ainas)”; pazīstamas emocijas, prieks, dusmas.

Recenzente uzsver kailo pašportretu pavērsumu pret politiķu portretiem, it kā parādot savu attieksmi pret valstī notiekošajām politiskajām darbībām.

Galvenā vērtība – „krāsu izvēle saskanīga ar darbu tēmām, patika spilgtās krāsas, kas akcentē gleznu galveno domu. Neviena glezna nebija tumšos, drūmos, pelēcīgos toņos, kas piestāvētu latviešu mentalitātei, tieši otrādi, krāsas bija spilgtas un kontrastējošas, ko latviešu mākslinieku darbos bieži nevar redzēt. Izstāde lika kritiskāk paskatīties uz apkārt notiekošo, gan sadzīviskā, gan valstiskā līmenī”.

Recenzente C

Personības raksturojums – „Harizmātisks, gudrs, talantīgs, radošs ideju ģenerētājs”, atkailinājies; „mīl lietot telpu, ironizēt, izsmiet, šausmināt”.

Mākslinieka vēstījums – „monstru vide, agresija, mākslinieka akti, atkailināšanās politikai, Krājbankas krahs, referendum, simtlatnieki, alkoholisms, Latvijas sēru dienas, vecāku portreti, politiķi”; monstru cikls - atgādināt, ka mēs esam kibernetiskā pasaulē, viss mainās un attīstās, skaisti un vienreizēji, mūsdienu nākotne, kas ļauj cilvēkam attīstīties, tas ir normāli.

Recenzenti mulsinājusi aktu sērija radot jautājumus: vai Utāna akti provocē politiķus, vai tamdēļ politiķiem šilierējas, vai Utāns izsmej politiķus?

Galvenā vērtība – „Radīta sajūta – patīk, darbs nav ar vārdiem aprakstāms, no mākslas darba acis nevar nolaist, var skatīties ilgi un izpētīt katru detaļu”; „pēc izstādes radās daudz jautājumu: vai tiešām esmu tik konservatīva, vai mani ietekmēja cilvēki man apkārt, vai es to pieņemu, vai Utāns ir sabiedrības kroplis – izdzītais, kāpēc viņš interpretē savus darbus TĀ, bet ne savādāk, vai es sevi varu saukt par mākslinieci?”

Recenzente Č

Personības raksturojums – „līdz izstādei tikai kā pedagogs, pasniedzējs studiju programmā”, izstādes apmeklējums izmaina skatījumu, stereotipus; „ļoti brīvi domājošs cilvēks, kurš nebaidās no kritikas”; spilgta personība

Mākslinieka vēstījums – „iespaidīgs, neatstāj vienaldzīgu, ļauj just līdzī autoru pārdzīvojumam, kurus viņš caur saviem darbiem nodod skatītājiem”; propagandiska rakstura; gan skaistais, gan cildenais, gan neglītāis, gan ironija; „skaistais –darbi patiešām profesionāli uzgleznoti, perfekti cilvēka anatomiskās uzbūves piemēri, harmoniski formās, krāsu piesātinātībā un intensitātē”; cildenais – „rada pārsteigumu, sajūsmu, iedvesmu, raisa iztēli, izjust cieņu pret autoru, tā daiļradi”; neglītāis –kā kroplīgais un reizē meistarīgs un profesionāls un pretdabisks, pretīgs; ironiskais – „stāsta vienu un tajā pašā laikā to noliedz”.

Galvenā vērtība – „Darbi ne tikai iedvesmo no gleznieciski profesionālā viedokļa, bet arī no paša mākslinieka spilgtās personības klātbūtnes; augsti vērtēju viņa uzdrošināšanos šajā mazajā valstī un kūtrajā sabiedrībā pārsteigt ar tik neierastiem un „pikantiem” darbiem, kāds visticamāk bija arī mērķis un visu cieņu, tas ir sasniegts”.

Recenzente D

Personības raksturojums – gleznošanas, zīmēšanas un skicēšanas pasniedzējs, cilvēks, mākslinieks, „kā pasniedzējs – tiešs savos komentāros, bez kādiem kompleksiem vai kauna izjūtas, spēj pasmieties un ironizēt ne tikai par studentu darbiem bet arī par sevi, jo pārsvarā skicēšanā kā modelis pozē viņš pats. Cilvēkiem bez humora izjūtas vai spējas pasmieties pašam par sevi, tas var šķist aizskaroši un aizvainojoši, taču patiesībā, neko sliktu vai

nepareizu, viņš nesaka. Paskatoties uz savu darbu, saproti – nu jā, ja tā pasaka, tad patiešām tā ir. Universitātē ir nācies redzēt dažas viņa gleznas, tāpēc neliels priekšstats ir izveidojies, kādā stilā viņš strādā”; „neбайдās no kritikas un sabiedrības negatīvajām emocijām, neбайдās atklāt un atzīt lietas, kuras citi noklusētu(piemēram, par alkoholisma problēmu”

Mākslinieka vēstījums – Darbi recenzentē „raisīja daudz jautājumus „kāpēc?”, uz kuriem gribējās uzzināt atbildes”, „darbos jūtamās lielas dusmas un mēģinājums pretoties sabiedrībā notiekošajā, jo viss, kas notiek mums apkārt, ietekmē gan mūs pašus, gan mūsu tuvos”; „J. Utāns glezno to, ko redz sabiedrībā, to, kas notiek mums apkārt, kas viņam šķiet svarīgi, tracināši, riebīgi. Par katru gleznu varētu uzdot daudz jautājumu – kāpēc šī meitene? Ar ko viņa tik īpaša, ja pārsvarā kā tēlu izmanto pats sevi?”; „ko viņš vēlējies ar to pateikt un kāpēc tieši tā un ne savādāk”; „kas darās mākslinieka galvā.”

Galvenā vērtība – „Ir vērts paskatīties no malas ar citu acīm uz to, ko katru dienu redzam vai izliekamies neredzam, par ko cenšamies nedomāt, vai kam nepievērst uzmanību”; „augsti vērtēju to cik mākslinieks droši un pārliecinoši dara to, ko viņš dara”

Recenzents E

Personības raksturojums – mākslinieks, „atklāj savu īpatnējo pieeju mākslas pasaulei”

Mākslinieka vēstījums – „saturs nav tradicionāls un iespējams pat provokatīvs, ironisks un lielai sabiedrības daļai grūti pieņemams”; „ironiski uzlūkot valsti, sabiedrību, politiku un pat Juri Utānu pašu”; uzrunāt sabiedrību „atklājot un tieši norādot uz tās vājajām vietām -krīze valstī, politiķu nekompetence, sabiedrības degradēšanās”

Galvenā vērtība – spilgtinoša tehnika radoša „trīsdimensionālu klātesamības efektu” un papildinoša „filosofisko zemtekstu un darbos izmantoto netradicionalitāti”; „īpaša ar to, ka tā krasi atšķiras no citu latviešu mākslinieku veikumiem, dažkārt piedāvājot estētiski nepatīkamus darbus, bet ar dziļi filosofisku zemtekstu ”; „Uzdrīkstoties pārkāpt daudzas sabiedrībā vispārpieņemtas normas; raisa pārdomas par sabiedrību un ikdienu”

Recenzente Ē

Personības raksturojums – „pasniedzējs man vienmēr ir bijis ļoti nesimpātisks, bet tas neietekmēja manu sajūsmu par viņa gleznām”; „skandalošie pašportreti, manuprāt, norāda uz to, ka viņš varētu būt ļoti uz sevi fiksēts, lepns ar sevi, varbūt pat iedomīgs, bet tajā pašā laikā šie pašporteti norāda uz to, ka viņam nekas nav no sabiedrības slēpjams.”

Mākslinieka vēstījums –nedaudz šokējoši; „visiem mākslas darbiem piemīt kas kopīgs, tiem ir ne tikai vēstījums, bet arī ļoti dekoratīva funkcionalitāte. Katrs darbs ir ļoti detalizēts un krāsās pārdomāts”

Galvenā vērtība – Tehniskais izpildījums – vienkārši fascinējošs; „Izstādītie darbi uzrunā ļoti plašu auditoriju gan ar to vēstījumu, gan ar neparasto gleznošanas tehniku, gan ar savdabīgajām krāsu kombinācijām”; „atstāja ļoti pozitīvu iespaidu, redzēju vairāk nekā biju vēlējusies”.

Recenzents F

Personības raksturojums – mākslinieks

Mākslinieka vēstījums – šokējošs; nemiers, stress, ilgas; „autora protests pret valsts iekārtu, pret savas dzīves kļūdām, dzīves pārdzīvojumiem”; „Spēcīgas, krāšņas, košas, zeltainas krāsas”; „Tik daudz detaļu, tik daudz sīkumu, kas veidojot lielo kopbildi ir tik lielā harmonijā ar visu stāstu, ko redzam autora darbos”; „skaidri un atklāti tiek pausts autora patriotisms”

Galvenā vērtība – „katrā otas triepienā ir kāda doma”; „Toties visbeidzot, „Reģistrators”, „Kļūdu pārlūks”. Autors ar šiem darbiem ir atradis komunikāciju ar mani. Šajos divos darbos ir attēloti Utāna kunga acu tuvplāni. Lūk kur ilgi meklētais miers, sapratne, atbalsts. Liekas, šīs ir tās vērtības, kuras autors ir atspoguļojis šajās gleznās. Lai arī kādas problēmas, pārdzīvojumi ir notikuši autora dzīvē, šie divi cilvēki ir viņa miera oāze. Vieta, kur ir patiesās dzīves vērtības. No visa varenā apjoma ir tikai 4 gleznas ar Utāna vecākiem. Es to nosauktu par lielu cieņu un bijību”; „Izejot no izstāžu zāles, mani nepamet visas šīs domas, kuras autors ir ielicis savos darbos, uz mirkli pat iejūtos viņa lomā un stipri aizdomājos par jautājumiem, kurus Utāns ielicis savos darbos. Utāns tiešām glezno un uzvar.”

Recenzents G

Personības raksturojums – lektors, mākslinieks

Mākslinieka vēstījums – Sociāli aktuālas tēmas, zemteksti, sirreālisms; „cilvēku apspiestība, degradēšanās, aprobežotība, cilvēku bezizejas stāvoklis”; mūsdienu māksles pasaule – izteiksmes līdzeklis, iedvesmas avots; darbi agresīvi, dramatisms; „nešķīta pieņemami un šķīta pat slimīgi”; „traģiski un varbūt nedaudz komiski”; izstāžu zāles gaišās un plašās telpas mijiedarbojas ar grafiski piesātinātajiem un saturiskajiem darbiem – dod iespēju skatītājam atbrīvoties un iedziļināties tēmās, ko risina mākslinieks”.

Galvenā vērtība – „Skaidri redzams, ka Utānam nav neērtu tēmu; ļoti lietderīgi bija mākslinieka personīgie komentāri pie saviem darbiem, cilvēkiem tika dota iespēja uzdot jautājumus, kas savukārt palīdz izprast darbus”; „ļauj uz visu paskatīties no cita skatu punkta”; daudzslāņaina izstāde – „rosina uz pārdomām par procesiem sabiedrībā un katrā indivīdā”

Recenzente Ģ

Personības raksturojums – mākslinieks, pasniedzējs; „attēlojot sevi kā klaunu – rotaļīgu un ar noslēpumainām, neizprotamām acīm; neizdibināmais skatiens”; apbrīnojams; „viens no iespaidīgākajiem Latvijā”

Mākslinieka vēstījums – „tas kā tiek tas pasniegts, liek pasmaidīt un skatīties, uztvert savādāk”; šoks; „attēlotas veiksmīgi dabīgas, nesamākslotas pozitīvas emocijas”; „dzīvīgums un spēle visās gleznās” ; „neredzēts nekur citur, mazliet šokēja”, interesants, „darbi nebija vienkārši, tiem bija klāt sava doma, savs stāsts”; „izcēlās ar darbu lielajiem izmēriem, atšķirīgo stilu un drosmi attēlot visu un, nebaidoties no sabiedrības viedokļa, publicēt un lepoties ar saviem radošajiem darbiem”

Galvenā vērtība – „izstāde bija kolosāla, kas tāds nebija redzēts, tā atstāja manī pasakainu iespaidu”; „Tētis. Tēva svētība”, darbā ir ielikta mīlestība un šis darbs vairs neprasīja komentārus, tas bija atšķirīgs. Visi bija ar kādu joku apspēlēti, tad šis bija pavisam nopietns un dziļš. Izraisīja pozitīvas emocijas”; „autors prātā lika analizēt, domāt un izprast viņa radīto mākslu”

Recenzente H

Personības raksturojums- „ja godīgi es esmu lepna, ka man ir bijis tik ģeniāls pasniedzējs, kam nekam nav robežu un, ka viņš nebaidās uzdrīkstēties”.

Mākslinieka vēstījums – „grafiski izteiksmīgi lielformāta gleznojumus ar plašu saturisko amplitūdu, kur tiek risināts sarežģīts irreāls dzīves rēbuss”; „šokēt un kaitināt publiku”; „apbrīnoju to kā viņš prot gleznot tik detalizēti un sīkumaini, reizēm pat tik ļoti reālistiski”; „gleznotās mušas ir kā dzīvas gigantiskas mušas, kas no gleznas atdzīvosies un aizlidos”.

Galvenā vērtība - „Gleznās izmantotas košas krāsas, spilgti rozā, zelta un sudraba un citas spilgtas krāsas, kas uz mani atstāja spilgtu iespaidu, jo ierastie latviešu gleznotāji neuzdrīkstas izcelties ar tik spilgtām krāsām glezno ierastas dabas ainavas, vai kluso darbu drūmos toņos, kas uz mani neatstāj nekādu iespaidu”; „savā gleznās atspoguļo Latvijā esošās aktivitātes un norises”.

Recenzente I

Personības raksturojums- „mākslinieks ir ļoti temperamentīgs cilvēks ar dažādu iekšējo pasauli un sajūtām. Tāda daudzveidība liecina par viņa iekšējo pasauli kā kaut ko ļoti krāšņu un iztēli – kā bagātu.

Mākslinieka vēstījums – „darbi ir oriģināli, saistās ar apzīmējumu „neskarts”, savdabīgs, savvaļas”; „visdažādākās krāsu gammas, to sajaukums, lai darbs būtu pēc iespējas

daudzveidīgs”; „sižeti un attēlotais ir dažādi”; nereālas lietas, fantāzijas; interesanti; reālisms, sirreālisms, dažādas tēmas, tehnikas, stili, „otas triepieni – gan agresīvi, gan maigi.” Galvenā vērtība – „Katram darbam ir dziļa nozīme, kura atrisinājumu zina pats mākslinieks, un varbūt tā arī viņš ir gribējis, lai katrs cilvēks darbos saskata kaut ko no sevis vai savas interpretācijas ”

Recenzente Ī

Personības raksturojums – „Utāns ar savām mākslas darbos ietvertajām tēmām ir aktuāls mūsdienu jaunatnei un ir spējis izdzīvot cauri laikiem”; ģenialitāte

Mākslinieka vēstījums – „darbi nav paredzēti mazām, šaurām telpām, ne tikai sava ekscentriskuma, tēlu un stāsta dēļ, bet arī formāta dēļ”; „ar formāta palīdzību Utāns panācis ticamības efektu”; „gleznās izmantotie tēli ir spilgti, ļoti labi atklājot stāstu”; „gleznas nav domātas cilvēkiem vaimanātājiem, cilvēkiem nīdējiem, un cilvēkiem, kas nenovērtē citu darbu”

Galvenā vērtība – „pret izstādi vienaldzīgo nav”; „Katru reizi es katrā no darbiem ieraugu kaut ko jaunu un acīm tīkamu” ; „izstādi vērtēju kā ļoti pozitīvu un apkārtējās situācijas caur mākslinieka acīm parādošu”; „iznākot no izstādes viss ir skaidrs – Utāns glezno un uzvar!”

Recenzente J

Personības raksturojums – „tiešām izcils mākslinieks un arī lielisks pasniedzējs”

Mākslinieka vēstījums – „pirmais iespaids – ļoti patīkams, visapkārt viss tik krāsains, lielākā daļa darbu – spilgtos izaicinošos toņos”; „mākslas darbs vilināja tam pieiet tuvāk un to izpētīt”; „darbi atspoguļo dažādas sociālās problēmas, alkoholismu, nacionālos, politiskos jautājumus”; „pārņēma savāda sajūta, jo darbos atspoguļotie tēli nepavisam nav skaisti, pievilcīgi, bet darbi kopumā izskatās ļoti estētiski”; „katrs darbs uzrunāja ar ko citu”

Galvenā vērtība – „katrs viņa darbs manī rada sajūsmu un apbrīnu. Viņa darbi ir spilgti un nedaudz šokējoši, sirreāli, bet tai pat laikā reāli, mākslinieks pielieto interesantas un nekur neredzētas tehnikas, kuras darbus padara vēl īpašākus, un kā jau minēju, lai cik neestētiski tēli un detaļas darbos būtu attēlotas – kopā tik un tā darbi izskatās vienkārši lieliski.”

Recenzente K

Personības raksturojums – pasniedzējs, mākslinieks

Mākslinieka vēstījums –iekšējs satraukums un nemiers; „ironija, sarkasms un realitātes drūmās puses par politiku, sabiedrību, cilvēku vērtībām un netikumiem”; „viennozīmīgi

izteiksmīgi reālistiski sirreāli un reāli tēli un personas”; „var izraisīt nepatiku un sliktas emocijas”; „mākslas darbus var uzskatīt par uzbrūkošiem, agresīviem un pat aizvainojošiem” Galvenā vērtība – „izteiksmīgi mākslinieka pēdējo gadu darbi, kas nevienu neatstāj vienaldzīgu”; „aizvien katra glezna man izraisīja spilgtas iekšējās emocijas”; „veicināja pārdomas; pie katras gleznas centos izprast tās ideju un kāpēc tieši tās tiek attēlotas tā”; „tās ievilināja un ieintriģēja mani pilnībā”; „Mākslas darbi ir izteiksmīgi ne tikai savas galvenās idejas dēļ, bet arī kā tas tiek attēlots krāsu, tehnikas un meistarības ziņā”; „viss nenoliedzami ir augstā līmenī un ir atzinības un apbrīnas vērts”; „izejot ārā biju pārņemta emocijām, lielākoties pozitīvām, stāstīju par to draugiem un ieteicu arī apmeklēt”

Recenzente K

Personības raksturojums – recenzente tieši neraksturo mākslinieku, bet uzsver tā darbu enerģētiku un iespaidu.

Mākslinieka vēstījums – gleznas – „lielas, gaišas, spilgtas, es pat teiktu kļiedzošas”; „liela izmēra, kas palīdzēja iejusties tajās, aplūkot katru sīkumu”; provocējošas; „pati tehnika gleznās bija neparasta. Marķieri, akrils, eļļa, sudrabam un zeltam līdzīgi materiāli utt.”; „izskatījās diezgan atbaidoši, bet reizē gribējās pieiet un aplūkot katru detaļu”.

Galvenā vērtība – „bija iespēja aplūkot citu izstādi stāvu augstāk. Bet es pat neatcerējos viņas nosaukumu, jo salīdzinājumā ar Utāna izstādi likās pelēka un garlaicīga”; kopumā izstāde ļoti patika un pamatīgi iespaidoja”; „Varbūt es negribētu iegādāties tādas gleznas sev mājās, bet gan aiziet un vienkārši apskatīt tās un uzlādēties enerģijas”.

Recenzente L

Personības raksturojums – mākslinieks „Utāns kā mākslinieks pauda savu protestu, savu neapmierinātību gleznās, kas viņam ļoti labi arī izdevās”.

Mākslinieka vēstījums – „dažas no bildēm bija gan šokējošas, gan nepieklājīgas, bet to jau mākslinieks arī vēlējies, lai skatītājus šokētu, labā vai sliktā veidā, tam nav starpības, galvenais, ka cilvēki izsaka par to viedokli, ka viņi to aprunā, viņiem nav vienalga par darbiem, tātad viņiem nav vienalga, kas notiek apkārt”; „gleznas ir ļoti krāsām bagātas, raibas un košas, pilnas ar krāsām un emocijām”; ļoti patīk, ka gleznas ir reālistiskas, bet šeit viņas vēl tika paspēlētas ar dažādām neraksturīgām formām, salikumiem – interesanti”; Tiek parādīts kādā haosā, nekārtībām un vandāļiem pilnā pasaulē mēs dzīvojam, sociālais stāvoklis, kādi aug mūsu bērni un kādi augam mēs paši, mūsu valsts vīri tiek attēloti ar divām sejām, gan burtiskā, gan pārnestā nozīmē”.

Galvenā vērtība - „Gleznās tāda sajūta, ka ir ielikts viss mākslinieka dzīves stāsts, gan labais, gan sliktais”; „gleznas neaprobežojas tikai negatīvo, tajā ir arī labas un pozitīvas emocijas, mīlestība, rūpes un cerība”; „ļoti patika vecāku portrets, tas likās tik dzīvs, skatiens tik caurdurošs, tāda realitātes piegārša, kurā tika izteiktas visas sajūtas pret saviem līdzcilvēkiem”; „izstāde mani uzrunāja, es tiešām aizdomājos par tām šausmām, kas mums notiek apkārt, bet kuras mēs nemaz negribam redzēt, negribam sadzirdēt”.

Recenzente L

Personības raksturojums – „var nojaust mākslinieka attieksmi pret politiķiem”

Mākslinieka vēstījums – „Arsenāla augstie griesti un mākslas darbu formāts radīja iespaidu, ka skatītājs ielūkojās kādā no ierastajiem daudzdzīvokļu nama logiem, kādā Rīgas mikrorajonā. Ēka, kurā atrodas Utāna redzējums aktuālajiem pēdējo gadu notikumiem Latvijā”; „Kopumā mākslas darbu vispārējā aura liek justies neomulīgi. Ainas liek justies neērti, taču gleznu toņi ir silti vai arī krāsaini un spilgti, kas kontrastējās savā starpā, kā arī lielais gleznu formāts, tomēr liek pievērsties mākslas darbu saturam”; „atainotas dažādas finansiālās, politiskās un sociālās problēmas”

Galvenā vērtība – „Kopumā izstāde interesanta ar spilgtiem tēliem, kā arī sirreālais atainojums ļāva paskatīties uz Latvijā norisošajām problēmām no citas personas skatupunkta. Šīs gleznas noteikti iederas tikai neaizspriedumainu cilvēku mājokļos ”.

Recenzents M

Personības raksturojums – „Juris Utāns ir latviešu mākslinieks, kas bija pazīstams 80. Gados un pēdējos gados viņš ir atgriezies ar jauniem darbiem, jaunām tēmām un spilgtu vizuālo izteiksmes veidu.”

Mākslinieka vēstījums - „sociāli aktuālas tēmas un sev apkārt notiekošais”; „dažādi politiķi uz zelta foniem, finansiālas tēmas, katru gadu notiekošā uzvaras dienas svinēšana, uz ko mākslinieks paskatās no cita skatu punkta. Seksualitāte un cilvēka kailums ir neiztrūkstoša tēma Utāna darbos”; „Var redzēt, ka Utāns ir apveltīts ar spēju pasmieties arī par sevi, jo gleznās viņš nekautrējas izmantot savu tēlu, lai izteiktu savu viedokli, par apkārt notiekošo”; „Ikviens viņa darbs ir ar zemtekstu, tāpēc lielformāta gleznas noteikti ir jāskatās ņemot vērā darba nosaukumu, lai uztvertu tā apslēpto vēstījumu”; „Kā nozīmīgs mākslinieka vizuālās identitātes paņēmiens ir zelta un sudraba izmantojums gleznās”; Utāns ir atšķirīgs ar to, ka viņš nebaidās gleznot ar akrilu virsū zeltam. Zelts mākslinieka darbos iegūst optisku sajūtu un ne vienmēr ir tikai nosedzošs un plakans laukums.”

Galvenā vērtība – „Kopumā par izstādi „Utāns glezno un uzvar” varu teikt, ka tā ir spilgta, provocējoša un pārdomāta. Mākslinieks nebaidās skatītājam radīt riebumu, bailes, neizpratni vai sirreālātes sajūtu ar saviem darbiem. Manuprāt, viņš vēlas, lai cilvēki sāk vairāk skatīties uz sev apkārt notiekošo un sāk to analizēt. Šī māksla nav domāta mājokļu sienu izdaiļošanai, bet dokumentē šim laikam raksturīgos notikumus ar paliekošu vērtību nākotnē”

Recenzente N

Personības raksturojums – „Utāns uzdrīkstas, atļaujas un šokē”; harizmātisks; „Mākslinieks atļaujas pateikt kaut ko, ko iespējams agrāk nav varējis pateikt, un citi mākslinieki vēl joprojām nepasaka.”

Mākslinieka vēstījums – „absolūti obligāta ir autora nosaukumu un komentāru lasīšana, jo tie dažreiz ar zemtekstiem norāda virzienu ļauj saprast autora domu un spilgto viedokli”; „Ekspozīcija „Arsenāla” pirmajā zālē veltīta mākslinieka iekšējai pasaulei. Gan viņa pārdomām par morāli, gan sevis skatīšanai no malas. Kā arī pilnīgi burtiskai iekšējai pasaulei, iekšējiem mehānismiem un konstrukcijām, kas visi ir smalki savienoti viens ar otru” „Bieži vien harizmātiskā Jura Utāna darbi var neatbilst daudzu priekšstatiem par mākslu, bet, kā pats mākslinieks atzīst, viņa gleznas nav domātas interjera noformēšanai, to galvenais uzdevums ir likt cilvēkiem domāt, tos tracināt un kaitināt. Taču nevarētu teikt, ka mākslinieka gleznas ir anti-estētiskas, pārsvarā tās ir kolorītas, ekspresīvas ar ļoti interesantu faktūru un akcentiem. Pēdējā lieta no kā Jura Utāns baidās ir eksperimentēšana, tas attiecināms gan uz saturisko, gan tehnisko daļu. Darbi savā ziņā ir dzīvi, tie ir, varētu pat teikt, trīsdimensionāli ar tiem piemītošo, reljefu, tekstūru un metāliskajiem spīdumiem.”

Galvenā vērtība – „Lai gan izstādē daudz tiek kritizēta sabiedrības morāle, politiskie notikumi un sabiedrības elite, izstāde nepārvēršas par klasisko latviešu vaimanāšanu un citu noliešanu ar samazgām, jo daudzās gleznās ir sajūtams vai arī atklāti redzams Jura Utāna pašportrets. Viņš viegli un ironiski pasmejas par sevi tieši tāpat, kā par citiem, tas dod izstādei realitātes un pozitīvisma sajūtu. Piemēram, gleznā Utāns – Pūslis, kurā Utāns piepūties kā balons (gan tiešā, gan pārnestā nozīmē) īgns lidinās pa gaisu. Reālistiskās ainas savijas ar sirreāliem tēliem, ironiskiem un dažreiz bezkaunīgiem nosaukumiem – tā jau arī ir mākslinieka Jura Utāna būtība.”

Recenzente N

Personības raksturojums – mākslinieks

Mākslinieka vēstījums – „Manuprāt, šādā veidā mēģinot izteikt gan dzīvniekiem, gan cilvēkiem piemītošos līdzīgos instinktus”; „mākslinieka dzīvē bijis kāds grūtāks posms, kad tu jūties tā, ka visi tevi cenšas sagraut un ievainot un šajā brīdī tu arī nespēj tam pretoties. Bet, iespējams, ka autors sevi šādi mēģina izaicināt, un tas nav saistīts ar šī brīža stāvokli reālajā dzīvē. Citos pašportretos parādās tehnisku iemeslu detaļu savienojumi un dažādu ilūziju apvienojumi”; „Mākslinieks savos darbos parodē ikdienas situāciju valstī”; Utāns cenšas uzskatāmi parādīt šo lietu un notikumu absurdo pusi”; „Ar gleznām, kurās mākslinieks sevi uzgleznojis kailu, manuprāt, viņš cenšas izaicināt citus. Jo visās šīs sērijas gleznās mākslinieka acu skats ir vērsts tieši virsū skatītājam. Utāns pārdroši uztver pasauli un runā par lietām, ar kurām ikdienā saskaras katrs, taču publiski tās neapspriež. Tomēr ar darbu autors mēģina sabiedrību rosināt uz atklātākām sarunām, viņš cenšas sagraut laika gaitā nospraustās sabiedrības normas. Autors saceļas arī pret ikdienas tēmām, ko visi redz bet izliekas nemanām. Par vardarbību, par alkoholismu, par latviskumu Latvijā un arī par drūmo sabiedrību, kas ar visu samierinās un dzīvo ierasti tālāk”; „Ar šo gleznu var salīdzināt arī cilvēkus, kuri „pazūd” savā ikdienā, tomēr katram ir kas tāds, ar ko mācēt izcelties, lai viņu atpazītu. Viss atkarīgs no tā, cik daudz mēs paši esam gatavi sevi attīstīt un pierādīt, lai mūs pamanītu.”

Galvenā vērtība – „Viss dažādu elementu gleznu veidotais kopums raisa dažādas pārdomas un idejas. Ir labi, ka ir tāds mākslinieks, ar tādu raksturu, kas uzdrošinās savos darbos runāt par tik daudzveidīgām un svarīgām tēmām un, kaut vai individuāli ar sevi, bet liek skatītājam raisīt pārdomas un „iziet” no saviem komforta rāmjiem. Tas mūs mudina domāt, analizēt, paust arī savu nostāju skaļi, veido personības un dod grūdienu nepatīties un būt pašiem”; „Domāju, ka šī izstāde vēl kādu laiku daudziem tās apmeklētājiem paliks atmiņā un rosinās uz pārdomām arī turpmāk.”

Recenzente O

Personības raksturojums – Mākslinieks

Mākslinieka vēstījums- „Mākslinieks savos darbos trāpīgi demonstrē apkārt notiekošo ikdienā, nebaidās kritizēt un ironizēt par sociālām un politiskām tēmām, kas, visnotaļ, ir drosmīgi. Pozitīvi ir tas, ka mākslinieks prot pasmieties un paironizēt par sevi, tas savā veidā piesaista skatītājus, lai gan sākotnējā uzruna publikai bija par to, lai tā nejustos komfortabli, lai satricinātu sabiedrību, bet tādējādi, manuprāt, drosmē izteikties tik tieši uzrunā skatītājus.”; „Jura Utāna māksla ir kā paša dzīves dublieris, kas veido viņa estētisko pieredzi.”; „kā redzams mākslinieka darbos, arī nepievilcīgas lietas var personificēt citā gaismā un padarīt estētiskas.”; „Manuprāt, optika ir viens no piesaistes veidiem, kas uzrunā skatītāju, rosina

filosofiskas sajūtas un domas. ”; „Sirreālo tēlu mērķis ir piesaistīt cilvēku un savā veidā kaitināt, likt aizdomāties par to, kāpēc tas ir parādīts tieši tā un kāds tam visam ir bijis zemteksts.”

Galvenā vērtība – „Izstādes apmeklējums liecināja tikai par to, cik oriģināli un neatkārtojami ir mākslinieka darbi, tie nepavisam neatstāja mani vienaldzīgu, atgādināja to, ka vēl joprojām piemīt spēja brīnīties par redzēto, par tehniku un izstrādātajiem smalkumiem, tēlu kopā salikšanu un krāsu spēlēm.”

Recenzente P

Personības raksturojums – mākslinieks

Mākslinieka vēstījums – „Izstādē risinās cīņa ar ļauno apkārtējo vidi. Tā nav izstāde, uz kuru atnākt atpūsties, bet kura liek mums domāt. Darbos redzams zinām izmisums par notiekošo mūsu ikdienā. Reālistiskas ainas savijas ar sirreāliem tēliem, ironiskiem komentāriem par tehnokrātisku sabiedrību un cilvēku kā mehānisku lelli. Tie ir greizo spoguļu un „fotošopā” nogludināti/sakropļoti sabiedrības vaibsti.”; „Lielu interesi un daudz jautājumus radīja stūrītis ar Utāna aktu-pašportretu sēriju. Pēc paša autora vārdiem, uzdrīkstēties bija grūti. Tas nav tā, ka vienā dienā nolem, un ar prieku sāc gleznot. Tam ir vajadzīgs laiks, lai pierastu pie domas un pārkāptu pāri kaut kam personiskam. Kaut arī sākums idejai bija pavisam vienkāršs. Savā Imantas dzīvoklī vasaras dienas svelmē gleznojot bija izģērbies un fotografēja savu seju, lai izmantotu savus portretus darbos. Tā nolēma arī sevi nofotografēt. Tā pagāja laiks līdz uzdrīkstējās sevi arī uzgleznot, kas, manuprāt, ir sanācis ļoti labi un pārliecinoši, kaut katrs tā mācētu.”

Galvenā vērtība – „Noskatoties un pārdomājot izstādes darbus, gribas jautāt, vai mēs tiešām radam tādu haosu šajā pasaulē. Tik daudz taču ir skaistā uz zemes, tomēr mūsu darbi un domas ir tādas kādas ir. Mēs varam norobežoties no citiem, likties sev skaisti, bet diemžēl tas mūs nerotā. Juris Utāns mūs uzrunāja caur gleznām savā personālizstādē, ko domā par apkārt notiekošo. Katrs no mums to var parādīt sev pieņemšanā veidā. Galvenais nebūt vienaldzīgiem!”

Recenzente R

Personības raksturojums – „Mākslinieks Juris Utāns pats par sevi ir spilgta personība.”

Mākslinieka vēstījums – „Viņš neglezno skaistas kartiņas, ko pielikt pie sienas viesistabā. Viņš glezno ļoti izteiksmīgas, krāsainas lielformāta gleznas, kuras ataino sabiedrību savīļņojošas jomas, kas nerada komfortu, bet tracina un uzbudina izstādes apmeklētājus.”;

„Utāns glezno sociāli aktuālo, bieži vien ikdienišķo, taču viņš uz šīm lietām paskatās nedaudz no citas puses.”; „Mākslinieks, apvienojot sirreālo un reālistisko, filosofē par dzīves pamatvērtībām.”

Galvenā vērtība – „Vienaldzīgs nepaliks neviens.”; „šo izstādi ieteiktu apskatīt arī cilvēkiem, kam neliekas pieņemams mākslinieka Jura Utāna gleznošanas veids, jo ļoti interesanti paskatīties uz mazliet savādāku dzīves uztveri un redzēt ikdienišķas lietas savādākā gaismā no mākslinieka skatu punkta.”

Recenzente S

Personības raksturojums – Mākslinieks

Mākslinieka vēstījums – „Reālistiskas ainas sirreālos tēlos. Darbu nosaukumi tikai pastiprina vēlmi iedziļināties sižetā.”; „Caur mākslu pasniedzis pretrunīgu informāciju. Ironiski un kritiski attēlojot aktuālāko politiskajā un sociālajā dzīvē. Tajā pašā laikā lieliski spējis pasmieties par sevi. Ļoti labi demonstrējot savos aktos – pašportretos.”; „Raksturotu izstādi kā agresīvu, enerģijas pārpilnu uzdrošināšanos.”

Galvenā vērtība – „viena no vērienīgākajām un pretrunīgākajām pēdējā laika izstādēm.”; „izcila savā gleznošanas manierē un meistarībā, ironijā sarkasmā, sirreālismā un patiešām ir spējusi nokaitināt konservatīvākos mākslas pazinējus un mīlētājus. Tā nav aizspriedumaina latvieša mājokļa interjera dekorācija, bet gan lielformāta ekspozīcija „Arsenālam”. Aprobežotībai nav vietas”; Izstādes koncepts cilvēkos izraisījis dažādas emociju sajūtas – nepatiku, nicinājumu, izbrīnu, interesi, sajūsma. Pretrunīgus vērtējumus, uzslavu un kritiku. Māksla ir mūsdienīga. Bet ne vulgāra. Neizprotamā veidā tajā ir apvienots estētiski skaistais un neglītāis – „Māmiņa” un „Mans pleiboja ruksītis”. Utāns patiešām ir gleznojis un uzvarējis, jo vienaldzīgo nav, ir tikai sajūsma un nokaitinātu cilvēku saucieni.”

Recenzente Š

Personības raksturojums – „mākslinieks atkailina un atklāj savu skatījumu, izjūtas un viedokli”

Mākslinieka vēstījums- „sakāpinātā un intensīvā pasaules izjūta bija tas, kas pārsteidza”; „izstādītie darbi mani nespēja apmānīt ar košajām krāsām, bet tieši caur to triviālumu nodeva man nepārvaramas, smagnējas realitātes izjūtu, kas atspoguļo nevis to, ko redzam, bet to, ko jūtam. Portreti ar mehāniskajiem zobratiem nesa ideju, par sabiedrības iestatītiem prātiem, kur nobīdes no normas noved pie sabrukuma, kur visas domas un vēlmes ir jau iepriekš pateiktas, kur cilvēks ir tāda pati rūpnieciska prece kā veļasmašīna, pielāgota pēc vajadzīgā standarta, bet bez individuālas izvēles iespējas”; „neviens nezinām, kas mūsos ir brīvs, kas iestatīts”;

„smeldze un rūgtums par citu brīvību – tautas brīvību”; „raisīja vēsturiskumu un laika izjūtu”; „lika kārtējo reizi izspēlēt sāpīgi latviešu - krievu attiecību spēli”; „intensīvi uztvēru un izjutu sistēmas, absurda un smeldzes klātbūtni”; „Varu tikai priecāties, ka mākslinieks izvēlējies psiholoģiski un sociāli svarīgas idejas pār dekoratīvismu vai tehniskiem, stilistiskiem eksperimentiem.”

Galvenā vērtība – izaicinājums ; „ļauj izvērtēt, kādā pozīcijā katrs atrodamies attiecībā pret atkailinātu, bezkaunīgu(izceļu apzīmējuma pozitīvo pusi) cilvēka ķermeni”; „kailums, atkailināšanās un patiesums ir tie vārdi, kurus varu attiecināt uz izstādi kopumā”; „sajutu sirreālisma un tematikas spēku”; „caur darbiem strāvoja personiskums un nepārtraukti tika dota sarunai”; „Nevienam ainavu, lai arī cik ievērojamu vai vēsturiski nozīmīgu nevaru pielīdzināt Utāna darbu spēkam, kas arī ir pamatā manam uzskatam, ka dzīve kļūtu skaistāka un vieglāka, ja pie sienas karātos Monē vai Purvītis, kamēr Utāna darbi atgādina smagu cīņu, kas jāizcīna. Taču tas, ka šie darbi nekad nebūs tikai dekorācijas, piešķir tiem jēgu un vērtību.”

Recenzente T

Personības raksturojums – „darbos spilgti izpaudās Jura Utāna personība” ; „Mans mērķis ir kustināt sabiedrību un kustēties pašam”, atklājot izstādi, sacīja pats J. Utāns”

Mākslinieka vēstījums – „mākslinieks filosofē par dzīves pamatvērtībām”; „attieksme pret dzīvi, spilgts, es pat teiktu spēcīgs pārdzīvojums, spējis eksistenci un faktus pārvērst par savas emocionālās attieksmes priekšmetu”; „interpretācija par mūsdienu sociālo slāni”; „spējis traģisko pārvērst komiskajā, nedaudz attālinājies no ikdienas, veidojot ironiskas un absurdas kombinācijas”

Galvenā vērtība – „Utāns ir spējis skatītāju neatstāt vienaldzīgu, jo pēc šīs izstādes ir gūtas spēcīgas emocijas”; „biju sajūsmā un patika. Izjutu spēcīgu estētisku baudījumu, ne brīdi neizjūtot nepatiku vai diskomfortu”

Recenzente U

Personības raksturojums – „Mākslinieks dzīvo pats bez robežām”

Mākslinieka vēstījums – „Popārta stilā. Ekshibicionisms. Agresīva manifestācija, lai izraisītu dusmas, diskomfortu, izsitot no līdzsvara”; „Runā par lietām par kurām jau visiem ir savs viedoklis un bieži aizspriedumains” „Mākslinieks gribējis parādīt, ka katram ir divas dabas, jo abas ir vienādas un grūti atšķirt kura ir kura”; „Darbi uzrunā tiešā veidā, bet ir apslēpts nodoms”; izsauc uzbudinājumu; „parādot to, ko mums noklusē mediji un cik viegli tie ir uzpērkami.”

Galvenā vērtība – „Darbi liek katram ieskatīties līdz savai aizspriedumu robežai” Neatstāj vienaldzīgus; „nav liekulīgi un runā paši par sevi”

Recenzents Ū

Personības raksturojums – mākslinieks, „atcerējos visas sarunas ar Juri Utānu, kad kopā apmeklējām skolas trenāžieru zāli, brīžos, kad lekciju laikā viņš izvērtēja mūsu darbus, kā arī plenēros pavadītais laiks dažādās diskusijās gan par mākslu, gan dzīves vērtībām. Un pēkšņi šīs izstādes laikā katrs viņa teiktais vārds ieguva pavisam citu perspektīvi un dzīves atziņu”

Mākslinieka vēstījums – „mūsdienu aktualitāšu interpretācija, liekot uzsvaru gan sabiedrībā, gan politikā notiekošajiem iracionālajiem procesiem”; „haotiski ataino grafiski spilgtu neracionālu, pat neiespējamu vidi”; „kā pats mākslinieks ir teicis – „Pirms apskatiet darbu, izlasiet nosaukumu un gadu, kad gleznots”; „daudzos darbos lūkojoties spilgti atmiņā ataut konkrēti notikumi, vai sabiedrībā atpazīstami personāži, to darbības vai darbu sekas, sabiedrības viedoklis un masu mēdiju radītā ažiotaža gar konkrētiem atgadījumiem”

Galvenā vērtība - atklātība un tiešums, „labākā un visdziļāk aizskarošā mākslas darbu izstāde”; „emocionāli un garīgi spilgtākais ceļojums, kura laikā es nonācu pie daudzām pagātnes un tagadnes atziņām un guvu jaunu skatījumu nākotnei”

Recenzente V

Personības raksturojums – „Autors pats ir visnotaļ savdabīga personība”

Mākslinieka vēstījums – „atspoguļo to, ko viņš domā, pārdzīvo, par ko interesējas un kas šķiet nozīmīgs, paradoksāls”; „Dominē gleznieciskā meistarība, fotoreālistiskums un autora ideja un sajūta, ko viņš ar katru gleznu ir vēlējis pateikt. Gleznas nav nomācošas vai nepatīkamas arī tādēļ, jo autors viscaur izstādē pauž ironiju un vieglumu”

Galvenā vērtība – „Manuprāt, Juris Utāns ir radījis izcilus mūsdienu glezniecības šedevrus” „Gleznas ir aktuālas, krāsainas, šokējošas, filosofiskas un oriģinālas”; „Esmu sajūsmā par šo izstādi, ja es varētu atļauties iegādāties Jura Utāna gleznas, noteikti pakārtu kādas trīs gleznas savā dzīvoklī. Visas gleznas ir vienreizējas, skaistas, personiskas un, manuprāt, pat ģeniālas.”

Recenzente Z

Personības raksturojums – „mākslinieks pasmejas arī pats par sevi”; „vairāk šokētu un pārsteigtu, ja Utāns būtu sagleznojis ainavas un klusās dabas ”

Mākslinieka vēstījums – „paudiv viedokli par pastāvošo kārtību valstī, par politiku, nacionālo situāciju”; traģiskais un komiskais vienuviet; „Utāns, kā parasti, iedzeļ sāpīgajā vietā bez žēlastības, un liek atvērt acis”; „Mākslinieks visus ir izģērbis gan tiešā, gan pārnestā veidā”;

Galvenā vērtība – „Izstāde liek izrauties no ikdienas un atver mums acis uz reālo pasauli, liek paskatīties uz lietām, kurām mēs pat varbūt skatīties negribam” „Kopumā uzskatu, ka šāda māksla ir ļoti vērtīga un veselīga, tā liek cilvēkam domāt”

Recenzente Ž

Personības raksturojums – „Utāns kā mākslinieks ir spēcīgs

Mākslinieka vēstījums – „uzdrīkstēšanās, spēja izteikt savas domas, emocijas ar skaļi uzrunājošiem vārdiem, kas cilvēku izsit pirmajā momentā no komforta zonas”; „radot cilvēkam pārsteigumus, pārdzīvojumus un estētiskā apspriešanu ar līdzcilvēkiem”; „Pretstats ikdienas mākslai, pretstats akadēmiskajai glezniecībai” ; „Mākslinieks saista ar ikdienu, politiku, sociālo situāciju, ar modernizāciju”; „sava veida spēlēšanās ar ikdienas traģisko to parādot citādāk”; „it kā cita pasaule, nepierasta, brīžiem izaicinoša”

Galvenā vērtība – „darbi uzrunā īpaši nerēķinoties ar cilvēka reakciju. Patiesībā tie cilvēku kaitina, lai tie izkristu no savu komfortablo izjūtu iegrozītās vides”

Recenzente Q

Personības raksturojums – Pasniedzējs un mākslinieks; izcila personība ; „mācoties pie viņa rodas gandarījums, bauda no mākslas”; „Viņš iedrošina, sapurina, liek uzdrošināties un nebīties, ceļ pašapziņu”; „Kā personība J. Utāns ir kļiedzošs, ļoti atklāts, paties un varētu pat teikt , ka šokējošs – gan reizēm izskatā, izteicienos pilnīgi noteikti” ; „Taču izstādes atklāšana atklāja vēl dažas viņa pavisam apslēptas un ikdienā nepamanītas īpašības – sentimentālisms un aizkustinājums. Nekad nav manītas šīs viņa īpašības, vienmēr ir dominējusi bravūrība un pārliecinātība. Mākslinieks sakot savu uzrunu, bija ļoti saviļņots un uztraucies. Emocijas bija ņēmušas virsroku”; „tas bija gaidāms, ka tik izcilam māksliniekam un pasniedzējam ir tik daudz atbalstītāju, piekritēju un cienītāju”; „mākslinieks nav veltījis laiku un aktīvi strādājis. Var tikai apbrīnot viņa spēju to darīt un apvienot ar darbu Universitātē”; „aktīvs riteņbraucējs, tāpēc, gan sports, gan anatomija māksliniekam ir tuva”; „Mākslinieks ir pašā pilnbriedā, pašā radošajā plaukumā. Mēs vēl sagaidīsim no viņa daudz. ”

Mākslinieka vēstījums – „gleznas runāja pašas. Tās nepārprotami skaļi kļiedza un arī gaviļēja”; „par spilgtu mēdiju atspoguļojumu, mūsdienu problēma aktualitāti un skandalozitāti”; „kļiedzoši, biedējoši tēli, sāpīgas un asas tēmas, kas tomēr neliecina par neestētiskumu”; „pilnīgi noteikti kaitina un uzbudina”; „pauž savu sašutumu, agresiju un attieksmi”; „izmantoti tādi paņēmieni, kas interesē un rosina izzināt un izmēģināt”; „ikviens no skatītājiem var mākslinieka darbos var saskatīt kaut ko savu un sev tuvu, saprotošu un aktuālu”.

Galvenā vērtība – „tā ir izcila vērtība – uz milzīga izmēra audekla apvienot lielos kontrastu laukumus un formas ar smalkām detaļām un niansēm”; „tā vien gribas ķerties pie krāsām un audekla un vienkārši ļaut vaļu emocijām, sajūtam un pārdzīvojumiem, kas meistarīgi izdodas māksliniekam”; „neatstāj vienaldzīgu nevienu skatītāju”; „pa gabalu aplūkojot darbu, lieli laukumi, bet pieejot tuvāk – perfekta anatomija un uzbūve. Mūsdienā māksliniekiem tas ir liels retums, kad tiek apvienots gan raupjais un lielais ar perfektumu un precizitāti”; „īsts piemērs no kuriem der mācīties”

Recenzente W

Personības raksturojums – Tik rosīgais pasniedzējs ; „visam pa virsu kā putukrējuma ķirsītis pats mākslinieks”

Mākslinieka vēstījums – „sajūta iekšā bija, ka esmu nonākusi filmā „zāģis””; „nezūd sirreālā sajūta, bet tā kļūst vieglāka”; „dažādu savdabīgu, ikdienišķu, nepatīkamu faktu atspoguļojums” ; „mijās mīļums ar baisumu, reālais ar nereālo, cilvēciskais ar dzīvniecisko”

Galvenā vērtība – „no izstādes laukā ar pilnu galvu nesaprotamu sajūtu, kas pierāda, ka mākslinieks ir panācis sev vēlamu rezultātu – uzbudinājumu skatītājā – domājams , ka vienaldzīgs nepalika neviens!”

Recenzente Y

Personības raksturojums – „par huligānu viņš nekļuva, bet par negantnieku gan”; „mākslinieks ir atradis savu nišu, kurā izspēlēties kā vien labpatīkas”

Mākslinieka vēstījums – „ar šausmām jāsecina, ka tie viss nav kaut kādi vājprāta cilvēka murgi, bet gan mūsu laika realitāte, uzgleznota tieši tāda, kāda tā ir būtībā, bez tā lieliskā garnējuma, kas piesegtu visas neglītās detaļas”; „superagresīva, tai ir agresīvs saturs, agresīvas krāsas, agresīvi kontrasti”; „neparasti latviešu auditorijai”

Galvenā vērtība – „apliecinājums tam, ka ir iespējams uzvarēt vēlmi izpatikt katram ledeņcukursaldmes nolieta skaistuma pieprasošam garāmgājējam, ka ir iespējams pasmieties par sevi un savu laikmetu”; „ievērtības cienīgs pieturpunkts Latvijas mākslā”

Recenzente X

Personības raksturojums – mākslinieks

Mākslinieka vēstījums – Patīkams pārsteigums; ļoti trāpīgi un drosmīgi; „strīdīgs izteiksmes veids, bet tas neatstāj vienaldzīgu”; „sociāli aktuāli ar lieliem zemtekstiem”; „Arī neglīti tēli darbos ir izcili spilgti atveidoti, ka darba iespaidā pazūd jēdziens „neglīti”. Tie ir skaisti ar savu spilgto spēju izteikt darba domu. Pat neizlasot darba nosaukumus ir viegli uztvert darbā attēloto vēstījumu. Cauri vijas smalka ironijas stīga, kas ir savdabīgi un man pieņemami. Trāpīgi tēli rada interesi pārcilāt Latvijā apkārt notiekošo.”

Galvenā vērtība –; „māksliniekam ir izdevies uzrunāt un likt apstāties pie saviem darbiem un aizdomāties”; „apmeklēju izstādi trīs reizes un katrā no tām ieguvu jaunus iespaidus un emocijas ”; „Tā kā man gribējās apmeklēt šo izstādi atkārtoti, tas lika aizdomāties un iedziļināties, strīdēties ar sevi par izpildījumu un atstāja savu artavu manā izaugsmē un dzīves uztverē”; „iekustināja mani un manus draugus, ar kuriem apmeklējām izstādi, uz diskusijām un domu apmaiņu. Radā ideja pārcilāt savu pamatvērtību attēlošanu savās izpausmēs”

Recenzente XA

Personības raksturojums –mākslinieks; gleznotājs; „apskatot gleznas, mākslinieka profesionalitāte spraucas laukā pa visām malām.”; „mākslinieks nenoliedzami ir sociāli aktīvs”; „viņš it kā noraugās visā ar iluzoru skatienu no augšas kails un „tīrs”, atvērts visam”; „otas virtuozs”

Mākslinieka vēstījums – provokatīvs; padodas dažādām interpretācijām; „izpaužas zīmēs un simbolos izmantojot sirreālas un reālistiskas glezniecības principus”; „liekot skatītājam koncentrēties, lai izprastu un interpretētu mākslinieka vēstījumu”; „agresīvi un šokējoši gleznojis mūsdienu cilvēku galvās notiekošos procesus, stresus, jaunās elektroniskās domāšanas ienākšanu”; „laika neizbēgamais ritējums”; „cilvēka stresu mūsdienu pasaulē”; „morālo un garīgo degradāciju ar apšaubāmiem ētiskiem ideāliem”; „gan ekonomiski un politiski jautājumi, gan cilvēka iekšējās problēmas”; „liekot aizdomāties par politiku divkosību un nepatiesumu”; „ar ironiju attēlojis dažādas sabiedriskās sociālās norises”; „mūsdienu ķermeņa kulta modi”; „paužot brīvu attieksmi un parādot, ka viņam jau nu nav nekā slēpjama”; „absurdas sižetiskas kombinācijas”; „vēstījums ir agresīvs, bet krāsu gamma mierīga”

Galvenā vērtība – „liek aizdomāties par pasaulē notiekošajiem procesiem”; „Juris Utāns ir spējis rast kompromisu un atkāpjoties no ikdienišķām normām un paraugiem, radījis mākslu, kas šokē ar savu ziņu, ko nes, gan ar atklātību, gan ar spēju tam visam būt vienā darbā kopā ar skaistumu”

Recenzente XĀ

Personības raksturojums – „Šo mākslinieku ļoti cienu, un man ļoti patīk viņa darbi, gribētos pašai sev atrast kādu tādu rozīnīti kā viņš ir to atradis sev”; „Gribas arī sev atrast kaut ko ar ko izcelties un uzdrīkstēties kā šis mākslinieks”

Mākslinieka vēstījums – „neparasti, izaicinoši un tur ir attēloti neparastākie savienojumi bieži vien”; „skaļi un drosmīgi”; „viss attēlots tieši tā kā arī ir”; „neglīto un estētiski nepieņemamo ir padarījis skaistu savā gleznā”; „saskatāma arī ironija”; „īsts pārbaudījums tiem, kas auguši konservatīvākā vidē”

Galvenā vērtība – „Gribas uzklejēt visai iestīvinātajai sabiedrībai, un izdarīt kaut ko tādu, lai vecās tantiņas un visi mietpilsoņi šausmās aizsedz acis. Domāju, ka šī izstāde panāca šādu efektu”; „darbos ir kas tāds, ko citi mākslinieki neatļaujas”; „lielisks piemērs tam, ka cilvēkiem nevajag būt stīviem”; „gribētos, lai vairāk būtu tādu mākslinieku ar tādu uztveri un estētisko gaumi.”

9.2. Intervijas ar studentiem

Respondente AA Intervijas datums -30.04.2015. laiks 9.00. ilgums 11:38 Dzimums – Sieviete
1.Vai Jūs Juri Utānu raksturotu pēc sekojošiem rādītājiem: brīvi domājošs cilvēks, spilgta personība, elks, padomdevējs, ekspresīvs, radošu ideju ģenerētājs, drosmīgs, harizmātisks, gudrs, talantīgs, bez kompleksiem, cilvēks ar spēju pasmieties? Kā tas, Jūsprāt, izpaužas Jura Utāna pedagoga darbā?

- Visam piekrītu, izņemot pedagogu, par pedagogu es viņu uzskatu, bet viņu par pedagogu var uzskatīt cilvēki, kas var pieņemt kritiku, un, kas, kuri, pag es tūlīt mēģinu sakopot domas, es esmu četras stundas gulējusi, jā tāpēc kad mums pieņemsim bijusī kursa biedrene, kura pie mums agrāk mācījās un nespēja diezgan uztvert to, ko viņš saka, jo viņam ir diezgan asi tie izteicieni, un viņa daudzreiz teica, kāds viņš var būt pedagogs, un tādā ziņā, ka citu viedokļi ar manu viedokli var arī nesakrist, jo es uzskatu jā, tāpat visam es piekrītu. Viņš ir tā kad, pirmkārt, viņš ir brīvdomājošs, un tas, ka viņš spēj, mani atraisīt ka man vairs nebija bail, un negribēšana iet uz zīmēšanu, teikšu godīgi, agrāk es muku prom vienmēr, tad tagad es kaut vai slikti zīmēju, bet es eju, pieņemsim darba zīmējumus, perspektīvas un cilindrus, elipses. ... Kā elks, nezinu vai kā elks, bet tas, ka viņš ir tik daudz ko sasniedzis un viņam ir tik brīva tā domāšana, tad jā, ļoti tā..

2.Vai Jūs Jura Utāna darbi ietekmē pēc šādiem rādītājiem: provocē, liek pasmaidīt, šokē, liek aizdomāties, veicina patriotismu, liek analizēt, uzdot jautājumus, liek iejusties mākslinieka lomā, rada pārsteigumu, iedvesmo, raisa iztēli, veido viedokli, uzrunā ar stāstu, saturu, sižetu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem? Kā Jūs to Jūtat?

- Ir tā, ka es pirms man viņš bija pedagogs, es biju uz Arsenāla izstādi, un es diezgan tiku šokēta, mums vajadzēja, mums vajadzēja rakstīt recenziju par viņa izstādi un darbus ieraugot tie bija lielformāta, tas jau bija viens, kad paņēma mani kā skatītāju, un šokēja daži darbi, kur es nebiju domājusi, kad tā var gleznot pedagogs, bet nu viņš ir mākslinieks vairāk nekā pedagogs es uzskatu, un pēc tam, kad man vēl bija bail no viņa,(smejas) sākumā, kad mēs gājām uz gleznotavu, gleznot, kad viņš vēl nebija pasniedzējs, bet, pēc tam, kad viņš man bija pasniedzējs tad jā, ir tā, ka tie darbi tiešām iedvesmo, parāda to, ka var jaukt mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, un ar tik daudz ko pastāstīt, ar , izlikt sevi darbā ar to patriotismu saistībā, viedokli par to, kas notiek pasaulē un par karadarbību kā tādu, tas liek aizdomāties. Tāpat, jā viņš ļoti spēj, ietekmēt.. nē.. radīt to , ka man tie darbi liek pārdomāt realitāti un tai pašā laikā, kad brīžiem slima fantāzija...

3. Vai Jūsos Jura Utāna darbi rada tādas emocijas kā prieks, sarkasms, ironija, miers, smieklis, šoks, sajūsma, aizgrābtība? Kuros darbos un kādas emocijas rodas?

- Pārsvarā rodas šoks, bet.. un tādas negatīvas, bet nevis, ka es skatos un man nepatīk tas darbs, bet es skatos un mani pārņem tādas.. dēļ tā darba tādas negācijas, tāpēc, ka ir attēlots, ne tikai estētiskais. Un tad ir tā, ka tāds patīkams riebums.. teikšu tā (smejas). Atmiņā ir palikuši tur, kur viņam bija tie rozā, tie spilgtie, kur bija tie neona toņi, kur bija tie vairākie cilvēki – Anatomiskās improvizācijas, sajūsma, kas ir par to tieši par to Kara ciklu, cik es parējos darbus vēl atceros, tad tie pēdējie, ko viņš rādīja, tie skrējēji, kur tās kaijas (smejas).. Arsenālā man bija desmit minūtes tai izstādei, jo vērās Arsenāls ciet un es skrēju garām visam un mēģināju, kaut ko satvert (smejas).. jo man bija jāraksta tā recenzija, bija pēdējā diena.. Patika lielā izstrādātā muša uz zelta fona, bet es paskatos, o ir labi un skrienu pie nākamā darba.. jo man vairāk ir jāraksta..

4. Vai Jura Utāna darbībai Jūs saskatāt šādas galvenās vērtības kā: aktualitāšu atspoguļošana, neatstāšana vienaldzīgiem, sabiedrības uzrunāšana, spēja izdzīvot cauri laikam, stereotipu mainīšana, emociju radīšana, spēja veicināt kritisko domāšanu, atklātība, uzdrošināšanās, iedziļināšanās? Kuras vērtības, Jūsaprāt, izpaužas visspilgtāk? Kuras ir būtiskas Jurim Utānam, kā pedagogam?

- Tās, kuras Tu visas nosauci, tās arī ar tiem cikliem visas saistās, tā aktualitāte ar tiem politiķiem.. Katrs tas cikls, viņam ir tā, kad man nav tā, ka ai nē tas ir galīgi garām, tas viss iet līdzī laikam un parādās jaunas tehnikas un parādās vairāk tā kā viņš var pārsteigt skatītāju.. es vienkārši redzu mākslu un, ka viņš iet caur laikam un, ka viņš nav tāds pie viena un iesūnojis un tā kā pie viena stila, viņš mainās un ar to arī viņš, laikam uzrunā mani, tās visas krāsas un tie kontrasti... Tāpēc, ka pedagogam ir jādzīvo līdzī laikam! Nedrīkst būt aizvēsturiskam, un domāt pagātnes formā, oo, manos laikos bija tā, darīsim tikai tā, bezmaz vai vecā audzināšana. Tas ir ļoti apsveicami, ka arī tik cik viņš ir vecs, tik arī viņš ir tajā ziņā jauns, jo viņš spēj uz runāt un pārsteigt, ar to, ko viņš var izdarīt, un daudzi jaunie mākslinieki vispār nevar aizdomāties, kas ir nu tā es uzskatu, ka viņš ļoti konkurē ar visiem, to arī pierāda, tur, kur mēs bijām Kaņepē (Kaņepes kultūras centrs. L.K) tajā izstādē, ka tur visi, es tos darbus skatījos tos pārējos daudz, man bija tāds vat a fak, kas tur ir....(ķiķina) ok labi..

5. Kas ir ieguvums un paliekošais kā Juris Utāns ir iespaidojis, izmainījis Jūs, Jūsu uzskatus, priekšstatus, stereotipus ar savu māksliniecisko un pedagoģisko darbību?

- Ar māksliniecisko tādu, kad kā jau es minēju, kad es visu laiku izvairījos no zīmēšanas, jo divas lietas, kas man perspektīva un elipses nepadodas, un tāpēc

necentos neko citu darīt, bet viņš mani tā kā atvēra un ļoti patika iet uz zīmēšanas stundām, pašā sākumā, tagad ir miega problēmas (smejas), nu jā, bet tas, ka ļoti liels tā kā mani atvēra, ka viņš arī parādīja, nevis tā kā parādīja, bet man parādīja, ka es varu, ja es nevaru ar līniju, tad es varu ar krāsu to pateikt un tā. Un kā pedagoģisko, tas ka, kā viņš māca un kā viņš iesaka darīt, tas man paliek atmiņā ar to, ka var zīmēt dažādi, var arī mācīt skolēniem to, ka katrs ir atšķirīgs un katram savi tie plusi un tajā pašā laikā arī mīnusi, mīnusus apslēpt ar saviem plusiem.

6. Kā Jūs vienā vārdā raksturotu Juri Utānu?

- Viņš ir foršs, traks un foršs.

Respondente BB Intervijas datums -30.04.2015. laiks 9.15. ilgums 08:45 Dzimums – Sieviete

1. Vai Jūs Juri Utānu raksturotu pēc sekojošiem rādītājiem: brīvi domājošs cilvēks, spilgta personība, elks, padomdevējs, ekspresīvs, radošu ideju ģenerētājs, drosmīgs, harizmātisks, gudrs, talantīgs, bez kompleksiem, cilvēks ar spēju pasmieties? Kā tas, Jūsaprāt, izpaužas Jura Utāna pedagoga darbā?

- Tā kā jā, un tas izpaužas visā tajā kā viņš māca, kā viņš mums stāsta lietas, kā viņš tā kā ar savu pieredzi dalās, un ir ļoti patīkami klausīties viņā, un daudz kas no viņa tiek aizgūts un ir patīkami iet uz lekcijām tā tas arī atspoguļojas.

2. Vai Jūs Jura Utāna darbi ietekmē pēc šādiem rādītājiem: provocē, liek pasmaidīt, šokē, liek aizdomāties, veicina patriotismu, liek analizēt, uzdot jautājumus, liek iejusties mākslinieka lomā, rada pārsteigumu, iedvesmo, raisa iztēli, veido viedokli, uzrunā ar stāstu, saturu, sižetu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem? Kā Jūs to Jūtat?

- Atkarīgs kāds ir darbs, bet pārsvarā ir darbi, kas šokē ir kas iedvesmo un visnotaļ viņi ir ļoti interesanti un neparasti, liek domāt ko mākslinieks ir domājis tajā brīdī un kādas ir bijušas sajūtas, ir daži, kas uzrunā ar stāstu ir daži, kas ir tā kā tādi acīmredzami, bet kas jau visu gandrīz vai pastāsta, daži liek uzdot jautājumus.

3. Vai Jūsos Jura Utāna darbi rada tādas emocijas kā prieks, sarkasms, ironija, miers, smieklis, šoks, sajūsma, aizgrābtība? Kuros darbos un kādas emocijas rodas?

- Es tagad domāju par visiem tiem darbiem, man viņos ir dažādas sajūtas, droši vien tas pats šoks ir visos tajos, kur viņam ir tie ar kailumiem, nu aktu darbos tas sanāk, sajūsma un aizgrābtība bija tajos darbos es atceros, kur bija politiskie, kas bija Sudraba un tad bija tāda sajūsma, cik viņi tādi interesanti, ļoti līdzīgi un tādi patiesi darbi sanākuši. Un arī viss tas, ko viņš ar matiem dara, pilnīgi iedvesmo, ka var izmantot dažādus tos materiālus, un tiešām tāds interesants darbs sanāk. Ļoti daudzi

darbi ir palikuši atmiņā, visi tie darbi ar matiem un ieročiem, kas viņam bija tie Eifeļa torņi un karš, tie visi darbi tā kā visvairāk.

4. Vai Jura Utāna darbībai Jūs saskatāt šādas galvenās vērtības kā: aktualitāšu atspoguļošana, neatstāšana vienaldzīgiem, sabiedrības uzrunāšana, spēja izdzīvot cauri laikam, stereotipu mainīšana, sajūtu radīšana, spēja veicināt kritisko domāšanu, empātijas izraisīšana, atklātība, uzdrošināšanās, iedziļināšanās? Kuras vērtības, Jūsprāt, izpaužas visspilgtāk? Kuras ir būtiskas Jurim Utānam, kā pedagogam?

- Ļoti izpaužas aktualitātes, sabiedrības uzmanības visas tās lietas, tas, kas tagad notiek apkārt, un man liekas tas arī ir diezgan svarīgi, ka viņš nepaliek vienaldzīgs un mums tā kā atgādina, uzsver tās lietas, lai cilvēki apmēram zina, kas notiek apkārt un lai nav kaut kādi stereotipi arī, un viņš to visu tā tūri patiesi kaut kā. Un aktualitāšu atspoguļošana, sabiedrības uzrunāšana – mums būtu jāspēj to visu izdarīt, nu tā kā mācoties no viņa, kā arī spēja izdzīvot cauri laikam, stereotipu mainīšana, sajūtu radīšana, kritiskās domāšanas attīstīšana- tās arī būtu tās.

5. Kas ir ieguvums un paliekošais kā Juris Utāns ir iespaidojis, izmainījis Jūs, Jūsu uzskatus, priekšstatus, stereotipus ar savu māksliniecisko un pedagoģisko darbību?

- Mācoties pie viņa es esmu vairāk tā kā sapratusi, ka nevajag baidīties no lietām, ka vajag mēģināt, un, ka viss trakais var labi izskatīties, ka nevajag palikt pie tā viena – kaut kāda, ko sabiedrība varbūt ir pieņēmusi, bet, ka vajag darīt lietas un atklāt sevi un, ka caur to var arī daudz ko iemācīties, un jā esmu vairāk atbrīvojusies mācoties pie viņa.

6. Kā Jūs vienā vārdā raksturotu Juri Utānu?

- Ģēnijs

Respondente CC Intervijas datums -30.04.2015. laiks 9.22. ilgums 09:47 Dzimums – Sieviete

1. Vai Jūs Juri Utānu raksturotu pēc sekojošiem rādītājiem: brīvi domājošs cilvēks, spilgta personība, elks, padomdevējs, ekspresīvs, radošu ideju ģenerētājs, drosmīgs, harizmātisks, gudrs, talantīgs, bez kompleksiem, cilvēks ar spēju pasmieties? Kā tas, Jūsprāt, izpaužas Jura Utāna pedagoga darbā?

- Baigā tāda slavas dziesma(Smejas).. Vispār Jā!!! Es piekrītu absolūti katram vārdam tajā tekstā. Ir tā kad, man ir ko teikt par šito pagaidi.. (smejas) Ir tā kad pasniedzējs Juris Utāns (smejas) ir (pauze).. nu ir tā kad es teiksim nāku no mākslas vidusskolas, kurā man pilnīgi absolūti nokāva visu gribēšanu kaut ko darīt, jebko darīt, vienkārši

man pateica, ka Tu zīmuli turi nepareizi un krāsas Tu neredzi un vispār ej staigā un ko Tu vispār no sevis iedomājies, un tad kad.. Nu un arī pirmie kursi fakultātē bija tieši tādi paši, nu varbūt Tev vajadzēja uz juristiem iet.. Nu, bet tad, kad Utāns sāka pasniegt lekcijas, paliek pilnīgi savādāk, tas kad viņš redz katrā no mums to, kas sanāk un viņš ar varu to visu velk ārā un ir Šausmīgi viegli un parādās uzreiz entuziasms un azarts kaut ko darīt un mēģināt kaut ko skatīties, viņa tie kaut kādi izteicieni, ko viņš izmanto mācību procesā ir iegājuši jau gluži kā kaut kādi baušļi, kurus Tu pielieto un pat ne tikai kaut kādā radošā darbā, bet arī dzīvē ja, neatkārtošu, jo ne vienmēr viss ir ļoti skaisti, bet nu skaidrs (smejas), man fascinē tas, ka viņš kā pedagogs, teiksim, ka, nu viņš redz, ka mums katram ir savas spējas un ne vienmēr viņas visas ir vienlīdz augstas un vienlīdz labi sanāk, bet man fascinē tas kā viņš cilvēkiem kam tā kā mums ar mūsu netrenētajām acīm liekas, ka galīgi varbūt nekas nesanāk, viņš saka- nē, bet pasties, kā tas tur izdarīja to un to un neviens no Jums tā nav izdarījis un nu tā, ka tas man ļoti fascinē, tāda es pat nezinu, tāda laikam pat neskaitās objektīva pieeja, subjektīva, saprot lietas, nu jā.. piekrītu jā..

2. Vai Jūs Jura Utāna darbi ietekmē pēc šādiem rādītājiem: provocē, liek pasmaidīt, šokē, liek aizdomāties, veicina patriotismu, liek analizēt, uzdot jautājumus, liek iejusties mākslinieka lomā, rada pārsteigumu, iedvesmo, raisa iztēli, veido viedokli, uzrunā ar stāstu, saturu, sižetu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem? Kā Jūs to Jūtat?

- Nu jā ... (smejas) Pirmo reizi redzēju tos darbus, tā kā vispār pirmo reizi uzzināju par šādu mākslinieku, par šāda cilvēka eksistenci tas bija pirmajā kursā, kad bija viņa izstāde Arsenālā, mums lika uz viņu aiziet un es gāju kopā ar vienu no vidusskolas mīļu pasniedzēju un mēs tā kā ejam abas divas kopā un es tur tāda ieeju, un es pilnīgā šokā tās krāsas, viss tas viņš Tevi paņem, tas ka viņš tiešām pašokē pārsteidz, ā ja tā arī var! (smejas), pēc tam, kad sākām skatīties, tad man tur tā pasniedzēja – ārprāts, ārprāts, kas viņam galvā notiek, bet es - Bet viņam tik forši kaut kas galvā notiek! Kaut kas ir tik traks iekšā, man ļoti patīk un par tiem jautājumiem, par patriotismu, nu viņam tā pieeja tām lietām tāda....tāda viltīga, man patīk ļoti, ka viņam tie darbi ir tādi nu viltīgi, metaforiski un tā un tad var domāt un ļoti interesanti, kad viņš mums pats rāda un stāsta par saviem darbiem, ka Tu esi kaut ko jau tā kā padomājis par viņiem un tad viņš pastāsta kā ir īstenībā un tad Tu domā āa es kaut ko uztvēru vai āa es domāju pilnīgi savādāk (smejas) nu tā.. Ja jautājums ir par to vai patīk viņa daiļrade tad jā – ļoti..

3. Vai Jūsos Jura Utāna darbi rada tādas emocijas kā prieks, sarkasms, ironija, miers, smieklis, šoks, sajūsma, aizgrābtība? Kuros darbos un kādas emocijas rodas?

- Es laikam tikko visu pateicu (smejas).. atmiņā ir palicis, ļoti daudz kas atmiņā ir palicis - politiķu galvas un bij tur ar tām kaijām un galvām, nu bij tur tāds viens, un tad man patīk tiek modificētie cilvēki. Ironija un sarkasms – man, piemēram, fascinē tā viņa pēdējā , nē laikam tā nav pēdējā sērija, kur viņš par to Krimas tēmu taisīja ar tiem zaldātiņiem tos darbus un kad viņš sāka skaidrot, tad Tu tā bišķiņ apbrīno to tādu asprātību kā viņš to tā visu, nu kā var aizdomāties tā lai to forši tā pasaka, lai viesiem viss ir skaidrs uzreiz, bet tas ir tāda smalkā veidā ļoti uztaisīts, nu tas tādu baigo apbrīnu rada , nu cieņu – cieņu.

4. Vai Jura Utāna darbībai Jūs saskatāt šādas galvenās vērtības kā: aktualitāšu atspoguļošana, neatstāšana vienaldzīgiem, sabiedrības uzrunāšana, spēja izdzīvot cauri laikam, stereotipu mainīšana, sajūtu radīšana, spēja veicināt kritisko domāšanu, empātijas izraisīšana, atklātība, uzdrošināšanās, iedziļināšanās? Kuras vērtības, Jūsaprāt, izpaužas visspilgtāk? Kuras ir būtiskas Jurim Utānam, kā pedagogam?

- Viņš jau pats tā kā vienmēr uzsver, ka iet uz to provokāciju, to stereotipu laušanu, aktualitātes, tā pati Krimas sērija, politiķi un viss pārējais.. Tas ir atkarīgs, kā jau jebkurā vietā, dzīvē, tas ir atkarīgs no katra cilvēka, Tu vari iet skatīties uz to kā, oo smuka bildīte, kas ir tehniski ļoti jauki izstrādāta un Tu vari domāt par viņu un domāt kāpēc tieši tā, varbūt tur ir tiešam baigā patiesība, bet tas ir ļoti no katra cilvēka atkarīgs. Tās lietas, ko viņš savos darbos saka, viņas ir tādas... Nu nav tā, ka ļoti tādas specifiskas, cilvēki mēdz tādas ļoti personiskas lietas, nu gleznotāji pasniegt tādas ļoti, ļoti.. ka Tu tā kā skaties un ja Tev kaut ko skaidro Tu tāpat nesaproti, bet viņam viņas tādas globālākas tās lietas , kas visiem nū saprotamas un ja Tev prātiņš strādā, tas Tu domā par tām lietām tāpatās un pedagogam svarīgs... (smejas) viss ir svarīgs pedagogam...

5. Kas ir ieguvums un paliekošais kā Juris Utāns ir iespaidojis, izmainījis Jūs, Jūsu uzskatus, priekšstatus, stereotipus ar savu māksliniecisko un pedagoģisko darbību?

- Viņš ir iemācījis to ka kļūdīties ir ļoti labi un kļūdīties vajag, tas tā ja mēs par... un ne tikai par kaut kādu zīmēšanu, gleznošanu , bet vispār.. nū kā viņam ir tā zelta frāze – Nepamēģināsi - nezināsi, un tas ir tas, kas ir - nu tad mācies no kļūdām un saproti, un nevajag lieki kaut ko vilkt, kas nav velkams, nevajag glābt darbu, kas nav glābjams.. Nu ir viņš vērtīgs cilvēks mūsu dzīvēs es uzskatu, viņš varbūt reizēm bišķiņ par asu vai kaut kā tā, bet pie viņa tās atklātības būtības viss iet ļoti klāt. Varbūt ne visiem tas der, bet man tas noteikti der un patīk.

6. Kā Jūs vienā vārdā raksturotu Juri Utānu?

- Kāds, no kura ņemt piemēru.

Respondente DD Intervijas datums -30.04.2015. laiks 9.35. ilgums 06:37 Dzimums – Sieviete

1. Vai Jūs Juri Utānu raksturotu pēc sekojošiem rādītājiem: brīvi domājošs cilvēks, spilgta personība, elks, padomdevējs, gleznotājs, ekspresīvs, radošu ideju ģenerētājs, drosmīgs, harizmātisks, gudrs, talantīgs, bez kompleksiem, cilvēks ar spēju pasmieties? Kā tas, Jūsaprāt, izpaužas Jura Utāna pedagoga darbā?

- Jā viņu tā var raksturot, un pedagoga darbā tas izpaužas pa epizodēm, ir brīži, kad viņš sevi attēlo no mākslinieka puses, ir brīži kad no ekstravagantas personības ar literārām iezīmēm, dažādiem stāsti un pedagoģisko darba procesu tas diezgan izraibina izkrāšļo nav paredzamība ir dažādība tas kas skolēniem patīk, ka nav tās stagnācijas.

2. Vai Jūs Jura Utāna darbi ietekmē pēc šādiem rādītājiem: provocē, liek pasmaidīt, šokē, liek aizdomāties, veicina patriotismu, liek analizēt, uzdot jautājumus, liek iejusties mākslinieka lomā, rada pārsteigumu, iedvesmo, raisa iztēli, veido viedokli, uzrunā ar stāstu, saturu, sižetu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem? Kā Jūs to Jūtat?

- Jā šie darbi sākumā pārsteidz, ir daži, kas uzrunā, kas neuzrunā, tas atkarīgs no tā kādi darbi, un no tā cilvēka pieredzes, manas pieredzes, ja man ir aktuāla tēma, ko viņš ir zīmējis, tad uzrunā, ja nav aktuāla, tad kā estētisks baudījums tiek uztverts, tā tas varētu būt, tas atkarīgs no manas, cilvēka bagāžas, ja uztver tad viņam ir kaut kāds sakars ar to bijis iz dzīves.

3. Vai Jūsos Jura Utāna darbi rada tādas emocijas kā prieks, sarkasms, ironija, miers, smieklis, šoks, sajūsma, aizgrābtība? Kuros darbos un kādas emocijas rodas?

- Protams, kad staigāju pa Arsenālu pa izstādi tur bija katram darbam sava emocija un beigās tās emocijas tik daudz tur jāizmēta pa tiem darbiem, ir daži, ka Tu tiešām paej garām neko īpaši pat neizpaužot, bet ir tāds rozā darbs ar figūriņām, cilvēciņiem, kas lielformāta bija Arsenālā, izraisīja interesi, tu skaties no anatomijas puses, transformācijas, tas raisīja interesi – kā tas ir iespējams, kur viņš rada tādu ideju, kur viņš rāvis tādas ķermeņus pozas, bet nu citiem tas stāsts, kāpēc viņš tā darīja, kāpēc viņš tā nolika, tas ierastais, ko visi arī runā, tas paķer tevi līdzās un jā kāpēc tā ir, bet ja kas tikai mani, bez citu apkārtnes, ietekmes, tas bija tas rozā darbiņš ar anatomiskajām improvizācijām.

4. Vai Jura Utāna darbībai Jūs saskatāt šādas galvenās vērtības kā: aktualitāšu atspoguļošana, neatstāšana vienaldzīgiem, sabiedrības uzrunāšana, spēja izdzīvot cauri laikam, stereotipu mainīšana, sajūtu radīšana, spēja veicināt kritisko domāšanu, empātijas izraisīšana, atklātība, uzdrošināšanās, iedziļināšanās? Kuras vērtības, Jūsprāt, izpaužas visspilgtāk? Kuras ir būtiskas Jurim Utānam, kā pedagogam?

- Nu viņš manā izpratnē ir sociālais mākslinieks, viņš rāda sociālas problēmas, sociālas lietas, kas viņu tur pašu interesē, tas stils viņam ir tāds, ka viņš skatās, kas ir aktuāls tajā brīdī. Pedagoģiskajā procesā tas studentus – skolēnus veicina skatīties apkārt, kas notiek, ka to var attēlot mākslā, kā to var attēlot, tas ir tāds stimuliņš un nav daudz, kas tieši taista to sociālo mākslu un tie, kas taista dabasskatus un tā tālāk, tas ir kaut kas citādāks, te tu skaties tā kā žurnālā, tā kā ziņas lasīt, bezmaz vai visas tās lietas, kas tajā laikā bijušas aktuālas, visi politiķi, kas tajā laikā bijuši, kā izskatās tās pats vilciens, viņš tā kā ziņas tiem, kam nepatīk lasīt, kas ir aktuāls tad bijis.

5. Kas ir ieguvums un paliekošais kā Juris Utāns ir iespaidojis, izmainījis Jūs, Jūsu uzskatus, priekšstatus, stereotipus ar savu māksliniecisko un pedagoģisko darbību?

- Viņš kaut kā parāda to, ka visiem var pateikt kaut ko labu, lai arī dažkārt viņš pasaka ļoti daudz ko sliktu, viņam varbūt sliktas garastāvoklis un tamlīdzīgi. Jā, katrā darbā ir kaut kas labs, tas ir jāatrod, tas viņam ir jāatrod, Tu varbūt to nepamani sākumā, ai nu tur krāsa nav kārtība, bet nepaskatās, ka varbūt kompozīcija ir laba, viņš to pedagoģisko procesu ir ļāvis ieskatīties tā, ka jebkurā darbā ir kaut kas labs, lai kāda būtu Tava pieredze, vai arī nebūtu, katrā darbā ir kaut kas sliktas pie kā var piesieties. Iedvesmojis, jā tur krāsas un brīvība un citi pasniedzēji Tevi nevis atbrīvo, bet saslēdz ar uzdevumiem, pienākumiem, apziņu, ka Tu neesi nekas, viņš mums nesaka, ka Tu esi kaut kas, bet dod tādu iedvesmu, ka Tu esi cilvēks un cilvēki mācās, kas nekad nebūs līdz savai pilnībai un viņš nekad nebūs līdz savai pilnībai, tā ka nevajag visu tik ļoti ņemt pie sirds, tas ir mācību procesā vienmēr.

6. Kā Jūs vienā vārdā raksturotu Juri Utānu?

- Ekstravagants

Respondente EE Intervijas datums -30.04.2015. laiks 9.45. ilgums 07:19 Dzimums – Sieviete

1. Vai Jūs Juri Utānu raksturotu pēc sekojošiem rādītājiem: brīvi domājošs cilvēks, spilgta personība, elks, padomdevējs, ekspresīvs, radošu ideju ģenerētājs, drosmīgs, harizmātisks, gudrs, talantīgs, bez kompleksiem, cilvēks ar spēju pasmieties? Kā tas, Jūsprāt, izpaužas Jura Utāna pedagoga darbā?

- Viņš tāds arī ir kā Tu tikko noraksturoji. Nekautrējās būt personība un parāda sevi no visām savām pusēm, kāds viņš ir. Viņš neslēpjas, kaut kā nav iedomīgs un tāds draudzīgs. Viņš man šķiet tāds kādam pasniedzējam jābūt. Šķiet viņš ir tas viss un daudz maz tā kā ... Nu Tā kā Tu teici... nav nekas tur baigi spilgtāks.. Tu tieši noraksturojusi viņa personību esi ļoti labi

2.Vai Jūs Jura Utāna darbi ietekmē pēc šādiem rādītājiem: provocē, liek pasmaidīt, šokē, liek aizdomāties, veicina patriotismu, liek analizēt, uzdot jautājumus, liek iejusties mākslinieka lomā, rada pārsteigumu, iedvesmo, raisa iztēli, veido viedokli, uzrunā ar stāstu, saturu, sižetu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem? Kā Jūs to Jūtat?

- Viņš bieži vien tā kā pārsteidz, liek padomāt, tad Tu bieži vien pārdomā to savu kaut kādu izteiksmi, kā es varētu un kā varētu kādiem formātiem, dažbrīd šokē dažbrīd nē, jo bieži vien viņš.. tā kā pirmoreiz es ieraudzīju viņa darbus viņš ļoti šokēja, bet tad jau rodas tā kā pieradums, Tu jau vairs tā negaidi kaut kādu pārsteigumu, Tu jau esi iepazinis viņu.. Es tā kā pārdomāju, ko Viņš par to ir domājis, tad viņš ir arī pats stāstījis, ko viņš tur ir gleznojis, pieņemsim tās gleznas par kaiju un suni, viņš ir stāstījis ļoti daudz par to kaiju, es jau ieraugu to kaijas galvu un es zinu, kāds ir apmēram tas stāsts, tā kaija viņam ir tuva tāpēc viņa ir uz tās gleznas.

3.Vai Jūsos Jura Utāna darbi rada tādas emocijas kā prieks, sarkasms, ironija, miers, smieklis, šoks, sajūsma, aizgrābtība? Kuros darbos un kādas emocijas rodas?

- Ir gan sarkasms par visu to, kas notiek mūsu valstī, tieši tie portreti politiķu, man pašai no tās izstādes, kas bija Utāns glezno un uzvar , kur bija puisītis, kas mēdījās laikam, tur bija kaut kas par fišers un man palika atmiņā, jo man uzvārds ir tāds.. patīk ļoti tās spilgtās krāsas, jo viņš nebaidās teikt, ko viņš domā, tas man visvairāk patīk, jo bieži vien daudzi baidās no tā sava viedokļa, bet viņš tieši nē.

4.Vai Jura Utāna darbībai Jūs saskatāt šādas galvenās vērtības kā: aktualitāšu atspoguļošana, neatstāšana vienaldzīgiem, sabiedrības uzrunāšana, spēja izdzīvot cauri laikam, stereotipu mainīšana, sajūtu radīšana, spēja veicināt kritisko domāšanu, empātijas izraisīšana, atklātība, uzdrošināšanās, iedziļināšanās? Kuras vērtības, Jūsaprāt, izpaužas visspilgtāk? Kuras ir būtiskas Jurim Utānam, kā pedagogam?

- Galvenā vērtība no viņa puses ir tā, ka viņš rāda to, ko viņš dara un liek mūsu kritisko domāšanu tieši uz to, lai mēs aizdomājamies par to, ko viņš rāda un tā kā domājam, ko mēs varētu darīt, varbūt iedvesmoties un tamlīdzīgi, viņš mūs tā kā ieved tai savā pasaulē un parāda to pasauli, jo daudzi pasniedzēji tā nedara. Viņš ir ļoti emocionāls, stāsta arī savas personiskās lietas visādas un tas tā kā pietuvina viņam un es tā kā nebaidos no viņa, pieņemsim, jo, ja pasniedzējs ir ļoti tālu no Tevis, tas, ko viņš saka

tas viedoklis nav tik svarīgs, tā kā Utāns ir pietuvinājies sev, tad es tā kā uzreiz vairāk nemu to viņa viedokli vērā, tas man tā patīk.

5. Kas ir ieguvums un paliekošais kā Juris Utāns ir iespaidojis, izmainījis Jūs, Jūsu uzskatus, priekšstatus, stereotipus ar savu māksliniecisko un pedagoģisko darbību?

- Viņš ļauj vaļu tā kā sev, viņš neieliek rāmjos, viņš tā kā ļauj atrast sevi, ko es vēlos un kā man patīk darīt, tas tāds laikam galvenais, viņš Tevi neieliek tādā būrītī vai rāmī tā kā citi pedagogi to dara.

6. Kā Jūs vienā vārdā raksturotu Juri Utānu?

- Tāds ar melno humoriņu, sarkastisks, bet arī labā nozīmē.

Respondents FF Intervijas datums -30.04.2015. laiks 09:57. ilgums 11:08 Dzimums – Vīrietis

1. Vai Jūs Juri Utānu raksturotu pēc sekojošiem rādītājiem: brīvi domājošs cilvēks, spilgta personība, elks, padomdevējs, ekspresīvs, radošu ideju ģenerētājs, drosmīgs, harizmātisks, gudrs, talantīgs, bez kompleksiem, cilvēks ar spēju pasmieties? Kā tas, Jūsprāt, izpaužas Jura Utāna pedagoga darbā?

- Es droši vien viņu raksturotu kā pedagogu, kas izmanto nevis pedagoģisko pieeju, bet savu harizmu, kas būtībā no pedagoģiskā viedokļa nav tik labi, bet no tā lai kaut ko iemācītu un paliktu atmiņā tas ir labākais, manuprāt, un tur ir tāda ļoti ļoti šaura robeža starp to kādam būtu-būtu jābūt pedagogam un kāds ir labs pedagogs, un neapšaubāmi viņš ir labs pasniedzējs, nu tā kā labs mākslinieks, no pedagoga viedokļa, es baidos kaut ko komentēt... Varbūt ja mēs runājam par tādu klasisku pedagogu, tad viņš ir drausmīgs pedagogs, īstenībā, bet ja mēs runājam, par pasniedzēju, par pedagogu, kam būtu jā māca māksla, tad es domāju, ka īstenībā, mākslā nevarētu būt savādāki cilvēki, jo ja mākslā mēs esam piekāpīgi, ja mēs izsakām kaut ko labu un kaut ko sliktu kā tam būtu jābūt tad tas nestrādā, man liekas, ka būtu jābūt tik ļoti asam, konkrētam rupjam un nebaidīties par to, ka kāds students var uz Tevi apvainoties, vai turēt zobu, es nezinu, nu visu ko tur var darīt, tāpēc, ka Tu viņam pasaki kaut ko sliktu tāpēc, ka, manuprāt, mākslā ir vai nu labi, vai nu slikti un ja ir slikti, tad ir slikti, un man liekas Utāns ļoti labi prot, prot nodalīt, es pat teiktu, ka viņam mazliet, trūkst, tāpēc, ka pasakot, kaut ko sliktu viņš it kā, viņš it kā jūt, ka viņš ir pateicis, kaut ko sliktu un parasti visi tad tur stāv, visi, visi klusē, ir tāds klusums, neviens nestrīdas, un tad viņš it kā mēģina nu salabt, nezinu, man liekas ka viņam kļūst mūs žēl tāda nožēla, un tad viņš tā kā mēģina pateikt arī to labo, bet viņam īstenībā trūkt vēl lielāka tāda drastiskuma, ka viņš vienkārši mūs noliek, nu tā es domāju.

2. Vai Jūs Jura Utāna darbi ietekmē pēc šādiem rādītājiem: provocē, liek pasmaidīt, šokē, liek aizdomāties, veicina patriotismu, liek analizēt, uzdot jautājumus, liek iejusties mākslinieka lomā, rada pārsteigumu, iedvesmo, raisa iztēli, veido viedokli, uzrunā ar stāstu, saturu, sižetu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem? Kā Jūs to Jūtat?

- Skatoties uz Utāna darbiem es neteiktu, ka man nāk... kas redzu kaut ko ļoti oriģinālu, jo tās ir tās lietas, kas notiek sabiedrībā, būtībā zināmas, bet man patīk, ka viņš sakoncentrē vienā vietā, būtībā tās ir tādas sadrumstalotības, kur mēs dzīvojam, mēs it kā pieķeramies vienam, pieķeramies otram, bet skatoties Utāna darbos, jebšu tā ir izstāde, kā tas bija Arsenālā, tad tas ir tādā koncentrētā veidā, kas ir šausmīgi nogurdinošs un izsmel, viņš tā kā Tevi izsmel, bet tajā pat laikā man patīk, drīzāk man patīk kā viņš tās problēmas parāda tādā, liekas mazliet tādā smieklīgā veidā, it kā tas būtu kaut kāda izlikusi kafija, ņipa ohj.. kas tur tāds... tas tāds vieglums, tā tāda izsmējība caur to koncentrētību nāk, it kā tas ir koncentrēts un tad tāds viegls nolikts un it kā nekas jauns nepateikts, bet atkal un atkal tāds pārmalts un liekas tas izsmējīgums vēl vairāk ironizē, tas mani noteikti uzrunā, Utāna darbos tas, tas maigā ironija, tā es to nosaukšu, rozā ironija.(smejas)

3. Vai Jūsos Jura Utāna darbi rada tādas emocijas kā prieks, sarkasms, ironija, miers, smieklis, šoks, sajūsma, aizgrābtība? Kuros darbos un kādas emocijas rodas?

- Man vislabāk ir palicis atmiņā darbs pie uzvaras pieminekļa pēc devītā maija ir rīts un tās melnās vārnas, tas ir labi jūtams uz ko tas ir domāts un konteksts viss ir skaidrs un vieglā ironija, tas tāds, es pat nezinu kā to nosaukt, būtībā tas ir tāds mazs tāds dzēliens it kā Tu uz to visu skaties un Tev liekas Tev viss ir tik ļoti apnicis tas par ko runā nemitīgi un tur tāds mazs dzēliens, tāds kā bite, viņa tad tā drusku iedzeļ un tad tā tm ā.. un tas man.. noteikti ironija, ironija, kas nāk caur tiem darbiem, tāda viegla ironija par visu.

4. Vai Jura Utāna darbībai Jūs saskatāt šādas galvenās vērtības kā: aktualitāšu atspoguļošana, neatstāšana vienaldzīgiem, sabiedrības uzrunāšana, spēja izdzīvot cauri laikam, stereotipu mainīšana, sajūtu radīšana, spēja veicināt kritisko domāšanu, empātijas izraisīšana, atklātība, uzdrošināšanās, iedziļināšanās? Kuras vērtības, Jūsaprāt, izpaužas visspilgtāk? Kuras ir būtiskas Jurim Utānam, kā pedagogam?

- Man liekas caur Utānu tā paliekošā vērtība drīzāk tas būtu tas atspoguļojums cauri laikam, un es nezinu cik viegli vai grūti to būtu to kontekstu izprast tiem, kas dzīvos divdesmit gadus pēc mums, piemēram par to pašu uzvaras pieminekli, es domāju ka varbūt divas lielākās vērtības, viena tā paliekošā, ka var izsekot līdz kad kas ir bijis tas laika ritms un otra ka nevis likt par sevi kaut kā paskatīties tiem skatītājiem,

sabiedrībai nevis padomāt, bet drīzāk tā kā man liekas beidzot sajūst tādu tā kā, tās pat nav skumjas un tie nav smieklī, tas ir kaut kas pa vidam, tāds tā kā nu zini, kā kad Tev, piemēram, kad tev saplīst vāze un Te neko nevari darīt un Tu tāds apstājies un tā kā nu tikai noplāti rokas un visā tajā liekas, ka Utāns stāv tā kā virsū un tā kā pasmejas virs mums ha ha ha , viņš liek saprast, ka nu viņš par mums pasmejas, ka viņš ir tur iekšā, viņš nav augstāks par mums, bet viņš prot pasmieties par sevi un it kā par mums. Un, manuprāt, kas būtu vissvarīgākais tieši pedagogam, kā man, caur Utāna darbiem, kas man būtu svarīgākais, noteikti parādīt, ja es, piemēram, ja man vajadzētu kaut kādai savai audzināmai klasei es noteikti runātu par kaut kādām tām aktualitātēm, kas notiek sabiedrībā, tas būtu tāds, tad tam kam it kā vajadzētu būt, bet vairāk es viņus noteikti aicinātu skatīties to, kā to var parādīt, ka tas ir smieklīgi, ka visa mūsu sabiedrība, visi notikumi, tas jau kļūst smieklīgi, tas pat jau nav skumji, vai amizanti, vai šokējoši, tas, mēs kļūstam tā kā smieklīgi paši sevi un vispār viss notiekošais kļūst nu tā kā šitāds(noplāta rokas gar sāniem) vienkārši nolaižas rokas un drošvien ka tā viss notiekas un pāri visam ka kā .. nu jā...tā.

5. Kas ir ieguvums un paliekošais kā Juris Utāns ir iespaidojis, izmainījis Jūs, Jūsu uzskatus, priekšstatus, stereotipus ar savu māksliniecisko un pedagoģisko darbību?

- Noteikti tā kā pirms es sāku mācīties pie Utāna, es domāju, ka māksla, tas ir kaut kas tāds, ko pasniedz tikai akadēmijā, akadēmijas mūsu tumšajās telpās, puspagrabos, ierāvušies, sarāvušies ar kafijām tur skricelē, būtībā Utāns – tas bija tāds kā sprādziens, es pat neteiktu sprādziens drīzāk viņš kaut ko uzspridzināja sākumā un tad vienkārši noskatījos es un viņš kā tas viss kaut kā brūk un veidojas kaut kas jauns, kas noteikti bij kaut kas svaigs, tā ir nebaidīšanās, tā ir pastāvēšana par sevi, savu darbu, nebaidīties arī parādīt arī to, ka Tu esi muļķīgs un kļūdījies un atzīt to skaļi, un laikam tas pats pats galvenais ir, ka tas ir visu laiku process, ja agrāk vācoties tur pirmajosursos, es domāju, ka māksla, iešana uz mākslu Tev jābūt kaut kam gatavam rezultātam, tad Utāns man iemācīja, ka rezultāts viņš nekad īstenībā nav, viņš nekad nav sasniedzams, viņš ir tāda kā iešana, iešana, iešana, iešana, un to es tā kā redzu caur viņa darbiem, ka viņš rāda uz ko viņš iet, viņš seko līdz, viņš izmēģina kaut ko jaunu, piemēram, ar tiem matiem, tas ir tas piemērs, ka viņš nav iestrēdzis, viņš neatražo sevi, tas ir pats svarīgākais, ka nevajag atražot sevi, nevajag atrast kaut kādu savu untumu Tev var būt savs stils, bet ne kaut kāds tur untums uz ko uzkārties, tā ir tā iešana, tas ir tas mans lielākais ieguvums, ka vienmēr uz priekšu.

6.Kā Jūs vienā vārdā raksturotu Juri Utānu?

- (smejas) vienā vārdā..? jebkādā.. Brilles.

9.4.J. Utāna gleznu un pastmarku fotoreprodukcijas

„Tēva portrets” 1979. K./jt. 90x60

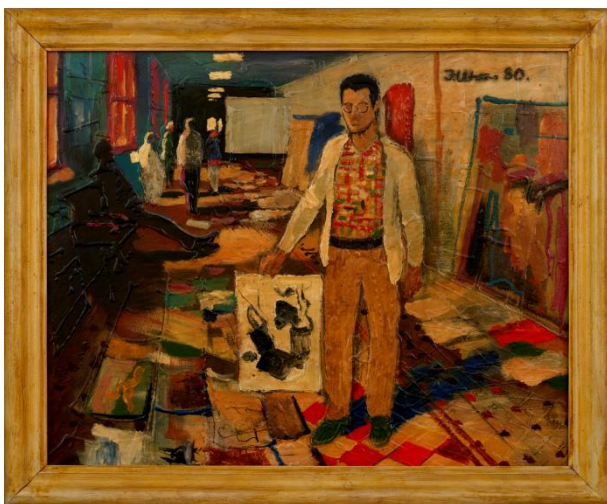
Pavasaris 1979. K./j.t. 85x60

Autobusā 1980. A./e. 80x100

„Krilatskā” 1980 k/ jt. 120x150

„AKADĒMIJĀ” 1980. k./j. T 60,5 X 75 (bez rāmja). Pašportrets 1981. K./j.t. 100x70

„Zemnieka portrets,,1981 k.jt 100X120

„Klusā daba ar vēžiem,,1981. k.jt. 100X120

Motokross 1981. K./j.t. 120x150

Pēc zvejas 1981. K./j.t. 100x130

Motora iestādīšana 1981 kartons/eļļa 160X180

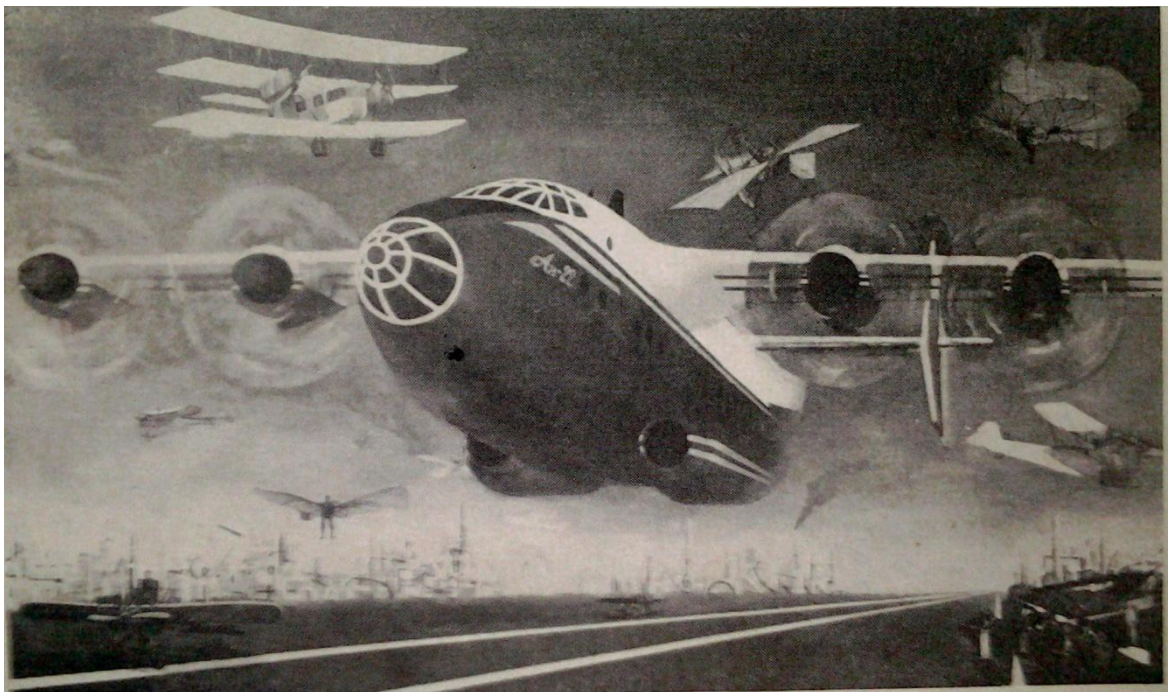
Izlietnes 1982 audekls/eļļa 160X180

Mākslas dienas Rīgā 1982 audekls/akrils 150x170

Pļavā 1982. A./e. 158x177

Aviācijas triumfs 1982. A./ k. 174x275

Mālpils ainava 1982. a./ a/ 140x80

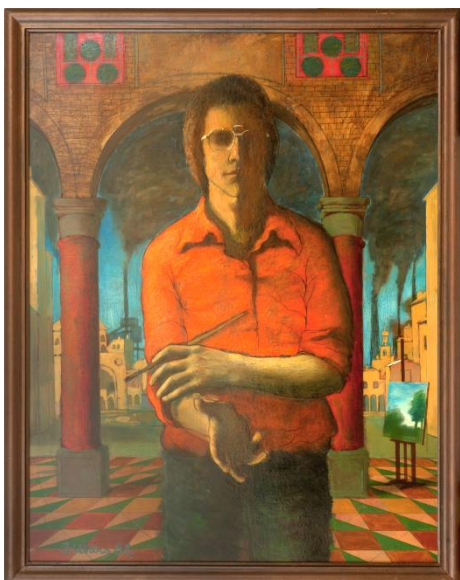
„Valentīna Skulmes portrets,,1982 k.akr.150X120

„Klusā daba ar šujmašīnu,,1982. 90X110 k.jt.

Blocs 120x150 k. akrils 1982

Pašportrets ar piesārņotām debesīm 1982 kartons jt.115,5 X 89,5

Apmākusies diena 1982 kartons/ j.t. 120x150

Diptihs „Procesi” 1983 k./j.t. „Darbība”

„Pēc darbības” 1983 k./j.t.

Pēcpusdiena uz lauka 1983 kartons eļļa 150x180

„Čiekurkalnā”,1983 k.eļļa 120X150

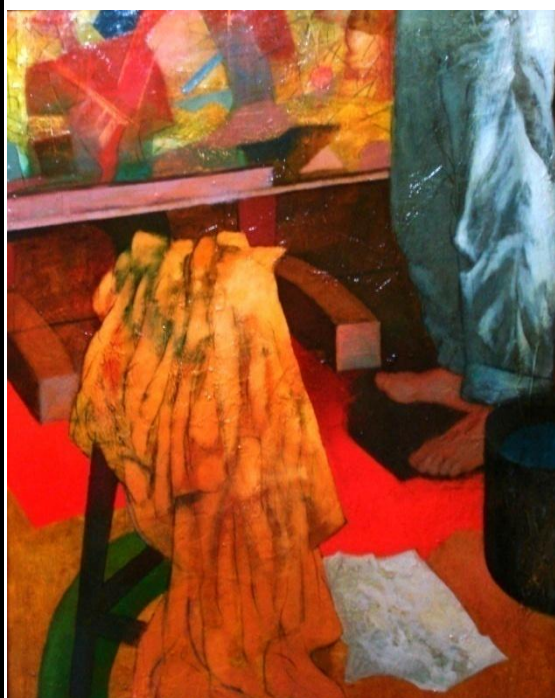
Meņģeles ainava 1983. K./e. 90x100

Rūpnīcas siena 1983. K./j.t. 120x150

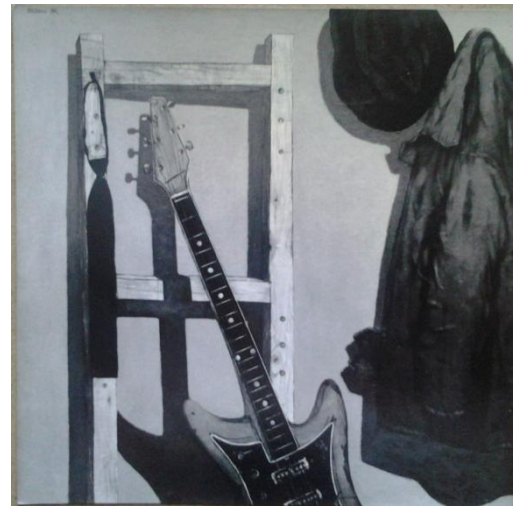
„Svari”,150X120 k.jt.1983

„Darbnīcas kaktā”,1983 k.jt.150X120

„Imants Sudmalis,, 1984 k.temp.120X150

Klusā daba ar melno hūti 1984. K./akr. 100x100

„Svētki,,1984 k.eļļa 120X150

Linu vērpēja 1984. k./eļļa 150X120

„Klusā daba ar veco tauri” 1984. A./a. 90x130

Apmākusies diena 120x150 kartons eļļa 1984

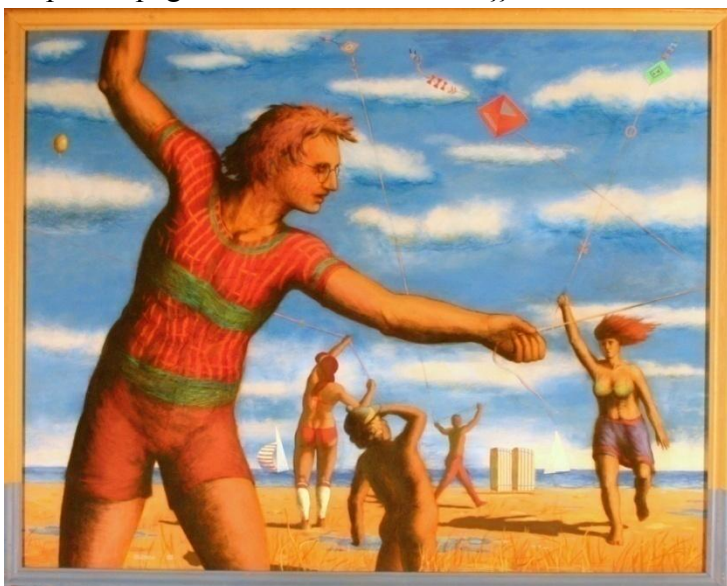
Tīrīšana 1984 audekls / eļļa 120x150

No darba. 1985.g. k./ j.t. 104x140,5 cm

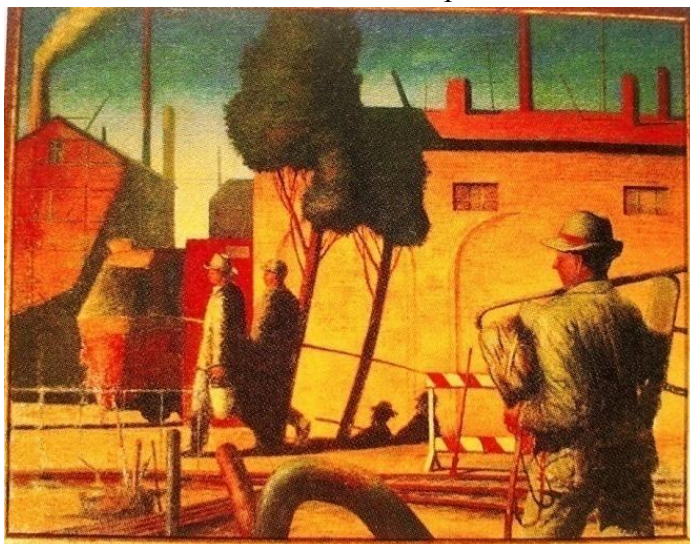
Rūpnīcas pagalmā 120x150 kartons eļļa 1985

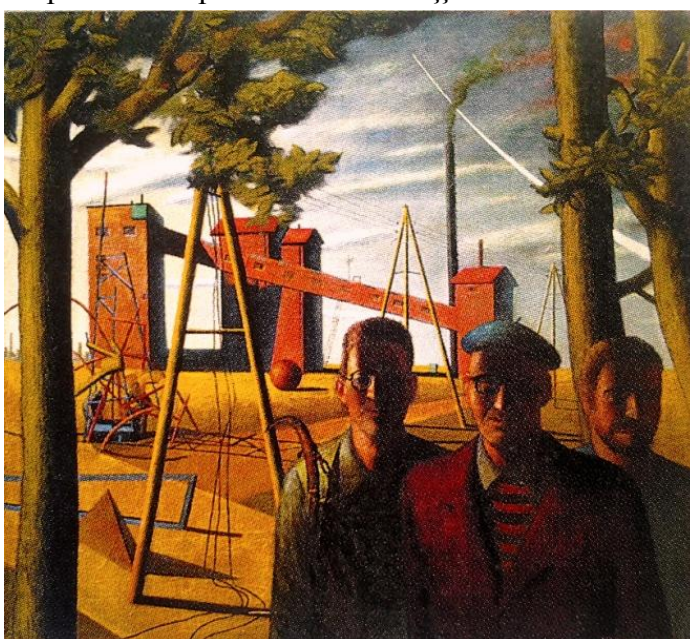
Saulainā jaunība 120x150 kartons./ eļļa 1985

Zīmēšanas stunda lauku skolā. Pašportrets 1985 150x180 audekls eļļa

Pēcpusdiena depo 1985 audekls/eļļa 120x150

Elektriķi 1985 audekls/ eļļa 137 x 150

Mājup. Tēva portrets. 1985 kartons/akrils 120x150

Lietus nāk 1986 kartons akrils 120x110

„Svētku tribīne Sibīrijā,,90X120,a.eļļa 1986

Paraugdemonstrējumi. 1986.g. 150x137 cm, kartons eļļa

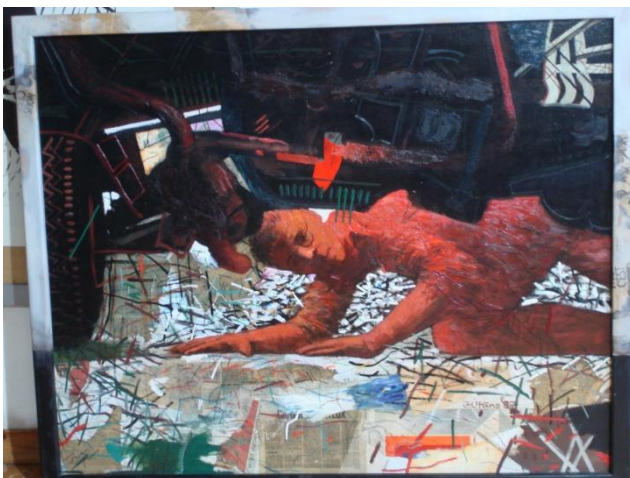
Mītiņš 1986 kartons eļļa 90x120

Kakafonija 1986 audekls/eļļa 120x150

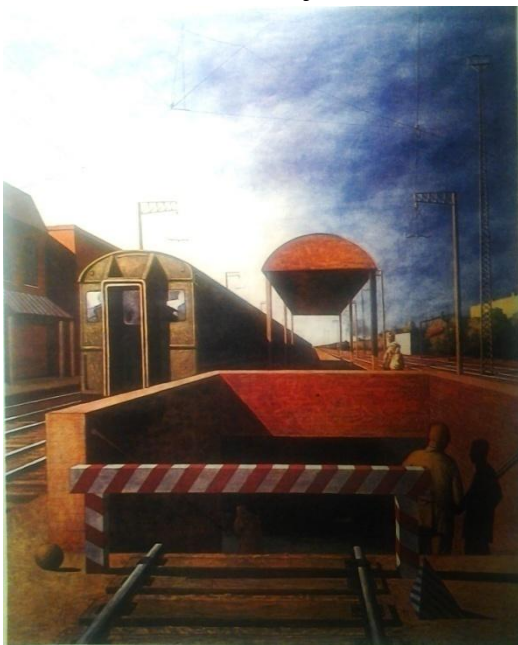
Lidostas tuvumā 1986. A./e. 120x150

„Caurais izpūtējs„, 1987 k.jt. 120X150

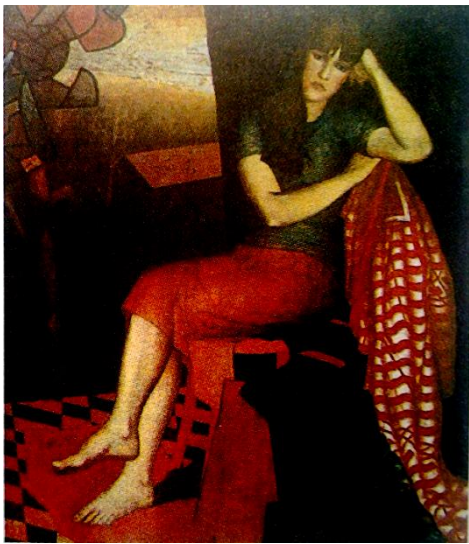
1987 Gatavība kartons jt 150x190

Pieturā 1988 audekls /eļļa 150x120

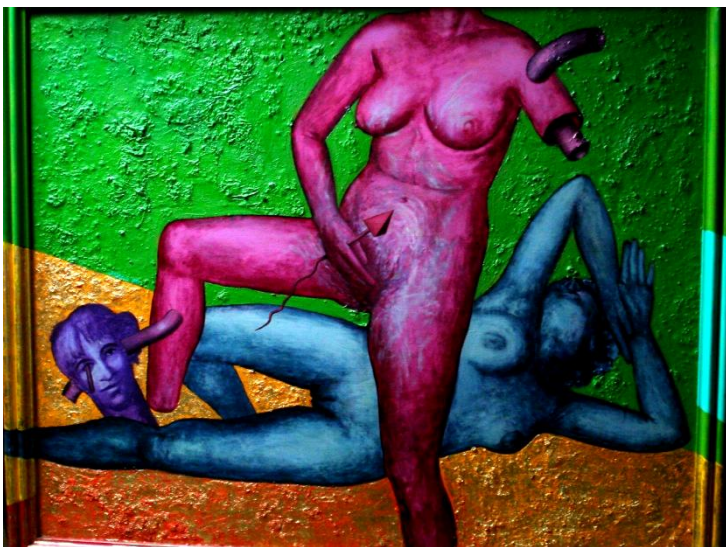
Ilustrācija I. Dobičina „Pilsēta N” , Rodnik 1988, Nr. 10. (22) Oktobris

Nogurums 1988 aud/ e. 150x120

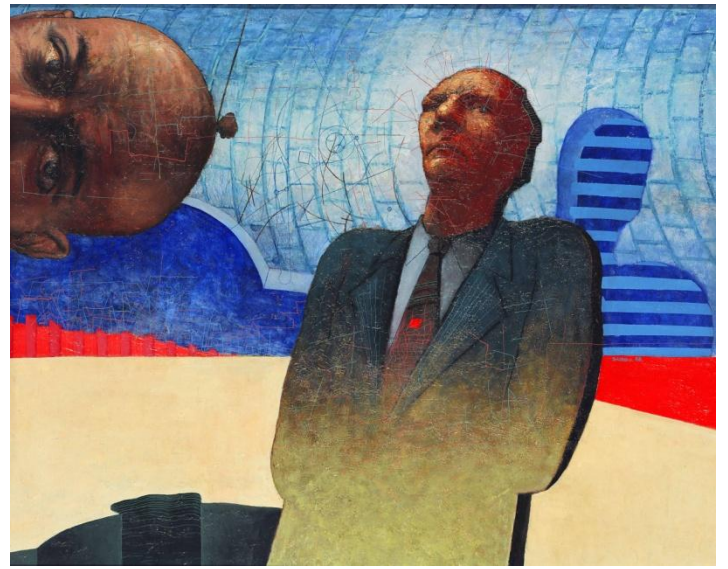
„Tikšanās slokas papīrfabrikā”,1989, a.eļļa 120X150

Andromahe un Zoja 1990 audekls/eļļa 140x180
120x150

Draudi 1990 audekls/eļļa

Edisona instrukcijas strupceļš 1990 a./e. 140x180 „1938” aud. Eļļa. 1990. 120x150

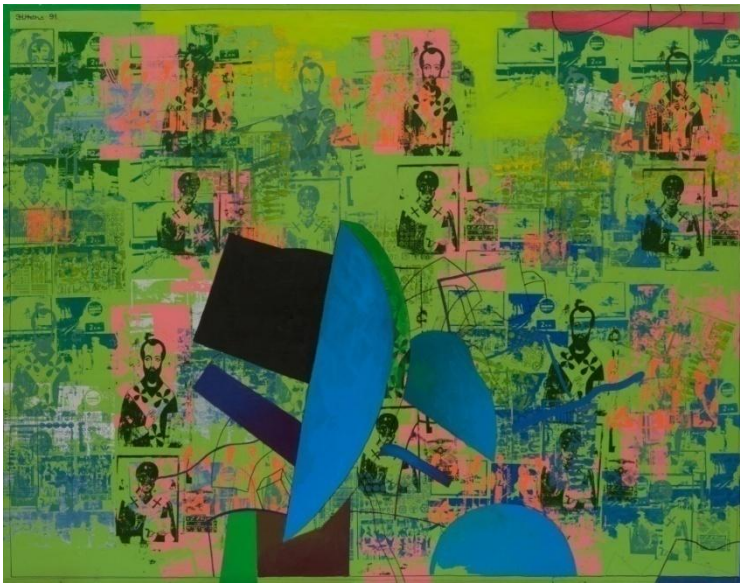
Vienlīdzība 1990 kartons eļļa 150x180

Jaunais motocikls. 1991.g. 140x180 cm., a./e.

DIPTIHS „QP SEKTORĀ” 1991 k./j.t. 140 X 180

DIPTIHS „PQ SEKTORĀ” 1991 k. /j.t. 140 X 180

Ginekologa nāve 1991 k.akr.150x137

Dzeltenais 55'Chevy.1991-92 aud./e. 140x180

Dzelzceļnieka kāzas 1992 a./jt.122x90
a./jt.122x90

Cukurfabrikas sekretāres portrets 1992

Pludmalē.1992 a./ jt..140x180

Zirgsieviete 1992 a./ e. 140x120

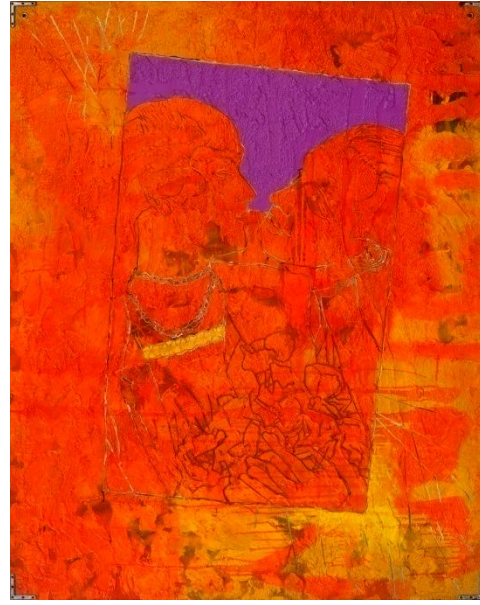
Ziņas no turienes I 1992. (a./ sietspiede)50x100

Ziņas no turienes II 1992. (a./ sietspiede)50x100

Skūpsts pavasarī- 1. 1994. k./ e.170 X 135

Skūpsts pavasarī- 2. 1994. k./ e.170 X 135

Skūpsts pavasarī- 3. 1994. k./ e.170 X 135

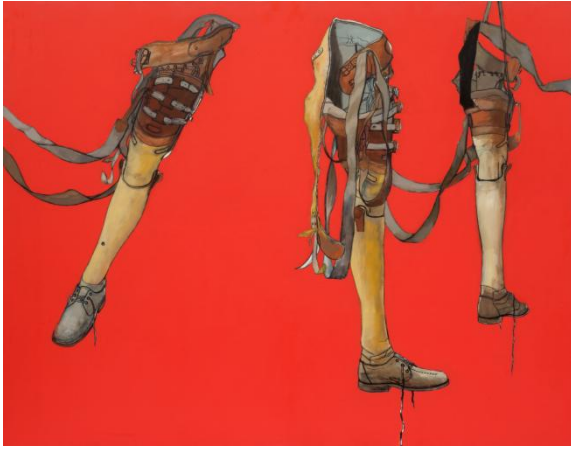
Skūpsts pavasarī- 4. 1994. k./ e.170 X 135

Skūpsts pavasarī- 5. 1994. k./ e.170X135

Skūpsts pavasarī- 6. 1994. k./ e.170 X 135

„KĀJA” 1994. A./ a. 140 X 180

Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –1.
1995. K./ j.t. 152 X 107

Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –2.
1995. K./ j.t. 152 X 107

Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –3.
1995. K./ j.t. 152 X 107

Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –4.
1995. K./ j.t. 152 X 107

Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –5.
1995. K./ j.t. 152 X 107

Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –6.
1995. K./ j.t. 152 X 107

Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –7.
1995. K./ j.t. 152 X 107

Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –8.
1995. K./ j.t. 152 X 107

Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –9.
1995. K./ j.t. 152 X 107

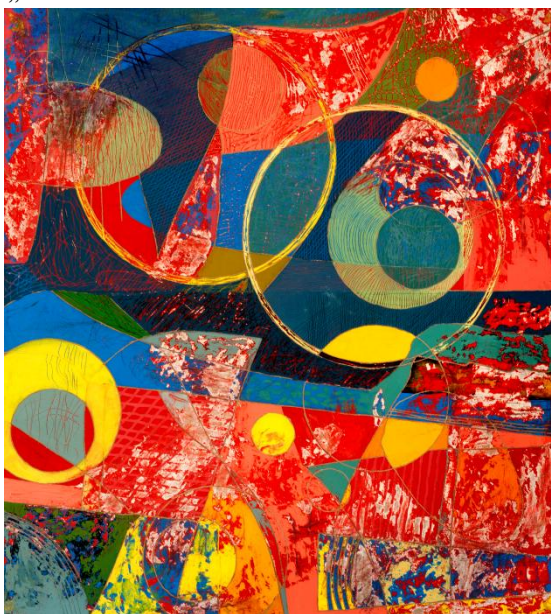
Mākslīgie ziedi mīļotai sievietei –10.
1995. K./ j.t. 152 X 107

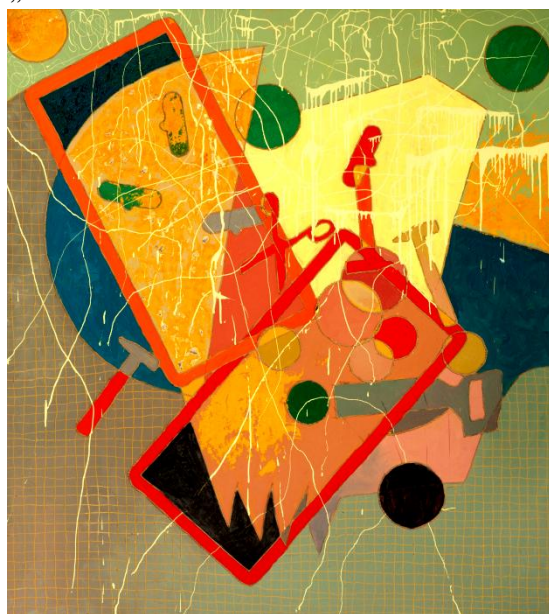
„RĪTS” 1996. k./ e. 149 X 134

„SAJŪTA” 1996. k./ e. 149 X 134

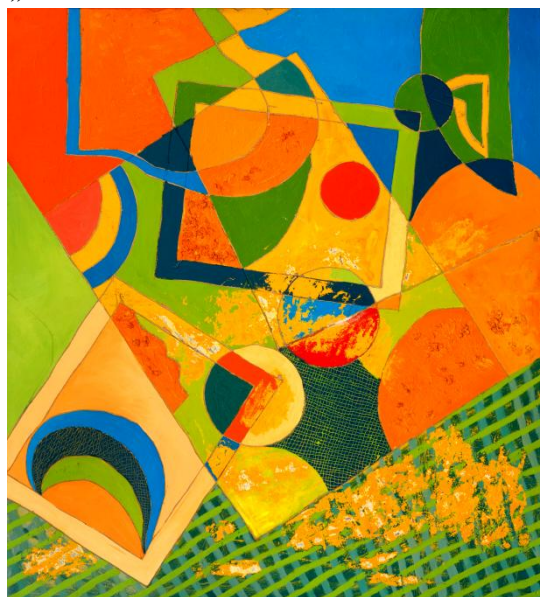
„NEOMULĪGI” 1996. k./ e. 149 X 134

„AMATNIEKA SVIEDRI” 1996. K./e. 149 X 134

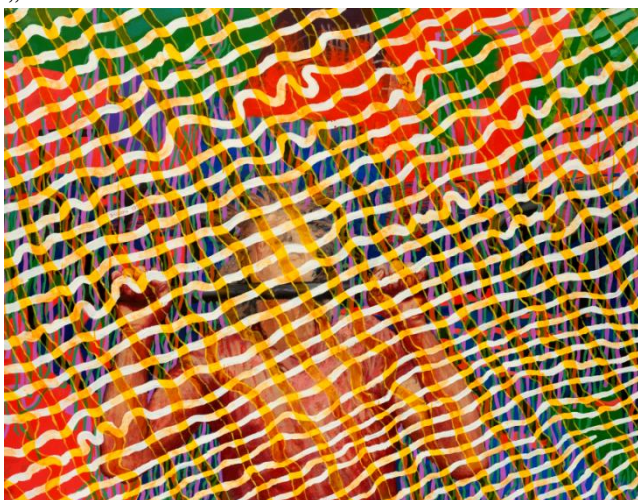
„PALETES AINAVĀ” 1996.k./ e. 149 X 134

„STULBĀ KLUSENĒ” 1996.k./ e. 149 X 134

„AC - DC” 1999. A./a. 140 X 180

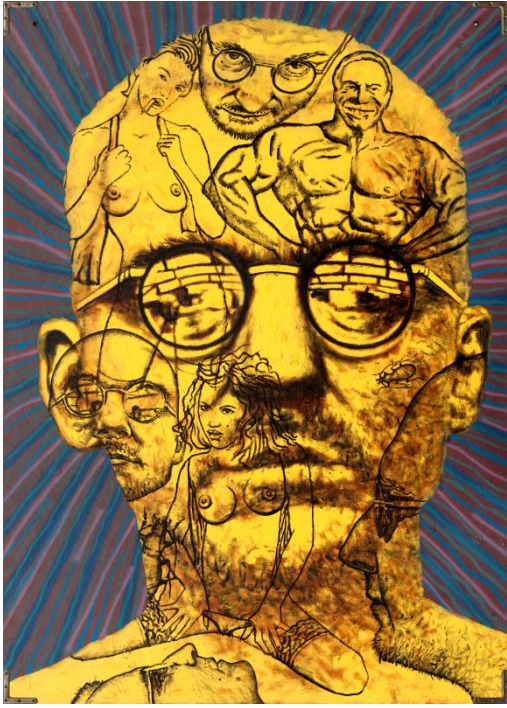
„CITA DABA” 1999. A./a. 140 X 180

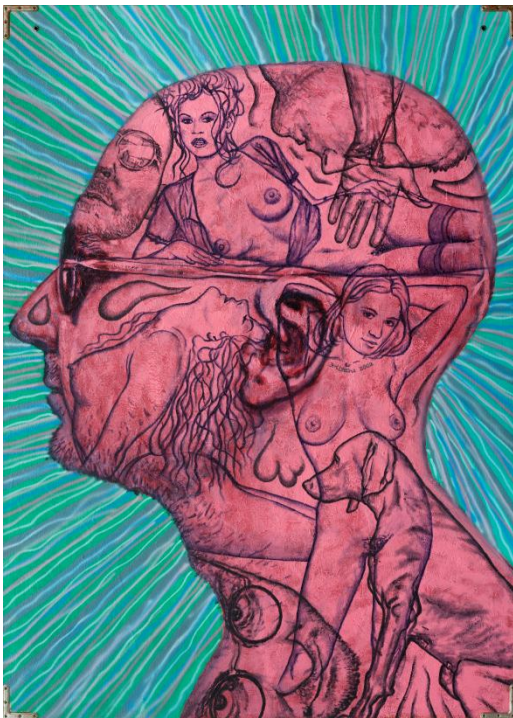
Nāra 2002. A./a. 120x150

F1 2002. A./a. 100x140

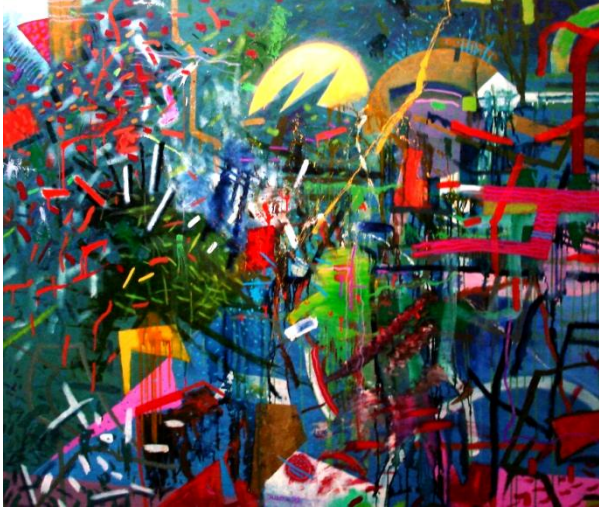

„TATŪ MĪ (I)” 163 X 117 k./a. 2002. „TATŪ MĪ (II)” 163 X 117 k./a. 2002.

„TATŪ MĪ (III)” 163 X 117 k./a. 2002.
2002.

„TATŪ MĪ (IV)” 163 X 117 k./a.

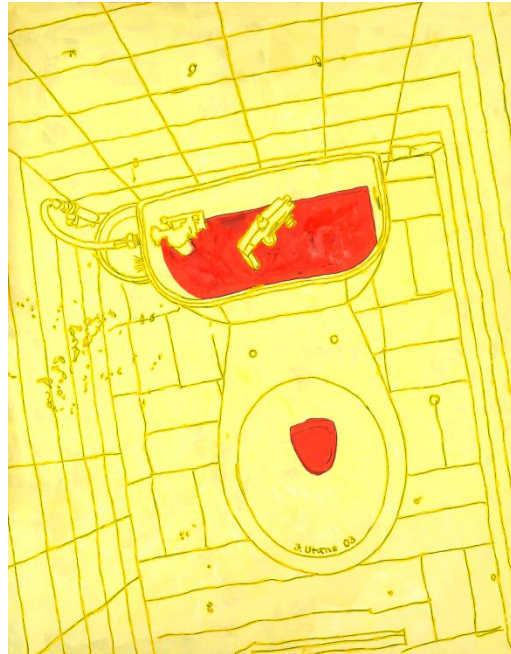
Diptihs Bez nosaukuma 2003. A./a. 140x180

„YX” 2003. A./a. 180 X 140

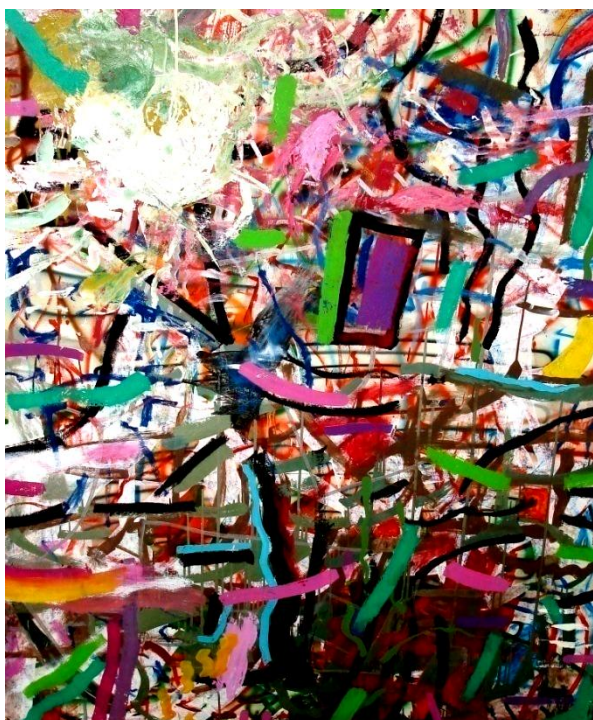
„XYY” 2003. A./a. 180 X 140

„XY” 2003. A./a. 180 X 140

Parkets labi situētam latvietim I 2004. k.jt. 180x140 Parkets labi situētam latvietim II 2004. k.jt. 180x140

Parkets labi situētam latvietim III 2004.k.jt.180x140 Parkets labi situētam latvietim IV 2004. k.jt. 180x140

triptihs „PROM NO ACĪM I” 2006. 180 X 140
180 X 140

triptihs „PROM NO ACĪM II” 2006.
180 X 140

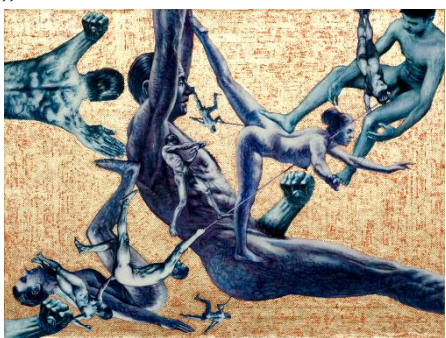
triptihs „PROM NO ACĪM III” 2006. 180 X 140

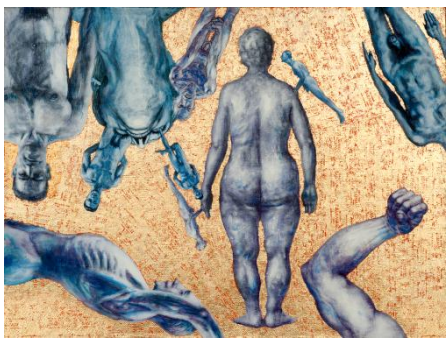
„ANATOMISKĀS IMPROVIZĀCIJAS I ” 2007. A./j.t. 60 X 80

„ANATOMISKĀS IMPROVIZĀCIJAS II ” 2007. A./j.t. 60 X 80

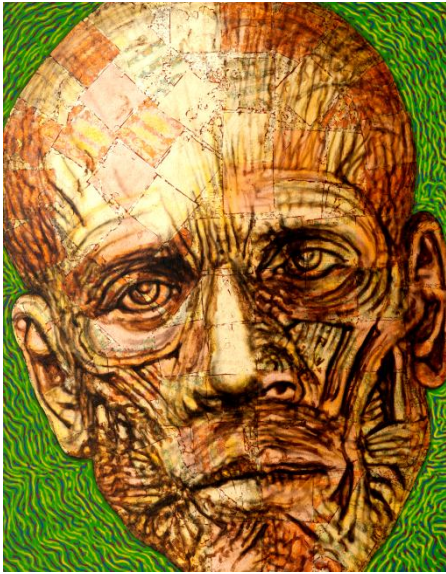
„ANATOMISKĀS IMPROVIZĀCIJAS III ” 2007. A./j.t. 60 X 80

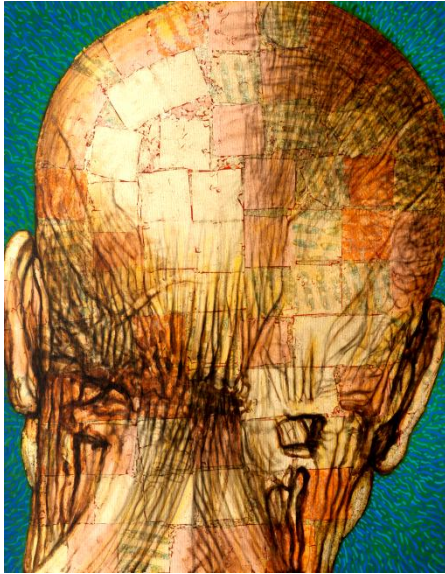
„ANATOMISKĀS IMPROVIZĀCIJAS IV ” 2007. A./j.t. 60 X 80

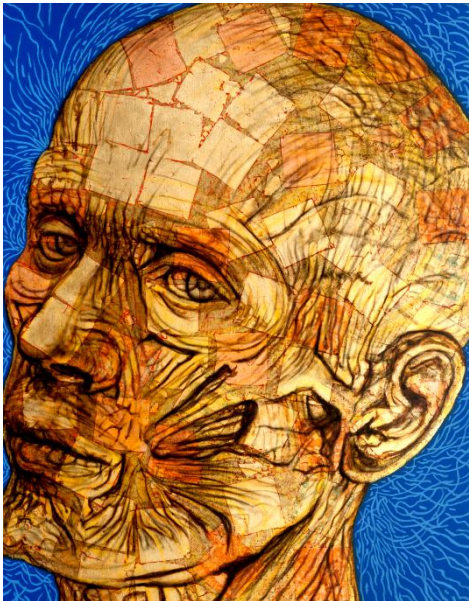
„ANATOMISKĀS IMPROVIZĀCIJAS V ” 2007. A./j.t. 60 X 80

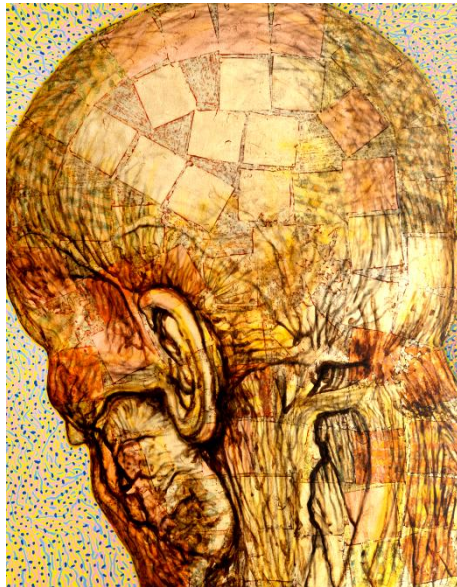
diptihs „VARBŪT” 2007 a./j. t. 180 X 140

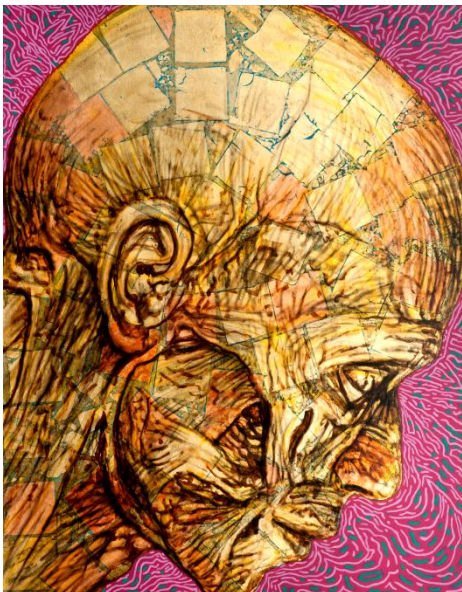
diptihs „JĀ VAI NĒ?” 2007. A./j. T. 180 X 140

„ZELTA GALVA I” 2007. A./j. T. 180 X 140

„ZELTA GALVA II” 2007. A./j. T. 180 X 140

„ZELTA GALVA II” 2007. A./j. T. 180 X 140

„SARKANAIS LUKTURIS” 2008. a./ a. 180 X 140

„AUGUSTS – RĪGA – OGRE – REFERENDUMS – PĒCPUSDIENA – SVELME – DARBA LOPI – KARŠ – NĀCIJA – REFERENDUMS – SVIESTS” 2008. A./a. 180 X 280

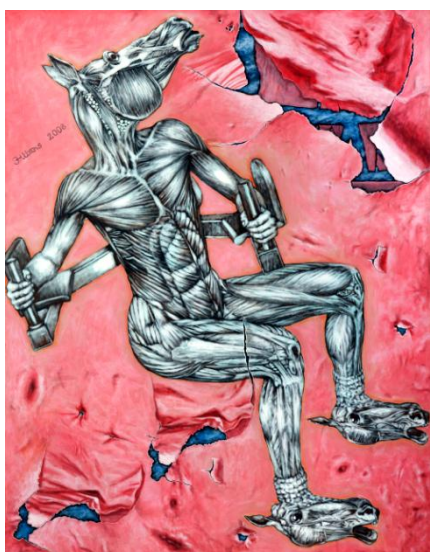
„KENTAURE” 2008. A./a. 180 X 140

triptihs Jūra melnā-Uzmācīgā plēve
2008. A./a.180x140

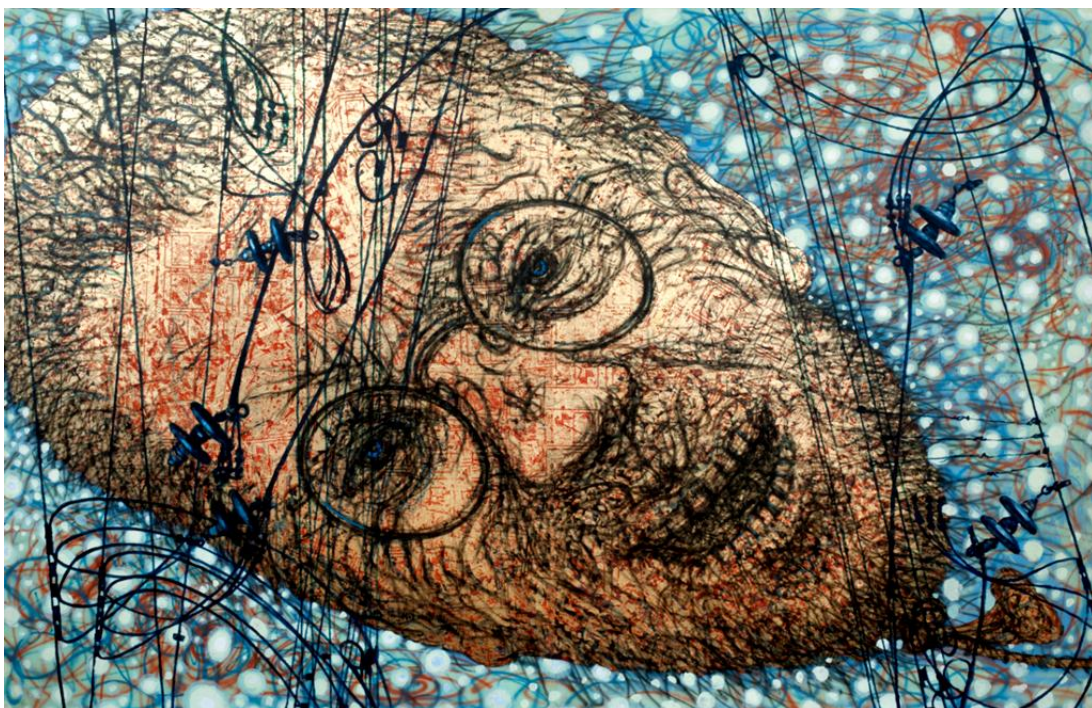
Triptihs Jūra melnā-Jūtos brīvs
2008. A./a.180x140

Triptihs Jūra melnā – Sārtā plēve

Kalpotājs 2009. a/a. 180x140
2008. A./a.180x140
149

„PŪSLIS UTĀNS” a./a. 2009. 180 X 280

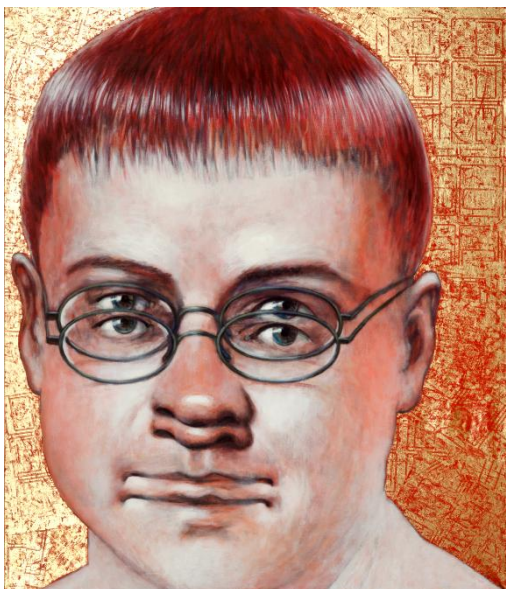

Cikls : Impotents un agresīvs 1. Zirgmāšas 2009. A./a. 120x140

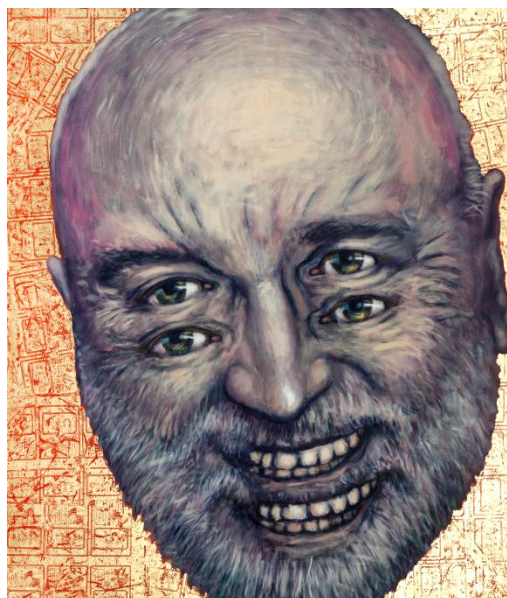

Impotents un agresīvs 2. Sunītis baloniņš 2009. 140.X 120 „Impotents un agresīvs” 3. 2009. 140x120

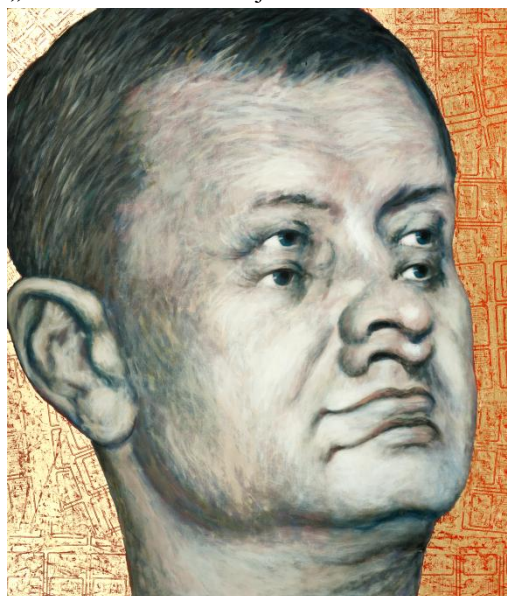
Cikls: Zelta laikmets
„CEĻVEDIS” 2009. A./j. t. 140 X 120

„KLASIKA” 2009. A./j. T. 140 X 120

„MERILINA” a./j. T. 2009. 140 X 120

„NEKAS ĪPAŠS” 2009. A./j. T. 140 X 120

„SAIMNIEKS” 2009. A./j. T. 140 X 120

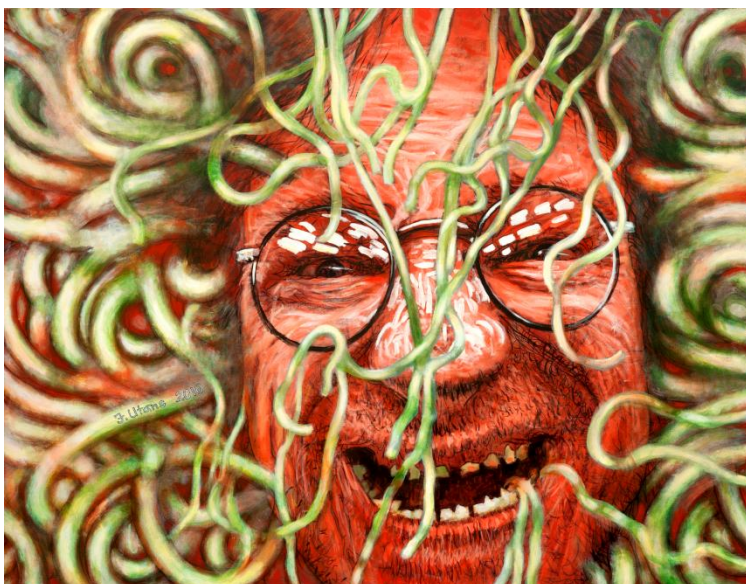

„SARGS. SPAIDERS NĀK” 2010. A./a. 165 X 300

„LATVIJAS IZLASE * ŠPROTES NĀK” 2010. A./a. 165 X 300

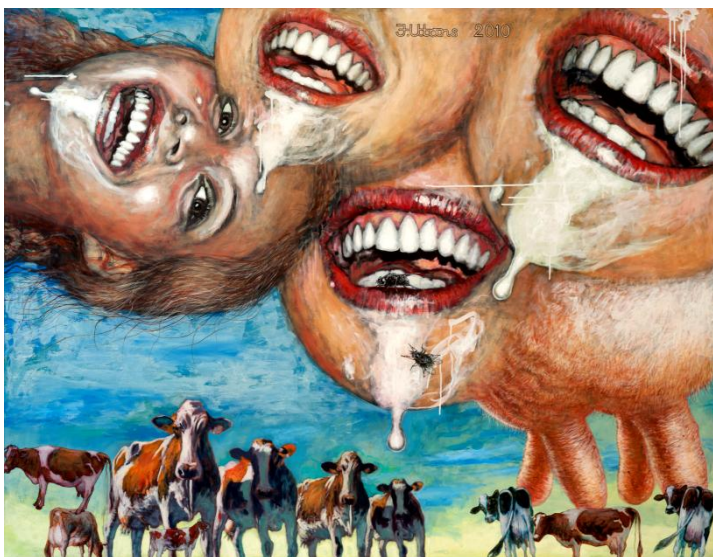
„ITALPASTA” 2010. A./a. 140 X 180

„VALDNIEKS” 2010. A./a. 140 X 180

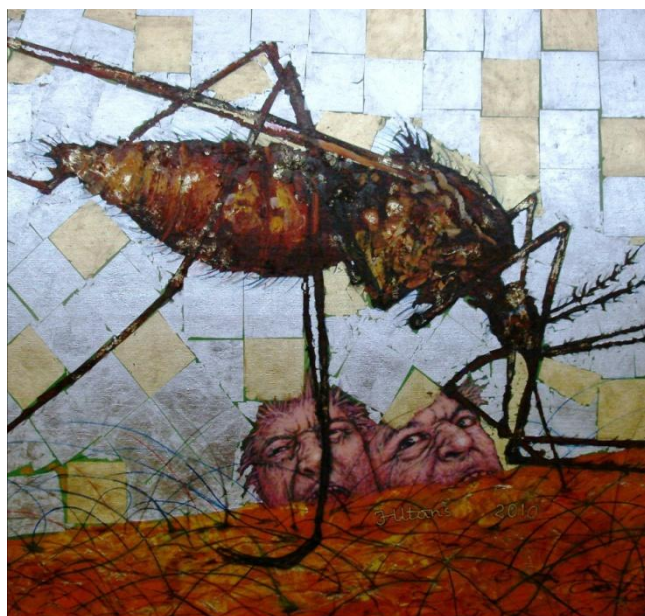
„DĀRZENIS” 2010. A./a. 140 X 180

PIENS 2010. a./a. 140 X 180

MALTĀ GAĻA 2010. A./a. 180 X 140

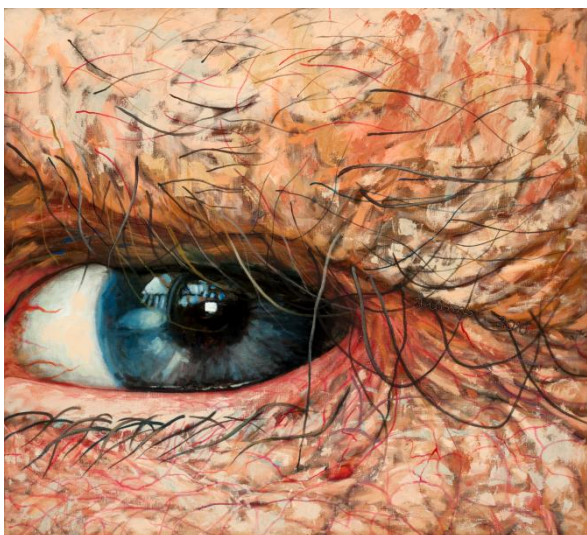
Kodienā 2010 a./j. T. 165 x 180

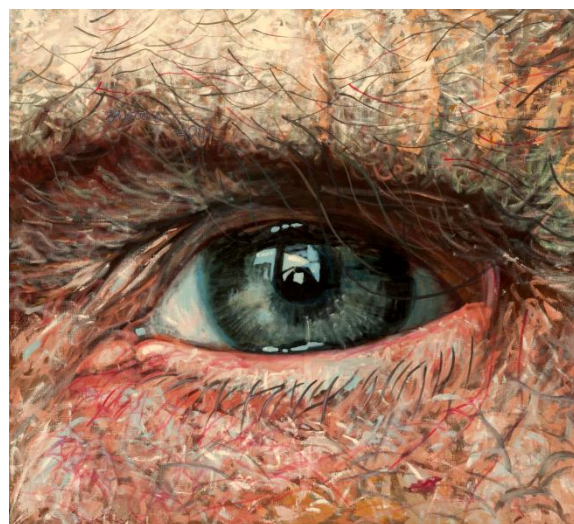
LIELĀ MAMMA 2010. A./a. 165 X 180

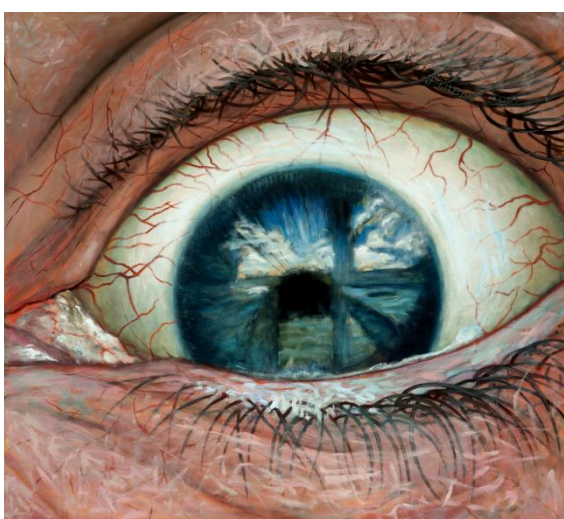
Mana ziemassvētku eglīte 2010. A./ a.165x150

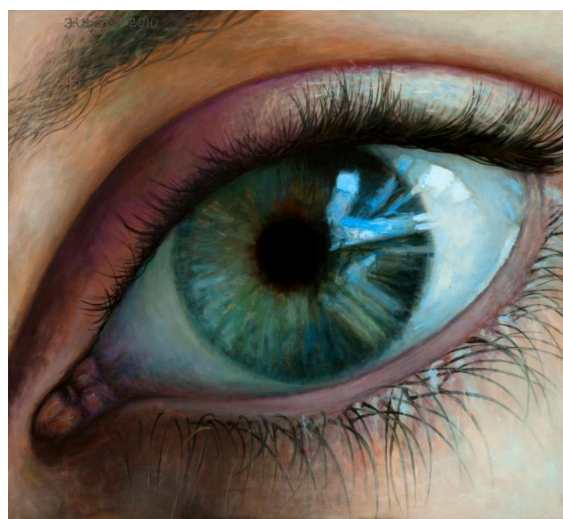
„KĻŪDU PĀRLŪKS” 2010. A./a. 150 X 165.

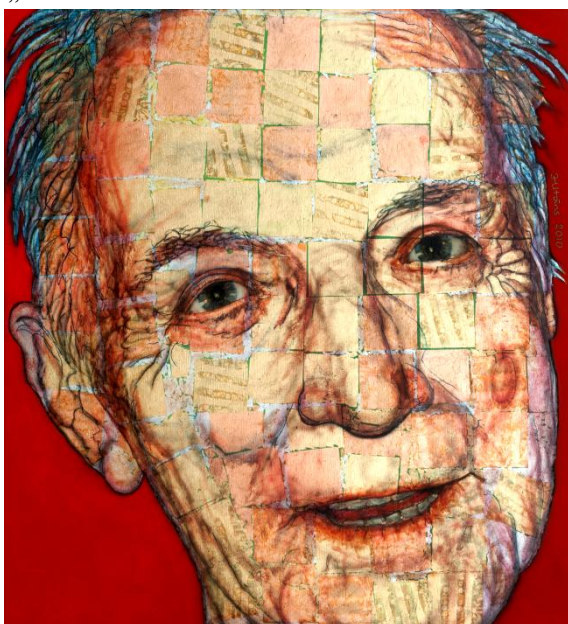
„REGISTRATORS” 2010. A./a. 150 X 165

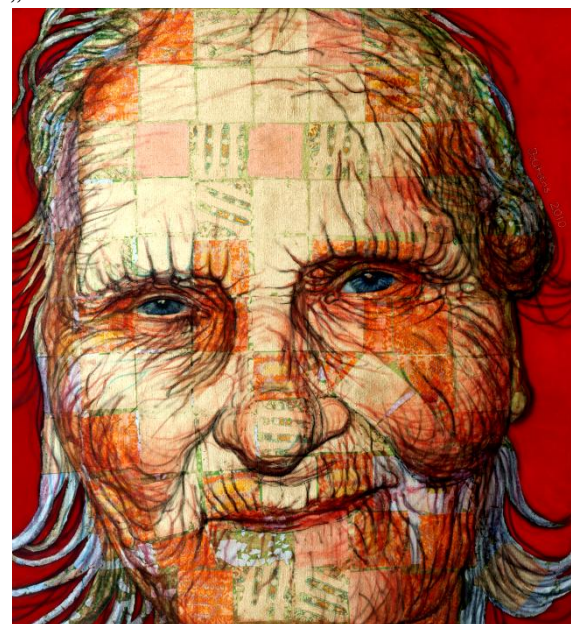
„ATVĒRT FAILU !?!” 2010. A./a. 150 X 165

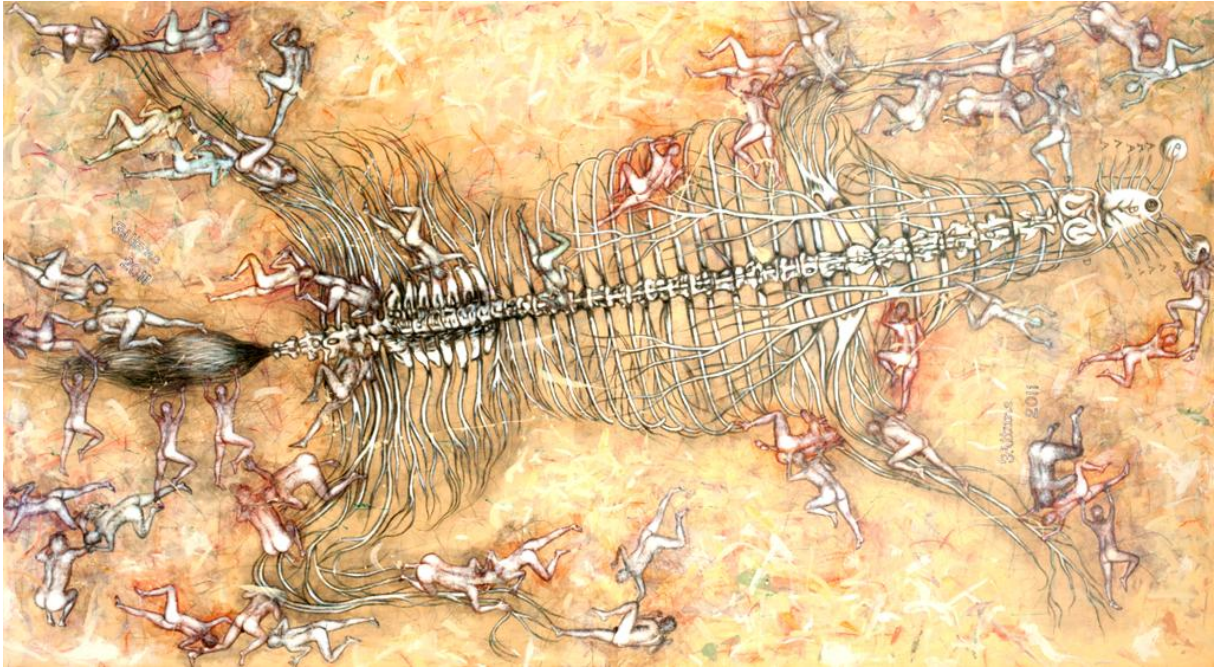
„JAUNAIS LOGS” 2010. A./a. 150 X 165

TĒTIS. TĒVA SVĒTĪBA 2010. A./j. T. 180x165

MĀMIŅA 2010. A./j. T. 180 X 165

PŪZNIS. RAINIS. ZELTA ZIRGS 2011. A. / a. 165 X 300

FIŠERS 2011. A./a. 180 X 330

LIELDIENU FOSĪLIJAS 2011. A./j.t. 165 X 180

ROKAM, EJAM MAKŠKERĒT .A KO ES DARĪJU AFGANISTĀNĀ? 2011. 180 X 330

MAKŠKER.....NIEKS AFGANISTĀNĀ 2011. A./a. 140 X 180

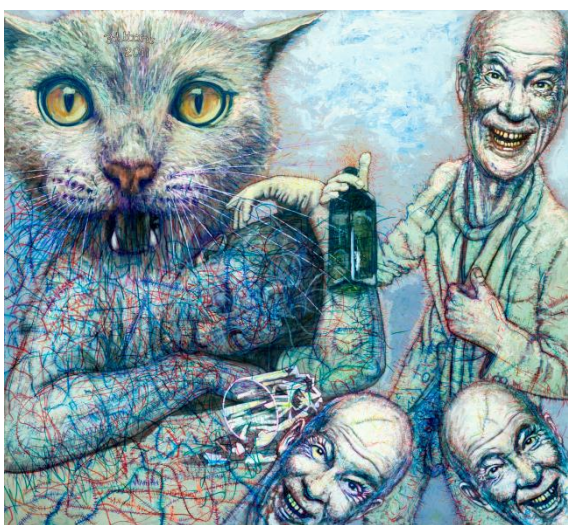
ĀĶĪŠI UN SNAIPERIS 2011. A./a. 150 X 165

ŠMIGA 2011. A./j. T. 190 X 316

Kaimiņ... Ieņemsi !?! 2011.A./j. t.150x165 Ak, mans! Karstais suns Laimīgā ģimenīte 2011.a/a150x165

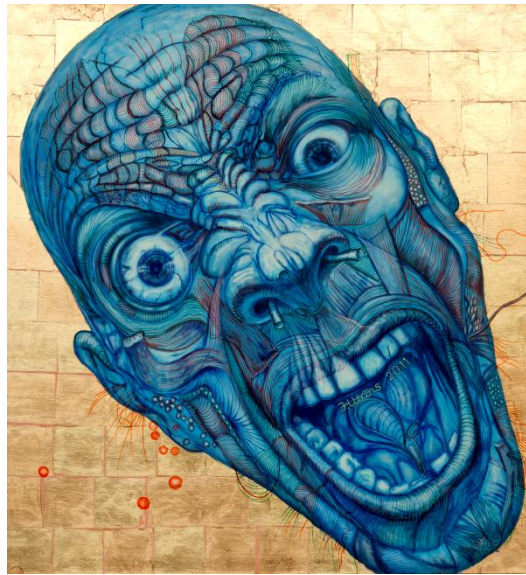

LABRĪT! 2011. A./a. 165 X 180

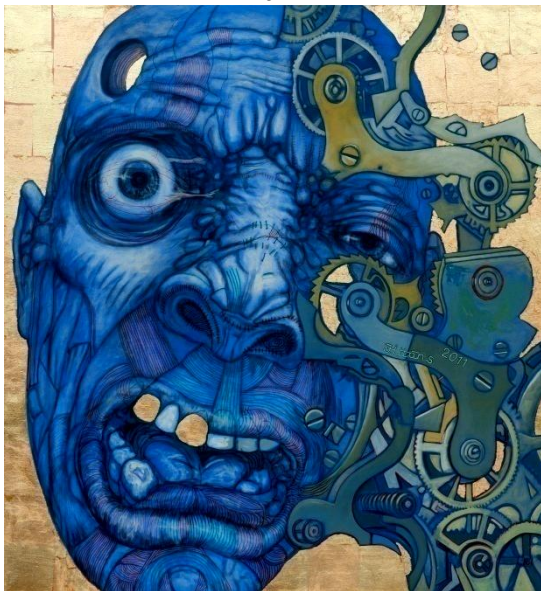
SPĒKS 2011. A./a. 140 X 180

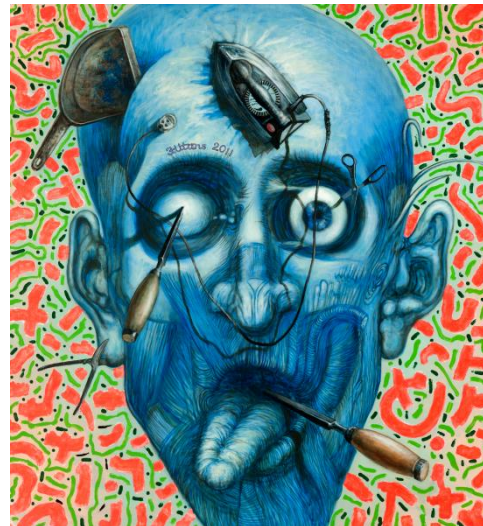
IESPRŪDA 2011. A./j. T. 180 X 165

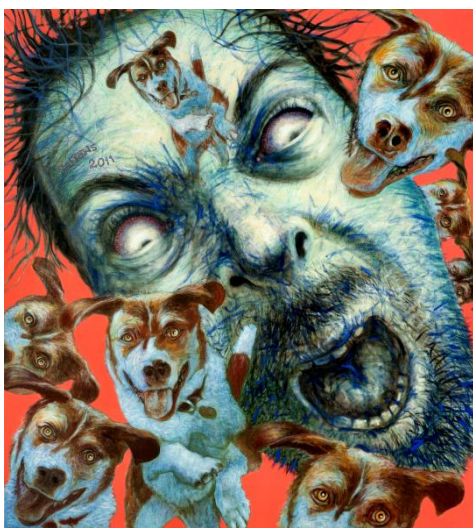
SĀRTĀS BUMBIŅAS 2011. A./J. T. 180x165

SKAISTULIS 2011. A./ J. T. 180x165

Ai, kas tas par vadu!??? 2011. a./a. 165x150

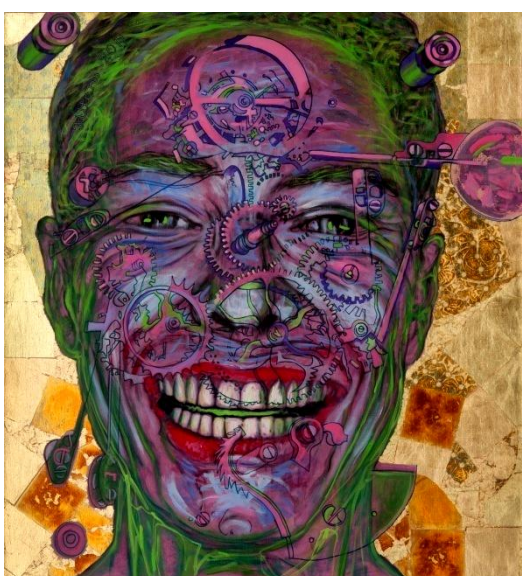
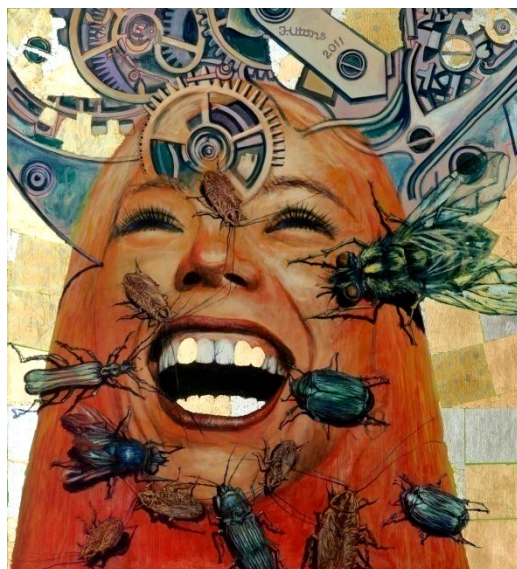
Smukie sunīši un tintes vīrs 2011. A./a. 165x150

BAROTAVA 2011. A./a.180x165

Jau atkal... Iesnas !?!? 2011.a./j.t. 165 X 150 Beidzot... Saimniece... Esmu 2011. A./j.t. 165 X 150

Zaļa mēle man 2011. A./j.t. 165x150

Jaunie ilgvilņi 2011. A./j.t. 165 X 150

ZOBU PLATE MAN...2011.a./j.t.165x150
150

SMAGAIS TĀRPS 2011.a./j.t. 165 X

Ak... mans mīļais... Auseklītis !!! 2011. A./j.t.165x150 Nevienam neko neesmu parādā 2011. 150 X 165

Haāa, Es to izsītu, Forši 2011. A./a.165 X 150

PILOTS JURIJS 2011. A./a. 140 X 180

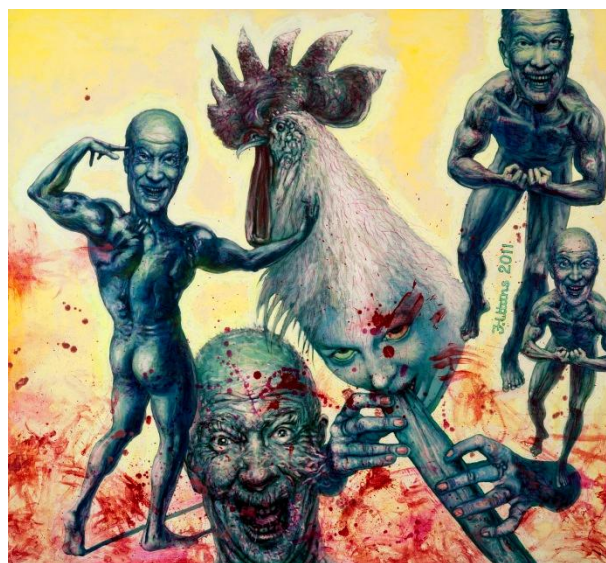
MINCĪTIS GRIB ĒST 2011.a/a 165x180
a/a 165x150

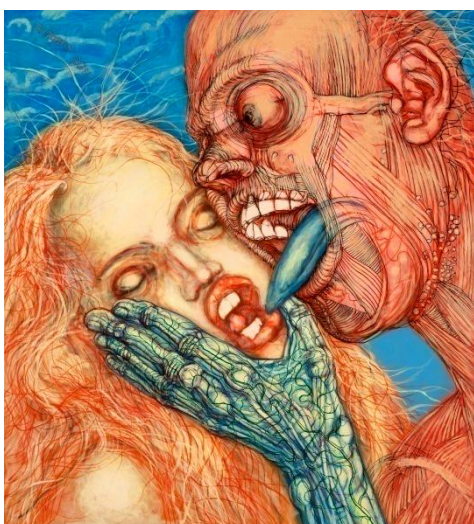
Mana Kreisā Pietiekami Sarkana Tev? 2011.

FAST FŪDELIS 2011.a./a. 150 X 165
A./a. 165 X 180

MELLEŅU ZAFTE GARŠO!?? 2011.

UH... KĀDS KAIFS ...! 2011. A./a. 165 X 150

KOTLETE 2011. A./a. 165 X 150

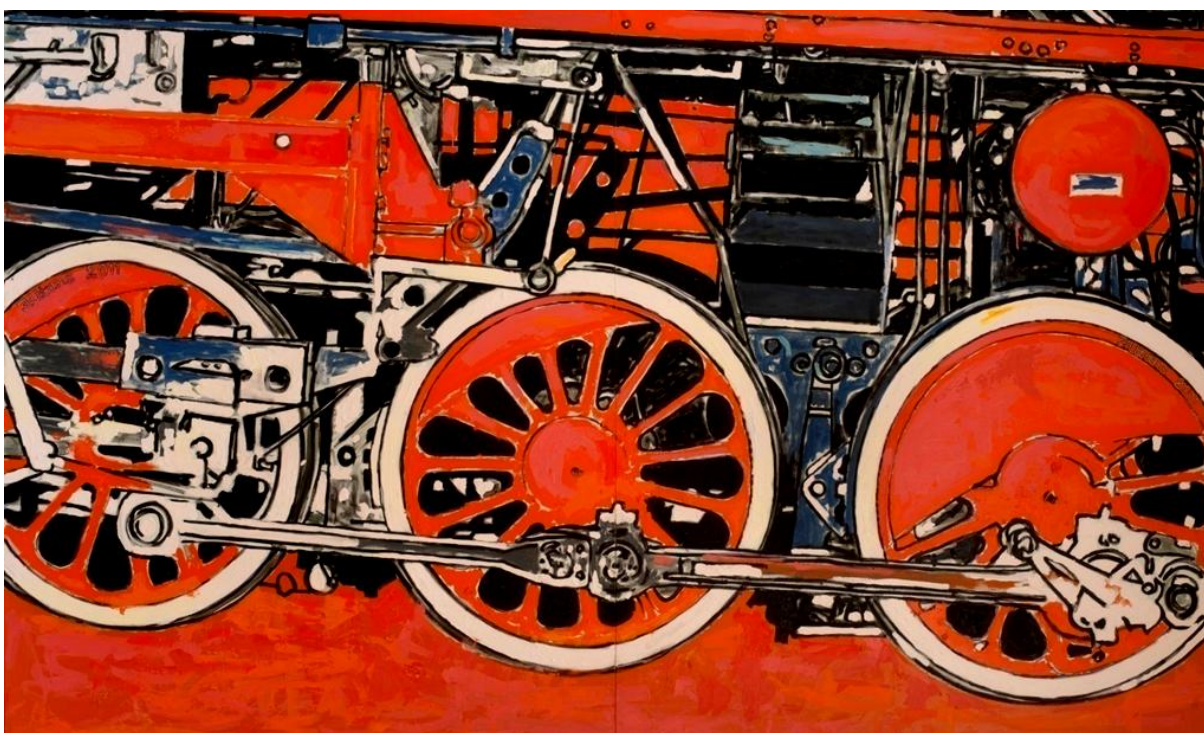
NEKRO 2011. A./j.t. 190 X 316

UZ BANKOMĀTU !!! 2011. A./a. 140 X 180

LATVIJAS DZELZCEĻŠ I 2011. A./j. t. 190 X 316

LATVIJAS DZELZCEĻŠ II 2011. A./j. T. 190 X 316

KREDĪTIESTĀDE UN VANŠU TILTS 2012. A./a. 160 X 200

ĒDU, JAU ĒDU 2012. a./a. 160x200

AIZVIEN GARDĀK 2012. A./a. 160 X 200

MĚNESSSS 2012. A./a. 158 X 190

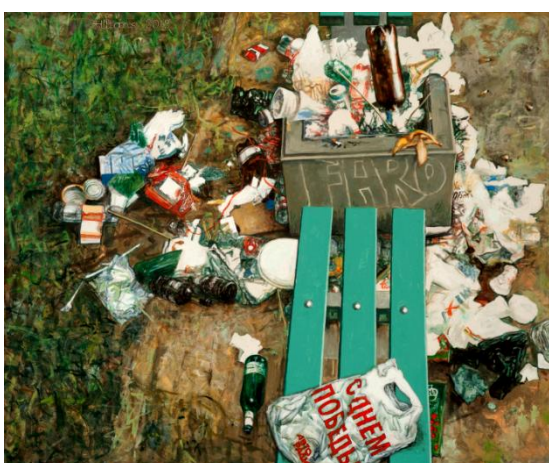
CAURUMI 2012. A./j. t. 158 X 190

RINDĂ !!! 2012. A./a. 165 X 180

MĒS, SIMTLATNIEKI MĒS, BRAŠIE ATTĪRĪTĀJI 2012. g. 10. maijs, 06:05 2012. A./a. 190 X 316

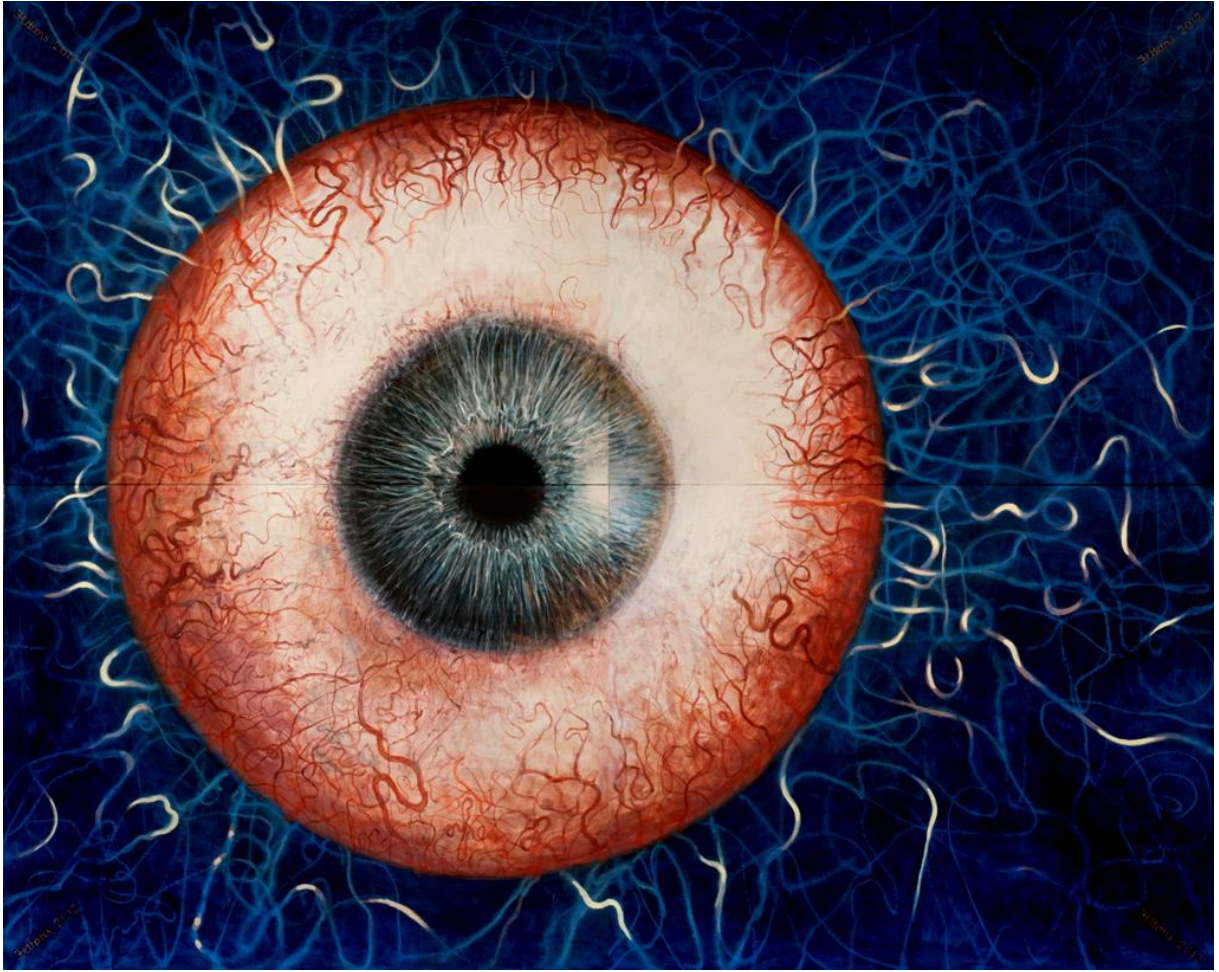
SOLIŅŠ, MAISIŅŠ, BENČIKS 2012. g. 10. maijs, 06: 20 2012. A./a. 158 X 190

ZIEDIŅI, KULĪTE, KARODZIŅŠ 2012. g. 10. Maijs, 05:50 2012. A./a. 158x190

Jaunā kārtība 2012. A./a. 190x158

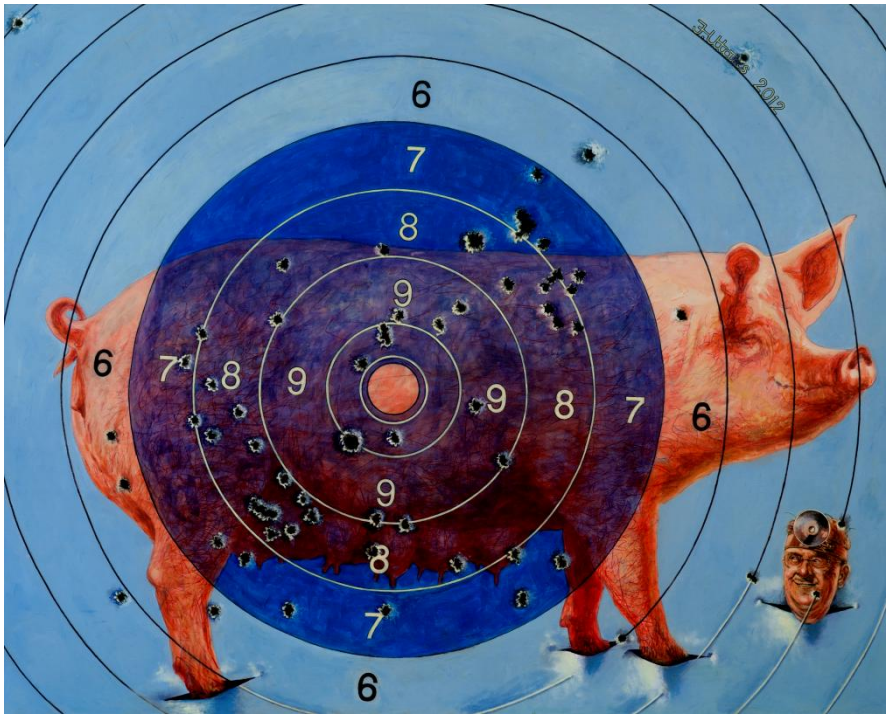
Mēs Tevi Vērojam 2012. A./a. 320 X 400

INSTRUKTORS 2012. A./j. T. 320 X 410

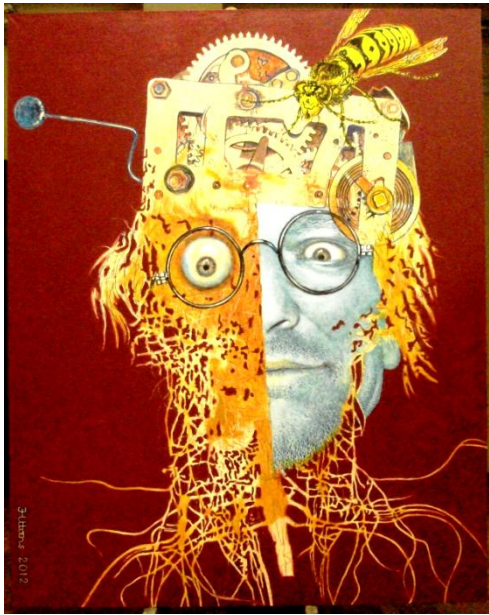
LEONARDO? GENĀDIJS? TOMĒR GENA!! 2012. A./j. t. 316 X 380

LIELAIS DONALDS 2012. A./a. 160x200

UTĀNS GLEZNO UN UZVAR 2012. A./a. 200x160

Mana Draudzene Un Modinātājs
2012. A./AKR. 200 X 160

Pieredzējušais pedagogs
2012. A./AKR. 200 X 160

Mērķi 2012. A./a. A./AKR. 200 X 160
A./AKR. 200 X 160

Mans pleiboja ruksītis 2012. A./a.

Gruzons. Stāvvieta... Imanta 2012. A./a. 205x160

Gruzons. Kā paveros uz augšu, tā atkal... 2012. A./a. 140x180

Gruzons. Latvijas sēru dienas. 2012. A./a. 380x158

Gruzons. Cik ilgi vēl?!!!!? 2012. A./a. 140x180

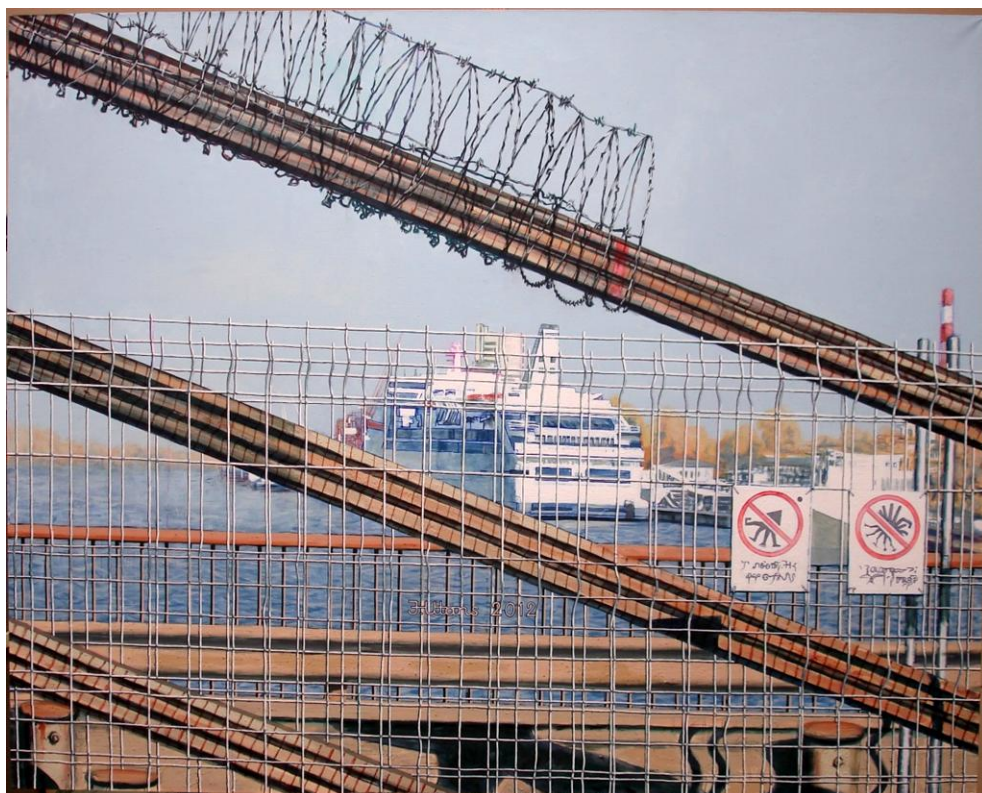
Gruzons. Zeltens*s! Nemetiet mani ārā – esmu labs!!!! 2012. A./a. 165x150

Gruzons. 2012. A./a. 190x158

Reālā vīzija 2012 a/akr. 160 x 205

Zona 2012 a/akr. 160 x 205

Mēs – Brašie ritenbraucēji 2013. 205 x160 aud./akr.

Don't judge me 2013. A./j. T. 140x180

Old school 2013. A./j.t. 140x180

Mēs 2013 a/akr. 200 x300

Melnais caurums 1 2013 a/akr. 165x180

Melnais caurums 2 2013. a/akr. 160x 205

Kolaidēris 2013. a/akr. 160 x 205

SĒŅU MEŽS 2013. A./AKR./ AUT.T. 205 X 160

DRAUDZENES 2013. A./ AKR./AUT. T. 165 X 205

MĒS SAIMNIEKI 2013. A./ AKR./ AUT.T. 165 X 180

MĒS LAUCINIEKI 2013. A./ AKR./ AUT.T. 165 X 180

SMAKA-SMARŽA ? 2013. A./AKR. 165 X 180

ES ARĪ GRIBU PROM – KĀSĪTĪ
2013.A./AKR./AUT.T. 160 X 205

Atpakaļ tēvzemē 2013. A/AKR./AUT .T. 160X200

Es - dermatologs 2014. aud./akr./ J.t. 200 x 160

Upuris x No x 21.11.2013 x 2014. Aud./j.t. 160x205

Esmu laimīgā glezna. Nopērc mani un pakar.... Lūdzu!!! 2014. Aud. /akr./zelts/laka 140x98

PISOK NAŠ 2014. aud./j. t. 160x205 (Cikls: Karš. Mazie, Zaļie, pieklājīgie... Daudz)

† XXXBASS 2014. aud./j. t. 200x160 (Cikls: Karš. Mazie, Zaļie, pieklājīgie... Daudz)

BAŠŅA NAŠA 2014. aud./j.t. 205x160 (Cikls: Karš. Mazie, Zaļie, pieklājīgie... Daudz)

I ETA TOŽE NAŠE 2014. aud./j. t. 160 x 205 (Cikls: Karš. Mazie, Zaļie, pieklājīgie... Daudz)

ETA NAŠE 2014. aud./j. t. 160 x 205 (Cikls: Karš. Mazie, Zaļie, pieklājīgie... Daudz)

Nostalgija- ozols- pieclatnieks 2014. aud. / j.t./ akr. 140x180

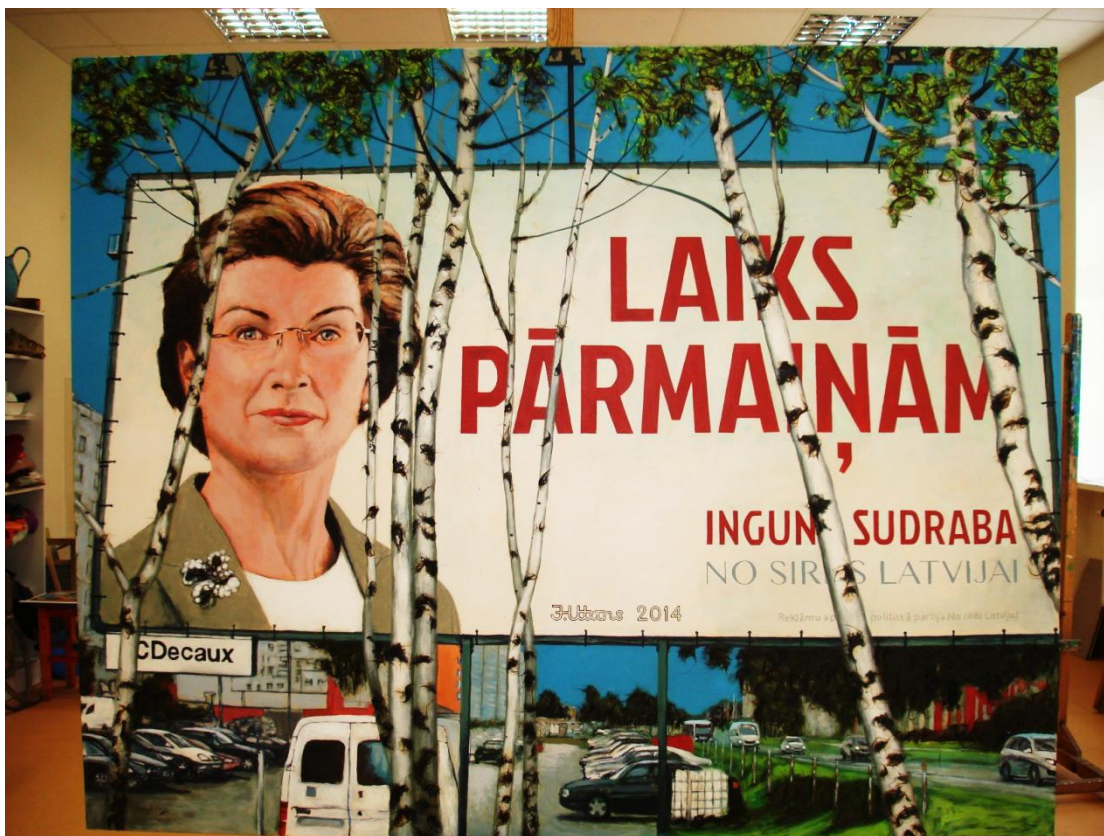
Mīļotais guļamrajons 2014. aud./ akr./ j.t. 140x180

Zelta zivtiņa 2014. aud./akr. 140x180

Zivis 2014. aud./ akr. /j.t. 140x180

Bērzu birztala 2014. aud./akr./j.t. 160x 200

Rudzupuķes 2014. aud./akr./j.t. 160x205

Slēpnī 2014. aud./akr./j.t.160x200

Es - 4. tramvajs! 2014. aud./j.t. 160x205

Optimists ir dzeltens 2014. aud./akr./j.t. 200x160

Es - ornitologs 2014. aud./j.t 180x140
193

Smīnam gudri 2014. A. / J. T. 160x200

Es – suns 2015. a./j.t. 185x145

Fetišs 2015. a./j.t. 145x185

Es – vaboļpētnieks 2015. a./ j.t. 145 x185

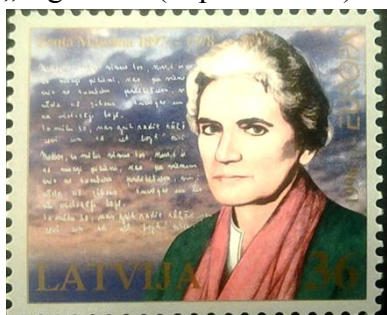

Es Tevi mīlu, Holandes burkān!!! 2015. a./j. t. 145x185

Jura Utāna pastmarku fotoreprodukcijas

„Rīgai 800” (4 pastmarkas) 23.09.1995.

„Eiropa ‘ 96” Gada sievietē 10.05.1996.

„Dabas muzejam - 150” (3pastmarkas) 30.08.1996.

„Autobūve Latvijā” (3 pastmarkas) 25.10.1996.

„Eiropa” Stāsti un lēģendas 26.04.1997.

„Bērnu spēles” (4pastmarkas) 07.07.1997.

„Latvijas dabas rezervāti” 18.10.1997.

„Latvijas dabas rezervāti” (2 pastmarkas) 25.04.1998.

„A. Brigaderes muzejs „Sprīdīši”” 21.02.1998.

„Eiropa” Nacionālie svētki 28.03.1998.

„Eiropa” Nacionālie dabas parki un rezervāti (2 pastmarkas) 20.03.1999.

„Latviešu rakstniecība” 24.04.1999.

„Rīgai 800” 26. 06.1999.

„Latvijas pils” 12. 08. 2000.

„Rīgai 800” (4pastmarkas) 22.06.2000

„Latvijas hokejs” 21.06.2000.

„Latviešu rakstniecība” 08.04.2000.

„Mazbānītis” 24.03.2001.

„Rīgai 800” (4 pastmarkas) 24.05.2001.

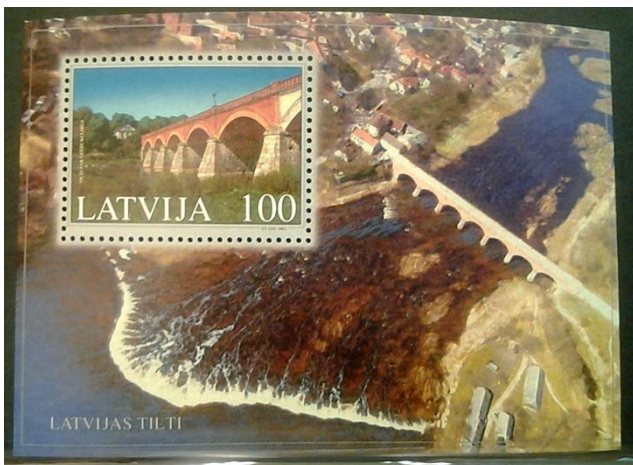
„Latvijas dievnami” 03.11. 2001.

„Latvijas dievnami” 12.10.2002.

„Latviešu rakstniecība” 06.07.2002.

„Latvijas tilti” 24.08.2002.

„Latvijas novadu un pilsētu ģērboņi” 29.01.2002.

„Latviešu rakstniecība” 12.04.2003.

„Latvijas novadu un pilsētu ģērboņi” 15.02.2003

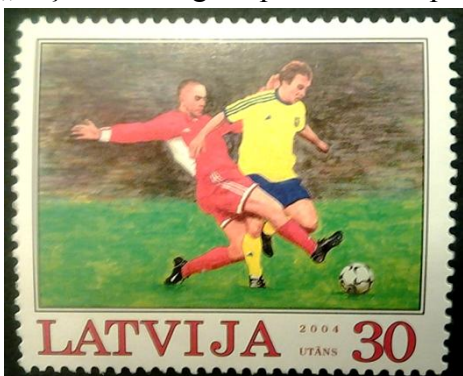
„Motosports” 31.10.2003.

„Latvijas pilsētu un novadu ģērboņi” 14.02.2004.

„Ceļā uz 2006.gada pasaules čempionātu hokejā” 17.04.2004.

„Eiropas futbola čempionāts „EURO 2004”” 03.06.2004.

„Latvijas tilti” 24.07.2004.

„Latviešu rakstniecība” 20.03.2004.

„Latviešu rakstniecība” 10.09.2005.

„LR himnas autoram Baumaņu Kārlim - 170” 21.05.2005.

„Nacionālā bibliotēka – gaismas pils” 27.08.2005.

„Latvijas tilti” 24.09.2005

„Latvijas novadu un pilsētu ģērboņi” (3 pastmarkas) 11.02.2005.

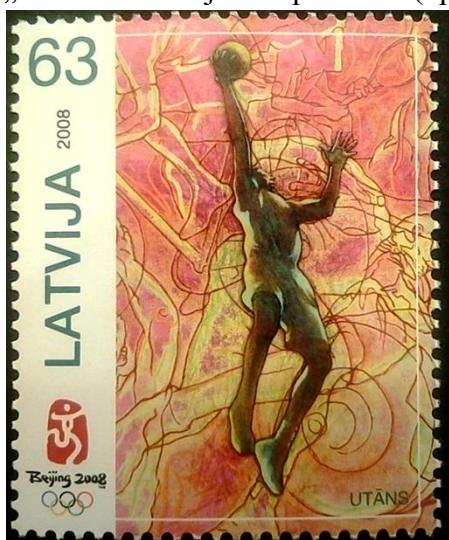
„Latviešu rakstniecība” 14.10.2006.

„Latvijas novadu un pilsētu ģērboņi” (3 pastmarkas) 11.01.2006

„Pastmarku sērija Eiropai - 50” (4pastmarkas, 1 pastmarku bloks) 07.01.2006.

„OLIMPISKĀS SPĒLES PEKINĀ” 08.08.2008.

„Eiropa” (2 pastmarkas) 26.04.2008.

Maģistra darbs „Jura Utāna mākslinieciskās un pedagoģiskās darbības analīze” izstrādāts LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Līga Kalniņa

(personiskais paraksts)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: profesors Dr. Phil. Vladimirs Kincāns *(personiskais paraksts)* 22.04.2015.

Recenzente: docente Dr.paed. Ligita Stramkale

Darbs iesniegts Pedagoģijas nodaļā 22.05.2015.

Dekāna pilnvarotā persona:

(personiskais paraksts)

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

02.06.2015.

Komisijas sekretāre:

(personiskais paraksts)